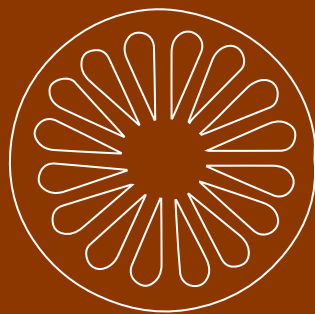

50 BIBLISKE PARAMIČE

THAJ

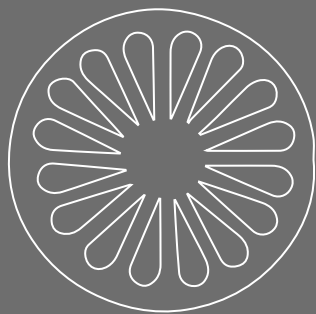

E LUKAŠČI

BAHTALI NEVIMATA

50 BIBLISKE PARAMIČE

THAJ

E LUKAŠČI

BAHTALI NEVIMATA

Sadržaj

50 Bibliske Paramiče	2
E Lukašći Bahtali Nevimata	74
Rečniko	168

50 Bibliske Paramiče

Open Bible Stories

unrestricted visual Bible stories

50 key stories of the Bible, from Creation to Revelation, in text, audio, and video, in any language, for free.

This work is a translation of unfoldingWord. Open Bible Stories. The original work by unfoldingWord is available from <https://openbiblestories.org>.

If you would like to notify unfoldingWord regarding your translation of this work, please contact us at <https://unfoldingword.org/contact/>.

Published 2021 by Romska Biblija (RomBib) for Vlach Chergash version.
www.rombib.com

Cover Design: OM EAST, east.om.org

eBooks for download:

east.om.org/ebooks

This is a joint production by Romska Biblija (RomBib) and OM EAST.

This work is made available under the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License. To view a copy of this license, visit
(English) <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode#languages>
(hrvatski) <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode.hr>
or send a letter to Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.

50 Bibliske Paramiče

1. Paramiči: Stvoripe

*Biblijaće paramiča
andar o: Postanak 1–2*

1 ¹ Ake sar sas sa maj sigo nego so bilo so postoilas, o Del stvorisardas o svemir thaj sa ande leste. Nakon so o Del stvorisardas e Phuv, e phuv sas ando tunjariko thaj nas nikaj ni cara svetlo niti khanči aver nas oblikujime pe phuv. Ali e Devlesko Duho sas po paj.

² Aska o Del phenda: “Neka avel svetlo!” Thaj sas o svetlo. O Del dikhla kaj si o svetlo lačo thaj akharda o svetlo “đes”. Odvojisarda les katar o tunjariko, savo akhardas “rjat”. O Del stvorisardas o svetlo po prvo đes kana počnisardas te stvoril.

³ O dujto đes kana stvorilas, o Del phendas alav thaj stvorisardas o nebo opral pe phuv. Stvorisardas o nebo gajda kaj odvoisardas o paj tele katar o nebo opre.

⁴ O trito đes, o Del phendas alav thaj odvoisardas o paj katar o kopno. O kopno akhardas “phuv” a o paj “more”. O Del dikhla kaj si lače okova so stvorisardas.

⁵ Aska o Del phenda: “Neka andar e phuv prokljioj svako vrsta kaš thaj biljke.” Thaj godova vi sas. O Del dikhla kaj okova so stvorisardas si lače.

⁶ Po štarto đes stvorimasko, o Del phenda thaj stvorisarda o kham, o,čhonut thaj e čerenja. O Del stvorisardalen te den svetlo e phuvja thaj te označin e rjat thaj o đes, bršešći vřjama thaj e brša. O Del dikhla kaj okova so stvorisarda si lače.

⁷ O pančo đes, o Del phendas alav thaj sa stvorisardas sa so plivil ando paj thaj sa e čirikljen. O Del dikhla kaj si sa lače thaj blagoslovisarda len.

⁸ O šovto đes sar o Del stvorilas, o Del phendas: “Neka avel svako vrsta životinje save si po kopno!”

Thaj dogodisajlo tačno sar o Del phendas. Varesave životinje sas domaće a varesave crdenas pes pe phuv, a varesave sas divlje. Thaj o Del dikhla kaj si godova lače.

⁹ Askal o Del phenda: “Hajde te ćeras manušen pe amari slika te aven sago amen. Len avela vlast pe phuv thaj pe životinje.”

¹⁰ Thaj gajda o Del lijas cara phuv, thaj oblikosarda lat ando manuš, thaj udahnisardas o trajo ande leste. Thaj godole manušesko alav sas Adam. O Del zasadisarda vrto kaj o Adam šaj trailas, thaj čhutale okote te šaj te vodil e briga palo o vrto.

¹¹ Maškaral ando vrto, o Del zasadisarda duj posebne kaš–o kaš e trajosko thaj o kaš te pindžarel pes o lačhipe thaj o bilačhipe. O Del phenda e Adamešće kaj šaj hal katar bilo savo kaš ando vrto osim katar o kaš katar savo pindžarel pes o lačhipe thaj o bilačhipe. Te o Adam hala katar godova kaš, merela.

¹² Askal o Del phenda: “Naj lače te o manuš avel korkoro.” Ali nijek katar e životinje nas lači te avel e Adamešći pomoćnica.

¹³ Thaj gajda, o Del čvrsto sovljardas e Adame. Askal o Del lija jek katar e Adamešće pašvare

thaj ćerda lestar manušnji thaj andala e Adamešće.

¹⁴ Kana o Adam dikhlala, phenda: “Napokon! Voj si sago me! Neka akhardol ‘Manušnji’, kaj si ćerdi katar o manuš.” Zato o manuš mućel pire dade thaj pire deja thaj avela jek pire romnjasa.

¹⁵ O Del stvorisardas e manušes thaj e manušnja pe piri slika. Blagoslovisarda len thaj phendas lendē: “Neka aveltumen but čhavra thaj unukurja thaj pheren e phuv.” Askal o Del dikhlas kaj si sa so stvorisardas lače thaj sas but zadovoljno. Godova sa sas o šovto đes sar počnisardas te stvoril.

¹⁶ Kana avilo o eftato đes, o Del završisarda piri bući. Thaj gajda o Del odmorisajlo katar sa so ćerdas. Blagoslovisardas o eftato đes thaj ćerdas te avel sveto, kaj pe godova đes odmorisajlo katar piri bući. Gajda o Del stvorisardas o svemir thaj sa so si ande leste.

2. Paramiči: O bezah del ando them

*Biblijaće paramiča
andar o: Postanak 3*

2¹ O Adam thaj lešći romnji sas but bahtale kaj trainas ando but šukar vrto savo o Del

čerdas pale lende. Ni jek lendar či indarelas pe peste drze, ali či ladžanas zbog godova, kaj ando them nas o bezah. Često phirenas e vrtosa thaj érenas svato e Devlesa.

² A ando vrto sas jek but džanglo sap. Thaj phučlas e manušnjja: “Dali o Del čačes phendas tumenđe kaj čitroman te han katar ni jek plodo katar o kaš ando vrto?”

³ E manušnji phendas: “O Del phendas amende kaj šaj has katar bilo savo kaš, osim katar o kaš katar savo šaj pindžarel pes o lačhipe thaj o bilačhipe. O Del phendas menđe: ‘Ako line te han ili samo dirisardine godova plodo merena.’”

⁴ A o sap phendas e manušnjjače: “Godova naj čače! Či merena. O Del džanel kaj čim hana katar godova kaš o plodo, avena sar o Del thaj hačarena so si lače a so bilače sago vi vo.”

⁵ E manušnji dikhlas kaj si o plodo šukar thaj izgledilas ukusno. Sa jek voj kamlas te avel mudro, thaj kušlas katar godova kaš o plodo thaj hala. Aska dijas vi pire romes, savo sas lasa thaj vi vo halas.

⁶ Katar jekhvar, putajle lenđe jakha thaj hačardine kaj si nande. Probisardine te učharenpes gajda kaj khudine e patrja te éren pešće drze.

⁷ Aska o manuš thaj e manušnji ašundine e Devles sar phirel e vrtosa, thaj liduj garadile katar o Del. Askal o Del akhardas e manuše: “Kaj san?” O Adam phendas: “Ašundem tut sar phires maškar o vrto, thaj darajlem, kaj sem nango thaj garadilem.”

⁸ Aska o Del phučlas les: “Ko phendas tuće kaj san nango? Dali halan katar o plodo savo phendem te na has?” O manuš phendas: “Tu dijanman akale manušnjja, thaj voj dijas man godova plodo.” Askal o Del phučlas e manušnjja: “Sostar čerdan godova?” E manušnji phenda: “O sap hohadas man.”

⁹ O Del phendas e sapešće: “Tu proklete te aves! Puzija pe čiro đi thaj haja e phuv. Tu thaj e manušnji mrizarena tumen, a vi čire čavra thaj laće čavra isto mrizarena pes. E manušnjako potomko smrskola čiro šoro, aj tu ranija lešči khuv.”

¹⁰ O Del aska phenda e manušnjjače: “Čerava te kana bijanes avel zurale dukhano pale tute. Kameja čire romes, aj vo vladila pe tute.”

¹¹ O Del phendas e menušešće: “Čhutan kan ke čiri romnji, a mande sanas neposlušno. Akana si e phuv proklete, aj tu phare pe late éereja bući te barjol andar late hamasko. Askal mereja, aj čiro telo

boldelape ande phuv.” O manuš dijas alav pire romnjaće “Eva”, so značil “O koja savi del trajo”, kaj voj avela dej sa e manušendē. A o Del dijas po Adamo thaj pe Eva drze save ćerdas katar e žvotinjendi morči.

¹² Pale godova o Del phendas: “Akana si e manuša sago amen gajda kaj džanen so si lačhipe thaj bilačhipe, čitromal te avel lenđe muklino te han o plodo katar o kaš e trajosko thaj te trajin večno.” Gajda o Del tradas e Adames thaj e Eva andar o but šukar vrsta. O Del čhutas e močno anđelonen anglo vudar e vrtosko te ačhaven bilo kas te na han o plodo katar o kaš e trajosko.

3. Paramiči: Potop

*Biblijaće paramiča
andar o: Postanak 6–8*

3¹ Nakon lungo vrjama, po them trailas o but o them. Thaj postanisardine but bilače thaj opasne. Thaj sas gajda bilačhipe kaj o Del odlučisarda te uništil sasto them bare potopesa savo sas baro handuk paj.

² O Del smiluisajlo e Noašće. Vo sas pravedno rom savo trajilas maškar bilače manuša. O Del phenda e Noašće palo potop savo

planirisarda te bičhalel. Phenda e Noašće te ćerel baro brodo.

³ O Del phenda e Noašće te ćerel lungo brodo katar 140 meterja, bulo 23 meterja, thaj vučo 13,5 meterja. O Noa trubujas te ćerel les katar e kaš, te avel pe trin spraturjra, but sobe, krovo thaj pendžere. O brodo arakhlas e Noa thaj lešće familija thaj svako vrsta žvotinje save trainas pe phuv katar o baro handuk paj savo akhardolas potop.

⁴ O Noa čhutas kan ko Del. Vo thaj lešće trin čhave sagradisardine o brodo tačno sar o Del phendas. Trubujalen but brš te sagradilpes o brodo, kaj sas but baro. O Noa phenelas e themešće te lenpe sama kaj avel o baro handuk paj savo akhardol potopo thaj phenda lenđe te bolden pes e Devlešće, ali von či paćaine lešće.

⁵ O Del isto zapovedisarda e Noašće thaj lešće familijaće te ćiden but hamasko pale peste thaj pale žvotinje. Kana sas sa gata, o Del phenda e Noašće kaj si e vrjama te vo, lešći romnji, lešće trin čhave thaj lenđe romnja, den ando brodo—ukupno ohto manuša.

⁶ O Del bičhaldas muško thaj žensko katar svako žvotinja thaj katar sa e čiriklja ko Noa te šaj den ando brodo thaj te aven po sigurno

than pale potopošči vrjama. O Del bičhaldas eŧta muške thaj eŧta ženske katar svako vrsta e životinje save šaj te žrtvuin. Kana sas savora ando brodo, korkoro o Del phandadas o vudar.

⁷ Aska teljardas o bršnd te perel, te perel, thaj te perel. Perelas štarvardeš đes thaj štarvardeš rjat thaj či ačhelas! O paj inkljelas vi andar e phuv. Sa ando sasto them sas učardo e pajesa, čak vi e maj vuče planine.

⁸ Sa so trajilas pe phuv mulo, osim o them thaj e životinje save sas ando brodo. O brodo plutilas po paj thaj lelas sama pe sa so sas andre ando brodo katar godova te či tasadon.

⁹ Kana o bršnd ačhilo, o brodo plutilas po paj još pandž čhon, a pale godoja vrjama o paj počnisarda te perel. Aska jek đes o brodo ačhilo po vrho e planinako, ali o them sas još uvek talo paj. Kana nakhlo već trin čhon, dičhonas e vrhurja e planinaće.

¹⁰ Kana nakhlo još štarvardeš đes, o Noa bičhaldas e čiriklja savi akhardol gavran te dičhel dali o paj šučilo. O gavrano džalas thaj boldelaspes, rodelas o kopno, ali či arakhla les.

¹¹ Maj posle o Noa bičhaldas e čiriklja savi akhardol golubica. Ali ni voj či arakhlas o kopno, thaj

boldape palpale ko Noa. Palo kurko đes palem bičhald a golubica, savi boldapes e maslinaće ranjava ando kljuno! O paj crdaspes, thaj e biljke palem počnisardine te barjon.

¹² O Noa ažućarda još kurko đes thaj bičhaldas e golubica po trito drom. Akava drom arakhla kaj šaj te ačhel thaj či boldapes. O paj šučolas!

¹³ Duj čhon maj posle, o Del phendas e Noašće: “Tu thaj ćiri familija thaj e životinje akana šaj te inkljen andar o brodo. Thaj te aveltumen but čhavra thaj unukurja thaj te pheren e phuv.” Gajda kaj o Noa thaj lešći familija inkljistine andar o brodo. 81

¹⁴ Kana o Noa inkljisto andar o brodo, sagrađisardas žrtveniko thaj žrtvuisarda katar svako vrsta životinje save šaj koristil pale žrtva. O Del sas bahtalo godole žrtvasa thaj blagoslovisardas e Noa thaj leše familija.

¹⁵ O Del phenda: “Obećisarav kaj nikada majbut či proklinjiva e phuv zbog o bilačhipe savo ćeren e manuša niti uništiva lat e potopesa, vi ako si e manuša bezehale katar o ciknipe.”

¹⁶ O Del ćerdas e prvo duga sago znako kaj obećisardas. Svako drom kana pojavilpes e duga po nebo, o Del delapes gođi so obećisardas, gajda delapes gođi vi lesko them.

4. Paramiči: Devlesko savezo e Avraameja

*Biblijače paramiča andar
o: Postanak 11–15*

4¹ But brš nakon so sas o potopo, po them sas palem but manuša, thaj savora von ćerenas svato jek čhibjava. Umesto te pherdinesas e phuv sago kaj o Del zapovedisardas, ćidinepes thaj sagradisardine gav.

² Von sas but barikane, thaj či marinas pale okova so o Del phendas. Čak počnisardine te vazden vučo tornjo te aven džiko nebo. O Del dikhla kaj te nastavisardine zajedno te ćeren bilačhipe, šaj te ćeren but majbaro bezah.

³ Zato o Del promenisardas lenđe čhibja ande but različite čhibja thaj buljardas e manušen pe sasto them. Gav savo počnisardine te ćeren akhardolas Babel, so značil “zbunime”.

⁴ Kana nakhlo šel brš, o Del phendas e manušesće savo akhardolas Avram. O Del phendas lešće: “Muk ćiri phuv thaj ćiri familija, thaj dža ande phuv savi me sikavava tuće. Blagosloviva tut thaj ćerava tutar baro them. Ćerava ćiro alav slavno. Blagosloviva okolen save tut blagoslovin thaj prokljinjiva okolen save tut

proklin. Sa e familije pe phuv avena blagoslovime zbog tute.”

⁵ Gajda o Avram čhtas kan ko Del. Lija pire romnja e Saraja, zajedno lešće slugonenca thaj sa so sasle, thaj đelotar ande phuv savi o Del sikadas lešće, phuv savi akhardolas Kanan.

⁶ Kana o Avram avilo ando Kanan, o Del phendas lešće: “Dik svugde oko tute. Dava tuće thaj ćire potomkonđe ando naslestvo sa akaja phuv savi šaj te dićhes.” Aska o Avram doselisajlo ande godoja phuv.

⁷ Jek đes, o Avram maladas e Melkisodes, savo sas o rašaj e bare Devlesko. O Melkisadek blagoslovisarda e Avrame thaj phenda: “Neka o Baro Del savesko si o nebo thaj e sasti phuv blagoslovil e Avramo.” Aska o Avram dijas e Melkisodes deš posto katar sa so sasles.

⁸ But brš nakhline, ali e Avrame thaj e Saraja još uvek nas čhavo. O Del phendas e Avramešće thaj palem obećisardas kaj avela les čhavo thaj gaći potomkurja kozom si čereja po nebo. O Avram paćaja e Devlešće so obećisardas. O Del proglasisarda e Avramo kaj si pravedniko, zato kaj paćaja ande okova so o Del obećisardas.

⁹ Askal o Del ćerdas savezo e Avramesa. Savezo si kana

duj riga dogovorinpes. O Del phendas: “Dava tut čhave katar čiro telo. E phuv Kanan dava čire potomkonende.” Ali e Avrame još nas čhavo.

5. Paramiči: Obećime čhavo

*Biblijaće paramiča andar
o: Postanak 16–22*

5¹ Deš brš nakon so o Avram thaj e Saraja aresline ando Kanan, još uvek naslen čhavra. Pa e Avraamešći romnji, e Saraja, phendas lešće: “Pošto o Del či muklas te avelman čhavra a akana sem purani te avelman čhavra, ake mungri sluškinja e Agara. Le vi lat romnjaće sar voj šaj bijandasas čhaves pale mande.”

² Thaj gajda o Avram lija e Agara pale piri romnji. E Agara bijanda čhave thaj o Avram dija les alav Jišmael. Ali e Saraja postanisardas ljubomorno pe Agara. Kana sas e Jišmaeles dešutrin brš, o Del palem phendas e Avramešće.

³ O Del phenda: “Me sem o Del svemogućo. Sklopiva savezo tusa.” Aska o Avram poklonisajlo džike phuv. O Del askal phenda e Avraamešće: “Aveja dad but e themešće. Dava tuće thaj čire potomkonende e phuv Kanan te avel tumari thaj me avava lengo

Del zauvek. Moraš te obrezis svako čhavres thaj e muškarco ande čiri familija.”

⁴ “Čire romnja, e Saraja, avela čhavo. Vo avela čhavo saves obećisardem. Deles alav Isak. Lesa me sklopiva mungro savezo, a lestar avela baro them. Thaj vi e Jišmaelestar čerava baro them, ali mungro savezo avela e Isakosa.” Askal o Del promenisardas e Avraamesko alav ando “Avraam”, So si o “dad e butengo”. O Del promenisardas vi e Sarajako alav ande “Sara” so značil “princeza”.

⁵ Godova đes o Avraam obrezisardas svako čhavres thaj svako muškarce ande piro čher. Palo brš đes maj posle, kana sas e Avraame 100 brš, a e Sara 90, e Sara bijandas e Avraamešće čhave. Thaj akhardinele Isak, sago kaj o Del phenda lende.

⁶ Kana sas o Isak čhavo, o Del probisardas e Avraamesko paćipe gajda kaj phendas lešće: “Le e Isako, čire jedine čhave, thaj mudar les sago žrtva mande.” O Avraam palem paćaja e Devlešće thaj pripremisajlo te žrtvuil pire čhaves.

⁷ Dok o Avraam thaj o Isak džanas dži ko than kaj trubujas te žrtvuil, o Isak phućlas: “Dade, dali siamen kaš pale žrtva, ali kaj

o bakhro?” O Avraam phendas: “E Devlešči briga si o bakhro, pale žrtva, čhaveja mungreja.”

⁸ Kana aresline džiko than kaj trubuine te žrtvuin, o Avraam phangla pire čhave e Isako thaj čhutaless po žrtveniko. Thaj o Avraam taman spremisajlo te mudarel pire čhave, o Del phendas: “Ač! Na te naudisares e čhavešće! Akana džanav kaj daras mandar kaj či ni čire ječe čhaves uskratisardan mandar.”

⁹ O Avraam paše lende dikhla bakhres savo zapnisarda ande kangre. O Del pobrinisajlo te o bakhro avel žrtva umesto o Isak. O Avraam bahtalo prinosisarda e bakhre sago žrtva.

¹⁰ Askal o Del phenda e Avraamešće: “Pošto sanas spremno te des man sa, čak vi čire ječe čhaves, obečisarav tuče kaj blagosloviva tut. Čire potomkurja avena majbut nego e čerenja po nebo. Zbog godova kaj ašundan man, sa e familije pe phuv avena blagoslovime kroz čiri familija.”

6. Paramiči: O Del vodil briga palo Isako

*Biblijaće paramiča andar
o: Postanak 24,1–25,26*

6¹ Kana sas o Avraam zuraless purano, lesko čhavo o Isak

barjilo ando baro manuš. Gajda kaj o Avraam bičhaldas ječe katar pire slugen te boldelpes ande phuv kaj trajilas e Avraamešči familija, te anel okotar lešće čhavešće e Isakošće romnji.

² Nakon so dugo putuilas ande phuv kaj trailas e Avraamešči familija, o Del anda e sluga džike Reveka. Voj sas e Avraamešće phralešči unuka.

³ E Reveka pristanisardas te mućel pire familija thaj te teljarel e Isakošće slugasa ande Isakosko čher. Thaj čim aresli o Isak lijalat pešće pale romnji.

⁴ Nakon but e vrjama, o Avraam mulo, a sa so o Del obečisardas lešće thaj o savez savo sklopisardas lesa nakhline po Isak. O Del obečisardas e Avraamešće kaj avelale les potomkurja kaj naštik te đinavena pes, ali e Isakošči romnji, e Reveka, naštik ačhelas khamni.

⁵ O Isak pomolisajlo pale Reveka, thaj o Del muklas te vi voj ačhel phari, e blizancenca. E duj čhavra borisajle maškar peste dok sas ande Revekako đi, pa e Reveka phućlas e Devle so si godova.

⁶ O Del phenda e Revekaće: “Duj them inkljela katar čire duj čhave save si ande tute. Borina pes maškar phende thaj o maj purano služila e maj ternešće.”

⁷ Kana e Revekaće čhave sas bijande, o maj purano čhavo inkljisto sa lolo thaj balalo, thaj akhardinele Esav. Aska inkljisto vi o maj terno, incarelas e Esavešči khuv thaj akhardinele Jakov.

7. Paramiči: O Del blagoslovisarel e Jakove

Biblijaće paramiča andar o: Postanak 25,27–33,20

7 ¹ Sar e čhavra bajronas, o Jakov volilas te ačhel čhere, dok o Esav volilas te džal ando lovo. E Reveka majbut volilas e Jakove a o Isak e Esavo.

² Jek đes, dok o Esav boldelaspes andar o lovo, sas zurale bokhalo. O Esav phendas e Jakovešće: “Moliv tu, deman cara te hav katar okova so ćiradan.” A o Jakov phendas: “Prvo tu deman ćiro pravo sago savo si tut sago majpurane čhaves.” Thaj gajda o Esav dijas e Jakove piro pravo maj purane čhavesko. Askal o Jakov dijales te hal.

³ O Isak lijas te del piro blagoslov e Esavešće. Ali majsigo so areslo te ćerel godova, e Reveka thaj o Jakov hohadine les gajda kaj o Jakov ćerdapes kaj si o Esav. O Isak phurajlo thaj naštik majbut te dikhlas pe pire jakha. Gajda o Jakov lijas pe peste e Esavošće

drze thaj čhutas e buznjaće bal pe pire vas thaj pe piri kor.

⁴ O Jakov avilo ko Isak thaj phendas: “Me sem o Esav, thaj avilem te tu blagoslovis man.” Kana o Isak haćarda e buznjaće bal thaj pomirišisarda e drze, gndisardas kaj si godova o Esav thaj blagoslovisardas e Jakove.

⁵ O Esav zamrzisardas e Jakove kaj o Jakov ćordas lesko pravo sago e maj purane čhavesko, a vi lesko blagoslov. Zato planirisarda te mudarel e Jakove nakon so merel lengo dad.

⁶ Ali e Reveka ašundas e Esavesko plano thaj gajda voj thaj o Isak bičhaldine e Jakoves te džaltar dur te trail pire dejaće familijava.

⁷ O Jakov trajisardas e Revekaće familijava but brš. Pale godoja vrjama oženisajlo thaj sasles dešuduj čhave thaj jek čhej. O Del ćerda les te avel but barvalo.

⁸ Nakon biš brš sar trailas majdur katar piro čher ande phuv Kanan, o Jakov boldapes palpale pire familijava, pire slugonenca, thaj pire životinjenca saven sas les but.

⁹ O Jakov zurales daralas kaj gndisardas kaj o Esav vi maj dur kamel te mudarel les. Zato bičhaldas but staurja životinje e Esavošće sago poklono. O sluga savo anda e životinjen phendas

e Esavešće: “Ćiro sluga o Jakov, vo bičaldas thaj del tut akala životinje. Vo avela maj posle.”

¹⁰ Ali o Esav već jartosardas e Jakovešće, thaj sas bahtale kaj palem dikhlinepes. O Jakov askal mirno traisarda ando Kanan. Askal o Isako mulo, o Jakov thaj o Esav prahosardine les. A o savezo thaj o obećanje savo o Del dijas e Avraamešće nakhline katar o Isak po Jakov.

8. Paramiči: O Del spasisarel e Josife thaj lešće familija

*Biblijaće paramiča andar
o: Postanak 37–50*

8¹ But brš maj posle, kana sas o Jakov purano, bičaldas pire maj purane čhaves saves majbut volilas, e Josife, te dičhel pire phralen save vodinas e briga palo stado.

² E Josife mrzanas lešće phral zato kaj lengo dad maj but volilas les thaj zato kaj o Josif dikhlas suno kaj vo avela lengo vladari. Kana o Josif avilo di ke pire phral, otmisardine les thaj bićinde les varesošće trgovconende save trguinas e robonenca.

³ Maj sig nego so e Josifešće phral boldinepes čhere, pharadine e Josifešće drze thaj namočisardine ando rat e buznjako. Askal

sikadine e drze pire dadešće gajda te vo gndil kaj e divljo životinja mudardas e Josife. O Jakov sas but tužno.

⁴ E trgovcurja save trguinas e robonenca e Josife inđardine ando Egipat. O Egipat sas bari, thaj moćno phuv savi sas lungo niz e reka Nil. E trgovcurja bićindine e Josife sago robo e barvale državne službenikošće. O Josif služisarda pire gospodare lače, thaj o Del blagoslovisarda e Josife.

⁵ E romnji lešće gospodarešće probisardas te sovel e Josifesa, ali o Josif dobisardas te ćerel bezah protiv o Del. Pe godova voj zurales holjali thaj hohadas po Josif te vo avel phanglo thaj bičhaldo ando phanglipe. Čak vi ando phanglipe o Josif aćilo verno e Devlešće thaj o Del blagoslovisardas les.

⁶ Vi ako nas došalo nakon duj brš o Josif sas još uvek ando phanglipe, Jek rjat, e Faraone (gajda e Egipćanurja akharenas pire caronen), sas duj sune save but uznemirisardine les. Khonik katar lešće savetnikujra naštik te phenel lešće so znaćin godola sune.

⁷ O Del e Josife dija daro te šaj tumačil e sune, pa o Faraon rodas te anen lešće e Josife andar o phanglipe. O Josif protumačisarda lešće e sune thaj phendas: “O Del bičhalela eфта brš barvali

žetva, nakon save avena efta brš bokhalipe.”

⁸ O Faraon sas gajda oduševime e Josifesa kaj čhuta les te avel dujto maj baro manuš ando sasto Egipat.

⁹ O Josif phendas e themešće te mućen pe rig bare količine điv dok si akala efta barvale brš. Askal o Josif bićinel o hamasko e themešće kana aviline okola efta brš bokhalipe gajda kaj sas savoren dovoljno te han.

¹⁰ E bok nas zurali samo ando Egipat, nego vi ando Kanan, kaj trajilas o Jakov thaj lešći familija.

¹¹ Gajda kaj o Jakov bičhaldas pire maj purane čhaven ando Egipat te ćinen hamasko. E phral či pindžardine e Josife kana ačhenas angle leste te ćinen hamasko. Ali o Josif pindžardas len.

¹² Nakon so probisardas pire phralen te dićel dali promenisajle, o Josif phendas lende: “Me sem tumaro phral, o Josif! Na daran. Tumen mande line te ćeren bilačhipe kana bićindine man sago robo, ali o Del godova bilačhipe boldas po lačhipe! Aven thaj trajisaren ando Egipat te me šaj vodisarav e briga pale tumende thaj pale tumari familija.”

¹³ Kana e Josifešće phral boldinepes ćhere thaj phendine pire dadešće, e Jakovešće, kaj si

o Josif još uvek džudo, vo sas but bahtalo.

¹⁴ Vi ako sas o Jakov phuro, nakhlo te trail ando Egipat pe saste familijava, thaj sa von traisardine o kote. Maj sigo nego so o Jakov mulo, blagoslovisardas svakone katar pire čhave.

¹⁵ E savezošće obećanja save o Del dijas e Avraame nakhline po Isak, pa po Jakov thaj aska pe Jakovešće dešuduj čhave thaj pe lende familija. Potomkurja katar godola dešuduj čhave postanisardine dešuduj Izraelošće plemenurja.

9. Paramiči: O Del akharel e Mojsija

*Biblijaće paramiča
andar o: Izlazak 1–4*

9¹ Nakon so mulo o Josif, sasti lešći familija ačhiline ando Egipat. Von thaj lende potomkurja nastavisardine okote te trajin but brš. Thaj saslen but čhavra. Von akhardonas Izraelcurja.

² Kana nakhlo varesave šel brš, brojo e Izraelconengo zurale barjilo. E Egipćanurja majbut či denas pes gođi ko Josif thaj sa so vo ćerdas pale lende. Poćnisardine te daran katar e Izraelcurja kaj saslen zurale but. Gajda kaj o Faraon savo askal vladilas e ando

Egipat érda e Izraelconen te aven roburja ando Egipat.

³E Egipcánurja tradine e Izraelconen te éren e but e zgrade thaj čak saste gava érenas. E phare buća érdine lengo trajo bedno, ali o Del blagoslovisarda len, thaj saslen još majbut čavra.

⁴O Faraon dikhlas kaj e Izraelconen sas još majbut čavra, thaj naredisardas pire manušende te mudaren sa e izraelconende muške čavren gajda kaj čhudenas len ande reka Nil.

⁵Jek manušnji andar o izrael bijanda čhave. Voj thaj lako rom garavenas e čhavres kozom god dugo šaj.

⁶Kana lesko dad thaj lešći dej majbut naštik te garavenas les, čhutileles ande korpa savi šaj džalas po paj ande trska paše obala e reka Nil, te spasinles te na avel mudardo. Lešći phen maj purani lestar pratilas te dičhel so avela lesa.

⁷E faraonešći čhej dikhla e korpa thaj dikhla so si andre. Kana dikhla e čavre, lijales thaj prihvatisarda les sago pire rođene čhaves. Unajmisardas ječe Izraela te del les čući ali či haćardas kaj si godoja manušnji e čhavrešći pravo dej. Kana sas o čavro cara maj purano thaj či trubulas les majbut e dejako thud, e manušnji

e čhavres boldas e faraonešće čhejaće, savi dijales alav Mojsije.

⁸Jek đes, kana o Mojsije sas već baro manuš, dikhla sar varesavo manuš savo sas Egipcáno marel e Izraelcošće robo. O Mojsije probisardas te spasil e manuše savo sas Izraelco sago vi vo.

⁹Kana o Mojsije gndisarda kaj khonik či dićel, mudardas e Egipcánes thaj prahosarda les. Ali vareko dikhlas so érdas o Mojsije.

¹⁰Kana ašundas o Faraon so érdas o Mojsija, probisarda te mudarel les. O Mojsija našlo andar o Egipat ande divljina kaj avela sigurno katar e Faraonešće vojnukurja.

¹¹O Mojsije postanisardas pastiri ande divljina dur katar o Egipat. Lijas pešće romnja andar godova than thaj sasles duj čhave.

¹²Jek đes, dok o Mojsije aračhelas pire bakhren, dikhlas sar jek kaš phabol. Ali o kaš či phabilo. O Mojsije nakhlo ko kaš te majlače dičhel les. Sar načhelas ko kaš savo phabolas, e Devlesko glaso phendas lešće: “Mojsije fuljar e sandale katar éire pungre kaj o than pe savo ačhes si sveto than.”

¹³O Del phendas: “Dikhlem e patnja mungre themešći. Bičhalava tut ko Faraon te tu inkales e Izraelconen andar o ropstvo andar o Egipat. Me dava len e phuv

Kanan, e phuv savi obečisardem e Avraamešće, Isakošće, thaj e Jakovešće.”

¹⁴ O Mojsije phučlas: “A so ako o them kamlas te džanel ko bičhaldamen, so te phenav lenđe?” O Del phenda: “ME SEM OKOVA SAVO SEM. Phen lenđe: ‘ME SEM bičhaldaman tumenđe.’ Isto phen lenđe: ‘Me sem Jahve, o Del tumare paponengo, o Del e Avraamesko, e Isakosko thaj e Jakovesko.’ Akava si mungro alav zauvek.”

¹⁵ O Mojsije darajlo thaj či kamlas te džal ko Faraon kaj mislisardas kaj či džanel lače te ćerel svato, pa o Del bičhaldas e Mojsiješće phrales, savo akhardolas Aron, te pomožil les. O Del upozorisardas e Mojsija thaj e Arone kaj o Faraon avela tvrdo glavo.

10. Paramiči: Deš bare nevolje po Egipat

*Biblijaće paramiča
andar o: Izlazak 5–10*

10¹ O Mojsije thaj o Aron ěele ko Faraon. Thaj phendine lešće: “Akava phenel o Del e Izraelosko: ‘Muk mungre theme!’” O Faraon či čhutas kan lende. Umesto te mućel e

Izraelconen, tradalen te ćeren još maj phare buća!

² O Faraon či kamelas te mućel e theme, pa o Del bičhaldas deš bare nevolje po Egipat. Kroz akala nevolje, o Del sikadas e Faraonešće kaj si vo maj moćno katar sa e Egipatske devla thaj čak vi katar o Faraon.

³ O Del pretvorisardas e reka Nil ando rat, ali o Faraon još uvek či kamlas te mućel e Izraelconen te džantar.

⁴ O Del bičhaldas e žamben pe sasto Egipat. O Faraon molisardas e Mojsija te crdel e žamben. Ali nakon so muline sa e žambe, e Faraonesko ilo zurajlo thaj či muklas te o Izraelosko them inkljel ando Egipat.

⁵ Pa o Del bičhaldas e cincaren. Askal bičhaldas bare biromnja sago e nevojle. O Faraon akhardas e Arone thaj e Mojsija thaj phendas lenđe te ačhadine akala nevolje e Izraelcurja šaj te inkljen andar o Egipat. Kana o Mojsija pomolisajlo, o Del crdas e biromnja andar o Egipat. Ali e Faraonesko ilo zurajlo thaj či muklas e theme te džantar.

⁶ Posle godova, o Del ćerdas te sa e domaće životinje save pripadinas e Egipcānenđe nasvajle

thaj muline. Ali e Faraonesko ilo zurajlo thaj či muklas e theme te džantar.

⁷ Askal o Del phendas e Mojsijašće te čudel o praho ando vazduh anglo o Faraon. Kana vo godova ćerdas dukhane čirurja pojavisajle pe Egipćanurja, ali či pe Izraelcurja. O Del zurardas e Faraonesko ilo, thaj o Faraon čikamlas te mućel e Izraelconen te džantar.

⁸ Nakon godova, o Del bičhaldas o baro ledo thaj sa uništisardas e njive ando Egipat thaj mudardas bilo kas ko inkljisto avri. O Faraon akhardas e Mojsija thaj e Arone thaj phendas lenđe: “Sagrešisardem. Šaj te džantar.” Thaj o Mojsija pomolisajlo thaj o ledo ačhilo te del andar o nebo.

⁹ Ali o Faraon palem sagrešisardas thaj zurardas piro ilo. Vo čikamlas te mućel e Izraelconen te džantar.

¹⁰ Pale godova o Del bičhaldas rojo skakavconen te učharen o Egipat. E skakavcurja haline sa so ačhilo pe njive a so či uništisardas o ledo.

¹¹ Askal o Del bičhaldas e rjat savi sas trin đes. Sas gajda bari rjat kaj e Egipćanurja naštik te inkljen andar pe čhera. Ali sas đes kote kaj e Izraelcurja trainas.

¹² Ali čak vi nakon akala inja bare nevolje, o Faraon dobisardas

te mućel e Izraelconen te džantar. Pošto o Faraon či kamlas te paćal, o Del planirisarda te mućel još jek bari nevolje. Akaja nevolja promenila e Faraonesko ilo.

11. Paramiči: Pasha

*Biblijaće paramiča andar o:
Izlazak 11,1–12,32*

11 ¹ O Del upozorisardas e Faraone kaj ako či mućela e Izraelconen te džantar, mudarela svako prvo muško Egipćano katar o them dži ke e životinje. Kana o Faraon ašundas akava još uvek odbilas te paćal thaj te ašunel e Devles.

² O Del dikhla sar šaj te spasil svako prvo bijande čhaves okolešće savo paćalas ande leste. Svako familija trubujas te izbiril savršeno bakhro thaj te del les čurjasa.

³ O Del phendas e Izraelconenđe te maćhen e bakhresko rat pe dovratkurja pire ćherenđe, te pećen e bakhresko mas thaj te han les brzo, zajedno e mangresa savo sas ćerdo bi kvascosko. Isto phendas lenđe te aven spremno te mućen o Egipat čim han.

⁴ E Izraelcurja ćerdine sa tačno sar o Del phendas lenđe te ćeren. Maškaral ande rjat, o Del nakhlas maškar o Egipat thaj mudardas svako prvo bijande čhaves.

⁵ Svako čher e Izraelsko pe dovratkurja sas makhlo e rateja, pa o Del nakhla samo paše godola čhera. Sa save sas andre sas sigurne. Thaj sas spasime zbog e bakhresko rat.

⁶ Ali e Egipcánurja či paćanas e Devlešće niti čhutine kan ke Devlešće zapovedi. Pa o Del či samo nakhlas paše lenđe čhera. O Del mudardas sa dži ke ječe prvo bijande Egipcánes.

⁷ Svako prvo bijanda muško Egipcáno mulo, katar okova savo sas ando phanglipe dži ke prvo bijando Faraonesko čhavo. But o them ando Egipat rovelas thaj jadikuilas katar piri bari duk.

⁸ Godoja isto rjat o Faraon akhardas e Mojsija thaj e Aron thaj phenda lenđe: “Indaren e Izraelconen thaj inkljen andar o Egipat odma!” O Egipatsko them nagovorilas e Izraelconen te odma inkljen andar o Egipat.

12. Paramiči: Inkljistipe andar o ropstvo

*Biblijaće paramiča andar o:
Izlazak 12,33–15,21*

12¹ E Izraelcurja sas zurale bahtale zato kaj inkljistine andar o Egipat. Nas majbut roburja, a teljardine ande obećime phuv! E Egipcánurja dine e

Izraelconen sogod mangline, čak vi o rub, sunakaj thaj ostale vredne stvarja. Varesave manuša andar e aver thema počnisardine te paćan ando Del thaj teljardine pale Izraelcurja dok von inkljenas anda o Egipat.

² O Del vodisardalen e vuče stuposa katar o oblako savo džalas angle lende e đesesa a e raćasa postoilas vučo stupo katar e jag. O Del sas uvek lenca thaj vodilas len dok putuinas. Von trubuine samo te džan pale leste.

³ Nedugo posle godova, o Faraon thaj lesko them pokaisajle kaj mukline e Izraelconen thaj mangline te e Izraelcurja palem aven lenđe roburja. O Del ćerdas te o Faraon avel tvrdoglavo te o them šaj dićhel kaj si Vo jedino thaj pravo Del, thaj te haćaren kaj si Vo, o Jahve, maj moćno katar o Faraon thaj lešće dela.

⁴ Gajda kaj o Faraon thaj lešći vojska vijinas e Izraelconen sar palem ćerdinesas len te palem aven lenđe roburja. Kana e Izraelcurja dikhline e Egipatsko vojska sar aven, haćardine kaj si zarobime maškar e Egipatske vojnukurja thaj o lolo more. Von zurales darajle thaj čhutine muj: “Sostar inkljistam andar o Egipat? Akana merasa!”

⁵ O Mojsije phendas e Izraelconenđe: “Nadaran majbut!

O Del ades borilpe pale tumende thaj spasila tumen.” Askal o Del phendas e Mojsijašće: “Phen e themešće te crdenpe paše dži ko lolo more.”

⁶ Askal o Del crdas o stupo katar o oblako thaj čhutas les maškar e Izraelcurja thaj e Egipcánurja gajda kaj e Egipcánurja naštik te dikhline e Izraelconen.

⁷ O Del phendas e Mojsijašće te vazdel piro vas po more thaj te razdelil o paj. Askal o Del ćerdas bari bavlal savi phurdas po paj ando more levo thaj desno, gajda kaj pojavisajlo o drom maškaral po more.

⁸ E Izraelcurja marširinas kroz o more pe šući phuv e zidonenca katar o paj pe liduj riga.

⁹ Askal o Del crdas o stupo katar o drom te e Egipcánurja šaj dičhen e Izraelconen sar našen. E Egipcánurja odlučisardine te prasten pale lende.

¹⁰ Gajda kaj sledinas e Izraelconen po drom kroz o more ali o Del ćerdas te Egipcánurja uspaničinpes thaj te zaglavin pes e grastešće vordona. Počnisardine te čhon muj, “Crdentumen! Dičhen kaj o Del borinpes pale e Izraelcurja!”

¹¹ Nakon so sa e Izraelcurja nakhline sigurne pe okoja rig e morešći, o Del phendas e

Mojsijašće te palem vazdel pire vas. Thaj kana palem vazdas pire vas, o paj boldapes palpale pe piro than thaj potopisardas e egipatsko vojska. Thaj sasti egipatsko vojska tasadili ando more.

¹² Kana e Izraelcurja dikhline kaj si e Egipcánurja mule, pouzdisajle ando Del thaj paćajine kaj si o Mojsije proroko e Devlesko.

¹³ E Izraelcurja sas zurale bahtale zato kaj o Del spasisardalen katar o smrto thaj katar o ropstvo. Akana sas slobodne te služin e Devlešće. E Izraelcurja đilabadine but đilja te slavin piri nevi sloboda thaj te slavin e Devle kaj spasisardalen katar e Egipatsko vojska.

¹⁴ O Del zapovedisardas e Izraelconenđe te svako brš slavin e Pasha sar dinesas pes gođi kaj o Del dija len pobeda pe Egipcánurja thaj spasisardalen katar o ropstvo. Slavinas gajda kaj denas čhurjasa bakhre saves nas mana, thaj hanas les e mangresa savo sas ćerdo bi kvascosko.

13. Paramiči: E Devlesko savez e Izraelconenca

*Biblijaće paramiča
andar o: Izlasko 19–34*

13¹ Nakon so o Del nakhadas e Izraelconen kroz o lolo more, inđardalen kroz e divljina

džike planina savi akhardolas Sinaj. Godoja planina sas isto okoja planina pe savi o Mojsije dikhlas o kaš sar phabolas. E manuša razapnisardine pire šaturja tele paše e planina.

² O Del phendas e Mojsijašće thaj e Izraelošće themešće: “Ako avena mande poslušno thaj inčaren mungro savezo, avena mungri dragoceno svoina, carstvo rašajengo thaj sveto them.”

³ Trin đes maj posle, nakon so o them duhovno pripremisajle, o Del fuljisto po vrho e planinako Sinaj e grmljavinasa, e munjesa, thuvesa, thaj glasno trubaće zvukosa. Samo e Mojsijašće sas muklo te lelpe opre po vrho e planinako.

⁴ Askal o Del dija len savezo thaj phendas lendže: “Me sem o Jahve o Del tumaro, savo spasisardem tumen andar o ropstvo ando Egipat. Na slavin aver devlen.”

⁵ “Na čer idolurja niti slavisar len kaj me, o Jahve, sem ljubomorno Del. Na koristisar mungro alav po bilačhipe. Dik te o Savatosko đes avel tuće sveto. Aver alavenca, čer sa čire buća ande šov đesa kaj eftato đes si đes kana trubul te odmoris tu thaj detut gođi mande.”

⁶ “Poštuisar čire dades thaj čire deja. Na mudar. Na čer preljub. Na čor. Na hohav. Na mang te aveltu

romnji, čere, ili bilo so aver so naj čiro.”

⁷ Askal o Del ramosardas kala Deš zapovedurja pe duj ploče katar o bar thaj dijalen e Mojsijašće. O Del askal dijas vi but aver zakonurja thaj pravilurja save trubun te sledin. Ako o them čhola kan ke akala zakonurja, o Del obečisardas kaj blagoslovila len thaj štitila len. A ako či čhon kan ke Devlešće alava, o Del kaznila len.

⁸ O Del dijas vi e Izraelconenđe detaljno opis palo šatori savo kamlas te čeren. Akarda les Šator e sastankosko, ande savo sas duj sobe, save delilas o bari firanglja. Samo o baro rašaj tromalas te del andre aver soba pale firanglja, kaj okote trajilas o Del.

⁹ Ko god prekršisardas e Devlesko zakono, šaj andasas e životinja po žrtveniko anglo Šatori e sastankosko sago žrtva e Devlešće. O rašaj dijasas čhurjasa e životinja thaj dijasas lat jag po žrtveniko. O rat e životinjako savi sas žrtvujime učarel o bezah godole manuško thaj čerelas godole manuše čisto ande Devlešće jakha. O Del odabirisardas e Mojsijašće phrales e Arone thaj e Aronešće potomkonen te aven lešće rašaja.

¹⁰ Nakon varesavi vrjama o them nas majbut čhonas kan ke zapovedi

save dijas len o Del, te poštuin e ječe Devle thaj te aven lesko posebno them. Ali na dugo nakon so obečisardine kaj avena poslušne e Devlešće, gadno sagrašisardine.

¹¹ O Mojsije sas but đesa po vrho e planinako Sinaj thaj ćerelas svato e Devlesa. E themešće dojadisardas te ažučarenle te boldelpes. Thaj andine sunakaj e Aronešće thaj mangline lestar te ćerel lenđe idole!

¹² O Aron ćerdas sunakuno idoli ando obliko e guruvesko. O them počnisardas divlje te slavin godole idoles thaj te anen lešće žrtve! O Del zurale holjajlo pe lende kaj sagrašisardine thaj planirisarda sa te uništil len. Ali o Mojsije molisajlo pale lende, thaj o Del ašundas lešći molitva thaj či uništisarda len.

¹³ Kana o Mojsije fuljisto katar e planina thaj dikhlas e idoles, sas gajda holjariko kaj phaglas e barune ploče pe save o Del ramosardas e Deš zapovedurja.

¹⁴ Askal o Mojsije phaglas e idoles thaj ćerdas lestar praho, o praho čhutas ande varesosko paj thaj tradas e themes te pen godova paj. O Del bičhaldas e bare nevolje po them thaj but lendar muline.

¹⁵ O Mojsije ćerdas aver barune ploče pale Deš zapovedi save

zamenina okolen kaj phaglas. Askal palem lijapes opre pe planina thaj molisajlo te o Del jartosarel e themešće. O Del ašunda e Mojsija thaj jartosardas lenđe. O Mojsije boldapes katar e planina e Deš zapovedenca pe neve ploče. Askal o Del inđardas e Izraelconen katar e planina Sinaj dromesa pale obečime phuv.

14. Paramiči: O Them lutilas e divljinas

Biblijsko paramiči andar o: Izlasko 16–17, Brojurja 10–14; 20; 27; Ponovime zakono 34

14¹ Nakon so o Del objavisardas e Izraelconenđe e zakonurja savende kamlas te aven poslušne te godova avel sago deo lesko savezo lenca, askal đeletar katar e planina Sinaj. O Del počnisardas te inđarelen prema e Obečime phuv, savi još akhardolas Kanan. O stupo katar o oblako džalas angle lende prema o Kanan a von sledinas les.

² O Del obečisardas e Avraamešće e Isakošće thaj e Jakovešće kaj dela e obečime phuv lenđe potomkonenđe, ali akana okote trajilas but o them. Saven akharenas kanancurja. E Kanancurja či poštuinas niti

slavinas e Devles. Von poštuinas e hohamne devlen thaj érenas o baro bilačhipe.

³ O Del phendas e Izraelconenđe: “Moraš te traden sa e Kananconen andar e obećime phuv. Na te sklopin o miro lenca thaj na te ženin tumen lenca. Moraš te potpuno uništin sa lenđe idolorja. Ako či čhon kan mande, poštujina lenđe idolen umesto man.”

⁴ Kana e Izraelcurja aresline džı ke granica Kanan, o Mojsije izabirisarda dešuduj mušken, po ječe katar svako izraelosko pleme. E mušken dijas upute te džan thaj te špionirin e phuv te dičhen sošći si. Isto trubuiine te špijunirin e Kananconen te dičhen dali si zurale ili slabe manuša.

⁵ E dešuduj muškarcurja putuinas kroz o Kanan štarvardeš đes thaj askal boldinepe palpale. Thaj phendine e themešće: “E phuv si zurale plodno thaj bijanel but lače thaj bare plodurja.” Ali e deš špijunurja phendine: “E gava lenđe si zurale a godola manuša si divurja! Ako napadis len, sigurno pobedina amen thaj mudarenamen!”

⁶ Ali e aver duj uhode, o Kaleb thaj o Isus Navin, odma phendine: “Čačes si kaj si e manuša andar o Kanan zurale vuče thaj zurale, ali

amen sigurno šaj te pobedis len! O Del borilapes pale amende!”

⁷ Ali o them či čhutas kan ko Kaleb thaj ko Isus Navin. Thaj holjajle po Mojsije thaj po Aron thaj phendine: “Sostar andanamen akate pe akava džungalo than? Maj lače te ačhilamas ando Egipat, a na te avas mudarde ande borba a amare romnja thaj amare čhavra te aven roburja.” O them kamlas te izbiril pešće aver vođa savo boldelalen ando Egipat.

⁸ O Del zurales holjajlo thaj avilo ando šator e sastankosko. O Del phendas: “Pošto pobunisajle protiv mande, sasto them akana moraš te lutilas e pustinjasa. Osim o Isus Navin thaj o Kaleb, svako kas si biš brš ili majbut akate merela thaj nikada či dela ande obećime phuv.”

⁹ Kana o them ašundas godova, sas lenđe žao kaj sagrašisardine. Line piro oružije thaj đele te napadnin e Kananconen. O Mojsije upozorisarda len te na džan kaj o Del naj lenca, ali von či čhutine kan leste.

¹⁰ O Del či đelo lenca ande akaja bitka, pa sas porazime thaj but lendar sas mudarde. Askal e Izraelcurja boldine pes katar o Kanan thaj lutisardine e pustinjasa štarvardeš brš.

¹¹ Ande godola štarvardeš brš sar o them Izraelosko lutilas e pustinjasa, o Del vodilas e briga pale lende. Dijalen mangro andar o nebo, savo akhardolas “mana”. Sago kaj vi bičhaldas lenđe jato čiriklja, save akhardanas prepelice, ande lenđe logorurja te šaj han mas. Sasti godoja vrjama, o Del arakhlas lenđe drze thaj lenđe sandale katar godova te na černjon.

¹² O Del čudesno dijalen čak vi paj andar e stena. Ali vi ako o Del delas len kroz akala brš habe, paj, drze thaj sa so sas lenđe potrebno o Izraelosko them prigovorilas thaj mrmljilas po Del thaj po Mojsije. Ali čak vi askal, o Del sas verno kolešće so obečisardas e Avraamešće, e Isakošće thaj e Jakovešće.

¹³ Jek aver drom kana e themes nas paj, o Del phendas e Mojsijašće: “Phen e stenaće thaj o paj inkljela andar late.” Ali o Mojsije ladžardas e Devles anglo sasto them gajda kaj dijas dab duvar pe stena e rovljasa umesto te phendasas laće. O paj inkljisto andar e stena te savora šaj pijen, ali o Del sas holjariko po Mojsije thaj phendas: “Tu či deja ande obečime phuv.”

¹⁴ Nakon so e Izraelcurja lutisardine e pustinjasa štarvardeš brš, sa save pobunisajle protiv o Del muline. Askal o Del palem

andas e themes dži ko rubo ke obečime phuv. O Mojsije sas akana zurale purano pa o Del odabirisardas e Isus Navin te pomognil te vodil e themes. O Del isto gajda obečisardas e Mojsijašće kaj jek đes bičhalela proroko savo avela sago o Mojsija.

¹⁵ Askal o Del phendas e Mojsijašće te džal po vrho e planinako te šaj dičhel e obečime phuv. O Mojsije dikhlas e obečime phuv ali o Del či dijas te del ande late. Askal o Mojsije mulo, a e Izraelcurja tuginas štarvardeš đesa. A o Isus Navin postanisardas lengo nevo vođa. O Isus Navin sas lačno vođa kaj pačalas thaj sas poslušno e Devlešće.

15. Paramiči: Obečime phuv

*Bibliske paramiča andar
o: Isus Navin 1–24*

15¹ Napokon sas e vrjama te e Izraelcurja den ande phuv e Kanan, e obečime phuv. O Isus Navin bičhaldas duj špijunen ando Kanansko gav Jerihon savo sas zaštitime e zurale zidonenca. Ando godova gav trailas jek kurva savi akhardolas Rahava, voj garadas e špijunen thaj maj posle pomožisarda lenđe te našen andar o gav. Čerdas godova kaj pačajas e Devlešće. A e špijunurja

obečisardine e Rahavaće kaj zaštitina lat thaj laće familija kana e Izraelcurja uniština e manušen andar o Jerihon.

²E Izraelcurja trubuine te načhen preko e reka savi akhardolas Jordan te šaj te den ande Obečime phuv. O Del phendas e Jošuašće: “Neka e rašaja džan prvo.” Čim e rašaja koračisardine ande reka e Jordanošći, o paj angle lende đelotar nizvodno te e Izraelcurja šaj načhen pe okoja rig e Jordanešći e šuće phuvjasa.

³Nakon so o them nakhlo e reka e Jordanošći, o Del phendas e Jošuašće sar te napadnil o močno gav Jerihon. O them čhutas kan ko Del. Baš sar o Del phendas lenđe te éeren, e vojnukurja thaj e rašaja šov đes marširinas oko o gav Jerihon jekhvar po đes.

⁴O eftato đes, e Izraelcurja marširinas oko o gav još eftato drom. Dok marširinas oko o gav zadnjo data, e vojnukurja čhutine muj dok e rašaja phurdine ande pire trube.

⁵Askal e Jerihonošće zidurja haradile! A e Izraelcurja uništisardine sa ando gav sago kaj naredisardas lenđe o Del. Jedino poštedisardine e Rahava thaj laće familija, save postanisardine deo e Izraelconengo. Kana aver thema save trainas ando Kanan ašundine

kaj e Izraelcurja uništisardine o Jerihon, zurales darajle kaj e Izraelcurja napadnina vi len.

⁶O Del zapovedisardas e Izraelconenđe te či sklopisaren miro ni ječe themesa andar o Kanan. Ali jek katar e Kananosko them, savo akhardolas Gibeon, hohadine e Isus Navin thaj phendine lešće kaj aven andar o than savo si dur katar o Kanan. Thaj rodine katar o Isus Navin te sklopil lenca miro. O Isus Navin thaj e Izraelcurja či phučline e Devles katar aviline e Gibeoncurja. Pa o Isus Navin sklopisardas miro lenca.

⁷E Izraelcurja zurales holjajle kana ašundine kaj e Gibeoncurja hohadine len, ali održisardine miro lenca kaj godova sas obečime anglo Del. Jek vrjama maj posle, e kraljurja ječe aver themešće ando Kanan, e Amorejcurja, ašundine kaj e Gibeoncurja sklopisardine savezo e Izraelconenca, pa spoisardine pire vojske te aven sago jek bari vojska, thaj napadnisardine o Gibeon. E Gibeoncurja bičhaldine poruka e Jošuašće thaj rodine pomoć lestar.

⁸Gajda kaj o Isus Navin ćidas e Izraelošće vojska thaj marširisardine sasti rjat te aven džike Gibeoncurja. Rano detharinako, iznenadisardine

e Amorejke vojniconen thaj napadnisardine len.

⁹O Del borisajlo pale Izraelcurja godova đes. Zbunisardas e Amorejcen thaj bičhaldas o baro ledosavo mudarda e bute Amorejcen.

¹⁰O Del ujedno ćerdas te o kham ačhel pe jek than te e Izraelconen avel dosta vrjama te potpuno pobedin e Amorejcen. Godova đes o Del dijas bari pobeđa e Izraelconen.

¹¹Nakon so o Del pobedisardas godole vojska, aver but e Kanansko thema ćidinepe te napadnin e Izraelconen. O Isus Navin thaj e Izraelcurja napadnisardine len thaj pobedisardine len.

¹²Nakon godoja bitka, o Del dijas svako izraelošće plemenošće lesko kotor katar e obećime phuv. Askal o Del dijas miro e Izraelošće themešće pe sa e granice.

¹³Kana o Isus Navin phurailo, ćidas sa e Izraelsko themes. O Isus Navin dijas gođi e theme pe lenđi obaveza te aven poslušne e savezošće savo o Del sklopisardas e Izraelconenca po Sinaj. O them obećisardas kaj ačhela paćivalo e Devlešće thaj kaj inćarel lesko zakon.

16. Paramiči: E osloboditeljurja

*Bibliske paramiče andar
e: Sucurja 1–3; 6–8*

16¹Nakon so o Isus Navin mulo, e Izraelcurja či čhutine kan ko Del thaj či tradine aver themen save nas izraelcurja andar o Kanan niti čhonas kan ke Devlešće zakonurja. E Izraelcurja počnisardine te poštuin e Kananconenđe devlen umesto e Jahve, savo sas jedino čačo Del. E Izraelconen nas caro, pa savora ćerenas so gndinas kaj si lačhe pale lende.

²Pošto e Izraelcurja nastavisardine te aven bi paćivale e Devlešće, zato vo kaznisarda len gajda kaj muklas te lenđe dušmaja pobedin len. Godola dušmaja čordine but stvarja katar e Izraelcurja, uništinas lengo barvalipe thaj mudardine but e izraelconen. Nakon but brš kaj sas bi paćivale e Devlešće thaj sas mućime katar pire dušmaja, e Izraelcurja pokaisajle thaj rodine katar o Del te izbavil len.

³Askal o Del bičhaldas lenđe e manuše savo izbavisardalen thaj oslobodisardalen katar lenđe dušmaja thaj andas miro. Ali o

them askal bistardas po Del thaj palem počnisardine te slavin e idolen. Pa o Del muklas e manušen andar o Midijan, save sas lenđe dušmajen thaj trainas paše lende, te pobedin len.

⁴ E Midejancurja efta brš lenas sa so e izraelcurja posadisardine. E Izraelcurja gajda darajle, kaj garadonas pe pećine te či aračhen len e Midejancurja. Napokon zavapisardine e Devlešće te spasil len.

⁵ Jek đes, jek Izraelsko manuš savo akhardolas Gedeon čordane čidelas o điv te či čoren les lestar e. Midejancurja. O anđeo e Jahvesko avilo e Gideonešće thaj phendas: “O Del si tusa, hrabro ratnikona. Dža thaj spasisar e Izraelconen katar e Midejancurja.”

⁶ E Gideonešće dades sas žrtveniko posvetime ječe idolešće. O Del phenda e Gideonešće te haravel godova žrtveniko. Ali o Gedeon daralas katar o them, pa ažućardas dok či peli e rjat. Askal haradas o žrtveniko thaj phaglas les ande kotora. Paše pašo than kaj sas o žrtveniko e idolešće vo vazdas nevo žrtveniko e Devlešće thaj žrtvuisarda žrtva e Devlešće po nevo žrtveniko.

⁷ Aver detharin o them dikhlas kaj vareko haradas thaj uništisardas o žrtveniko, thaj zurales holjajle.

Đele ke Gideonesko čer te mudaren les, ali e Gideonesko dad phendas lenđe: “Sostar probisaren te pomožisaren tumare devlešće? Ako si vo del, neka korkoro zaštitil pes.” Pošto vo godova phendas lenđe, o them či mudardas e Gideone.

⁸ Askal e Midejancurja palem avile te čoren katar e Izraelcurja. Sas len gaći but kaj naštik sas te đinavenpes. O Gedeon akhardas e Izraelconen te zajedno borinpes protiv lende. O Gedeon zamolisardas e Devles te del len duj znakurja te avel sigurno kaj o Del koristila les te spasil e Izraelconen.

⁹ Sago prvo znako, o Gedeon čhutas e bakhрани morči pe phuv thaj rodas katar o Del te mućel te e detarinaći rosa perel samo pe bakhрани morči, a na pe phuv. O Del ćerdas godova. Aver rjat o Gedeon, manglas katar o Del te e phuv avel ćinđi, ali e bakhrešći morči šući. O Del ćerdas vi godova. Akala duj znakurja uverisardine e Gideone kaj o Del koristila les te spasil e Izraelconen katar e Midejancurja.

¹⁰ Trjanda thaj duj milje (32.000) Izraelošće vojnukurja aviline ko Gedeon, ali o Del phendas lešće kaj si godova but them. Askal o Gedeon bičhaldas čhere biš thaj duj milje (22.000) save daranas

te borinpes. O Del phendas e Gideonešće kaj si još uvek but džene. Pa o Gedeon bičhaldas sa e theme čhere thaj ačhiline samo trin šela (300) vojnikipurja.

¹¹ Godoja rjat o Del phendas e Gideonešće: “Fulji ando Midejansko logori thaj kana ašuneja so éeren svato, či majbut daraja.” Pa godoja rjat o Gedeon fuljisto ando logori thaj ašundas e Midejansko vojnikiponen sar écerel svato pire drugarešće so dikhlas suno. E manušesko drugari phendas: “Akava suno značil kaj e Gideonešči vojska pobedila e Midejansko vojska!” Kana o Gedeon ašundas akava, proslavisardas e Devles.

¹² Askal o Gedeon boldapes ke pire vojnikipurja thaj svakones dijas šng, glinako čupo thaj baklja. Okružisardine o logori kaj sovenas e Midejanske vojnikipurja. E Gideonešće trin šela (300) vojnikipurja čhutine e baklje ande čupurja te e Midejancurja či dičhen o svetlo katar e baklje.

¹³ Askal sa e Gideonešće vojnikipurja ando isto trenutko phagline pire čupurja thaj andar jekhvar sikadine e jag katar e baklje. Zatrubisardine ande pire šnga thaj čhutine muj: “Mačo palo Jahve thaj palo Gedeon!”

¹⁴ O Del zbunisardas e Midejanconen, gajda kaj počnisardine te napadin korkoro pes thaj te mudarenpes maškar pende. Odma sas vi aver Izraelcurja akharde andar pire čhera te pomognin te traden e Midejanconen. E buten mudardine thaj tradine okolen kaj ačhiline andar e Izraelošči phuv. Godoja rjat muline šel thaj biš milje (120.000) Midejancurja. O Del spasisardas e Izraelconen.

¹⁵ O them kamlas te čhol e Gideone te avel lengo caro. O Gedeon či muklalen te éeren godova, ali manglas te den les vareso sunakune angrušća kaj line katar e Midejancurja. O them dijas e Gideone bari količina sunakaj.

¹⁶ O Gedeon iskoristisarda o sunakaj te écerel posebno odora savi inđarelas o baro rašaj ali o them počnisardas te inčaren lat sago kaj si idol. Pa o Del palem kaznisardas o Izrael pošto slavinas e idolen. O Del muklas lenđe dušmajen te pobedisaren len. Konačno palem rodine e Devle te pomožilen thaj o Del bičhaldas lenđe još ječe osloboditelje.

¹⁷ Akava ponovilas pe but drom: e Izraelcurja grešinas, o Del kaznisardasa len, von pokaisajle sas, askal o Del bičhalasas lenđe

izbavitelje te spasil len. Kroz but e brš, o Del bičaldas buten osloboditeljen save spasinas e Izraelconen katar lenđe dušmaja.

¹⁸ Konačno o them molilas e Devle palo caro sago kaj sas sa vi aver theme Mangline te avel vi len caro savo si vučo thaj zuralo, thaj savo šaj te vodil len ande bitka. E Devlešće či sviđosajlo gadava so roden, ali dijas len e caro, sar vi rodine.

17. Paramiči: Devlesko savezo e Davidosa

Bibliske paramiča andar e:
1. Samuil 10; 15–19; 24;
31; 2. Samuil 5; 7; 11–12

17 ¹ O Saul sas prvo Izraelosko kraljo. Sas vučo thaj zgodno, baš sar o them kamlas. O Saul sas lačo kraljo prve brša dok vladilas e Izraelosa. Ali askal postanisardas opako rom savo či čholas kan ko Del, pa o Del odabirisardas aver rome savo avela jek đes kraljo umesto leste.

² O Del odabirisardas ječe terne Izraelco te avel kraljo posle o Saul. Lesko alav sas David. O David sas čobano andar o gav Vitlejem. Ande razne prilike, dok lelas sama pe pire dadesko stado, o David mudardas e lavos thaj e medvedo save napadnisardine e bakhren. O

David sas ponizno thaj pravedno rom savo pačalas thaj sas verno e Devlešće.

³ O David postanisardas silno vojniko thaj vođa. Kana sas o David još terno čhavo, borisajlo protiv jek divo alavesa Golijat. O Golijat sas obučime vojniko, zuralo thaj skoro trin meterja vučo! Ali o Del pomožisardas e David te mudarel e Golijate thaj te spasisarel e Izraelconen. Nakon godova, o David pobedisaras ande but e bitke pe Izraelošće dušmaja, andar soste o them veličisarelas les.

⁴ O Saul postanisardas ljubomorno andar godova kaj o them volilas e Davide. O Saul but drom lijas te mudarel les, pa o David garavelas pes katar o Saul. Jek đes, o Saul rodelas e David te mudarel les. O Saul dijas ande isto špilja kaj o David garadolas katar o Saul, ali o Saul či dikhlas les. O David sas akana zurale paše pašo Saul thaj šaj te mudarel les, ali či mudardales. Umesto godova, o David čhinas kotor katar e Saulešći haljina te dokažil e Saulešće kaj či kamel te mudareles te vo avel kraljo.

⁵ Po krajo o Saul mulo ande bitka, a o David postanisardas kraljo po Izrael. Vo sas lačo kraljo, thaj o them volilas les. O Del blagoslovisardas e David

thaj érdas les uspešno. O David borisajlo ande but e bitke thaj o Del pomožisardas les te pobedil e Izraelošće dušmajen. O David osvoisardas o Jerusolim thaj érdas les pire glavno gavesa. Dok o David vladilas, o Izrael postanisardas močno thaj barvalo.

⁶ O David kamlas te vazdel hramo kaj sa e Izraelcurja šaj te slavlin e Devles thaj te prinosisaren lešće žrtve. Skoro štar šela (400) brš, o them slavilas e Devle thaj prinosisarenas lešće žrtve ando šatori e sastankosko savo o Mojsije sagradisardas.

⁷ Ali o Del bičhaldas e proroko e Natane ko David akale porukasa: “Pošto san tu rom ratniko, či sagradija akava hramo pale mande. Óo čhavo sagradila les. Ali me but blagosloviv tut. Jek katar óo potomko vladila sago kraljo mungre themesko zauvek!” Jedino e Davidesko potomko savo šaj te vladisarel zauvek si o Mesija. O Mesija si e Devlesko odabraniko savo spasila akale theme katar lenđe bezeha.

⁸ Kana o David ašundas kala alava, odma zahvalisardas e Devlešće thaj slavisardas les kaj obečisardas e Davidešće kava baro čast thaj but e blagoslovurja. O David či džanglas kana o Del érela sa gadava. Međutim sago vi kaj

dogodisajlo, e Izraelcurja moraš te ažučaren još but e vrjama maj sigo nego so avela o Mesija, skoro milje (1.000) brš.

⁹ O David vladisardas pravedno thaj verno but e brša, thaj o Del blagoslovisardales. Ali pašo krajo pe trajosko, gadno pogrešisardas protiv o Del.

¹⁰ Jek đes, dok sas sa e Davidešće vojnukurja dur katar o čer thaj vodinas e bitke, vo dikhlas andar piro dvoro ječhe šukar manušnja sar najol. Lako alav si Betšeba.

¹¹ Umesto te boldel o šoro, o David bičhaldas varekas pale late te anela leste. Sutas lasa thaj bičhaldas lat čhere. Nedugo posle godova e Betšeba bičhaldas poruka e Davidešće thaj phendas lešće kaj si khamni.

¹² E Betšebako rom, rom alavesa Urije, sas jek katar e Davidešće majlače vojnukurja. O David akhardas e Urija palpale katar e bitka thaj phendas lešće te džal thaj te avel pire romnjasa. Ali o Urije dobisardas te džal čhere dok sas aver vojnukurja ande borba. Pa o David bičhaldas e Urijas palpale ande borba te čhol e generalos kote kaj si e dušmaja maj zurale te vo šaj avel mudardo.

¹³ Nakon so sas o Urije mudardo, o David lija romnjaće e Betšeba. Maj posle bijandas e Davidešće

čhaves. O Del zurales holjajlo zbog godova kaj ćerdas o David, pa bičhaldas e proroko e Natanes te phenel e Davidešće savo bilačhipe sas lesko bezah. O David pokaisajlo pale pire bezeha thaj o Del jartosardas lešće. Dži ko krajo pe trajosko o David džalas e Devlešće dromesa thaj paćalas lešće čak vi ande phari vrjama.

¹⁴ Ali sago kazna pale lesko bezah, lesko čhavo mulo. Isto gajda pale Davidosko trajo sas borbe ande lešći famija, thaj e Davidošći snaga zurale slabolas. Vi ako o David nas verno e Devlešće, o Del sas ipak verno thaj ispunisarda pire obećanja. Maj posle e Davide thaj e Betšeba sas još jek čhavo, thaj akhardinele Salomon.

18. Paramiči: Podelime carstvo

Bibliske paramiča andar e:

1. Kraljevima 1–6; 11–12

18¹ Pale but brš, o David mulo. A lesko čhavo o Salomon počnisardas te vladil po Izrael. O Del progovorisardas e Salomonešće thaj phućla les so majbut kames te avel tut. Kana o Salomon manglas mudrost, o Del sas zadovoljno thaj ćerdas les te avel maj mudro manuš po them. O Salomon sićilo but stvarja thaj sas

zurale mudro sudco. O Del ćerda les te avel vi zurale barvalo manuš.

² O Salomon, ando Jerusalimo vazdas hramo pale savo lesko dad o David ćerdas plano thaj ćidas matrijali. O them akana poštuinas e Devle thaj prinosilas lešće žrtve ando hramo umesto ando šatori e sastankosko. O Del avilo thaj sas prisutno ando hramo, thaj trajilas pire themeja.

³ Ali o Salomon volilas e romnjen andar e aver phuvja. Thaj zato či paćajas e Devlešće thaj lijas pešće pale romnja bute manušnjem, skoro miljen (1.000) len! But katar godola manušnja aviline andar e aver phuvja thaj andine pesa pire devlen thaj nastavisardine te poštuin len. Kana o Salomon phurajlo vi vo počnisardas te poštuisarel pire romnjende devlen.

⁴ O Del holjajlo po Salomon thaj obećisardas lešće, sar e kazna pale godova kaj či paćajas e Devlešće, obećisardas kaj nakon e Salomonesko smrto, podelila e Izraelošće themes ande duj carstvurja.

⁵ Nakon so mulo o Salomon, lesko čhavo o Rovoam postanisardas caro. O Rovoam sas bi gođaver. Sa o them andar o Izrael ćidapes te potvrdin les palo caro. Phendas e Rovoamešće kaj o Salomon

tradelas len te phare éeren bući thaj te počinen o baro porez.

⁶ O Rovoam dile phendas lende: “Tumen gndin kaj mungro dad o Salomon tradelas tumen te phares éeren bući, ali me tradava tumen još maj phare te éeren bući nego so vo tradelas tumen, thaj kazniva tumen maj but nego vo.”

⁷ Thaj gajda, deš e Izraelošće plemenurja pobunisajle protiv o Rovoam. Samo duj plemenurja ačhiline lešće verne. Akala duj plemenurja postanisardine e Judejsko carstvo.

⁸ Aver deš thema andar e Izraelosko plemeno, save pobunisajle protiv o Rovoam, čhutine e manušes savo akhardolas Jeroboam te avel lengo caro. Piro carstvo čhutine ande severno rig e phuvjako, a akhardinepe e Izraelosko carstvo.

⁹ O Jerovoam pobunisajlo protiv o Del thaj crdas e themes po bezah. Vazdas duj idolurja te o them poštuil len, umesto te poštuin e Devles ando hramo ando Judejsko carstvo.

¹⁰ E Judejsko thaj e Izraelsko carstvo postanisardine dušmaja thaj često borinas pes jek protiv avereste.

¹¹ Ando nevo Izraelsko carstvo, sa e carurja sas bilače. But katar godola carurja sas mudarde katar

e Izraelcurja, save kamline te postanin carurja umesto lende.

¹² Sa e carurja thaj o but o them ando Izraelosko carstvo poštuinas e idolen. Lengo klanjipe e idolende često uključilas seksualno bilačhipe, a varekana prinosinas e čhavrenca sago žrtve.

¹³ E Judejske carurja sas potomkurja e Davidešće. Varesave katar godola carurja sas lače manuša save vladinas pravedno thaj poštuinas e Devles. Ali majbut e Judejske carurja sas bilače thaj poštuinas e idolen. Varesave carurja čak žrtvuinas pire čhavren e hohamne devlende. But o them andar e Judeja isto pobunisajle protiv o Del thaj poštuinas aver devlen.

19. Paramiči: Prorokurja

Bibliske paramiče andar e: 1.

Kraljurja 16–18; 2.

Kraljurja 5; Jeremija 38

19¹ Kroz sasti Izraelošći istorija, o Del bičhalelas lende prorokurja. E prorokurja ašundine e poruka katar o Del thaj askal phenenas e themešće e Devlešći poruka.

² Kana sas o Ahav caro ando Izrael O Ilija sas proroko. O Ahav sas bilačo manuš thaj hrabilas e themes te poštuisaren e hohamne

devle savo akhardolas Vaal. A o Ilija phendas e Ahavešće: “Či avela bršnd niti rosa ando Izraelsko carstvo dok me či gajda phenav.” Pe godova o Ahav zurales holjajlo.

³ O Del phendas e Ilijašće te džal dži ko potoko ande pustinja thaj te garadol katar o Ahav savo kamlas te mudarel les. Svako rjat thaj svako detharin, e čiriklja anenas lešće mangro thaj mas. O Ahav thaj lešće vojnikurja rodenas e Ilija, ali naštik arakhline les. E suša sas gajda bari pe phuv kaj po krajo vi godova potoko šučilo.

⁴ Zato o Ilija đelotar ande aver phuv savi sas paše. Ande godoja aver phuv trailas jek udovica thaj lako čhavo, Von skoro ačhiline bi hamasko zbog godova kaj nas bršnd thaj sas e bari suša zbog savi avili e bari bok vi ande godoja phuv. Ali von vodinas e briga palo Ilija a o Del askal vodilas e briga pale lende, gajda kaj lengo čaro palo aro thaj lenđi flaša palo zetino či ačhiline čuče. Sas len so te han kroz sasti vrjama dok sas e bok. O Ilija ačhilo okote varesave brša.

⁵ Nakon trin thaj epaš brš, o Del phendas e Ilijašće, te boldelpes ando Izraelsko carstvo thaj te phenel e Ahavešće kaj palem bičhalela bršnd. Kana o Ahav dikhlas e Ilija, phendas lešće: “A kate san tu savo anes nevolje!”

O Ilija phendas lešće, “Tu san godova savo anel nevolje. Mukline e Jahve, e pravo Devles, thaj poštuin e Vaalo. An sa e themes andar e Izraelosko carstvo pe planina Karmel.”

⁶ Sa o them andar o Izraelsko carstvo, uključime štar šela thaj pandžvardeš (450) Vaalošće prorokurja, aviline pe planina Karmel. O Ilija phendas e themešće: “Džikaj predomislina tumen? Ako si o Jahve Del, služisaren lešće! A ako si o Vaal Del, služisaren lešće!”

⁷ Askal o Ilija phendas e Vaalošće prorokonende: “Den čurjasa bikos thaj pripremin les sago žrtva, ali na te den jag. Me ćerava isto gajda. O Del savo odgovoril e jagasa si čačo Del.” Thaj gajda e Vaalošće rašaja pripremisardine žrtva, ali či astardine jag.

⁸ Askal e Vaalošće prorokurja molisajle e Vaalošće alavenca: “Šunamen o Vaale!” Sasto đes molisajle thaj čhutine muj thaj vi činenas pes čurjenca, ali nas odgovoro.

⁹ Po krajo e đeseso, o Ilija pripremisardas žrtva e Devlešće. Askal phendas e themešće te polin dešuduj bare posude pajesa pe žrtve dok o mas, e kaš, thaj čak vi e phuv oko žrtveniko nas skroz sa čingo.

¹⁰ Askal o Ilija molisajlo: “Jahve, Devla e Avramesko, Isakosko, thaj e Jakovesko, sikav amende ades kaj san tu o Del e Izraelosko thaj kaj sem me čiro sluga. Odgovorisar mande te kava them džanel kaj san tu o pravo Del.”

¹¹ Andar o nebo odma peli e jag thaj dijas jag o mas, e kaš, o bar, e phuv thaj čak vi o paj kaj sas oko o žrtveniko. Kana o them dikhlas akava, peline pe phuv thaj phendine: “O Jahve si o Del! O Jahve si o Del!”

¹² Askal o Ilija phendas: “Na mučen te ni jek e Vaalesko proroko našel.” Gajda kaj o them astardas e Vaalošće prorokonen inđardine len o kotar thaj mudardine len.

¹³ Askal o Ilija phendas e Ahavešće savo sas caro: “Odma bolde tu ando gav, kaj avel o bršnd.” Ubrzo o nebo kaljilo thaj počnisardas o pljusko. O Jahve ačhadas e suša thaj sikadas kaj si Vo pravo Del.

¹⁴ Nakon e Ilijašći vrjama, o Del odabirisardas e manuše savo akhardolas Elizej te avel proroko. O Del ćerdas but čudurja kroz o Elizej. Jek katar e čudurja dogodisajlo e Namanešće, e dušmanešće zapovednikošće, saves sas baro morčhako nasvalipe. Vo ašundas palo Elizej thaj đelo leste thaj phučlas e Elizejes te sastarel

les. O Elizej phendas e Namanešće te umočilpes efta drom ande reka e Jordanošći.

¹⁵ Po početko o Naman sas holjariko thaj či kamlas te ćerel godova, kaj zvučilas dilipe. Ali maj posle predomislisajlo thaj umočisajlo efta drom ande reka e Jordanošći. Kana zadnjo drom inkljisto, lešći morčhi sas potpuno sasti! O Del sastardales.

¹⁶ O Del bičhalelas but averen prorokonen. Von phenenas e themešće te na majbut poštuin e idolen thaj te počnin te sikaven e pravda thaj o milosrđe averende. E prorokurja upozorinas e theme te ako či ačhena te ćeren bilačhipe thaj či počnin te poštuin e Devles, askal o Del osudila len sago došaren thaj kaznila len.

¹⁷ E manuša či majbut čhonas kan ko Del. Često bilačhe postupinas e prorokonenca thaj varekana vi mudarenas len. Jekhvar o proroko Jeremija sas čhutino ande šući haing thaj muklino okote te merel. Potonisrdas ande čik savi sas tele ande haing, ali askal o caro smiluisajlo pe leste thaj naredisardas pe slugende te crden e Jeremija avri andar e haing maj sigo nego so merel.

¹⁸ E prorokurja nastavisardine te anen e themešće e Devlešći poruka vi ako o them mrzalas

len. Upozorinas e themes kaj o Del uništita len ako či pokainpes. Gajda denas gođi e theme pe okova so o Del obečisardas lenđe kaj bičhalela pire Mesija.

20. Paramiči: Izganstvo thaj boldipe palpale

Biblijsko paramiči andar: 2. Kraljevima 17; 24–25; 2. Ljetopisima 36; Ezra 1–10; Nehemija 1–13

20¹ Izraelosko carstvo thaj e Judejsko carstvo liduj sagrešisardine protiv o Dela. Prekršisardine o savezo savo o Del lenca sklopisardas po Sinaj. O Del bičhalelas e prorokonen te upozorisaren len te pokajinpes thaj te Les poštuisaren ali von odbiardine te pačan.

²Thaj o Del kaznisardas liduj kraljevstvurja gajda kaj muklas lenđe dušmajen te uništisaren len. Asirsko carstvo, jek močno, thaj okrutno them, uništisardine e Izraelosko carstvo. E Asirijcurja sas mudarde but o them ande e Izraelosko carstvo, line sa so sas molas, thaj dine jak bute phuvja.

³E Asirijcurja čidine sa e barvale, vođen, thaj e vešte romen thaj inđardinelen ande Asirija. Ando Izraelosko carstvo ačhile samo e čore Izraelcurja save nas mudarde.

⁴Askal e Asirijcurja andine e stranconen te trajin ande phuv kaj sas e Izraelconengo carstvo. E strancurja palem vazdine e gava thaj lenas pe e Izraelconenca save ačhile kote. E potomkurja e Izraelošće save linepes e stranconenca akhardonas Samarijancurja.

⁵O them ando Judejsko carstvo dikhline sar o Del kaznisardas e theme andar o Izraelosko carstvo zato kaj či pačanas lešće thaj či ašunenas leste. Ali vi maj dur poštuisaren e idolen, uključime e Kananconenđe devlen. O Del bičhalelas e prorokonen te upozorisaren len, ali von čikamline te ašunen.

⁶Varekaj katar e 100 brš nakon so e Asirijcurja uništisardine e Izraelosko carstvo, o Del bičhaldas e Nabukodonozore, e kraljo e Vabilonešće, te napadnisarel e Judejako carstvo. O Vavilon sas zuralo carstvo. E Judejske kraljurja ačhiline pe godova te aven e Nabukodonozorešće sluge thaj te počinen lešće but e love svako brš.

⁷Ali nakon vareso brša, e Judejsko kraljo pobunisajlo protiv o Vavilon. Pa e Vabiloncurja napadnisardine e Judejsko carstvo. Osvoisardine o gav Jerusalem, uništisardine o hramo thaj line sa

o barvalipe andar o gav thaj andar o hramo.

⁸ Te kaznil e Judesko caro pale pobuna, e Nabukodonozorešće vojnukurja mudardine e kraljošće čhaven angle leste thaj askal korordinele. Nakon godova inđardine e caro te merel ando phanglipe ando Vavilon.

⁹ O Nabukodonozor thaj lešće vojnukurja inđardine gata sa e theme andar o Judejsko carstvo ando Vavilon, mukline samo e maj čore theme te posadin e njive. Akaja vrjama kana sas e Devlesko them tradino andar e Obećime phuv akharelpe izganstvo.

¹⁰ Vi ako o Del kaznisardas pe theme zbog lenđe bezeha gajda kaj inđardalen ando izganstvo, Vo či bistardas pe lende niti pe kova so obećisardas lenđe. O Del nastavisardas te lel sama pe po them thaj vi majdur phenelas lenđe preko e prorokurja. O Del obećisardas kaj von pale eftavardeš brš, boldenapes palem ande Obećime phuv.

¹¹ Eftavardeš brš maj posle, o Kir, Persisko kraljo, porazisara o Vavilon, pa o Persisko carstvo sas zamenime e Vavilonsko carstvosa. E Izraelcurja akana akhardonas Židovurja thaj majbut von nakhline po sasto trajo ando Vavilon. Samo

varesošće zurale purane Židovurja denpe gođi e Judesko phuvjaće.

¹² O Persisko carstvo sas zuralo, ali milosrdno prema o them saven pokorisardine. Cara nakon so o Kir postanisardas kraljo Perzijako, dijas naredba te bilo savo Židovo kamel te boldelpes ande Judeja šaj te inkljel andar e Persija thaj boldelpes ande Judeja. Čak dijalen vi love te vazden o Hramo! Gajda kaj nakon eftavardeš brš ando izganstvo, cikni grupa Židovsko them boldaspe ando gav o Jerusalim ande Judeja.

¹³ Kana o them areslo ando Jerusalim, palem vazdine o Hramo thaj e zidurja oko gav. Vi ako sas vi majdur tale aver thema, palem trainas ande Obećime phuv thaj štuinas e Devle ando Hramo.

21. Paramiči: O Del obićisarel e Mesija

Biblijske paramiča andar o: Postanak 3,15; 12,1–3; Ponovime zakon 18,15; 2. Samuilova 7; Jeremija 31; Isaija 59,16; Danijel 7; Malahija 4,5; Isaija 7,14; Mihej 5,2; Isaija 9,1–7; 35,3–5; 61; 53; Psalmi 22,18; 35,19; 69,4; 41,9; Zaharija 11,12–13; Isaija 50,6; Psalam 16,10–11

21 ¹ Katar o početko, o Del planirisarda te bičhalel e

Mesija. Prvo obećanje palo Mesija avilo e Adamešće thaj e Evaće. O Del obećisardas kaj avela bijando e Evako potomko, savo zdrobilila e sapesko šoro. O sap savo hohadas e Eva sas o Beng. O obećanje znaćisardas kaj o Mesija pobeđila e Benđe.

²O Del obećisardas e Avraamešće kaj kroz leste sa e themešće manuša primina blagoslov. Akava blagoslov avela ispunime kana avela o Mesija. Vo omugućila te svako manuš andar svako them aven spasime.

³O Del obećisardas e Mojsijašće kaj ando budućnost vazdela još ječe proroko sago e Mojsija. Akava sas još jek obećanje palo Mesija savo avela ande cara maj posle vrjama.

⁴O Del obećisardas e Davidešće savo sas caro, kaj jek katar lešće potomkurja vladila sago caro e Devlešće themeja zauvek. Akava znaćilas kaj o Mesija avela jek katar e Davidešće potomkurja.

⁵Kroz e Jeremijasko potomko, o Del obećisardas kaj sklopila Nevo Savezo, ali na savezo sago kaj o Dele sklopisardas e Izraelconenca po Sinaj. Ando Nevo Savezo o Del ramola piro zakono pe themešće lile, a o them priznaila e Devles,

avena lesko them, a vo jartola lenđe bezeha. O Mesija utemeljila o Nevo Savezo.

⁶E Devlešće prorokurja isto gajda phendine kaj o Mesija avela proroko, rašaj thaj caro. Proroko si manuš savo ašunel e Devlesko alav thaj askal phenel e themešće so phendas o Del. O Mesija si godova proroko bi manako saves o Del obećisardas kaj bičhalela.

⁷E Izraelošće rašaja prinosingas žrtve e Devlešće umesto o them, sago zamena pale lenđe bezeha. E rašaja isto molinas pe e Devlešće palo them. O Mesija avela godova savršeno baro rašaj savo prinesila korkoro pes sago savršeno žrtva e Devlešće.

⁸Caro si vareko savo vladilas ando carstvo thaj sudilas e themešće. O Mesija avela godova savršeno caro, savo bešela po prestolje pire prapaposko e Davidosko. Vladila pe sasto them zauvek, uvek sudila pravo thaj anela lače odluke.

⁹E Devlešće prorokurja još but godova proreknisardine palo Mesija. O proroko Malahija prorokuisardas kaj majsigo katar o Mesija avel jek aver baro proroko. O Isaija prorokuisardas kaj o Mesija avela bijando katar e čhej

savi još nas udajime. O prorok Mihej phendas kaj avela bijando ando gav Vitlejem.

¹⁰ O proroko Isaija phendas kaj o Mesija trajilas ande Galileja, tešisarela e theme phade ilenca, thaj proglasila sloboda e phanglende. Isto gajda predvidisardas kaj o Mesija sastarela e nasvale theme thaj okolen save naštik ašunenas, dičhenas, mothonas thaj phirenas.

¹¹ O proroko Isaija isto gajda prorokuisardas kaj e Mesija mrzana bi razlogosko thaj kaj odbacina les. Aver prorokurja phendine kaj okola save mudarena e Mesija čhudena e kocka pale lešće drže thaj kaj lesko drugari izdaila les. O proroko Zaharija anglal dikhlas kaj godova drugari avela počindo trjanda rupune lovora pale Mesijašči izdaja.

¹² E prorokurja isto gajda phendine sar o Mesija merela. O proroko Isaija anglal dikhlas kaj o them čhungarela les, marena muj lestar thaj marena e Mesija. Hvarena les thaj merela ande bari patnja thaj muka, vi ako či čerdas nisosko bilačhipe.

¹³ E prorokurja isto gajda phendine kaj o Mesija avela savršeno bi bezehengo. Merela te lel pe peste e kazna pale bezeha sa e themešće. Lešći kazna anela miro

maškar o them thaj o Del. Thaj zbog godova sas e Devlešći volja te merel o Mesija.

¹⁴ E prorokurja anglal dikhline kaj o Mesija merela, ali vi kaj o trito đes o Del vazdelales andar e mule. Kroz e Mesijasko smrto thaj lesko uskrnuće, o Del ostvarila piro plano te spasil e bezehalen thaj te započnil o Nevo Savezo.

¹⁵ O Del sikadas e prorokonende but stvarja palo Mesija, ali o Mesija či avilo pale vrjama dok trajilas ni jek katar godola prorokurja. 400 brš nakon so sas dino zadnje proročanstvo, tačno ande pravo vrjama, o Del bičhaldas e Mesija po them.

22. Paramiči: E Jovanesko bijandipe

Bibliske paramiča andar: Luka 1

22 ¹ Maj sigo, o Del écerelas svato e themeja kroz pire anđelurja thaj kroz e prorokurja. Ali askal nakhlo štar milje 400 brš sar o Del či javisajlo lenđe. Katar jekhvar o anđeo avilo ječe purane rašaješće kasko alav sas Zaharija e porukasa katar o Del. O Zaharija thaj lešći romnji, e Jelisaveta, sas zurale pobožno manuša, ali naštik sas len čhavra.

² O anđeo phendas e Zaharijašće: “Ćiri romnji e Jelisaveta ačhela

phari thaj bijanela tuće čhaves. Tu Dele alav Jovano. Vo avela ispunime e Sveto Duhosa, thaj pripremila e theme pale e Mesijasko drom kaj trubul te avel.” O Zaharija phendas: “Mungri romnji thaj me sam zurale purane te avelamen čhavra. Sar te džanav kaj akava avela čačes?”

³ Pe godova o anđeo phendas e Zaharijašće, “Bičhaldo sem katar o Del te anav tuće kava lačo nevipe. Pošto či paćajan mande, akana zanemija thaj naštik te ćereja svato dok o čhavro či bijandol.” O Zaharije odma zanemisardas. Askal o anđeo đelotar katar o Zaharija. Pale godova o Zaharije boldaspe čhere thaj lešći romnji ačhili phari.

⁴ Kana e Jelisaveta sas phari šov čhon, o anđeo pojavisajlo vi ječhaće andar e Jelisavetaći familija savi akhardolas Marija, Voj sas čhej thaj sas verime e manušesa savo akhardolas Josif. O anđeo phendas laće: “Ačheja phari thaj bijaneja čhaves. Thaj deja les alav Isus. Vo avela Čhavo e Bare Devlesko thaj vladisarela zauvek.”

⁵ Pe godova e Marija phendas: “Sar šaj te avel gadava, kana sem još čhej?” O anđeo objasnisardas laće: “O Sveto fuljela pe tute, thaj e Sila e Devlešći zasinila tu. Gajda kaj o čhavro avel Sveto, Čhavo

e Devlesko.” E Marija paćajas thaj prihvatisarda so o anđeo phendas laće.

⁶ Ubrzo nakon so o anđeo javisajlo e Marijaće, voj đeli ande goste ke Jelisaveta. Čim e Jelisaveta ašundas e Marijako pozdrav, e Jelisavetako čhavro huklo ande late. E manušnja zajedno raduisajle zbog okova so o Del ćerdas lenđe. Kana nakhlo trin čhon sar e Marija si ke Jelisaveta ande gost, boldapes čhere.

⁷ Nakon so e Jelisaveta bijandas pire čhaves, o Zaharija thaj e Jelisaveta dine e čhavrešće alav Jovano, sago kaj o anđeo zapovedisardas. Askal o Del putardas e Zaharijašći čhib thaj o Zaharija počnisardas palem te ćerel svato. O Zaharija phendas: “Slava e Devlešće, kaj dijape gođi ke piro them! A tu, čhaveja mungreja, akhardoja proroko e Bare Devlesko savo phenela e themešće sar primina o jartosardiipe katar pire bezeha!”

23. Paramiči: E Isusesko Bijandipe

*Bibliske paramiča andar
o: Matej 1; Luka 2*

23¹ E Marija sas verime palo pravedno manuš savo akhardolas Josif. Kana vo ašundas

kaj si e Marija khamni, džanglas kaj godova naj lesko čavro. Čikamlas te ladžarel e Marija, pa planirisarda čordane te rastanilpes latar. Maj sigo nego so ćerdas godova, o anđeo avilo e Josifešće ando suno thaj phendas lešće.

² O anđeo phendas: “Josife nadara te les e Marija pale ćiri romnji. Kaj čudesno aćhili khamni thaj o čavro savo si ande late, katar o Sveto Duho si. Voj bijanela ćhaves. A tu deja les alav Isus (so značil ‘o Jahve spasisarel’), kaj vo spasila e theme katar lenđe bezeha.”

³ Gajda kaj o Josif lija romjaće e Marija thaj andala ćhere sago pire romnja, ali ći sutas lasa dok ći bijandas.

⁴ Kana pašili e vrjama te e Marija bijanel, e Rimsko vlada phendas savorende kaj zbog o popiso džan ando gav kaj lenđe papurja maj sigo trainas te ramon pes. O Josif thaj e Marija moraš te putuinas andar o Nazaret, kaj trainas, ando Vitlejem, kaj o Vitlejem sas bijando gav lenđe paposko e Davidesko.

⁵ Kana aresline ando Vitlejem, nas than kaj aćhena te raćaren. Jedino than savo šaj arakhiline sas e štala. Okote bijandilo o čavro, a lešći dej ćhutaes ande jasle, kaj naslen kreveto pale leste. Thaj dineles alav Isus.

⁶ Godoja rjat, varesave pastirja araćhenas pire bakhren. Andar jekhvar pojavisajlo lenđe o anđeo savo sas obajsime e bare svetlosa, a von darajle. O anđeo phendas lenđe: “Nadaran, kaj siman bahtali nevimata. Ando Vitlejem bijandilo o Mesija e Gospodesko!”

⁷ “Roden e čavre, thaj araćhena les ande štala sar pašljol ande jasle paćardo ande krpe.” Andar jekhvar, o nebi pherdilo e anđelencasave slavinas e Devles, alavenca: “Slava e Devlešće ando nebo thaj miro e themešće pe phuv savende smiluisajlo.”

⁸ E pastirja uskoro aresline po than kaj sas o Isus thaj arakhline les sar pašljol ande jasle, baš sar o anđeo phendas lenđe. Thaj zbog godova sas zurale bahtale. E pastirja boldinapes pe livadina kaj sas e bakhre, thaj slavinas e Devle pale sa so ašundine thaj dikhline.

⁹ Varesošći vrjama maj posle, e mudracurja andar o dur o istoko dikhline e neobićno ćerain po nebo. Svatisardine kaj si godova znako kaj bijandola nevo caro e židovengo. Gajda kaj putuisardine dural te dićhen godole caro. Aviline ando Vitlejem thaj arakhline o ćher kaj sas o Isus pire dadesa thaj pire dejava.

¹⁰ Kana e mudracurja dikhline e Isus lešće dejava, poklonisajle

thaj iskažisardine lešće čas. Thaj daruisardine les e kuč poklonenca a askal boldinepes čhere.

24. Paramiči: O Jovano bolel e Isuse

Biblijske paramiča andar o: Matej 3; Marko 1,9–11; Luka 3,1–23

24¹ O Jovano čhavo e Zaharijasko thaj e Jelisavetako, barilo thaj postanisardas proroko. Trailas ande divljina, halas divljo medo thaj skakavcuja a e drze pe leste sas katar e kamilači morči.

² But o them džalas ande pustinja te ašunel e Jovano. Vo propovedilas lenđe alavenca: “Pokaintumen, kaj si o carstvo e Devlesko pašē.”

³ Kana o them ašundas e Jovanešći poruka, but lendar pokaisajle pale pire bezeha, thaj o Jovano boldalen. But e pobožne vođe isto avenas te o Jovano bolelen, ali von či pokaisajle niti priznaisardine pire bezeha.

⁴ O Jovano phendas e pobožne vođe: “Tumen otrovne sapalen! Pokaintumen thaj promenin tumaro ponašanje. Svako kaš savo či del lačno plodo čhinelapes thaj čhudelpe ande jag.” O Jovano pherdas okova so e prorokurja phendine: “Ake

bičhalav mungre glasniko angle tute, savo pripremila čiro drom.”

⁵ Varesave Židovurja phučline e Jovane dali si vo o Mesija. A o Jovano phendas: “Me najsem o Mesija ali avel vareko pale mande. Vo si gajda baro kaj me najsem dostojne ni te phandav e sandale pe lešće pungre.”

⁶ Aver đes, o Isus avilo te o Jovano bolel les. Kana o Jovano dikhla les, phendas: “Diđhena! Eke o Bakhro e Devlesko savo inđarel e bezeha e themešće.”

⁷ O Jovano phendas e Isusešće: “Najsem dostojno te bolavtut. Trubujanas tu man te boles.” Ali o Isus phendas: “Trubul te boles man, kaj si godova ispravno te čerelpes.” Thaj gajda, o Jovano boldas les, vi ako o Isus nikada či sagrešisardas.

⁸ Kana o Isus inkljisto andar o paj nakon so sas boldo, o Duho Sveto pojavisajlo ando obliko e golubesko thaj fuljisto thaj ačhilo pe leste. Ande isto vrjama e Devlesko glaso ašundilo andar o nebo: “Tu san mungro čhavo saves voliv thaj zurales sem zadovoljno tusa.”

⁹ O Del već phendas e Jovanošće: “O Duho Sveto avela thaj ačhela pe varekaste kas bolesa. Godova manuš si o Čhavo e Devlesko.” Samo si jek Del. Ali kana o Jovano

bolelas e Isuse, ašundas o glaso e Devlesko Dadesko, dikhlas e Čhave Devle, savo si o Isus, thaj dikhlas e Duho Svetos.

25. Paramiči: O Beng iskušil e Isuse

Biblijske paramiča andar o: Matej 4,1–11; Marko 1,12–13; Luka 4,1–13

25¹ Odma o nakon so sas o Isus boldo, o Duho Sveto inđardales ande divljina, kaj postisardas štarvardeš đesa thaj štarvardeš rjat. Askal o Beng avilo e Isusešće thaj probilas te crdel les po bezah.

² O Beng probisardas te crdel e Isuse po bezah gajda kaj phendas: “Ako san tu o Čhavo e Devlesko, ćer katar o bar te avel mangro te šaj te has!”

³ O Isus phendas lešće: “Ramome si ande Devlesko alav: ‘O them či trubul samo mangro te train nego trubun svako alav savo o Del phenel!’”

⁴ Askal o Beng inđardas e Isuses pe maj vučo than po hramo thaj phendas: “Ako san o Čhavo e Devlesko, čhutetut akatar tele, kaj si ramome: ‘O Del zapovedila pire

andelende te inđarentut pe vas te či pećes e pungresa ando bar.”

⁵ Ali o Isus phendas e benđešće gajda kaj citirilas lešće andar o sveto lil: “O Del zapovedisarda pire themešće: ‘Na iskušin e Gospode, tumare Devle.’”

⁶ Askal o Beng sikadas e Isusešće sa e carstvurja e themešće, lengo barvalipe thaj lengo moć thaj phenas: “Davatut sa akava ako poklonistut mande thaj peres štuis man.”

⁷ O Isus phendas: “Džatar mandar, Benga! O Del zapovedisardas ande piro Alav pire themešće: ‘Štuin samo e Gospode, e Devle tumare thaj samo lešće služin.’”

⁸ O Isus či ćerdas okova so o beng kušilas les te ćerel pa o Beng muklales thaj đelotar lestar. Askal aviline e andelurja thaj služisardine lešće.

26. Paramiči: O Isus započnisarel piri služba

Biblijske paramiča andar o: Matej 4,12–25; Marko 1,14–15, 35–39; 3,13–21; Luka 4,14–30, 38–44

26¹ Nakon so nadvladisardas e Benđešće kušnje, o Isus boldapes palpale ande sila e

Sveto Duhošči ando područije e Galilejako kaj vi trailas. O Isus džalal katar o than dži ko than thaj sikavelas. Savora lače phenenas pale leste.

² O Isus đelotar ando gav Nazaret kaj trajilas dok sas čhavro. Po savatosko đes, đelo ande zgrada kaj štuilas pes o Del. Dinele o svitko katar o proroko Isaija te čitol andar leste. O Isus putardas o svitko thaj čitosardas jek deo andar leste e themešće.

³ O Isus pročitosardas: “O Del dijaman piro Duho te šaj te navestisarav o lačo svato e čorende, sloboda e phanglende, te boldav o vido e korende, thaj o oslobodiv okolen save si potlačime. Akava si brš kana o Gospod smiluisajlo.”

⁴ Askal o Isus bešlo. Savora pozorno dičhena les. Džangline kaj akava deo andar o lil save akana ašundine odnosilas pes po Mesija. O Isus phendas. “E alava save akana pročitosardem dogodisajle upravo akana.” O them sas zadivime. Thaj phendine “Naj li akava o čhavo e Josifesko?”

⁵ Askal o Isus phendas, “Čače si kaj nijek proroko naj prihvatime ande piro bijando gav. Pale vrjama kana sas o Ilija proroko, sas but udovice ando Izrael. Ali kana nas bršnd trin thaj opaš brš, o Del

či bičhaldas e Ilija te pomožil e udovica andar o Izrael, nego e udovica andar aver them.”

⁶ O Isus nastavisardas te ćerel svato: “Gajda vi pale vrjama kana sas o proroko Elizej, sas but them ando Izrael e morčhaće nasvalipeja. Ali o Elizej či sastardas ni ječe lendar. Jedino sastardas e Nemanes katar e morčhako nasvalipe, savo sas zapovedniko e Izraelošće dušmanengo.” O them savo ašunelas e Isuse sas Židovurja. Thaj kana ašundine kaj phenel akava holjajle pe leste.

⁷ O them savo trailas ando Nazaret crdine e Isuses andar e zgrada kaj štuilas pes o Del thaj andineles dži ko krajo e liticko te čhuden les latar tele te mudaren les. Ali o Isus nakhlas maškar o but o them thaj inkljisto andar o gav Nazaret.

⁸ O Isus askal nakhlas kroz o područije e Galilejako, a o but o them avilo leste. Andine leste but e manušen save sas nasvale ili naštik te phirenas, thaj vi okolen save naštik te dičhenas, phirenas, ašunen ili ćeren svato a o Isus sastarelas len.

⁹ But e manuša saven sas e benđesko duho ande lende anenas len ko Isus. A pe Isusešči zapoved, e benđengo duho inkljelas andar o them thaj često čhonas muj: “Tu

san o Čhavo e Devlesko!” But o them sas zadivime thaj slavilas e Devles.

¹⁰Pale godova, o Isus odabirisardas dešuduj manušen saven akhardas kaj si lešće apostolja. E apostolurja putuinas zajedno e Isuseja thaj sićonas lestar.

27. Paramiči: Paramiči katar o lačno Samarijančo

*Biblijsko paramiči andar o:
Luka 10,25–37*

27 ¹Jek đes, o manuš savo sikavelas o zakono savo o Del dijas e Židovende avilo dži ko Isus te probil les. Thaj phendas lešće: “Sikamneja so trubul te ćerav te naledisarav o večno trajo?” O Isus phenda: “So si ramome ande Devlesko zakono?”

²O manuš savo sikavelas e Devlesko zakon phendas kaj e Devlesko zakoni phenel: “Voli e Gospode, Devle ćires, saste ćire ileja, ćire dušava, ćire snagava thaj ćire gođava. Thaj volisar ćire pašutnes sago korkoro tut.” O Isus phendas: “Ando pravo san! Ćer gajda thaj traija.”

³Ali o manuš savo sikavelas o zakon kamlas te sikavel kaj si vo pravedno, pa phućlas: “A ko si mungro pašutno?”

⁴Askal o Isus phendas lešće, gajda kaj phendas lešće jek paramiči: “Sas jek židovo savo putuilas e dromesa andar o Jerusalem ando Jerihon.”

⁵“Dok o manuš putuilas, napadnisardine les e grupa razbojnikurja. Line lestar sa so sasles thaj mardine les dok skoro či mudardine les. Askal đeletar.”

⁶“Ubrzo nakon godova, jek e židovengo rašaj phirelas godole isto dromesa. Kana o rašaj dikhlas e manuše savo sas opljaškime thaj mardo sar bez pomoćno pašljol po drom, crdape pe aver rig e dromešći, thaj či pomožisardas e manušesće saves trubujas pomoć, nego nastavisardas majdur.”

⁷“Nedugo posle godova, Godole dromesa nakhlo vi jek Levito. (E Leviturja sas Židovurja save pomažinas e rašajen ando hramo.) O Levito nakhlas isto pe okoja rig e dromešći thaj či pomožisardas e manušesće savo opljačkime thaj mardo bezpomoćno pašljol po drom.”

⁸“Aver manuš savo nakhlo godole dromesa sas o Samarijančo. (E Samaritancurja sas e židovende potomkurja save lenas pešće romnjen andar aver them. E Samaritancurja thaj e Židovurja mrzanas pes.) Ali kana o Samarijančo dikhlas e

Židoves, zurales sažalisajlo pe lesa. Thaj pobrinishajlo pale leste thaj povisardas lešće rane.”

⁹“O Samarijanco askal vazdas e manuše pe piro magarco thaj inđardales ando birto pašo drom saves sas vi than kaj šaj račarelas pes, thaj nastavisardas te vodil e briga pale leste.”

¹⁰“Aver đes, o Samarijanco trubujas te džal majdur pe dromesa. Dijas vareso love e manušes savo inčarelas o birto thaj phendas lešće: ‘Le sama pe leste, te potrošisardas majbut love katar akava, me počinava tuće godola troškurja kana boldavama.’”

¹¹Askal o Isus phučlas e manuše savo sikavelas o zakon: “So gndis? Savo sas katar akala trin manuša maj pašo e manušesće savo sas opljačkime thaj mardo?” A kava phenda: “Akava savo sas lešće milosrdno.” O Isus phendas lešće: “Dža thaj vi tu čer gajda.”

28. Paramiči: Barvalo terno čhavo

*Biblijske paramiča andar o:
Matej 19,16–30; Marko
10,17–31; Luka 18,18–30*

28¹Jek đes, jek terno barvalo čhavo avilo ko Isus thaj phučla les: “Lače sikavneja so trubul te čerav te

avelman večno trajo?” O Isus phendas lešće: “Sostar akharesman ‘lačheja’? Samo si jek kaj si lačo, a godova si o Del. Ali ako kames te aveltu večno trajo, av poslušno e Devlešće zakonende.”

²O terno phučlas: “Ande save zapovedi trubul te avav poslušno?” A o Isus Phendas lešće: “Na mudar. Na čer preljub. Na čor. Na hohav. Poštuisar čire dades thaj čire deja, thaj volisar čire pašutne sago korkoro tut.”

³Ali o terno phendas: “Katar mungro ciknipe Semas pačivalo akale zakonende. So još trubul te čerav te traiv večno?” O Isus dikhlas pe leste thaj zavolisarda les.

⁴Thaj o Isus phendas lešće: “Ako kames te aves savršeno, askal dža thaj bićin sa so situt thaj e love de e čorende, thaj avelatu barvalipe ando nebo. Aska av thaj dža pale mande.”

⁵Kana o terno ašundas so phendas o Isus, zurales ražalostisajlo, kaj sas zurale barvalo thaj čikamlas te des sa so sasles. Boldapes thaj đelotar katar o Isus.

⁶Askal o Isus phendas pire učenikonende: “Zurales si phare e barvalende te den ando carstvo e Devlesko! Ej, maj loćes si e kamilaće te načel kroz e suvjaće kan nego e barvalešće ando carstvo e Devlesko.”

⁷ Kana e učenikurja ašundine so o Isus phendas, šokirisajle thaj phendine: “Ko askal šaj avel spasime?”

⁸ O Isus dikhlas pe pire učenikurja thaj phendas: “E manuše si nemoguće, ali e Devlešće, sa si moguće.”

⁹ O Petar phendas e Isusešće: “Amen muklam sa thaj ake džas pale tute. So avela amari nagrada?”

¹⁰ O Isus phendas lešće: “Svako savo mućel piro čher, phralen, phejen dades, deja, čhavren ili o barvalipe zbog mande primila šel (100) drom maj but thaj vi isto gajda primila večno trajo. Ali but okola save si prve avena poslednje, a but okola save si poslednje avena prve.”

29. Paramiči: Paramiči katar o nemilosrdno sluga

*Biblijsko paramiči andar
o: Matej 18,21–35*

29¹ Jek đes, o Petar phućlas e Isuse: “Gospodarina, kozom drom trubul te jartiv mungre phralešće kana sagrašil protiv mande? Dali Dži ke ehta drom?” O Isus phendas: “Na ehta drom, nego eftardeš drom ehta!” Akalesa o Isus mislisardas kaj uvek trubul te jartil pes. O Isus phendas kaja paramiči.

² O Isus phendas: “O carstvo e Devlesko si sago o caro savo kamel te izravnil o račun o pire slugasa. Jek katar o sluga duguilas baro dugo savo sas vredno poćin katar 200.000 brš.”

³ “Pošto o sluga naštik te poćinel o dugo, e carošće phendas: ‘Bićinen akale manuše thaj lešće familija te aven roburja thaj gajda te godova poćinel lesko dugo.’”

⁴ “O sluga pelo pe pire koča anglo caro thaj phendas: ‘Moliv tut av strpljivo manca thaj poćinava tuće sa dži ke dinareste so sem tuće udžile.’ O caro smiluisajlo e slugašće, thaj jartosardas lešće sa so sas lešće akava udžile thaj muklas les te džal.”

⁵ “Ali kana godova sluga đelotar katar o caro, arakhlas pire drugare isto e slugo savo sas lešće udžile štar čhonendi poćin. O sluga astardas pire kolego thaj phendas: ‘Poćin mande e love save san mande udžile!’”

⁶ “Lesko kolega pelo pe pire koča thaj phendas: ‘Moliv tut av strpljivo manca, thaj poćinava tuće sa dži dinareste so sem tuće udžile.’ Ali umesto godova, godova o prvo sluga čhudas pire kolega e slugo ando phanglipe dok či poćinel sa so si lešće udžile.”

⁷ “Varesošće aver sluge dikhline so sas thaj sas zurale uznemirime.

Đele ko caro thaj phendine lešće sa so sas.”

⁸“O caro akhardas e prvo slugo thaj phendas: ‘Tu bilače slugona! Me Jartosardem tuće gajda baro dugo samo zato kaj molisardan man. Tu trubujas te ćeres isto gajda kana ćiro kolega molisardas tut.’ O caro sas gajda holjariko kaj čhudas e bilače slugo ando phanglipe dok či počinel sa so si vi vo udžile.”

⁹Askal o Isus phendas: “Akava mungro nebesko Dad ćerela sa dži ječešće tumendar ako či jarton tumare phralešće katar o ilo.”

30. Paramiči: O Isus pravarel pandž milja manušen

Biblijsko paramiči andar o: Matej 14,13–21; Marko 6,31–44; Luka 9,10–17; Jovan 6,5–15

30¹ O Isus bičhaldas pire apostolen te propovedin thaj te sikaven e theme ande aver razne gava. Kana boldinepe ko Isus, phendine lešće so ćerdine. Askal o Isus akharda len te džan lesa po mirno than, prekal aver rig e jezerošći. Pa dine ando čamco, thaj đele pe aver rig e jezerošći.

²Ali, o but o them dikhlas e Isuse thaj lešće učenikonen sar dine ando čamco. Thaj o them počnisardas te prasten oko o jezero te aven pe

aver rig e jezerošći majsigo katar o Isus thaj lešće učenikurja. Pa kana o Isus thaj lešće učenikurja aresline, bari grupa them već ažućarenas les okote.

³Godova but o them đinavelas prekal pandž milje 5.000 manuša, bi e manušenjengo thaj e čhavrengo. O Isus zurales sažalisajlo pe godola manuša. Thaj činisajle lešće sago e bakhre bi e pastiresko. Pa sikavelas len thaj sastarelas okolen save sas nasvale maškar lende.

⁴Maj posle godova đes, e učenikurja phendine e Isusešće: “Kasno si thaj naj gava paše. Bičhal e theme te džal te lel pešće vareso te hal.”

⁵Ali o Isus phendas pire učenikonende: “Tumen den len vareso te han!” Von phendine: “Sar te ćeras godova? Siamen samo pandž mangre thaj duj cikne mačhora.”

⁶O Isus phendas e učenikonende phenen e themešće te bešen pe čar, ande grupe po pandžvardeš manuša ande svako grupa.

⁷Askal o Isus lijas pandž mango thaj duj mače, dikhlas ando nebo, thaj zahvalisardas e Devlešće palo habe.

⁸Askal o Isus phaglas e mangre thaj e mače pe duj kotora. Dija e kotora pire učenikonende te

podelin e themešće. E učenikurja nastavisardine te delin o habe e themešće, a o habe nikad či nestanilas. Sa e manuša hanas thaj čaljliline.

⁹ Pale godova e učenikurja čidine o habe savo o but o them či halas, a ačhilo gači te pherdon dešuduj korpe! Sa godova habe avilo katar e pandž mangre thaj katar e duj mače.

31. Paramiči: O Isus phirel po paj

*Biblijsko paramiči andar o:
Matej 14,22–33; Marko
6,45–52; Jovan 6,16–21*

31 ¹ Askal o Isus phendas pire učenikonende te den ando čamco thaj otplovin pe aver rig e jezerošći dok či vo ispratil e bute theme. Nakon so ispratisardas e theme, lijapes pe planina te molilpe. O Isus sas okote korkoro thaj molisajlo dugo ande rjat.

² Pale godoja vrjama, e učenikurja veslinas ando čamco, ali dži ke bari rjat von aresline samo džike opašin e jezerošći. Veslinas bare mukasa kaj phurdelas e bari bavlal karingal lende.

³ Kana o Isus završisardas piri molitva, teljardas karingal pire učenikurja. Gajda kaj phirelas

opral po paj e jezerosko prema lengo čamco!

⁴ E učenikurja zurales darajle kana dikhline e Isuse, kaj gndisardine kaj dičhen e duhos. O Isus džanglas kaj daran, pa akhardas len thaj phendas: “Na daran. Me sem!”

⁵ Askal o Petar phendas e Isusešće: “Gospode, ako san tu, zapovedisar mande te avav tute po paj.” O Isus phendas e Petrešće: “Av!”

⁶ Gajda o Petar inkljisto andar o čamco thaj počnisardas te phirel prema o Isus opral po paj. Ali nakon so cara phirelas po paj. No, nakon so cara phirdas po paj, lijas piro pogled katar o Isus thaj počnisardas te dičhel pe talasurja save sas oko leste thaj hačardas e bari bavlal.

⁷ Askal o Petar darajlo thaj počnisardas te tonil ando paj. Čhtas muj: “Gospode, spasisar man!” O Isus odma dijales piro vas thaj astarta les. Askal phendas e Petrešće: “Pi pačako manuša, sostar posumnjisardan.”

⁸ Kana o Petar thaj o Isus dine ando čamco, e bavlal odma ačhili te phurdel thaj o paj smirosajlo. E učenikurja sas zadivime. Naklonisajle thaj štuisardien e

Isuses. Phendine lešće: “Čačes, tu san o Čhavo e Devlesko.”

32. Paramiči: O Isus sastarele nasvale romnja thaj rome save sas nečisto duho

Biblijsko paramiči andar o: Matej 8,28–34; 9,20–22; Marko 5,1–20; 5,24b–34; Luka 8,26–39; 8,42b–48

32¹ Jek đes, o Isus thaj lešće učenikurja nakhline čamcosa prekal o jezero ando krajo kaj trainas e Galilejcurja.

² Kana aresline pe aver rig e jezerošči, rom saves sas nečisto duho prastajas dži ko Isus.

³ Kava rom sas gajda zuralo kaj khonik naštik savladisarda les. O them čak lanconenca phandenas lešće vas thaj lešće pungre, ali vo stalno phađelas len.

⁴ Godova rom trailas maškar e limorja pe godova krajo. Akava rom čholas muj celo rjat thaj celo đes. Či delas pe peste drze thaj čhinelas pes barenca.

⁵ Kana godova rom avilo ko Isus, pelo pe pe koča angle leste. O Isus phendas e benđešće savo sas ande leste: “Inklji andar kava rom!”

⁶ O rom nečiste duhosa čhutas muj zurale glasosa: “So mandes mandar Isuse, Svevišnje Devlešće Čhaveja? Molima tuće na mučisarman!” Askal o Isus phučlas

e bilačhe duho: “Sar bučhos?” Akava phendas: “Mungro alav si Legija kas si amen but.” (“Legija” sas grupa katar vareso milje vojniskurja ande rimsko vojska.)

⁷ E bilačhe duhurja molinas e Isuse: “Molime tuće na trade men andar kava krajo.” O kote sas krdo bale save čarjonas pe pašutno baro brego. Pa e nečiste duhurja molinas e Isuse: “Molime tuće bičhalamen ande bale umesto godova!” O Isus phendas: “Džan!”

⁸ E nečiste duhurja inkljistine andar o rom thaj dine ande bale. E bale pojurisardine katar e litica thaj ando jezero thaj tasajle. Sas varekaj katar 2.000 bale ande godova krdo.

⁹ Kana o them save lenas sama pe bale dikhline so sas, prastaine ando gav thaj phendine savorende kas dikhla so o Isus ćerdas. O them andar o gav aviline thaj dikhline e romes saves sas dži askal bilačhe duhurja. Bešelass mirno, sasle drze pe leste thaj ponašila pe sago normalno manuš.

¹⁰ O them zurales darajlo thaj rodine katar o Isus te džaltar. Gajda kaj o Isus dijas ando čamco thaj pripremisajlo te džaltar. O rom saves sas nečiste duhurja preklinjilas e Isuses te džal lesa.

¹¹ Ali o Isus phendas lešće: “Na, kamav te ačhes ćhere thaj phenes

će drugarende thaj će familijaće sa so o Del ćerdas pale tute thaj sar smiluisajlo tuće.”

¹² Gajda kaj o rom đelotar thaj phendas pirende pale godova so o Isus ćerdas pale leste. Savora save ašundine lesko svto sas zadivime thaj ando čudo.

¹³ O Isus boldaspe pe koja rig e jezerešći. Kana areslo kote, but o them ćidapes oko leste thaj spidelaspe oko leste. Ande godoja gužva sas jek romnji savi sas nasvali dešuduj brš džalas latar o rat. Poćindas sa pe love e doktorende te sastarenla, ali sas laće smo maj gore.

¹⁴ Ašundas kaj o Isus sastardas but e nasvalen theme thaj gndisardas: “Sigurno sem kaj ako samo šaj dotaknisarav e Isusešće drze, askal vi me avava sasti.” Gajda kaj avili palo Isus thaj dotaknisajli lešće drzendar. Čim dotaknisarda les, o rat ačhilo latar te džal.

¹⁵ O Isus odma haćardas kaj e sila inkljisti andar leste. Pa boldaspe thaj phučlas: “Ko dotaknisarda man?” E učenikurja phendine: “Si gaći them kaj spidelpes oko tute thaj sudarnipe tuva. Sostar phučes: ‘Ko dotaknisarda man?’”

¹⁶ E manušnji peli pe pire koča anglo Isus, ćinolaspe e daratar. Askal phendas e Isusešće so ćerdas thaj kaj sastili. O Isus phenda

laće: “Ćiri vera sastardastut. Dža ando miro.”

33. Paramiči: Paramiči katar o sejači

Biblijsko paramiči andar o: Matej 13,1–8, 18–23; Marko 4,1–8, 13–20; Luka 8,4–15

33¹ Jek đes, o Isus sikavelas e bute themes paše obala e jezerešći. Gaći but o them avilo te ašunel les, kaj o Isus moraš te dijas ando čamco paše ando paj te šaj avel les dosta than te šaj ćerel lenđe svato. Bešlo ando čamco thaj okotar sikavelas e themes.

² O Isus phendas lenđe akaja paramiči: “Jek sejači inkljisto te sadil o seme. Dok e vastesa čudelas o seme, varesosko seme pelo po drom, e čiriklja aviline thaj halinele sa o seme.”

³ “Aver seme pelo po baruno drom, kaj sas zurale cara phuv. O seme savo barilo ande barutni phuv brzo prokljosardas, ali lesko koren naštik te del handuk tele ande phuv. Kana inkljisto o kham thaj taćardas, e biljke šućile thaj muline.”

⁴ “A palem, aver seme pelo maškar e kangre. Akava seme počnisardas te barjol, ali tasadineles e kangre. Zato e biljke save barjiline andar o seme

save peline ande kangrni phuv či dijas nisosko plodo.”

⁵“A o seme savo ačhilo pelo pe lači phuv. A kava seme inkljisto thaj dijas 30, 60 thaj čak vo dži 100 drom majbut semenke nego so sas posadime. Kas si kan nek ašunel!”

⁶Akaja paramiči zbunisardas lešće učenikonen. Pa o Isus objasnisardas lenđe: “O seme si o svato e Devlesko. O drom si o manuš savo ašunel o svato e Devlesko, ali či haćarel les thaj avel o beng thaj lel lestar o svato.”

⁷“E barutni phuv si o manuš savo ašunel o svato e Devlesko thaj prihvatil les e bahtasa. Ali askal avel o pharipe ili e nevolje, pa otpadnisarel ili prestanil te džal e Devlešće dromesa.”

⁸“Kangrenđi phuv si o manuš savo ašunel e Devlesko svato, ali sar e vrjama načhel, e brige, barvalipe thaj užitkurja e themešće tasaven e ljubav lešči palo Del. Sago rezultato pale godova, o sikavipe kaj ašundas či del plodo.”

⁹“Ali e lači phuv si o manuš savo ašunel e Devlesko svato, paćal lešće thaj anel plodo.”

34. Paramiči: O Isus sikavel vi aver paramiča

Biblijsko paramiči andar o: Matej 13,31–33, 44–46; Marko 4,30–32; Luka 13,18–21; 18,9–14

34¹O Isus phenelas vi aver but e paramiča palo Devlesko carstvo. Sago primeri, phendas: “O carstvo e Devlesko si sago o seme e gorušicako savo vareko zasadisardas ande piri njiva. Džanen kaj si o gorušicako seme maj cikno katar sa aver seme.”

²“Ali kana o seme e gorušicako barjol, vo avel majbaro katar sa e biljke ande njive, gaći si baro kaj e čiriklja aven thaj gnjezdinpe ande lešće patrja.”

³O Isus phendas još jek paramiči: “O carstvo e Devlesko si sago o kvasco saves e manušnji hamil e humeresa dok či buljol pe sasto humer.”

⁴“O carstvo e Devlesko si isto gajda sar o barvalipe savo vareko garadas ande njive. Varesavo aver manuš araćhel o barvalipe thaj palem prahosarel les. Vo gajda

raduisajlo kaj delo thaj biđindas sa so sasles thaj sa e love dijas thaj đindas godoja njiva.”

⁵“O carstvo e Devlesko si isto gajda sago savršeno biseri savo but mol. Kana aračhel les o trgovco, vo bićinel sa so siles thaj iskoristil e love te ćinel les.”

⁶Askal o Isus phendas e paramiči e themešće save pouzdinas pes ande pire lačhe delurja, a mrzanas aver themen. Phendas lenđe: “Duj manuša đele ando hramo te molinpes. Jek lendar sas porezniko, a aver pobožno vođa.”

⁷“O pobožno manuš gajda molisajlo: ‘Nais tuće, Devla, kaj najsem bezehalo sago aver them–sago okola save čoren, nepravedniko, preljubniko ili čak sago kava porezniko.’”

⁸“Naprimera, me postisarav duvar ando kurko thaj dav deš posto katar mungre love thaj mungri imovina savi dobisarav.”

⁹“Ali o porezniko ačhelas dur katar o pobožno vođa, thaj či pire jakha vazdelas opre ando nebo. Umesto godova, pećelas pe dumukhasa ando kolin thaj molisajlo: ‘Devla, molimatuće smiluisar tut mande kaj sem bezehalo.’”

¹⁰Askal o Isus phendas: “Čačes phenav tumenđe. O Del ašundas e molitva e poreznikošći thaj

proglasisardale pravednikosa. Ali či sviđosajli lešće e molitva e pobožno manušešći. O Del ponizila svakones savo si ponosno, a vazdela svakone savo ponizilpe.”

35. Paramiči: Paramiči katar o suosećajno dad

*Biblijsko paramiči andar o:
Luka 15,11–32*

35¹Jek đes, o Isus sikavelas e bute poreznikonen thaj aver bezehalen save ćidinepe te ašunen les.

²A varesošće pobožne vođe save sas isto okote lesa, dikhline kaj o Isus ponašilpes prema e bezehale sago prema pire drugarja, thaj počnisardine te kudin les maškar pende. Zato o Isus phendas lenđe akaja paramiči.

³“Sas jekhvar varesavo manuš, sas les duj čhave. O majterno čhavo phendas pire dadešće: ‘Dade, kamav te desman mungro naslestvo odma akana!’ Gajda kaj o dad podelisardas piro barvalipe pe pire duj čhave.”

⁴“Uskoro o majterno čhavo lijas sa so sasles thaj delotar dur thaj potrošisardas sa pire love ando bezehalo trajo.”

⁵“Nakon godova, avili e bari bok ando gav kaj sas o majterno čhavo, a nas les khanči love te

šaj činel pešće vareso te hal. Pa lija jedino bući savi šaj arakhlas, te pravarel e balen. Ali sas gajda čoro thaj bokhalo kaj lijas te hal e balengo habe.”

⁶“Napokon, o maj terno čhavo phenda korkoro pešće: ‘So čerav gadava? Sa e slugen mungre dadešće si habe kozom kamen, a me kate merav bokhatar. Boldavama mungre dadešće thaj mangava te avav jek katar lešće slugurja.’”

⁷“Gajda kaj o majterno čhavo počnisarda te boldelpe palpale ke piro dad čhere. Još dok sas dur, lesko dad dikhlas les thaj sažalisajlo pe leste. Prastajas karingal piro čhavo. Dijales mrtiko thaj čumida les.”

⁸“O čhavo phenas: ‘Dade, sagrešisardem protiv o Del thaj protiv tute. Najsem dostojno te avav čiro čhavo.’”

⁹“Ali lesko dad phenel ječešće katar pire sluge: ‘Dža siđar an majšukar drze thaj delen pe mungro čhavo! Čhov e angrušći pe lesko naj thaj čhov e sandale pe lešće pungre. Askal de čhurjasa e majlačhe bakhre te šaj avelamen gozba thaj te slavissaras, kaj

mungro čhavo sas mulo, ali akana si džudo! Sas hasardo ali akana si arakhlo!’”

¹⁰“Gajda o them počnisardas te slavil. Nedugo posle godova, o majpurano čhavo avilo čhere nakon so čerdas bući ande njive. Ašundas o čhelipe thaj e đilja thaj phučlas pe so si gadava.”

¹¹“Kana o majpurano čhavo ašundas kaj slavin zato kaj lesko phral boldaspe čhere, sas zurale holjariko thaj čikamlas te del andre. Lesko dad inkljisto thaj phendas lešće te del andre thaj te slavil lenca, ali vo dobissardas.”

¹²“Maj purano čhavo phendas pire dadešće: ‘Sa kala brš verno čeravas bući pala tute! Nikada najsemas tuće neposlušno a palem či dijanman ni cikne buznja te šaj de slavissarav mungre drugarenca. Ali kana kava čiro čhavo savo haljardas sa e love po bilačhipe, boldape čhere, a tu pale leste dijan čhurjasa maj lačhe guruve!’”

¹³“O dad phendas: ‘Čhaveja mungreja, tu san uvek manca, thaj sa so man si čiro si. Ali si lačhe te slavissaras, kaj čiro phral sas mulo, ali kana si džudo, sas hasardo, ali kana si arakhado!’”

36. Paramiči: Preobražipe

Biblijsko paramiči andar o: Matej 17,1–9; Marko 9,2–8; Luka 9,28–36

36¹ Jek đes, o Isus lija pesa trin pire učenikonen, e Petre, Jovano thaj e Jakoves. (O učeniko o Jovano nas o Jovano okova savo boldas e Isuses.) Linepe opre pe bari planina korkoro te molinpe.

² Dok o Isus molisajlo lesko muj zasijosardas sago o kham thaj e drze pe leste postanisardine parni sago o svetlo, maj parne nego so bilo ko pe phuv šaj parnjardasas len.

³ Askal o Mojsije thaj o proroko Ilija pojavisajle. Akala manuša trainas pe phuv šele bršenca maj sigo nego so sas akava. Čerdine svato e Isuseja pale lesko meripe, savo uskoro avela ando Jerusalimo.

⁴ Dok o Mojsije thaj o Ilija ćerenas svato e Isuseja, o Petar phendas e Isusešće: “Lače si pale amende kaj sam akate. Ajde te ćere trin senice, jek pale tute, jek palo Mojsije a jek pa.”

⁵ Dok o Petar ćerelas svato, o svetlo oblako fuljisto thaj zaokružisarda len thaj o glaso andar o oblako phendas: “Akava si mungro čhavo saves čumidav. Lesa sem zadovoljno. Leste čhon

kan.” E trin učenikurja darajle thaj peline pe phuv.

⁶ Askal o Isus čhuta po vas pe lende thaj phendas: “Nadaran ušten.” Kana dikhline oko peste jedino sas o Isus okote.

⁷ O Isus thaj godola trin učenikurja fuljistine katar godoja planina. Askal o Isus phenda lenđe: “Pale akana na khonikašće te phenen so sas akate. Još cara merava thaj askal boldavaman ando trajo. Posle godova šaj phenen e themešće.”

37. Paramiči: O Isus vazdel e Lazeres andar e mule

Biblijske paramiča andar o: Jovan 11,1–46

37¹ Jek đes, o Isus dobisardas poruka kaj si o Lazar zurale nasvalo. O Lazar thaj lešće duj pheja, e Marija thaj e Marta, sas e Isusešće majlačhe drugarja. Kana o Isus ašundas akaja vest, phendas: “Akava nasvalipe či završila e merimava, nego anela slava e Devlešće.” O Isus volilas pire drugaren, ali ažučardas okote kaj sas još duj đes.

² Nakon so nakhline godola duj đes, o Isus phendas pire učenikonende: “Džastar palpale ande Judeja.” “Ali sikavneja,” e

učenikurja phendine: “či nakhli but e vrjama sar o them okote line te mudarentut!” O Isus phenel lenđe: “Amaro drugari o Lazaro sovljilo, thaj trubul te džungavas les.”

³ E Isusešće drugarja phendine: “Gospode ako o Lazaro sovel, askal sastola.” A o Isus jasno phendas lenđe: “O Lazaro si mulo. Drago si mande kaj najsemas okote te tumen šaj paćan ande mande.”

⁴ Kana o Isus areslo ande Lazaresko bijando gav, o Lazaro sas već mulo štar đes. E Marta inkljisti anglo Isus thaj phendas lešće: “Gospode te avilanas akate, mungro phral či mulosas. Ali paćav kaj o Del dela tut sogod mandeja Lestar.”

⁵ O Isus phenda: “Me sem Uskrsnuće thaj o Trajo. Ko got paćal ande mande, čak vi ako merel traila. Svako savo paćal ande mande nikada či merela. Paćas ande akava?” E Marta phendas: “Ej Gospode paćav kaj san tu o Mesija, o čhavo e Devlesko.”

⁶ E Marija aresli. Peli e Isusešće angle pungre thaj phendas: “Gospode, te samo avilanas akate mungro phral či mulosas.” O Isus phućla len: “Kaj čhutine e Lazare?” Phendine lešće: “Ando limori. Av thaj dik.” Askal o Isus počnisarda te rovel.

⁷ O limori sas ande špilja, e baresa savo sas čhutino po lako putardo than. Kana o Isus areslo po limori, phendas lenđe: “Len kotar o bar.” Ali e Marta phendas: “Mulo si već štar đes. Khandela.”

⁸ O Isus phendas: “Či li phendem tuće kaj dićejeja e slava e Devlešći ako paćaja ande mande?” Pa line majdur o bar.

⁹ Askal o Isus dikhlas ando nebo thaj phendas: “Dade najs tuće kaj ašunes man. Me džanav kaj tu uvek ašunesman, ali akava phenav zbog akava them kaj aćhel akate, te von paćan kaj tu bićhaldaman.” Askal o Isus čhutas muj: “Lazare inklji!”

¹⁰ Thaj o Lazaro inkljisto! Još sas umotime ande mulikane povojurja.

O Isus phendas lenđe: “Pomožin lešće te fuljarel pa peste akala povojurja thaj osloboisaren les!” But e Židovurja paćaine ande leste zbog akava čudo.

¹¹ Ali e pobožne vođe e Židovenđe sas ljubomorne pe leste, pa ćidine e zajednica te planirisaren sar te mudaren e Isuses thaj e Lazares.

38. Paramiči: O Isus si izdajime

Biblijsko paramiča andar o: Matej 26,14–56; Marko 14,10–50; Luka 22,1–53; Jovan 12,6; 18,1–11

38¹ Svako brš e Židovurja slavinas e Pasha. Godova slavinas zbog godova kaj o Del spasisardas lenđe paponen andar o ropstvo ando Egipat maj sigo but brš. Varekaj katar trin brš sar o Isus počnisardas te propovedil thaj sikavel javno, o Isus phendas pire učenikonenđe kaj kamel te slavil e Pasha lenca ando Jerusalimo, thaj kaj vo okote avela mudardo.

² Jek katar e Isusešće učenikurja sas o manuš savo akhardolas Juda. O Juda sas zadužime pale apostolsko blagajna, ali volilas e love thaj često čorelas e love andar e blagajna. Nakon so o Isus thaj lešće učenikurja aresline ando Jerusalim, o Juda đelo ke Židovske vođe thaj ponudisardas lenđe te

izdail e Isuse pale love. Džanglas kaj e Židovske vođe či paćan kaj si o Isus Mesija thaj kaj planirinas te mudaren les.

³ E Židovske vođe saven vodilas o baro rašaj, počindine e Judašće trjanda rupune lovora te izdaisarel e Isuses. Akava dogodisajlo tačno kana e prorokurja predvidiardine. O Juda pristanisardas, lija e love, thaj đelotar. Počnisardas te rodel prilika te pomožil len te astaren e Isuse.

⁴ Ando Jerusalim, o Isus proslavisardas e Pasha pire učenikonenca. Pale Pashako habe, o Isus lija o mangro thaj phaglales. Phenda: “Len thaj han akava. Akava si mungro telo, savo delpe pala tumene. Akava ćeren te dentumen gođi mande.” Pe akava način, o Isus phendas kaj lesko telo avela žrtvujime pale lenđe.

⁵ Askal o Isus vazdas o tahtaj thaj phendas: “Pijen akava. Akava si mungro rat Nevo Savezo savo čorelape palo jatosartipe katar e bezeha. Akava ćeren te dentumen gođi mande svako drom kana pijen.”

⁶ Askal o Isus phendas e učenikonenđe: “Jek tumendar izdaila man.” E učenikurja sas šokirime, thaj phućline ko ćerdasas gajda vareso. O Isus phendas:

“Manuš saves dava kotor mangro si mungro izdajniko.” Askal dijas o mangro e Judašće.

⁷ Nakon so o Juda lijas o mangro, o beng dija ande leste. O Juda inkljisto thaj đelo te pomožil e Židovske vođenđe te astaren e Isuse. Sas tunjariko.

⁸ Nakon o habe, o Isus thaj lešće učenikurja đele pe Maslinsko gora. O Isus phendas: “Savora tumen mućena man arjat. Ramome si: ‘Pećena e pastire thaj sa e bakhre našena.’”

⁹ O Petar phendas: “Čak vi ako sa aver mućentut, me či mukavatut!” Askal o Isus phendas e Petrešće: “O beng kamel sa te leltumen pešće, ali molisajlem pala tute, Petre, te ćiro paćipe či perel. Ali ipak, arjat, majsigo nego o bašno zakukuričil, trin drom pheneja kaj či uopšte pindžares man.”

¹⁰ O Petar askal phendas e Isusešće: “Čak vi ako trubul te merav, nikada či phenava kaj či pindžarav tut!” Sa aver e učenikurja phendine isto.

¹¹ Askal o Isus đelotar pire učenikonenca po than savo akhardolas Getsemansko vrt. O Isus phendas pire učenikonende te molinpe te či peren ando napast. Askal o Isus đelo po korkoro than te molilpe.

¹² O Isus molisardas trin drom: “Dade mungreja, ako si moguće, molima tuće te naj moraš te pijav akava tahtaj patnje. Ali ako naj aver načino te e themešće bezeha aven jartome, askal neka avel ćiri volja.” O Isus sas zurale uznemirime thaj lesko znojo sas sago kapljice rat. O Del bičhaldas e anđelo te osnažil les.

¹³ Nakon svako drom kana molisajlo, o Isus boldelaspe ke pire učenikurja, ali len lija e lindri. Kana boldaspe o trito drom, o Isus phendas: “Džungadon! Mungro izdajniko si akate.”

¹⁴ O Juda avilo e židovske vođenca, e vojniconenca thaj e but e themesa. Inđarenas e maćurja thaj e rovlja. O Juda avilo e Isusešće thaj phendas: “Pozdrav sikavneja,” thaj čumidas les. Akava sas znako e židovske vođenđe te džanen kas te astaren. Askal o Isus phendas: “Juda, zar izdaisma čudidipeja?”

¹⁵ Dok e vojnukurja astardine e Isuse, o Petar inkalda piro mačo thaj čhinas o kan e bare rašaješće slugasko. O Isus phenda: “Bolde o mačo! Me te kamav šaj rodav katar mungro Dad sasti vojska anđelurja te branin man. Ali me moraš te avav poslušno mungre Dadešće.” Askal o Isus sastardas o kan godole

manušesko. Nakon so astardine e Isuse, sa e učenikurja našline.

39. Paramiči: O Isus si osudime

Biblijsko paramiči andar o:

Matej 26,57–27,26; Marko

14,53–15,15; Luka 22,54–23,25;

Jovan 18,12–19,16

39¹ Maškaral ande rjat e vojnukurja inđardine e Isuse ando čher e bare rašajesko te o baro rašaj ispitui les. O Petar džalas čordane pale lende. Kana e Isuse andine andre ando čher, o Petar ačhilo avri thaj tatolas paše jag.

² Andre ando čher, e židovske vođe sudinas e Isusešće. Andine but hohamne svedokurja te hohaven pe leste vareso. Lengo svato či slažilaspes maškar lende, pa e židovske vođe naštik dokažisardine kaj si vo došalo pale varesoste. O Isus khanči či phenda.

³ Po krajo, o baro rašaj dikhla ravno ando Isus thaj phenda: “Phen amende, san tu o Mesija, Čhavo e Džude Devlesko?”

⁴ O Isus phenda: “Sem, thaj dičhena man sar bešav e Devlesa thaj avav andar oblakurja.” O baro rašaj čhinas piri haljina ande holji thaj čhuta muj aver pobožne vođenđe: “Čitrubulamen majbut svedokurja! Ašundine kaj phenda

kaj si vo o Čhavo e Devlesko. So si tumari presuda?”

⁵ E Židovske vođe savora odgovorisarine e bare rašaješće: “Vo zaslužisarel te merel!” Askal phangline e Isusešće jakha, čhungarenas les, pečenass les thaj marenas muj lestar.

⁶ Sar o Petar ažućarelas anglo čher, jek sluškinja dikhlales thaj phendas: “Tu isto sanas e Isuseja!” O Petar phendas kaj godova naj čače. Maj posle još jek aver sluškinja godova isto phendas, a o Petar palem phendas kaj godova naj čače. Po krajo o them phendas: “Džanas kaj vi tu sanas e Isuseja, kaj sen liduj andar e Galileja.”

⁷ Askal o Petar halas solah, alavenca: “Neka o Del sudil mande ako pindžarav akale manuše!” Thaj o bašno odma ašundilo, a o Isus boldaspe thaj dikhlas ando Petar.

⁸ O Petar đelotar thaj ćerko rovelas. Maškaral e vrjama o Juda, izdajniko, dikhla kaj e židovske vođe osudisardine e Isuse po smrto. O Juda zurale ražalostisajlo đelotar thaj mudardapes.

⁹ Detharinako rano, e židovske vođe andine e Isuse ko Pilato, e rimsko upravitelješće. Nadisajle kaj o Pilato osudila e Isuse sago došales thaj kaj kaznila les e smrtosa. O Pilato phučla e Isuse: “San tu kraljo e Židovengo?”

¹⁰ O Isus phenda: “Korkoro godova phendan, ali mungro carstvo naj katar akaja phuv. Te avilosas, mungre sluge borisajleas pala mande. Avilem pe phuv te phenav čačipe palo Del. Savora save volin čačipe, ašunen man.” O Pilato phendas: “Phen amende so si čačipe?”

¹¹ Nakon so ćerda svato e Isuseja, o Pilato inkljisto anglo but o them thaj phenda: “Či arakhav nisošći doš pe akava manuš.” Ali e židovske vođe thaj o them čhonas muj: “Razapnin les!” O Pilato phendas: “Vo naj došalo.” Ali von čhonas muj još majzurale. Askal o Pilato phendas trito drom: “Vo naj došalo!”

¹² O Pilato darajlo kaj o but o them pobunilape, pa pristanisardas te lešće vojnukurja razapnin e Isuse. E Rimske vojnukurja bičuisardine e Isuse thaj čhutine pe leste kraljevsko plašto thaj kruna ćerdi katar e glogošć kangre. Thaj ruginas pe lešće alavenca: “Dik o kraljo e Židovengo!”

40. Paramiči: O Isus si razapnime

Biblijsko paramiči andar o: Matej 27,27–61; Marko 15,16–47; Luka 23,26–56; Jovan 19,17–42

40 ¹ Nakon so e vojnukurja mardine muj katar o Isus,

inđardine les te razapnin les. Tradinele les te inđarel o trušul pe savo merela.

² E vojnukurja andine e Isuses dži ko than savo akhardolas “Lubanja” thaj e krafinenca hvardine lešće vas thaj lešće pungre po trušul. Ali o Isus phendas: “Dade, jartosar lenđe kaj či džanen so ćeren.” O Pilato zapovedisardas te ramon pe jek pločica e kaštešći “Kraljo e židovengo” thaj te čhon lat po trušul ke isusesko šoro.

³ E vojnukurja čhudine e kocka pale e Isusešće drze. Kana ćerdine akava, ispunisardine jek proroštvo savo phenel: “Podelisardine mungre haljine maškar peste thaj kockisajle pale mungre drze.”

⁴ E Isuse razapnisardine maškar duj razbojnukurja. Jek lendar marelas muj katar o Isus, a aver phendas: “Zar či daras e Devlestar? Amen sam došale, ali akava manuš naj vo si nevino.” Askal phendas e Isusešće: “Molima tuće, detut gođi mande ande ćiro carstvo.” O Isus phendas lešće: “Ađes savja manca ando rajo.”

⁵ E Židovske vođe thaj but o aver them marenas muj e Isusestar. Phenenas lešće: “Ako san tu Čhavo e Devlesko, fulji katar o trušul thaj spasisar tut! Askal paćasa tuće.”

⁶ Askal o nebo pe sasto područije potpuno kaljilo, vi ako sas godova

maškaral ando đes. Kaljilo mismere thaj sas tunjariko trin saturja.

⁷ Askal o Isus čutas muj: “Gata si! Dade, predaisar mungro duho ande čire vas.” Askal bandardas piro šoro thaj predaisardas piro duho. Kana mulo, askal sas potres e phuv činosajli, a askal o zastori, savo odvoilas e theme katar e Devlešći prisutnost ando Hramo, pharilo pe duj opašina, katar o vrho dži ko krajo.

⁸ Kroz lesko smrto, o Isus putardas o drom te o them šaj avel dži ko Del. Kana o vojniko savo aračhelas e Isuse dikhla sa so sas, phendas: “Zaista, akava manuš sas nevino. Sas o Čhavo e Devlesko.”

⁹ Askal o Josif thaj o Nikodem, duj židovske vođe save pačanas kaj si o Isus Mesija, phučline e Pilato pale Isusesko telo. Pačardine lesko telo ando pohtan thaj čhutinele ando limori katar izdubime stena. Askal dokotrljisardine baro bar po limori te phandaven o ulaz ande stena.

41. Paramiči: O Del vazdel e Isuse andar e mule

Biblijsko paramiči andar o: Matej 27,62–28,15; Marko 16,1–11; Luka 24,1–12; Jovan 20,1–18

41 ¹ Nakon so e vojnিকurja razapnisardine e Isuse, e

neverne židovske vođe phendine e Pilatošće: “Okova hohamno, Isus, phenda kaj uskrsnila andar e mule nakon trin đes. Vareko moraš te aračhel o limori te šaj uverime kaj lešće učenikurja či avena te čoren lesko telo thaj askal phenen kaj vo uštilo andar e mule.”

² O Pilato phendas: “Len varesave vojniconen thaj osigurin o limori so majlačhe šaj.” Gajda kaj zapečisardine o bar po ulazo ando limori thaj čhutine e vojnikon te aračhen les te aven sigurne kaj khonik či čorela lesko telo.

³ Đes nakon so prahosardine e Isuse sas savatosko đes, a e židovende nas muklino te pe godova đes džan pe limorja. Gajda kaj detharinako rano nakon savatosko đes, varesave manušnja pripremisajle te džan pe Isusesko limori te čhon još mulikane mirođije pe lesko telo.

⁴ Andar jekhvar, dogodisajlo baro potres činosajli e phuv. O anđeo savo sijalas zurale sago e munja pojavisajlo andar o nebo. Otkotrljisaras o bar savo učharelas o ulaz e limoresko thaj bešlo pe leste. E vojnিকurja save aračhenas o limori darajle thaj peline tele sago mule.

⁵ Kana e romnja aresline po limori, o anđeo phendas lenđe: “Na daran. O Isus naj akate. Vo

uskrnsisardas andar e mule, baš sago vi kaj phendas! Didhena ando limori thaj didhena korkoro!” E romnja dikhline ando limori kaj sas čutino e Isusesko telo. Lesko telo nas okote!

⁶ Askal o anđeo phendas e manušnjende: “Džan thaj phenen e učenikonende: ‘O Isus uskrnsisardas andar e mule thaj džal ande Galileja angle tumende.’”

⁷ E manušnja sas bahtale thaj vi pherde dar. Prastaine ke učenikurja te phenen lenđe o bahtalo nevipe.

⁸ Dok e manušnja sas po drom džike učenikurja te mothon lenđe e bahtali nevimata, o Isus sikadilo lenđe, thaj von štuisardine les, o Isus phendas lenđe: “Nadaran. Džan thaj phenen mungre učenikonende te džan ande Galileja. Okote dičhena man.”

42. Paramiči: O Isus boldelpes po nebo

Biblijske paramiča andar o: Matej 28,16–20; Marko 16,12–20; Luka 24,13–53; Jovan 20,19–23; e Djela apostolska 1,1–11

42 ¹ Ande okova đes kana o Isus uskrnsisardas andar e mule, duj katar lešće učenikurja džanas te obilazin o gav. Dok phirenas, ćerenas svato pale sa so

sas e Isuseja. Nadisajle kaj si vo o Mesija, ali aska sas mudardo. Akana e manušnja phendine kaj si palem džudo. Či džangline so te paćan.

² O Isus nakhlo lende thaj počnisardas te phirel lenca, ali von či pindžardine les. Phučlalen so godova ćerenas svto, pa phendine lešće sa šukar so dogodisajlo e Isuseja maj sigo varesave đesa. Gndisardine kaj ćeren svato e gostosa savo čidžanel so sas ando Jerusolim.

³ Askal o Isus objasnisarda lenđe so phenel e Devlesko alav palo Mesija. Dijalen gođi so e prorokurja phendine kaj o Mesija patila thaj avela mudardo, ali uskrsnila o trito đes. Kana aresline dži ke o gav kaj akala duj manuša kanisardine te ačhen, gata već peli e rjat.

⁴ E duj manuša akhardine e Isuse te ačhel lenca, pa vo ačhilo lenca. Kana sas spremne te han e večera, o Isus vazda o mangro, zahvalisardas e Devlešće pale leste, thaj phaglale. Andar jekhvar von pindžardine les kaj si vo o Isus. Ali ande godova trenutko nestanisardas angle lenđe jakha.

⁵ E duj manuša phendine jek avrešće: “Godova sas o Isus! Zato amare ile phabonas kana objasnisarelas amende e Devlešće

alava!” Odma đeletar palpale ando Jerusalim. Kana areline, phendine e učenikonende: “O Isus si džudo! Dikhlam les!”

⁶ Dok e učenikurja gajda ćerenas svato, o Isus andar jekhvar pojavisajlo ande soba lenca thaj phendas: “Miro tumende!” E učenikurja gndisardine kaj dičhen e duho, ali o Isus phendas lenđe: “Sostar sen darane thaj sumljíčave? Dičhen mungre vas thaj mungre pungre. E duhonen naj telo sago man kaj si.” Te dokazil lenđe kaj naj duho, manglas lendar vareso te hal. Dinele kotor pesko mačho, a vo haline.

⁷ O Isus phendas: “Phendem tumende kaj sa so si ramome pale mande ande Devlesko Alav moraš te pherdol.” Askal putardas lenđi gođi te šaj haćaren e Devlesko Alav. Phendas: “Dumut sas ramome kaj o Mesija patila, merela thaj uskrnila andar e mule o trito đes.”

⁸ “Isto gajda si ramome ande Lila kaj mungre učenikurja navestina savorende te pokajinpe sar primisardinesas o jartipe pale pire bezeha. Poćnina te ćeren akava ando Jerusalim, a askal džana svugde sa e themešće svugde. Tumen sen svedokurja thaj svedočina sa e themešće. Tumen sen e svedokurja pale godova.”

⁹ Pale štarvardeš đes save avenas, o Isus pojavilaspe pire učenikonende. Jekhvar sikadilo e pandžšela (500) manušenje ande isto vrjama! Dokažisardas pire učenikonende pe majbut načinurja kaj si džudo, thaj sikavelas les palo carstvo e Devlesko.

¹⁰ O Isus phendas pire učenikonende: “Dini si mande sa e vlast po nebo thaj pe phuv. Dakle, džan, thaj ćeren katar sa e thema učenikonen gajda kaj bolena len ando alav e Dadesko, Čhavesko, thaj e Sveto Duhosko, thaj sikavenlen te aven poslušne ande sa so zapovedisardem tumende. Dentumen gođi me avava sasti vrjama tumenca.”

¹¹ Štarvardeš đes nakon so o Isus vaskrnisarda andar e mule, phenda pire učenikonende: “Ačhen ando Jerusalimo dok e sila e Duho Svetošći či fuljel pe tumende.” Askal o Isus đelotar po nebo, thaj o oblako garadale katar lenđe jakha. O Isus bešlo pe desno rig e Devlešći te vladil pe sa.

43. Paramiči: Poćnil e prvo khandiri

Biblijsko paramiči andar e: Djela apostolska 2

43 ¹ Nakon so o Isus boldaspe ando nebo, e učenikurja

ačhiline ando Jerusalem sar o Isus zapovedisarda lenđe te ćeren. E vernikurja stalno okote ćidenaspe thaj molinas pes.

² Svako brš, pandžvardeš đesa nakon e Pasha, e Židovurja slavinas o važno đes savo akhardolas Pandžvardešto (50) đes. Pandžvardešto (50) đes sas kana e Židovurja slavinas e žetva e divešći. E Židovurja andar o sasto them avenas pe godova đes ando Jerusalem te zajedno slavini o Pandžvardešto (50) đes. Godova brš, o pandžvardešto (50) đes avilo varekaj katar kurko đes sar o Isus đelo ando nebo,

³ Dok sas e vernikurja sa zajedno, andar jekhvar ando ćher savo andar jekhvar pherdilo e zvukosa thaj bare bavlajava. Askal vareso so izgledilas sago cikno plameno e jagako pojavisajlo pe šore sa e vernikonengo. A von savora pherdile e Sveto Duho thaj počnisadine te ćeren svato ande aver ćhibja.

⁴ Kana o them andar o Jerusalem ašundine e buka, but aviline te dićhen so dogodilape. Kana o them ašundas e vernikonon sar najavisaren e šukar delurja e Devlešće, sas začudime kaj ašundine sa kava pe pire dejaći ćhib.

⁵ Varesave katar godola manuša optužisardine e ućenikonon kaj si mate. Ali o Petar uštilo thaj phendas lenđe: “Ašunen man! Akala manuša naj mate! Akava ispunilpes o proročanstvo savo phendas o proroko Joel ande savo o Del phenel: ‘Ande poslednje đesa izliva mungro Duho.’”

⁶ “E romalen Izraelconalen, o Isus sas rom savo ćerdas but moćne znakurja thaj ćudurja e Devlešće moćeja, sago kaj dikhline thaj već džanen. Ali tumen razapnisardine les.”

⁷ “Vi ako o Isus mulo, o Del uskrnsisarda les andar e mule. Akava pherdilo o pročanstvo savo phenel: ‘Ći mućeja te ćiro Sveco ćernol ando limori.’ Amen sam svedokurja kaj o Del palem e Isuse uskrnsisardas ando trajo.”

⁸ “O Isus si akana vazdino thaj bešel pe desno rig pire dadešći e Devlešći baš sago kaj vi obećisardas kaj ćerela, O Sveto Duho ćerel sa akava so akana dićhen thaj ašunen.”

⁹ “Tumen razapnisardine akale manuše, e Isuse. Ali džanen sigurno, kaj o Del e Isuse ćerdas Gospod thaj e Mesijava.”

¹⁰ E manuša save ašundine e Petre sas zurale uznemirime okoleja so ašundine. Pa phućline e Petre

thaj e učenikonen: “Phralalen, so te éeras?”

¹¹ O Petar phendas lende: “Svako tumendar trubul te pokailpe thaj te avel boldo ando alav e Isuse Hristosko te o Del jartosarel tumende tumare bezeha. Askal delatumen isto daro e Sveto Duho.”

¹² Katar trin milje manuša paćajine ande godova so o Petar phenda thaj postanisardine e Isusešće učenikurja. Sas boldine thaj postanisardine deo e khandirjako ando Jerusalimo.

¹³ E učenikurja neprestalno ašunenas e apostolsko sikavnipe, e vrjama nađhelas lende zajedno, hanas zajedno, thaj molinas pes jek avreja. Uživinas zajedno slavinas e Devle thaj sa so saslen delinas jek avresa. Savora lače gndinas pale lende. Svako đes sa majbut them postaninas vernikurja.

44. Paramiči: O Petar thaj o Jovano sastaren e prosijako

*Biblijsko paramiči andar e:
Djela apostolska 3,1–4,22*

44 ¹ Jek đes o Petar thaj o Jovano đele ando Hramo. Dok načhenas pašo hramsko vudar, dikhline ječe bande manuše savo prosilas love ke hramskosko vudar.

² O Petar dikhlas e bande manuše thaj phendas lešće: “Najman love

te davtut. Ali davatu okova so siman. Ande Isusesko alav, ušti thaj phir!”

³ O Del odma sastardas e bande manuše, a vo odma počnisardas te phirel te hutel okolo, thaj slavil e Devle. O them savo sas ande hramošći avlija sas začudime.

⁴ O But o them odma avilo te dičhen e manuše savo sastilo. O Petar phendas lende: “Sostar sen začudime kaj akava manuš sastilo? Amen či sastardam les amare snagava ili lačhipeja. Nego, sas godova e Isusešći moć thaj paćipe savo o Isus dija kolen save sastarda akale manuše.”

⁵ “Tumen sen okola save phendine e rimske upraviteljende te mudaren e Isuse. Tumen mudardine e okoles savo stvorisardas o trajo, ali o Del uskrnsisarda les andar e mule. O Del iskoristisarda tumare delurja te pherdol o proročanstvo kaj o Mesija trpila thaj merelela. Gajda kaj kana pokaintume thaj boldentumen e Devlešće te tumare bezeha aven jartome.”

⁶ E Hramošće upraviteljurja sas zurale uznemirime okolesa so o Petar thaj o Jovano phenenas. Pa astardine len thaj čhudine len ando phanglipe. Ali o but o them paćajas e Petrešće porukaće, thaj o brojo e themesko save počnisardine te

pačan ando Isus barilo pe oko pandž milje manuša.

⁷ Aver đes e židovske vođe andine e Petre thaj e Jovane ko baro rašaj thaj aver pobožne vođe. A von phučline e Petre thaj e Jovane: “Ko dijatumen moć te sastaren akale manuše?”

⁸ O Petar phendas lenđe: “Akava manuš ačhel akate angle tumende sastardo e Isusešće moćeja. Tumen razapnisardine e Isuse, ali o Del palem uskrnisarda les ando trajoj! Tumen odbisardine les, ali či postoil ni jek aver načino te spasila tumen osim kroz e moć e Isusešći savo si o Mesija!”

⁹ E vođe sas šokirime kaj o Petar thaj o Jovano ćerenas svato gajda odvažno kaj dikhline kaj si akala manuša, obične manuša save nas školuime. Ali askal dinepe gođi kaj sas akala manuša e Isuseja. Nakon so zapretisardine e Petrešće thaj e Jovanošće, muklinelen.

45. Paramiči: O Stefan thaj o Filip

Biblijsko paramiči andar e: Djela apostolska 6,8–8,5; 8,26–40

45¹ Jek katar e vođe ande khandiri savi tek počnisarda sas o manuš savo bučholas Stefan. Les sas lačno ugled thaj sas pherdo e

Sveto Duhosa thaj mudrosti. O Stefan ćerelas but e čudurja thaj uvredljivo tvrdilas kaj o them trubul te pačal ando Isus.

² Jek đes, dok o Stefan sikavelas palo Isus, varesošće židovurja save či pačanas ando Isus počnisardine te prepirinpe e Stefaneja. Zurale holjajle thaj hohadine e pobožne vođe po Stefane. Phendine: “Ašundam les sar mothol bilačhipe palo Mojsija thaj palo Del!” Pa e pobožne vođe astardine e Stefane thaj andinele anglo baro rašaj thaj ostale židovske vođe, aj još hohamne svedokurja hohadine po Stefane.

³ O baro rašaj phučla e Stefane: “Dali si čače godova so phenen pale tute?” O Stefan phendas lenđe gajda kaj dijalen gođi pe but e bare stvarja save o Del ćerdas, katar e Avraamešći vrjama dži ke Isusešći vrjama, thaj sar sas e Devlesko them neprestalno neposlušno. Askal phendas: “Tumen tvrdoglave manušalen kaj uvek bunintumen thaj odbacin e Sveto Duho, baš sago vi tumare papurja kaj uvek odbacisarenas e Devle thaj mudarenas lešće prorokonon. Ali tume ćerdine vareso maj gore nego so von ćerdine! Tumen mudardine e Mesija!”

⁴ Kana e pobožne vođe akava ašundine, sas gajda holjarike kaj

učhardine pe kan thaj zurale
čhutine muj. Crdine e Stefane
avrjal o gav thaj čhudenas bara pe
leste te mudaren les.

⁵ Dok o Stefan marelas, čhutas
muj: “Isuse, primisar mungro
duho.” Askal pelo pe pire koča thaj
palem čhutas muj: “Gospode na
uračunisar lenđe akava sago bezah
protiv lenđe.” Askal mulo.

⁶ Jek terno čhavo savo akhardolas
Savao složisajlo e themesa save
mudardine e Stefane thaj lelas
sama pe lenđe drže dok von
čhudenas bara po Stefane. Godova
đes, but o them andar o Jerusalem
počnisardine te progonin e Isusešće
sledbenikon, pa e vernikurja
našline pe aver than. Thaj unatoč
akalešće, propovedinas palo Isus
kajgod džanas.

⁷ Jek e Isusesko učeniko savo
bučholas Filip sas jek katar
okola vernikurja kaj našline
andar o Jerusalem nakon so sas
o progontvo. Đelo ande Samarija
kaj propovedilas palo Isus thaj but
e manuša sas spasime. Askal jek
đes o anđeo e Devlesko phenda e
Filipešće te džal po odredime drom
ande pustinja. Sar vo phirelas
dromesa, o Filip dikhla e važno
službeniko andar o gav savo
akhardolas Etijopilja sar vozilpe
ande piri kočija. O Sveto Duho

phenda e Filipešće te džal te ćerel
svato akale manušesa.

⁸ Dok o Filip načhelas e kočijava,
ašundas manuša andar e etiopija
sar čitol andar e knjiga o kova so
ramosardas o proroko Isaija. O
manuš čitosardas: “Inđarenas les
sar e bakhres te den čhurjasa, a
sago kaj si o bakhro tiho, gajda
ni vo či phenelas ni alav. Bilače
ponašisajle prema leste thaj či
poštuisardin les. Line lesko trajo.”

⁹ O Filip phučla e manuše andar e
Etiopija: “Haćares so čitosares?” O
Etijopljanino phendas: “Či. Naštik
te haćarav osim ako vareko či
objasnil mande. Molima tuće, av
thaj beš paše mande. Dali o Isaija
ramosardas pale peste ili pale
varekaste avreste?”

¹⁰ O Filip objasnisardas e
Manušešće andar e Etiopija kaj o
Isaija ramosardas palo Isus. O Filip
isto gajda koristisardas aver lila te
phenel lešće e lachi vest palo Isus.

¹¹ Dok o Filip thaj o Etijopljanino
putuinas, avile dži ke varesosko
paj. O Etijopljanino phenda: “Dik
okote si varesosko paj! Šaj avav
boldo?” Thaj phendas e kočijašće
te ačhavel e kočija.

¹² Gajda kaj fuljistine ando paj,
a o Filip boldas e manuše andar
e Etiopija. Nakon so inkljistine
andar o paj, o Sveto Duho andar

jekhtar indardas e Filipe dur pe aver than kaj vo nastavisardas te écerel svato palo Isus.

¹³ O Etijopljanino nastavisarda piro drom te džal čhere, bahtalo kaj pindžarel e Isuse.

46. Paramiči: O Pavle postajil hriščanino

*Biblijsko paramiči andar e:
Djela apostolska 8,3;
9,1–31; 11,19–26; 13,1–3*

46 ¹ O Savle sas okova terno čhavo savo lelas sama pe drze e themešće save mudardine e Stefane. Vo či pačalas ando Isus, pa proganjilas e vernikonen. Džalas čher katar o čher ando Jerusalem te astarel e romen thaj e romnjen thaj te čhudel len ando phanglipe. O baro rašaj dijas e Savlo dopuštenje te džal ando gav Damask te astarel e hriščanen thaj te boldel len palpale ando Jerusalem.

² Dok o Savle sas po drom palo Damask, sjajno svetlo andar o nebo zasijisarda svugde oko leste, thaj vo pelo pe phuv. O Savle ašundas varekas sar phenel: “Savle! Savle! Sostar progonisman?” O Savle phučlas: “Ko san tu, Gospodarina?” O Isus phenda: “Me sem o Isus. Tu man progonis!”

³ Kana o Savle uštalo, naštik te dičelas. Lešće drugarja indardineles ando Damask. O Savle či hala thaj či pila khanči trin đes thaj trin rjat.

⁴ Ando Damask sas jek učeniko savo akhardolas Ananija. O Del phendas lešće: “Dža ando čher kaj bešelas o Savle. Čho čiro vas pe leste te vo šaj palem te dičhel.” Ali o Ananija phendas: “Gospode, ašundem sar godova manuš progonil e vernikonen.” O Del phendas: “Dža! Kaj les odabirisardem te objavil mungro alav e Židovenđe thaj aver themenđe andar aver phuvja. Vo but trpila zbog mungro alav.”

⁵ Zato o Ananija đelo dži ko Savle, čhutas pire vas pe leste, thaj phendas: “O Isus, savo objavisajlo tuće po drom dži akaring, bičhaldas man te boldav tuće čiro vido thaj te aves pherdo e Sveto Duhosa.” O Savle odma šaj te dikhlas, a o Ananija boldales. Askal o Savle halas vareso thaj e zor boldabes ande leste.

⁶ O Savle odma počnisardas te propovedil e Židovenđe ando Damask, phenelas: “O Isus si o Čhavo e Devlesko!” E Židovurja sas zadivime kaj o manuš savo kamelas te uništíl e vernikonen

akana isto pačal ando Isus! Savle raspravilas e Židovenca, dokažilas lende kaj si o Isus Mesija.

⁷ Nakon but e đesa, e Židovurja ćerdine plano te mudaren e Savle. Bičhaldine e manuše te roden les pe gavešće vudara te mudaren les. Ali o Savle ašundas pale gadava plano, thaj lešće drugarja pomognisardine lešće te našel. Jek rjat mukline les preko o zido ande korpa. Nakon so o Savle našlo andar o Damask, nastavisardas te propovedil palo o Isus.

⁸ O Savle đelotar ando Jerusalem te areselfes e učenikonenca, ali von daranas lestar. Askal jek verniko savo akhardolas Barnaba inđardas e Savle ke apostolurja thaj phendas lende sar o Savle hrabro propovedil ando Damask. Nakon godova e učenikurja prihvtisardine e Savle.

⁹ Varesošće vernikurja save našline katar o progonstvo ando Jerusalem đelotar dur ande Antiohija thaj propovedinas palo Isus. O but o them andar e Antiohija nas Židovurja, ali po prvo drom, but lendar postanisardine vernikurja. O Barnaba thaj o Savle đele okote te sikaven akale neve vernikonen majbut andar o Isus thaj osnažisaren e khandiri. Thaj upravo ande Antiohija

okola save pačanas ando Isus sas akharde “Hrišćanurja”.

¹⁰ Jek đes, dok e hrišćanurja ande Antiohija postinas thaj molinas pe, o Sveto Duho phenda lende: “Odvoisaren manđe e Barnaba thaj e Savle te ćeren e bući pe savi me akhardem len.” Gajda kaj e khandiri ande Antiohija molisajle palo Barnaba thaj palo Savle thaj čhutine pire vas pe lende. Askal bičhaldinelen te propovedin lači vest palo Isus pe but aver thana. O Barnaba thaj o Savle sikavenas e theme andar e razne thema, thaj but o them pačajas ando Isus.

47. Paramiči: O Pavle thaj o Sila ande Filipe

Biblijsko paramiči andar e: Djela apostolska 16,11–40

47 ¹ Dok o Savle putuilas kroz o Rimsko Carstvo, počnisardas te koristil piro rimsko alav: “Pavle.” Jek đes, o Pavle thaj lesko drugari o Sila đele ando gav savo akhardolas Filipe te navestisaren e bahtali nevimata palo Isus. Đele po than paše reka avrjal o gav, kaj ćidelas pe o them pe molitva. Okote areline e manušnja savi akhardolas Lidija, voj sas trgovkinja. Voj volilas thaj klanjisajlo e Devle.

² O Del putardas e Lidijako ilo te paćal ande poruka palo Isus, pa voj thaj laći familija sas bolde. Voj akharda e Pavle thaj e Sila te aćhen ande lako ćher, pa von aćhiline late thaj ke laći familija.

³ O Pavle thaj o Sila ćesto aćhenas pes e manuśenca pe molitva. Svako đes dok phirenas dži okote, jek ropkinja savi sas opsjednime e benđenca stalno džalas pale lende. Uz e pomoć godole benđeśi, voj dićhelas e budućnost e themeśće, pa zaradilas but love pire gospodarenđe sago vraćarica.

⁴ Dok phirenas, e ropkinja ćholas muj: “Akala manuśa si sluge e Bare Devleśće. Von navestisaren tumenđe e Devlesko plano spasenje!” Voj ćerelas godova gajda ćesto kaj dosadisardas e Pavleśće.

⁵ Pale jek đes, kana e ropkinja poćnisardas te ćhol muj, o Pavle boldape late thaj phendas e benđeśće savo sas ande late: “Ande Isusesko alav, inklji andar late.” O beng odma muklala.

⁶ E manuśa save sas vlasnikurja godole ropkinjaće zurale holjajle! Svatisardine kaj bi e benđesko, e ropkinja naštik e themeśće te mothol e budućnost. Godova znaćilas kaj o them majbut ċi poćinela love laće vlasnikonenđe te voj phenel lenđe so avela lenđe.

⁷ Gajda kaj e vlasnikurja godole ropkinjaće inďardine e Pavle thaj e Sila e rimske vlasnikonenđe, save mardinelen thaj ćhudinelen ando phanglipe.

⁸ Ćhutine e Pavle thaj e Sila ande maj arakhado deo e phanglipasko, a ćak vi lenđe pungre ćhutine ande okurja. A ipak, maškare ande rjat, von đilabenas đilja save slavinas e Devle.

⁹ Andar jekhvar sas baro potres! Sa e vudara ando phanglipe putajle thaj e lancurja katar sa e roburja peline.

¹⁰ O tamnićari džungadilo, a kana dikhla kaj si o vudar e phanglipesko putardo, zurale darajlo! Gndisardas kaj sa e robijaśa naśline, thaj planirisarda te mudarelpe. (Džangla kaj e rimske vlasti mudardinesas les te muklasas e robijaśenđe te naśen.) Ali o Pavle dikhla les thaj ćhuta muj: “Ać! Na vazde ćiro vas pe tute. Savora sam akate.”

¹¹ O manuś savo araćhelas e tamnica ćhinolaspe dok avelas karingal o Pavle thaj o Sila thaj phućla len: “So trubul te ćerav te avav spasime?” O Pavle phenda: “Paća ando Gospod, Isus thaj tu thaj vi ċi familija avena spasime.” Askal o tamnićari anda e Pavle thaj e Sila ande piro ćher thaj thodas lenđe rane. O

Pavle propovedisardas e bahtali nevimata palo Isus savorende ande lesko čher.

¹²O tamničari thaj lešči sasti familija pačajine ando Isus thaj sas bolde. Askal o tamničari dija e Pavle thaj e Sila te han, thaj zajedno raduisajle.

¹³Aver đes e vođe e gavešće oslobodisardine e Pavle thaj e Sila andar o phanglipe thaj rodine lendar te džantar andar e Filipe. O Pavle thaj o Sila posetisardine e Lidija thaj aver drugaren thaj askal đeletar andar o gav. E bahtali nevimata palo Isus nastavisardas te buljol, a e khandiri nastavisardas te barjol.

¹⁴O Pavle thaj e aver hriščanske vođe putuinas ande but e gava, propovedinas thaj sikavenas e theme e bahtali nevimata palo. Isto gajda ramosardine but e lila te ohrabrin thaj sikaven e vernikonen ande khandirja. Varesave andar godola lila postanisardine lila ande Bibliji.

48. Paramiči: O Isus si obećime Mesija

Biblijsko paramiči andar o: Postanak 1–3; 6; 14; 22; Izlazak 12; 20; 2 Samuelova 7; Hebrejima 3,1–6; 4,14–5,10; 7,1–8,13; 9,11–10,18; Otkrivenje 21

48¹Kana o Del stvorisarda o them, sa sas savršeno. Nas bezah. O Adam thaj e Eva volinas jek avre, thaj volinas e Devle. Nas nasvalipe ni meripe. O Del kamla te o them avel kasavo.

²O beng phendas kroz o sap ando vrto sar zavedisardasas e Eva. Askal voj thaj o Adam sagrašisardine protiv o Del. Pošto sagrašisardine, savora pe phuv si nasvale thaj meren.

³Pošto o Adam thaj e Eva sagrašisardine, vareso još majgore dogodisajlo. Von postanisardine e Devlešće dušmaja. Sago posledica, katar godoja vrjama svako manuš bijandola bezehalo thaj ujedno si vi e Devlesko dušmano. O

odnos maškar o Del thaj o them sas narušime zbog o bezah. Ali e Devles sas plano te obnovil godova odnoso.

⁴ O Del obečisardas kaj jek katar e Evaće potomkurja smrskola e Bendeško šoro, a kaj o beng ranila lešći khuv. Akava značilas kaj o beng mudarela e Mesija, ali kaj o Del palem boldelale ando trajo, a askal o Mesija smrskola e bendešći moć zauvek. But brš maj posle, o Del objavisarda kaj si o Isus godova Mesija.

⁵ Kana o Del e potopesa uništisardas sasti phuv, dija brodo savo spasila e manušen save paćanas ande leste. Po isto način, savora zaslužisaren te aven uništíme zbog pire bezeha. Ali o Del dija e Isuse te spasil svakone savo paćal ande Leste.

⁶ Šele bršenca, e rašaja neprestalno anenas žrtve e Devlešće pale manuša a te sikaven e kazna savi zaslužisaren zbog lenđe bezeha. Ali godola žrtve naštik te line e bezeha. O Isus si majbaro, baro rašaj. Pale razlika aver rašajenđe, vo prinesisardas korkoro pes sago jedino žrtva savi šaj te inđardas e bezeha sa e manušenđe po sasto them. O Isus si savršeno baro rašaj kaj lija e kazna pale svako bezah savo vareko varekana ćerda.

⁷ O Del phenda e Avraamešće: “Sa o them pe phuv avela blagoslovime kroz tute.” O Isus sas potomko e Avraamesko. Sa o them si blagoslovime kroz leste, kaj svako ko paćal ando Isus si spasime katar o bezah, thaj postajil e Avraamesko duhovno potomko.

⁸ Kana o Del phenda e Avraamešće te prinesisarel pire čhave e Isako sago žrtva, o Del dija e bakhre pale žrtva umesto lešće čhave, e Isako. Savora amen zaslužisaras te meras pale amare bezeha! Ali o Del dija e Isuse sago e Devlešće Bakhre, te merel umesto amende.

⁹ Kana o Del bičhaldas poslednjo pošas po Egipat, phenda svako Izraelošće familijaće te del čurjasa savršeno bakhre thaj lešće ratesa te maćhen pire dovratkurja pe vudara. Kana o Del dikhlas o rat, nakhas lenđe ćhera thaj či mudarda lenđe prve bijande čhave. Akava događajo akhardolas Pasha.

¹⁰ O Isus si amaro pashalno Bakhro. Vo si savršeno bi bezehalo thaj sas mudardo pale vrjama e kana proslavilas pe e pasha. Kana vareko paćal ando Isus, e Isusesko rat si poćin pale godolešće bezeha, a e Devlešći kazna načhel katar godova manuš.

¹¹ O Del ćerda savezo e Izraelconenca, save sas lesko

izabrano them. Ali o Del akana érdas Nevo Savezo savo si dostupno savorende. Zbog akava Nevo Savezo, bilo ko andar bilo savo them šaj avel deo e Devlešće themestar gajda kaj pačal ando Isus.

¹²O Mojsije sas baro proroko savo navestilas e Devlesko alav. Ali o Isus si majbaro proroko katar sa. Vo si Del, gajda kaj sa so érda thaj phenda sas delurja thaj alav e Devlesko. Zbog godova o Isus akhardol alav e Devlesko.

¹³O Del obečisarda e kraljošće Davidešće kaj jek katar lešće potomkurja vladila sago kraljo pe Devlesko them zauvek. Pošto si o Isus o Čhavo e Devlesko thaj Mesija, vo si godova posebno potomko e Davidesko savo šaj vladil zauvek.

¹⁴O David sas kraljo e Izraelosko, ali o Isus si kraljo saste svemirosko! Vo avela palem thaj vladila pire kraljevsko e pravdasa thaj e mirosa, zauvek.

49. Paramiči: E Devlesko nevo savezo

*Biblijsko paramiči andar e:
Rimljanima 3,21–26; 5,1–11; Jovan
3,16; Marko 16,16; Kološanima
1,13–14; 2. Korinčanima
5,17–21; 1. Jovanova 1,5–10*

49¹O anđeo phendas e Marijaće savi sas još čhej kaj bijanela e Devlešće Čhave. Gajda kaj, dok sas još čhej, o Sveto Duho zasinisarda lat thaj voj ačhili phari. Bijanda čhave thaj dijale alav Isus. Zato, o Isus sas Del thaj manuš.

²O Isus érelas but čudurja save sikaven kaj si vo Del. Phirelas po paj, smirolas e oluja, sastarelas but nasvale theme, tradelas e benđen andar e manuša, uskrnilas e mulen thaj pretvorisaras pandž mangre thaj duj cikne mače ando dovoljno habe pale pandž milje manuša te han.

³O Isus sas vi baro učeniko, thaj érelas svato e autoritesa

kaj vo si Čhavo e Devlesko. Vo sikavelas kaj trubul te volisares avre manušen po isto način sar volisares korkoro tut.

⁴ Isto gajda sikavelas kaj trubul te volis e Devle majbut nego so volis bilo so aver, uključi me vi čiro barvalipe.

⁵ O Isus phenda kaj si o carstvo e Devlesko maj vredno katar bilo so po them. Vareso maj važno pale bilo kaste si te pripadil ando carstvo e Devlesko. Te des ando carstvo e Devlesko, moraš te aves spasime katar čire bezeha.

⁶ O Isus sikavelas kaj varesave manuša prihvatina les thaj avena spasime, a aver či. Phenda kaj si varesošće manuša sago lači phuv. Von primin e lači vest palo Isus thaj aska si spasime. Aver manuša si sago zurali phuv varesošće dromešči, kaj o seme o alav e Devlesko či del, thaj či del nisošči žetva. Godola manuša odbisaren e poruka e Isusešči thaj či dena ando lesko carstvo.

⁷ O Isus sikavelas kaj o Del but volil e bezehalen. Vo kamel te jartosarel lenđe thaj te čerel len te aven lešće čhave.

⁸ O Isus isto gajda phendas amende kaj o Del mrzal o bezah. Kana o Adam thaj e Eva sagrašisardine, godova sa uticisardas pe sa lenđe potomkurja.

Sago posledica godolešće, svako manuš po them sagrašil thaj si odvoime katar o Del. Zbog godova, savora postanisardine e Devlešće dušmaja.

⁹ Ali o Del volil svakone po them gači but kaj dija pire jedino Čhaves te kogot pačal ando Isus či avela kaznime pale pire bezeha, nego traila e Devlesa zauvek.

¹⁰ Zbog čiro bezah, tu san došalo thaj zaslužisares te meres. O Del trubujasas te avel holjariko pe tute, ali vo piri holji mukla po Isus umesto pe tute. Kana o Isus mulo po trušul, vo primisarda čiri kazna.

¹¹ O Isus nikada či sagrašisardas, ali odabirisarda te avel kaznime thaj te merel sago savršeno žrtva te inđarel čire bezeha thaj e bezeha svako manušesće po them. Pošto o Isus žrtvuisarda korkoro pes, o Del šaj jartosarel svako bezah maj džungale bezeha.

¹² Čiro lačhipe naštik spasil tut. Naj khanči so tu šaj čeres te aveltu zajedništvo e Devlesa. Samo o Isus šaj jartosarel čire bezeha. Tu samo trubul te pačas kaj si o Isus Čhavo e Devlesko, kaj mulo po trušul umesto tute thaj kaj o Del vazdale andar e mule.

¹³ O Del spasila svakone ko pačal ando Isus thaj primiles sago pire Gospodare. Ali vo či spasila okole ko či pačal ande Leste. Naj važno

dali san čoro ili barvalo, muško ili žensko, purano ili terno, ili kaj trais. O Del volil tu thaj kamel te pačas ando Isus sar les avilosas blisko zajedništvo tuva.

¹⁴O Isus akhareltut te pačas ande leste thaj te aves boldo. Pačas kaj si o Isus Mesija, jedino Čhavo e Devlesko? Pačas kaj san bezehalo thaj kaj zaslužisares te o Del kaznil tut? Pačas kaj o Isus mulo po trušul te indarel čiro bezah?

¹⁵Ako pačas ando Isus thaj ande okova so vo čerda pale tute, askal san hriščanino. O Del inkaldatu andar e bendesko carstvo savo si ando tunjariko thaj čhutatu ande Devlesko carstvo savo si ando svetlo. O Del lija čire purane bezehale navike e trajošće, thaj dijatu neve, pravedne načinurja trajošće.

¹⁶Ako san hriščanino, o Del jartosada tuće čire bezeha zbog o kova so o Isus čerda. Akana o Del inčareltu sago pire paše drugares umesto dušmanes.

¹⁷Ako san drugari e Devlesko thaj sluga e Isusesko Gospodesko, kameja te aves poslušno okolešće so o Isus sikavelas. Vi ako san hriščanino vi majbut aveja ande kušnje e bezehešći. Ali o Del si verno thaj phenel ako priznaisares čire bezeha, vo jartosarela tuće.

Vo delatut zor te boristu protiv o bezah.

¹⁸O Del phenel tuće te molistu, te proučis lesko alav, te poštuís les averenđe so vo čerda pale tute. Sa akava pomožisarel tuće te aveltu majpašo odnosu lesa.

50. Paramiči: O Isus boldelpe

Biblijsko paramiči andar o: Matej 24,14; 28,18; Jovan 15,20; 16,33; Otkrivenje 2,10; Matej 13,24–30, 36–42; 1. Solunjanima 4,13–5,11; Jakovljeva 1,12; Matej 22,13; Otkrivenje 20,10; 21,1–22,21

50¹ Već skoro duj milje brš, sa majbut thaj majbut manuša kroz sasto them ašundine e bahtali nevimata palo Isus Mesija. E khandiri barjolas. O Isus obečisarda kaj boldelape po krajo e themesko. Vi ako či još boldape, vo održila piro obećanje.

²Dok ažućaras e Isuse te boldelpe, o Del kamel te traisaras po način savo si sveto thaj savo proslavisar les. Vo ujedno kamel te phenas averenđe pale lesko carstvo. Kana o Isus trailas pe phuv, vo phendas: “Mungre učenikurja propovedin e lački vest palo carstvo e Devlesko svugde po them, thaj askal avela o krajo.”

³ O But o them još uvek či ašundine palo Isus. Majsigo nego so boldelpes ando nebo, o Isus phendas e Hrćaninće te navestin e bahtali nevimata e manušenđe okolende save nikad či ašundinela. Phendas lenđe: “Džan thaj ćeren sa e učenikonon te aven mungre učenikurja!” Askal vi phendas: “O Polje si spremno pale žetva!”

⁴ O Isus isto phendas: “O sluga naj majbaro katar piro gospodari. Sago kaj e vlasti akale themešće mrzanas man, gajda vi tumen mrzina thaj mudarena zbog mande. Vi ako trpina ande akava them, aven ohrabrime kaj me pobedisardem e benđe, okole savo vladil akale themesa. Ako ačhen verne dži ko krajo, askal o Del spasilatume!”

⁵ O Isus pire phendas pire učenikonenđe jek paramiči sar objasnisardas so avela e manušenca kana o them završila. Phenda: “Varesosko manuš zasadisarda lačno seme ande piri phuv. Dok sovelas, avilo lesko dušmano thaj zasadisardas o korovo maškar o điv thaj askal đelotar.”

⁶ “Kana e biljke proklisardine, o sluga godole manušesko phendas: ‘Gospodarina, tu zasadisardan lačno seme pe koja phuv. Sostar si askal o korovo pe leste?’ O Gospodari phenda: ‘Moraš kaj o dušmano zasadisarda les.’”

⁷ “E sluge phendine pire gospodarešće: ‘Te isčupisaras o korovo?’ O gospodari phenda: ‘Na te ćerdine godova, inkalena vi o điv. Ažučaren dži ke žetva thaj askal ćiden o korovo pe gomila te denle jag, ali o điv anena ande mungre žitnice.’”

⁸ E učenikurja či haćarenas o značenje akale paramičako, pa phučline e Isuse te objasnisarel lenđe. O Isus phenda: “O Manuš savo zasadisarda o lačno seme prestavisarel e Mesija. E phuv prestavisarel o them. Lačno seme prestavisarel e manušen ande Devlesko carstvo.”

⁹ “O korovo prestavisarel e romen save pripadisaren e Bilačešće. O dušmano savo zasadisarda o korovo prestavisarel e benđe. E žetva prestavisarel o krajo e themesko, a kola save kušen o điv prestavisaren e anđelelen.”

¹⁰ Kana o them završila, e anđelurja ćidena sa e romen save pripadisaren e benđešće thaj čhudena len ando jagako bov, kaj rovena thaj škripina e dandencan ande bari patnja. Askal e pravednikurja zasinna sar o kham ando carstvo e Devlesko, lenđe Dadesko.

¹¹ O Isus isto gajda phenda kaj boldelape pe phuv taman maj sigo nego so o them završil. Boldelape

pe isto način sago vi kaj delotar, avelale fizičko telo thaj avela pe oblakurja po nebo. Kana o Isus boldelape, svako hriščanino savo mulo uskrsnila andar e mule thaj malavela le po nebo.

¹² Askal e hriščanurja save si džude dena ando nebo thaj avena zajedno aver hriščanonenca save uskrsnisardine andar e mule. Savora avena kote e Isuseja. Nakon godova, o Isus traila pire romenca ando savršime miro thaj jedinstvo zauvek.

¹³ O Isus obečisarda kaj dela kruna svakone savo pačal ande leste. Von traina thaj vladina e Devlesa ando savršime miro zauvek.

¹⁴ Ali o Del sudila svakonešće savo či pačal ando Isus. Čhudelalen ando pakao, kaj rovena thaj škripina e dandenca ande bare patnje zauvek. E jag savi nikad či

ačhela neprekidno delalen jag, a e ćerme či ačhena te hanlen.

¹⁵ Kana o Isus boldelpe, vo potpuno uništila e benđe thaj lesko carstvo. Čhudela e benđe ando pakao kaj vo phabola zauvek, zajedno savorenca save odlučisardine te sledin les umesto te ašunen e Devle.

¹⁶ Pošto o Adam thaj e Eva sas neposlušne e Devlešće thaj andine o bezah ande kava them, o Del proklisarda les thaj odlučisardas te uništill les. Ali jek đes o Del stvorila nevo nebo thaj nevi phuv savi avela savršime.

¹⁷ O Isus thaj lešće manuša traina pe nevi phuv, thaj vo vladila zauvek pe sa so postoil. Khosela svako jasvin thaj či avela majbut patnje, tuge, rovljipe, bilačhipe, duk, ni smrto. O Isus vladila ande piro carstvo mirosa thaj pravdasa, thaj vo avela pire romenca zauvek.

E Lukašći Bahtali Nevimata

The Gospel of Luke

Published 2021 for the Vlach Chergash edition by Romska Biblija (RomBib)

www.rombib.com

Cover Design: OM EAST, *east.om.org*

eBooks for download:

east.om.org/ebooks

This is a joint production by Romska Biblija (RomBib) and OM EAST.

This work is made available under the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License. To view a copy of this license, visit
(English) <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode#languages>
(hrvatski) <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode.hr>
or send a letter to Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.

E Lukašći Bahtali Nevimata

Akaja Bahtali nevimata ramosarda o manuš savesko alav sas Luka, ko sas doktori, misionari savo putuillas e apostole Pavlesa (dik Kol 4,14; Flm 24; 2. Tim 4,11) thaj nas Židovo. Akaja knjiga opisujil e Isusesko bijandipe, trajo, sikaipe, čudurja, smrto po trušul, uskrснуće andar e mule thaj vi o vaznesenje po nebo. Jek katar e glavne tema akale Bahtale nevimako kaj o Isus pherel e obećanja savo dijas o Del e Izraelešće ando Purano zaveto ali isto kaj e Bahtali nevimata naj samo pale Židovurja već vi pale okola save naj Židovurja. Ande akaja Bahtali nevimata o Isus sikavelas e but e teme, uključujući vi e molitva, e Sveto Duho, bah, zahvalnost thaj e love. Akaja knjiga isto gajda sikavel sar o Isus sastarelas thaj jartolas e bezeha e bute manušenđe, uključujući vi okolen save sas zurale nasvale ili opsednime e bendenca, čoren, bezehalen, odbacime manušen thaj e bute manušnjen. O Luka akava ramosarda, verovatno varekaj katar 65. brš posle o Hristo.

O Luka ramol lil e Teofilešće pale e Isusesko trajo

1¹ Poštuime Teofile, ramov tuće zbog godova kaj but džene line te ramon okola događajurja save o Del obećisarda majsigo prekal e prorokurja, a save dogodisajle maškar amende.² Von godova ramosardine prema okova so maj anglal phendine e očevicurja^a thaj sluge e Alavešće.³ Zato vi me odlučisardem Teofile, te

ramov tuće sa po redo, pošto pomno sa katar o početko istražisardem,⁴ gajda aveja sigurno kaj si okova sikavipe savo primisardan pouzdano.

O anđeo navestisarel kaj bijandola o Jovano savo bolelas

⁵ Ande vrjama kana vladilas o Judejsko caro o Irod, sas varesavo rašaj savo akhardolas Zaharije andar e Avijasko^b rašajesko redo. A e lešći romnji sas isto

^a 1,2 Očevicurja sas okola save sas e Isuseja katar o početko lešće službako thaj dičhenas sa e događajurja. ^b 1,5 “savo si o potomko e Avijesko.” O Avija sas pra papo akale grupaće rašajende thaj savora von sas e Aronešće potomkurja, savos sas prvo e Izraelconengo rašaj.

andar e Aronosko pleme.^a Lako alav sas Jelisaveta. ⁶ A liduj sas pravedne anglo Del, thaj trainas sa po zakono thaj pe okova so sas odredime anglo Gospod, bi manako. ⁷ A naslen čhavra, kaj e Jelisaveta našti ačhelas khamni, a liduj već phurile.

⁸ Jek đes kana o Zaharija služilas e Devlešće ando Hramo kaj po dužnost avilo o redo kana lešći grupa rašaja trubunas te služin, ⁹ prema e rašajengo običaj odabirisardine les gajda kaj čhudine e kocka te del ando Svetište e Gospodesko te kadil.^b ¹⁰ Pale vrjama kana kadilaspe ando Hramo, sa o them sas avri thaj molinaspe.

¹¹ A e Zaharijašće sikadilo o anđeo e Gospodesko savo ačhelas pe desno rig e žrtvenikosko katar savo kadilaspe. ¹² Kana dikhla les o Zaharije, zurale darajlo.

¹³ A o anđeo phendas lešće: “Na dara, Zaharija! Kaj si ašundi ćiri molitva: e romnji ćiri e Jelisaveta bijanela tuće čhave, thaj tu dele alav Jovan. ¹⁴ Zbog leste aveja bahtalo thaj radosno, thaj e

buten raduila lesko bijandipe.

¹⁵ Kaj avela baro anglo Gospod. Či pijela mol niti pimo savo matarel. Pherdola e Sveto Duhosa još ando đi pire dejako. ¹⁶ Vo boldela e but Izraelconen e Gospodešće lende Devlešće. ¹⁷ Džala anglo Gospod sago glasniko pherdo duho thaj sila, sago o proroko Ilija. Pomirila e dades lešće čhavenca a e nepokorne umurja boldela gajda te prihvatim o razumnost okolengo save si pravedne. Pripremila e theme pale e vrjama kana o Gospod avela.”

¹⁸ A o Zaharija phendas e anđelošće: “Sar me džanava kaj godova avela čače? Kaj sem me purano thaj e romnji mungri dija ande pire purane brš.”

¹⁹ A o anđeo phendas lešće: “Me sem o anđeo Gavriilo, savo ačhav anglo Del^c te služiv, thaj bičhald o sem te ćerav svato tuva thaj te javiv tuće akaja bahtali nevimata. ²⁰ Zato kaj či paćajan akana zanemija thaj naštik ćereja svato džiko đes dok či avel e vrjama pale godova thaj mungre alava či pherdonpe.”

^a 1,5 Akava značil kaj sas voj andar e isto linija e rašajendi sago vi o Zaharije: “Lešći romnji sas isto andar e Aronesko plemeno.” “O Zaharije thaj lešći romnji e Jelisaveta sas liduj potomkurja e Aronešće.” ^b 1,9 E rašaja trubuine te den jag mirišljivo tamnjano sago prinos e Devlešće svako detharin thaj svako talerjat po posebno oltari andre ando Hramo. ^c 1,19 *savo ačhav anglo Del* Ando original ramol: “savo ačhel anglo Del.” Akava si phendo sago ukor e Zaharijašće. Prisutnost e Gavrijelešći, savo avel direktno katar o Del, trubujasas te avel dovoljno dokazo e Zaharijašće.

²¹ A o them ažučarelas avri e Zaharija, thaj začudisajle so gači zadržisajlo ando svetište e Hramosko. ²² A kana napokon inljisto, naštik écerelas svato, nego e znakonenca probisardas te phenel lenđe so sas ando Hramo, thaj von hačardine kaj sas les viđenje ando svetište e Hramosko.

²³ Thaj kana završisajle e đesa lešće službaće ando Hramo o Zaharije đelotar čhere. ²⁴ A posle godola đesa lešći romnji e Jelisaveta ačili khamni, thaj pandž čhon či inkljelas avri andar piro čher^a thaj motholas: ²⁵ “O Gospod milostivo dikhlas pe mande kaj fuljardas mandar o ladžavo anglo them.”^b

O anđeo navestisarel kaj bijandola o Isus Hristo

²⁶ Kana e Jelisaveta sas khamni šov čhon, o Del bičhaldas e anđe Gavrilo ando cikno Galilejsko gav savo akhardolas Nazaret ²⁷ ke Marija savi sas još čhej thaj sas mangli palo manuš, savo akhardolas Josif. Vo sas potomko e carosko Davidosko. ²⁸ Kana o anđeo dijias late andre phendas

laće: “Raduitu,^c kaj o Del si pherdo milosti prema tute! O Gospod si tusa.”

²⁹ Pe godola alava e Marija uznemirisajli thaj počnisarda te gndil so značisarel godova pozdrav. ³⁰ A o anđeo phendas laće: “Na dara Marija! Kaj o Del iskažisardas tuće piri ljubav.”^d

³¹ Ake ačheja khamni, thaj bijaneja čhave saves deja alav Isus.

³² Vo avela baro, thaj akhardola Čhavo e Majbaresko, thaj o Gospod Del delales autoriteto te vladil sago o caro David savo sas lesko prapapo. ³³ Vo vladila e Jakovešće plemenova dži ko veko, thaj lešće carstvošće či avela krajo.

³⁴ A e Marija phendas e anđelošće: “Sar godova avela kana sem me još čhej?”

³⁵ A o anđeo phendas laće: “O Sveto Duho fuljela pe tute, thaj e Sila e Majbare Devlešći avela pe tute thaj zasenila tut. Zato vi okova savo bijandola avela sveto, thaj akhardola o Čhavo e Devlesko.

³⁶ Ake vi ćiri bibi e Jelisaveta, ačhili khamni ande piri purani vrjama, avela lat čhavo. Okoja isto manušnjji pale savi phenenas kaj

^a 1,24 Kana nakhlo pandž čhon sar sas khamni avela očigledno savorende kaj si khamni. Askal o them či mardinesas muj katar e Jelisaveta sago kaj si voj još nerotkinja. ^b 1,25 Akava phenelas pe palo ladžavo savo indarelas kaj nas lat čhavra. ^c 1,28 Raduitu Akava šaj prevodilpe sago “Zdravo” ili “Raduitu!” ^d 1,30 Ando original ramol: “arakhlan milost ko Del”. Idijomo “arakhlas milost” značil pozitivno prihvatiime varekastar: “O Del odlučisardas te del tut piri milost”, ili “O Del sikavel piri ljubav”

naštik avela čhavra več si šov čhon khamni! ³⁷ Kaj e Devlešće khanči naj nemoguće!”

³⁸ A e Marija phendas lešće: “Ake, sluškinja sem e Gospodešći. Neka avel mande pe čire alava.” Thaj o anđeo đelotar latar.

**E Jelisaveta pindžardas
kaj o čhavo ande
Marijako đi si o Mesija**

³⁹ Varesave đesa maj posle e Marija siđardas ande gorsko krajo e Judejako. ⁴⁰ Kana aresli okote dija ande Zaharijasko čher, thaj pozdravisajli e Jelisavetava. ⁴¹ Kana e Jelisaveta ašunda e Marijako pozdrav, o čhavo huklo ando lako đi, a e Jelisaveta pherdili e Sveto Duhosa. ⁴² Pale godova e bahtatar čhutas muj e bare glasosa: “Maj blagoslovime san tu Marijo katar sa e manušnja, thaj blagoslovime o čhavo ande čiro đi. ⁴³ Savi čast siman, te tu e dej mungre Gospodešći aves mande! ⁴⁴ Kaj ake čim o pozdrav čiro avilo džike mungre kan, e bahtatar o čhavo huklas ande mungro đi. ⁴⁵ Blago tuće kaj paćajan kaj

pherdola okova so phendas tuće o Gospod!”

E Marija slavil e Devle

⁴⁶ E Marija askal phenda:

“Barjarel e duša mungri e Gospode!

⁴⁷ Thaj raduilpe o duho mungro e Devlešće mungre Spasitelješće.

⁴⁸ Kaj milostivo dikhla pe mande pe piri ponizno sluškinja, katar akana sa e manuša akharena man blagoslovime.

⁴⁹ Kaj o silno Del, savesko si alav sveto, čerdas mande baro lačhipe.

⁵⁰ Kaj o Del si milostivo; e milost lešći si katar e čang dži ke čang okolende save daran lestar.

⁵¹ Pire moćno vastesa čerel silne dela thaj odbacisardas pestar okolen save si barikane ande pire ile.

⁵² Čhudas tele katar o prestolje e vladaren, a vazdas e poniznonen.

⁵³ E bokhalen čaljarda e lačhipeja,
a e barvalen mukla
čuče vastenca.

⁵⁴ Huklo ando pomoć pire
slugenđe e Izraelconenđe
thaj či bistardas te avel
milostivo^a

⁵⁵ sago kaj obećisardas amare
pra paponenđe,
e Avraamešće thaj lešće
potomkonenđe* dži
ko veko.”

⁵⁶ A e Marija ačhili ke Jelisaveta
varekaj katar trin čhon, thaj askal
boldapes čhere.

Bijandilo o Jovano savo bolelas

⁵⁷ A e Jelisavetaće avili e vrjama
te bijanel thaj bijanda čhaves.

⁵⁸ Kana ašundine laće komšije thaj
laći familija kaj o Gospod sas gajda
lačho thaj milostivo prema late,
raduisajle zajedno lasa. ⁵⁹ A kana e
čhavres sas ohto đes o them čidape
po obred te obrezin e čhavre.

Thaj line te denle alav Zaharija,
sago kaj bučhol lesko dad. ⁶⁰ Ali e
Jelisaveta phendas: “Na! Lesko
alava avela Jovano!”

⁶¹ A von phendine laće: “Pa
khonik ande čiri familija či bučhol
gajda.” ⁶² Zato e znakonenca
phučline e čhavrešće dades sar
vo kamel te del alav e čhavres.
⁶³ O Zaharija manglas e pločica pe
savi šaj te ramol thaj ramosardas:
“Jovano si lesko alav.” Thaj
savora začudisajle. ⁶⁴ Thaj odma
o Del putardas lesko muj thaj
oslobodisardas lešči čhib thaj o
Zaharija počnisardas te ćerel svato
thaj te slavil e Devle.

⁶⁵ A e Devlešči dar lija sa lenđe
komšijen po gorsko krajo e
Judejako, thaj ćerelas pes svato
pale akala dogadžaja. ⁶⁶ Thaj
savora save ašundine pale akala
događaja, gndinas thaj phučenas
pes ande peste: “So avela katar
akava čhavro? Čaćes si o vas e
Gospodesko pe leste.”^b

E Zaharijasko proročanstvo

⁶⁷ O Zaharije, o dad e čhavresko,
pherdilo e Sveto Duhosa, thaj
prorokuisardas alavenca:

⁶⁸ “Blagoslovime o Gospod Del
e Izraelosko

^a 1,54 O Del naštik te bistrel. Kana ramol kaj o Del “delpes gođi ili či bistrel”, godova si idijomo savo značil kaj o Del deluil po temelji okolesko so majsigo obećisardas. Akava phenel pale Devlesko obećanje e Avramešće: “kaj obećisardas amare prapaponenđe kaj avela milosrdno.” * 1,55 Gal 3,16 ^b 1,66 o vas e Gospodesko pe leste Izraz “o vas e Gospodesko” odnosilpes pe Gospodesko moć. “E Gospodesko moć sas lesa” ili “o Gospod ćerelas moćno ande leste”.

kaj avilo thaj izbavisarda
 pire theme!
⁶⁹ Vazdas amende silno spasitelje^a
 andar o potomstvo pire
 slugasko e Davidesko,^b
⁷⁰ sago kaj dumut obečisardas
 po muj pire
 svete prorokonengo
⁷¹ kaj izbavila men katar
 amare dušmaja
 thaj andar e vas^c savorende
 save mrzanmen.
⁷² Sas milostivo amare
 pra dadende
 thaj održil piro sveto savezo,
⁷³ e solah savi dija e Avraamešće
 amare pra dadešće.

⁷⁴ Izbavisarda amen andar amare
 dušmajende vas,
 te šaj služis lešće bi darako,
⁷⁵ ando svetost thaj ande pravda
 angle leste dokle god
 sam džude.
⁷⁶ Aj tu, Jovane čhaveja mungreja,
 akhardoja proroko e
 Majbare Devlesko
 kaj džaja anglo Gospod te
 lačhares lesko drom.
⁷⁷ Sikaveja e Devlešće theme sar
 te pindžaren o spasenje
 kroz o jartipe
 lende bezehendar.
⁷⁸ Zbog e bari milost
 amere Devlešći,

^a **1,69** *silno spasitelje* Ando original ramol: “šng spasenja pale amende”. E šng e životinjači sas simboli pale lako moč te branilpes. Palo Mesija phenelpes sago kaj si vo šng saves si moč te spasilamen. ^b **1,69** *andar o potomstvo pire slugasko e Davidesko* si doslovno “ando čher lešće slugasko e Davidesko”. E Davidesko “čher” Akate prestavisarel lešće familija, majtačno, lešće potomkonen: “ande familija lešće slugošći e Davidešći” ili “savo si potomko savo si potomko lešće slugasko e Davidesko”. ^c **1,71** *e vas* prestavil pale e moč savi e bilače manuša koristin protiv e Devlesko them.

osvanila^a amende andar e visine e nevi detharin a
⁷⁹te anel svetlo^b okolende save train ando tunjariko thaj ande dar katar o smrto thaj te upravisares amare pungre po drom e mirosko.”^c

⁸⁰A o čavro Jovano barjolas thaj zuravolas ando duho. Kana barjilo, trailas ande pustinja sa dok či započnisardas e javno služba angle Izraelcurja.

E Isusesko bijandipe

(Mt 1,18–25)

2¹Ande godoja vrjama kana bijandilo o Jovano, inkljisti e zapoved katar o rimsko caro Avgusto te sa o them savo trailas ando Rimsko carstvo avel ramome ando popis stanovništva. ²Akava sas o prvo popis kana o Kvirinije

vladilas e Sirijava. ³Savora teljardine te prijavinpes palo popis ande gava kaj sas bijande lenđe pra papurja.

⁴Gajda vi o Josif teljardas andar o gav Nazaret andar e Galilejsko regija, ando Vitlejem e Judejsko regija kaj sas o David bijando,^d kaj o Josif sas potomko e carosko Davidesko ⁵te prijavilpes palo popis zajedno pire verenicasa e Marijasa savi sas khamni. ⁶Dok sas ando Vitlejem avili laći vrjama te bijanel. ⁷Bijandas pire prvo čhaves, pačardale, thaj čhutale ande jasle^e kaj nas than ande gostijonica.^f

E anđelurja navestisaren e pastirende e Isusesko bijandipe

⁸Ande godoja isto regija savi sas paše pašo Vitlejem sas e pastirja save inčarenas e raćači straža pe pašnjakurja ke pire

^a **1,78** *osvanila* Svetlo si često metafora palo čačipe. Akate phenelpes palo duhovno čačipe savi o Spasitelj dela sago kaj si o izlasko e (khamesko) savo rasvetlisarel e phuv. Dik Mal 4,2. ^b **1,79** *anel svetlo* Svetlo si često sikado sago metafora palo čačipe. Akate phenelpes pale duhovno čačipe savo o Spasitelj dela sago kaj inkljel o kham savo rasvetlil e phuv. Dik Mal 4,2. ^c **1,79** *drom e mirosko* si metafora palo način e trajosko savo anel dži ke godova te e manušes avel miro e Devlesa: “trais mirno tražo” ili “te phires e dromesa savo indarel dži ko miro”. ^d **2,4** *Vitlejem* Vi ako sas o Vitlejem cikno gav, okote sas o caro David bijando thaj sas jek proročanstvo kaj vi o Mesija avela okote bijando (Mih 5,2). ^e **2,7** *jasle* Ande jasle najverovatno sas čisto thaj sas andre vareso meko thaj šuko sago e šuči čar thaj gajda sas meko pale beba. E životinje često inčarenas pes paše pašo čher te aven po sigurno thaj te šaj loće te pravaren len. E Marija thaj o Josif sas smestime ande prostorije save koristinas pes pale životinje. ^f **2,7** *nas than ande gostijonica* Uzrok pale akava sas verovatno kaj but o them avelas ando Vitlejem te ramonpes ande popis stanovništva.

bakhre. ⁹ Andar jekhvar o anđeo e Gospodesko ačhilo maškar lende, thaj obasjaisardalen e slava e Gospodešči, a von zurale darajle. ¹⁰ A o anđeo phendas lenđe: “Na daran! Kaj ake, anav tumenđe e bahtali nevimata pe bari bah sa e themešće. ¹¹ Kaj ađes bijandilo tumenđe o Spasitelj, savo si o Gospod Hristo ando gav kaj bijandilo o caro David! ¹² Ake o znako pe savo pindžarena les: aračhena e čhavre pačarde sar pašljol ande jasle.”

¹³ Ande data e anđelošće pridružisajli e bari vojska anđelurja thaj slavinas e Devle alavenca:^a

¹⁴ “Slava e Devlešće ande nebeske visine,
thaj pe phuv miro e themešće
save si pe lešči volja!”

¹⁵ Čim e anđelurja boldinepe ando nebo, e pastirja phenenas jek avrešće: “Hajde džas dži ko Vitlejem, te dikhas so godova okote dogodisajlo, so phendas amenđe o Gospod.”

¹⁶ Sigo aviline ando than o Vitlejem thaj arakhline e Marija,

thaj e Josife thaj e čhavres savo pašljol ande jasle. ¹⁷ A kana dikhline e čhavres, e pastirja phendine sa so o anđeo phendas lenđe palo čhavro. ¹⁸ A savora save ašunenas e pastiren divisajle okolešće so phenenas. ¹⁹ A e Marija pamtilas sa so phendine laće e anđelurja thaj gndilas pale godova.^b ²⁰ Pale godova e pastirja boldinepe palpale, hvalinas thaj slavinas e Devle pale sa so dogodisajlo sago kaj vi phendas lenđe o anđeo.

²¹ A kana avilo o ohtoto đes sar o čhavro bijandilo, trubuine te obrezin e čhavres,^c thaj dine les alav Isus, sago kaj phendas o anđeo dok još e Marija či ačhili khamni.

O Isus thaj e Marija ando Hramo te pheren o zakono

²² Kana navršisajle e đesa katar lengo šilaipe prema e Mojsijsko zakon inđardine e čhavres ando Jerusalem te sikaven les e Gospodešće ²³ (sago kaj si ramome ando zakono e Gospodesko: “Svako prvo bijando, a muško čhavo neka posvetilpe e Gospodešće”)* ²⁴ thaj

^a 2,13 Ando original ramol: “e anđelošće pridružisajli e nebesko vojska” ^b 2,19 E Marija smatrilas okova so sas phendo pale lako čhavo but dragoceno: “brižljivo thaj rado delas pes lende gođi”. ^c 2,21 *obrezin* E zakonurja save o Del dijas e Židovske vernikonenđe roden te obrezilpes o muško čhavro, godova sas odredime žrtva savi o dad thaj e dej e čhavrešči trubun te den (3. Mojs 12,1–4). * 2,23 2. Mojs 13,2

den e žrtva (sago kaj phenel e Gospodesko zakon: “duj grlice ili duj terne goluburja”).*

O Simeon dičhel e Mesija thaj prorokuil

²⁵ Ande godoja vrjama trailas ando Jerusalim varesavo manuš alavesa Simeon. Vo sas zurale pravedno thaj pobožno manuš. O Sveto Duho sas pe leste thaj ažućarelas te avel o Mesija te izbavil o Izrael.^a ²⁶ A o Sveto Duho već objavisardas lešće kaj či merela dok či dičhel e Gospodešće Mesija. ²⁷ Potaknime katar o Sveto Duho avilo ando Hramo baš kana o dad thaj e dej anenas e čhavre e Isuse te izvršin okova so rodelas e Mojsijesko zakon. ²⁸ O Simeon lija e čhavres ande pire vas thaj hvalisarda e Devle alavenca:

²⁹ “Akana, Gospode, šaj me čiro sluga te merav ando miro sago kaj phendan.

³⁰ Kaj e jakha mungre dikhline o spasenje čiro,^b

³¹ savo pripremisardan angle sa o them,

³² o svetlo^c te prosvetlil aver themen

thaj e slava čire themešći e Izraelošće.”

³³ E Isusesko dad thaj lešći dej divisajle okolešće so o Simeon phenelas pale leste. ³⁴ O Simeon askal blagoslovisardalen, thaj phendas e Isusešće dejaće e Marijaće: “O Del odredisardas pale akava čhavro te e but e manušende ando Izrael avel palo propast thaj butende palo vaskrsenje.^d Vo si odredime te avel e Devlesko znako, ali o but o them odbacila les. ³⁵ Akava avela sar te sikadon e gndimata save si garade ande but e ile. A vi tuće korkoraće o mačo^e hvarela čiro ilo.”

E Ana hvalil e Devles palo Mesija

³⁶ A okote sas vi e Devlešći proročica savi akhardolas Ana, e Fanuilovešći čhej, voj sas andar e Asiresko^f pleme thaj sas

* **2,24** 3. Mojs 12,8 ^a **2,25** ažućarelas te avel o Mesija te izbavil o Izrael Ando original ramol: “ažućarelas e Izraelošći uteha”. ^b **2,30** spasenje čiro “Spasenje” phenel pale osoba savi anela o spasenje—o Isus—saves inćarel o Simeon: “Saves tu bičhaldan te spasilamen”. ^c **2,32** o svetlo Akaja metafora značil kaj o čhavro pomožila e themešće te dičhen thaj haćaren po isto način sar o svetlo pomožisarel e themešće te dičhen. ^d **2,34** E alava “perena” thaj “vazdena pes” izrazin kana vareko boldelpes katar o Del ili te aven maj paše maj paše ko Del: “akava čhavro prouzročila te but e Izraelcurja peren katar o Del ili te aven maj paše ko Del”. ^e **2,35** o mačo Akaja metafora opisil e bari tuga savi e Marija haćarela: “Čiri tuga avela gajda dukhani sago kaj o mačo probisardas čiro ilo.” ^f **2,36** Asirsko preme sas jek katar e Jakovešće dešuduj čhave

zurale purani. Trailas pire romesa samo eŧta brš, ³⁷ a pale godova trailas korkoro sar udovica dži ke ohtovardeš thaj štar brš.^a Voj sas stalno ando Hramo, služilas e Devlešće đeseja thaj e račava, postilas thaj molilas pes. ³⁸ Thaj samo so o Simeon završisardas vi voj avili, thaj hvalilas e Devles thaj phenelas palo Isus savorende save ažućarenas te o Del otkupisarel o Jerusolim.^b

³⁹ Kana e Isusešći dej thaj lesko dad dine gata so sas po zakono e Gospodesko, boldinepe ande Galileja ando piro gav Nazaret. ⁴⁰ A o čhavro barjolas thaj zuravolas, thaj pherdolas mudrosti, thaj e milost e Devlešći sas pe leste.

E Marija thaj o Josif roden e Isuse ando Hramo

⁴¹ E Isusesko dad thaj lešći dej svako brš džanas ando Jerusolim ande đesa kana sas o prazniko Pasha. ⁴² A kana sas e Isuse dešuduj brš, von aviline Lesa ando Jerusolim te slavin o prazniko.

⁴³ Kana sas gata godola đesa, thaj kana boldenas pes čhere, o čhavro Isus ačhilo ando Jerusolim, a o Josif thaj lešći dej e Marija či džangline kaj si. ⁴⁴ Nego gndisardine kaj si e društvo angla. Kana nakhlo već jek đes phiripe počnisardine te rodenle maškar e familija thaj maškar okola kas džanenas. ⁴⁵ Sar či arakhlinele boldinepe ando Jerusolim te roden les. ⁴⁶ Thaj o trito đes arakhlinele ando Hramo sar bešel maškar e sikavne, thaj čholas kan lende, thaj phučlas len. ⁴⁷ A savora save ašunenas les divisajle lešće godaće thaj lešće odgovorende.

⁴⁸ Kana dikhlinele začudisajle, a lešći dej phendas lešće: “Čhaveja! Sostar ćerdan amende gadava? Ake me thaj ćiro dad e darasa rodam tut.”

⁴⁹ A o Isus phendas lenđe: “Sostar rodineman zar či džangline kaj me trubul te avav ando čher mungre Dadesko?”^c ⁵⁰ Ali von či haćardine so o Isus kamlas te phenel lenđe.

⁵¹ Askal boldapes lenca ando Nazaret thaj čholas kan lende. A

^a **2,37** *ohtovardeš thaj štar brš* mogućo znaćenje si 1 voj sas udovica 84 brš ili 2 voj si udovica savi si akana purani 84 brš. ^b **2,38** *Jerusolim* Akava značil “okova savo ćidela o Jerusolim” ili “vo savo anela e Devlešće blagoslovurja thaj o naklonost palpale ando Jerusolim” (dik Is 52,9). ^c **2,49** *Zar či džangline kaj me trubul te avav ando čher mungre Dadesko?* Lesko dad thaj lešći dej trubuine te džanen e svrha savjava bičhaldales lesko Dad. Kana sas les 12 brš o Isus već džanelas, kaj si o Čhavo e Devlesko, (a na e Josifesko e Marijaće romesko).

e dej lešči lelas sama pe sa akala dogadžurja ande piro ilo.^a ⁵² A o Isus napreduilas ando mudrost thaj barjolas^b ande milost anglo Del thaj anglo them.^c

O Jovano savo bolelas lačharelas o drom palo Isus

(Mt 3,1–12; Mk 1,2–8; Jn 1,19–28)

3¹ Sas dešupandžto brš sar vladilas o caro Tiberija e rimske carstvos,^d o Pontije Pilato vladilas e Judejava, o Irod vladilas e Galilejava, a lesko phral o Filip vladilas ande Itureja thaj ande Trahonitada, o Lisanije vladilas

ande Avilina,^e ² o Ana thaj o Kajafa sas e šorvale rašaja,^f a o Del askal objavisardas piro alav e Jovanošće e Zaharijašće čhavešće ande pustinja. ³ Thaj o Jovano askal nakhlas e sasti okolina oko e Reka e Jordanošći thaj propovedilas e themešće kaj e manuša trubun te obratinpes e Devlešće te jartol lenđe bezeha thaj te bolen pes. ⁴ Sago kaj ramosardas o proroko Isaija, o Jovano sas:

“O glaso savo čholas muj
ande pustinja:

‘Lačharen o drom palo Gospod,
Poravnisaren e staze pale leste!’^g

⁵ Neka svako dolina pherdol

^a **2,51** *lelas sama pe sa akala dogadžurja ande piro ilo* Pale sa so e Marija ašundas, sago kaj si o blago savo voj brižljivo lelas sama thaj vrednujilas: “brižljivo delas pes godi ke sa akala dogadžaja”. ^b **2,52** *napreduilas ando mudrost thaj barjolas ande milost* “Postoilas maj mudro thaj maj snažno.” Akava phenelpes kaj mentalno thaj fizički barjolas. ^c **2,52** *ande milost anglo Del thaj anglo them* Akava phenel palo duhovno thaj društveno baripe. Akava šaj izrazisajlosas: “O Del blagoslovilas les sa majbut thaj majbut, a o them volilas les sa majbut thaj majbut.” ^d **3,1** pe amaro kalendari godova avilosas ande 27 ili 28 brš. ^e **3,1** o Irod, Filip thaj o Lizanije sas “tetrarsi”. Izraz “tetrah” odnosilpe pe e vladako dužnosniko savo vladilas ječe delosa ando Rimsko carstvo. Svako tetrah sas talo autoriteto e rimske carosko. O carstvo e Herodesko e “Baresko”, savo sas caro pale vrjama kana o Isus bijandilo, sas podelime pe štar delurja nakon lesko smрто, a godole delenca vladinas lešće čhave sago “tetrarsi” ili “vladarja štare opašinaće”. Svako deo sas len jek ili majbut cikne delurja save akhardonas provincije, sago kaj sas e Galileja thaj e samarija. ^f **3,2** *o Ana thaj o Kajafa sas e šorvale rašaja* Ili “dok o Ana thaj o Kajafa zajedno služinas sago e bare rašaja.” O Ana sas o baro rašaj, a e židovurja nastavisardine les kasave te pindžaren čak vi nakon so e Rimnjanurja postanisardine lešće džamutre, e Kajafa, te zameniles sago o baro rašaj. ^g **3,4** E manuša kava ćeren gajda te pokainpes pale pire bezeha: “Pripremin tumen te čhon kan e Gospodešći poruka kana avela” ili “Pokaintumen thaj aven spremne te avel o Gospod.”

a svako gora neka slegnilpes!
 Sa e bande droma neka
 ispravin pes
 thaj e grbave droma postanina
 ravne.^a

⁶ Thaj svako manuš dičhela o
 spasenje savo avel katar o
 Del.”^{*}

⁷ O Jovano phenelas okolenđe
 save avenas te bolelen: “Tumen
 e sapengo leglo!^b Ko phendas
 tumenđe kaj šaj te našen angle
 bari holji e Devlešći savi avel?^c
⁸ Sikaven tumare trajosa thaj
 tumare delenca kaj odvoisajle
 katar o bezah thaj kaj obratisajle e
 Devlešće.^d Na hohaven tumen kaj
 si tumenđe dosta te phenen: ‘Amen
 sam e Avraamešće potomkurja,’^e
 kaj phenav tumenđe kaj o Del
 šaj vi katar akava bara te vazdel
 čhavra e Avraamešće.”^f ⁹ Kaj o
 tover e Devlešće sudosko već si

čhutino po koreno⁸ e kaštesko.
 Svako kaš savo či bijanel lače
 plodurja čhinelapes thaj čhudela
 pes ando bov.

¹⁰ Askal o them phučlales: “So
 askal te ćeras?”

¹¹ A o Jovano phendas lenđe:
 “Kas si duj gada neka del jek okole
 kas naj. Thaj kas si habe neka del
 okoles kas naj.”

¹² Aviline vi e carinikurja te o
 Jovane bolelen, thaj phendine
 lešće: “Sikamneja, so amen
 te ćeras?”

¹³ A o Jovane phendas lenđe:
 “Na roden majbut porezo nego so
 odredil tumenđe e vlast.”

¹⁴ E vojnukurja isto phučline: “A
 amen so te ćeras?”

A vo phendas lenđe: “Khonikastar
 na len e love pe sila, na optužisaren
 khonikas hohamne^h thaj aven
 zadovoljno tumare počinava.”

^a 3,5 Kane e manuša lačharen o drom palo caro savo avel, askal snizin e grbave thana thaj pheren e hvja ando drom te avel ravno. Akava sas deo metafora savi započnisardas ande prethodno stiho. ^{*} 3,6 Is 40,3–5 ^b 3,7 *sapengo leglo!* Phenel kaj si bilače manuša ^c 3,7 O Jovano prekorilas e theme zato kaj rodenas te vo bolelen sar o Del či kaznisardas len, ali či kamline te či majbut grešisaren: “Naštik gajda našen katar e Devlesko gnjevo samo gajda kaj avena bolde”. ^d 3,8 Ando original ramol: “bijanen plodurja save si dostojne palo jartipe.” Ande akaja metafora o ponašanje e manuško usporedilpes e plodosa. Sago kaj katar e biljka ažučarelpes kaj dela plodo savo si primereno pale akaja vrsta e biljkači, katar o manuš savo phenel kaj pokaisajlo očekuilpes te trail sago kaj o Del naredisarel. ^e 3,8 “Amen sam e Avraamešće potomkurja thaj o Del či kaznila amen.” ^f 3,8 O Jovano akate kamel te phenel kaj godova kaj si e Avramešće čhave či spasilalen, kaj o Del šaj vi katar khanči vazdel e Avramešće potomkurja. ^g 3,9 O tover si metafora pale kazna savi uskoro započnila: “O Del si sago o manuš savo čhol o tover po koreno e kaštesko” ^h 3,14 *na optužisaren khonikas hohamne* ili “na optužin khonikas hohamne te dobisardinesas love lendar.”

¹⁵ Ande godoja vrjama o them ažućarelas e Mesija thaj savora ande pire ile phučenas pes te naj možda o Jovano Mesija. ¹⁶ Zato o Jovano phendas savorende: “Me bolava tumen e pajesas, ali avel vareko pale mande ko si majzuralo mandar, kašće me najsem dostojno ni e haravlja pe sandale te putrav.^a Vo bolela tumen e Sveto Duhosa thaj e jagasa.^b ¹⁷ Šilavela piro gumno^c thaj odvoila o điv katar e pleva; o điv ćidela ande piro skladište, a e pleva dela jag e bare jagasa savi phabola večno.”^d ¹⁸ Thaj but kasave opomene o Jovano phendas e themešće thaj navestilas lenđe e bahtali nevimata.

¹⁹ A o Irod o vladari kas o Jovano ukorisarda zato kaj o Irod lijas e Irodijada, e romnja pire phralešće,^e thaj pale sa aver bilačhimata save ćerda o Irod, ²⁰ pale sa godova još vi e Jovane čhuda ande tamnica.

O Jovano bolel e Isuse

(Mt 3,13–17; Mk 1,9–11)

²¹ Kana o Jovano bolelas sa e themes, bolaspe vi o Isus. Dok o Isus molisajlo, putajlo o nebo, ²² thaj fuljisto pe leste o Duho Sveto ande telesno oblisko sago golubo, thaj andar o nebo ašundilo o glaso savo phendas: “Tu san mungro voljeno Čhavo. Tu san mungri bah!”

E Isusesko poreklo

(Mt 1,1–17)

²³ Kana o Isus započnisardas e javno služba katar o Del sas les varekaj katar trjanda brš. Inćarelaspe kaj si o Isus čhavo e Josifesko.

O Josif sas e Ilijesko čhavo,

²⁴ o Ilija sas e Matatesko čhavo, a o Matat e Levijesko čhavo, o Levije sas e Melhijesko čhavo,

^a **3,16** e *haravlja pe sandale te putrav* Te putren e haravlja ili e sandale pe varekašće pungre sa e dužnost e robošće. O Jovano phendas kaj si o kova savo avel si gaći uzvisime kaj o Jovano naj dostojno ni lesko robo te avel. ^b **3,16** e *jagasa* si metafora savi prestavil sago šilaipe katar e bezeha ^c **3,17** *gumno* si than kaj ćidelas pes o điv te odvoilpes katar e pleva. E vilenca o điv čhudelas pes ando vazduh, e pleva inđarelas e bavlal a e kućin e đivešći perelas pe phuv kaj sas majpharo. ^d **3,17** O Jovano phenel palo Hristo savo avel te sudil sago kaj si vo zemljoradniko savo odvoil e kućina e đivešće katar e pleva: “Vo inćarel e vile ande vas kaj si o điv spremno” ili “Vo si spremno te sudil sago kaj si o zemljoradniko spremno te ćinel o điv”. ^e **3,19** *kaj o Irod lijas e Irodijada, e romnja pire phralešće* Irod Antipas rastavisajlo katar piri prvo romnji thaj lija romnjaće pire familija e Irodijada, savi sas vi romnji lešće phralešći e Filipešći (dik Mt 14,3; Mk 6,17). E Mojsijesko zakono ando 3. Mojs 18,16; 20,21 zabranisardas e manušesće te lel pešće pale romnji pire phralešće romnja dok si godova phral još džudo.

o Melhi sas e Janajesko čhavo,
 o Janaj e Josifesko čhavo,
²⁵ o Josif sas e Matatesko čhavo,
 o Matatija sas e Amosesko čhavo,
 o Amos sas e Naumasko čhavo,
 o Naum sas e Eslijesko čhavo,
 o Eslija sas e Nangejesko čhavo,
²⁶ o Nangej sas e Maatesko čhavo,
 o Maat sas e Matatijesko čhavo,
 o Matatija sas e Semeinasko
 čhavo,
 o Semein sas e Josihesko čhavo,
 o Josih sas e Jodasko čhavo,
²⁷ o Joda sas e Joannesko čhavo,
 o Joanan sas e Risasko čhavo,
 o Risa sas e Zorovavelesko čhavo,
 o Zorovavel sas e Salatiilesko
 čhavo,
 o Salatiil sas e Nirijasko čhavo,
²⁸ o Niri sas e Melhijasko čhavo,
 o Melhi sas e Adijasko čhavo,
 o Adi sas e Kosamesko čhavo,
 o Kosam sas e Elmadamesko
 čhavo,
 o Elmadam sas e Iresko čhavo,
²⁹ o Ir sas e Isusesko čhavo,
 o Isus sas e Eliezeresko čhavo,
 o Eliezer sas e Jorimesko čhavo,
 Jorim sas e Matatesko čhavo,
 o Matat sas e Levijesko čhavo,
³⁰ o Levije sas e Simeonesko
 čhavo,
 o Simeon sas e Judasko čhavo,

o Juda sas e Josifesko čhavo,
 o Josif sas e Jonamesko čhavo,
 o Jonam sas e Eliakimesko čhavo,
³¹ o Eliakim sas e Melejasko
 čhavo,
 o Meleja sas e Menasko čhavo,
 o Mena sas e Matatesko čhavo,
 o Matata sas e Natanesko čhavo,
 o Natan sas e Davidesko čhavo,
³² o David sas e Jesejesko čhavo,
 o Jesej sas e Jovidesko čhavo,
 o Jovid sas e Voozesko čhavo,
 o Vooz sas e Salmonesko čhavo,
 o Salmon sas e Naasonesko
 čhavo,
³³ o Naason sas e Aminadavesko
 čhavo,
 o Aminadav sas e Adminesko
 čhavo,
 o Admin sas e Arnijesko čhavo,
 o Arni^a sas e Esromesko čhavo,
 o Esrom sas e Faresesko čhavo,
 o Fares e Judasko čhavo,
³⁴ o Juda sas e Jakovesko čhavo,
 o Jakov sas e Isakosko čhavo,
 o Isak sas e Avraamesko čhavo,
 o Avraam sas e Tarasko čhavo,
 o Tara sas e Nahoresko čhavo,
³⁵ o Nahor sas e Seruhesko čhavo,
 o Seruh sas e Ragavasko čhavo,
 o Ragav sas e Falekesko čhavo,
 o Falek sas e Everesko čhavo,
 o Ever sas e Salasko čhavo,

^a **3,33** Umesto “e Adminesko čhavo, o Admin sas e Arnijesko čhavo, o Arni sas e Esromesko čhavo”, varesave grčke rukopisurja ramol same “e Avramesko čhavo, o Aram sas e Esromesko čhavo”.

³⁶ o Sala sas e Kainamesko čhavo,
o Kainam sas e Arfaksadesko
čhavo,

o Arfaksad sas e Simesko čhavo,
o Sim sas e Nojesko čhavo,
o Noje sas e Lamehesko čhavo,

³⁷ o Lameh sas e Matusalasko
čhavo,

o Matasala sas e Enohesko čhavo,
o Enoh sas e Jaretlesko čhavo,
o Jaret sas e Malaleilesko čhavo,
o Malaleil sas e Kainamesko
čhavo,

³⁸ o Kainam sas e Enosesko
čhavo,

o Enos sas e Sitesko čhavo,
o Sit sas e Adamesko čhavo,
o Adam sas e Devlesko čhavo.

O beng probilas e Isuse

(Mt 4,1–11; Mk 1,12–13)

4¹ O Isus, pherdo e Sveto
Duhosa, boldape katar e reka
Jordan, thaj inđardale o Sveto
Duh e pustinjava, ² thaj štarvardeš
đes probilasle o beng, thaj khanči
či hala pale godola đesa a kana
pherdile godola đesa vo bokhajlo.

³ A o beng phendas lešće: “Ako
san Čhavo e Devlesko, phen akale
barešće te postanisarel mangro.”

⁴ A o Isus phendas lešće: “Ando
Sveto lil ačhel ramome: ‘Či trail o
manuš samo katar o mangro.’” ^a

⁵ Inđardale o beng pe vuči gora
thaj sikadas lešće sa e carstvurja
akale themešće ando treno e
jakhako. ⁶ Thaj phendas lešće o
beng: “Tuće dava sa akaja vlast
thaj e slava lendi, kaj si mande
predaime, thaj me šaj te davala
kašće me kamav. ⁷ Ako peres pe
koča angle mande thaj slavisman,
avela sa čiro.”

⁸ A o Isus phendas lešće: “Ando
Sveto lil ačhel ramome: ‘De koča
thaj slavisar samo e Gospode čire
Devles, thaj jedino lešće služisar.’”^{*}

⁹ Thaj o beng inđardale ando
Jerusalim, thaj čhutale po vrho
e Hramosko, thaj phendas lešće:
“Ako san Čhavo e Devlesko, huti
katar tele, ¹⁰ kaj ando Sveto lil
ačhel ramome:

‘Pale tute kaj pire anđelende
zapovedila te len sama
pe tute.’

^{*} 4,4 5. Mojs 8,3 ^a 4,4 Ando Matej 4,4 ačhel: “Ramome kaj: ‘Či trail o manuš samo katar o mangro, nego katar svako alav savo inkljel andar e Devlesko muj.’” ^{*} 4,8 5. Mojs 6,13

¹¹ Thaj: ‘pe vas inđarena tut te či pećes varekaj će pungresa ando bar.’”*

¹² A o Isus phendas lešće:
“Ramome si:

‘Na probisar e Gospode e ćire Devle.’”*

¹³ Thaj kana o beng završisarda te probilasle, đelotar lestar pale varesošći vrjama.

O Isus boldape ande galilejako krajo

(Mt 4,12–17; Mk 1,14–15)

¹⁴ O Isus boldape ande e galilejako krajo pherdo e Sveto Duhošće silava thaj o glaso pale leste buljardape pe sasto godova krajo. ¹⁵ Sikavelas pe lenđe sinagoge, thaj savora šukar mothonas pale leste.

O Isus sas tradino andar o Nazaret

(Mt 13,53–58; Mk 6,1–6)

¹⁶ Thaj avilo ando gav savo akhardolas Nazaret kaj barjilo, thaj pe piro običajo ando savato dija ande sinagoga, thaj uštilo te čitol. ¹⁷ Dinele e knjiga^a katar o

proroko Isaija, putardas e knjiga thaj arakhla o than kaj si ramome:

¹⁸ “O Duho e Gospodesko si pe mande

zato makhlas mungro šoro e uljeja^b thaj bičhaldama,

te anav e bahtali nevimata e čorende,

bičhaldama te propovedisarav e phanglende kaj

avena mukle,

thaj e korende kaj dičhena,

e zarobimende kaj

avena oslobodime

¹⁹ thaj te proglasisarav o brš milosti e Gospodesko”.*

²⁰ Phandada e knjiga, dijala ko sluga thaj bešlo te sikavel, a savora save sas ande sinagoga dičhenas pe leste. ²¹ Thaj počnisarda te phenel lenđe: “Ađes akava Lil savo ašundine tumare kanenca pherdilo.”^c

²² Savora phenenas sa maj šukar pale leste, thaj divinaspe e šukar alavende kaj inkljenas andar lesko muj, thaj phenenas: “Naj li a kava o čhavo e Josifesko?”

²³ Askal phendas lenđe: “Tumen mande bi sumnjako mothona akaja poslovica: ‘Doktorina! Sastar korkoro tut!’ Čer vi akate ande

* 4,11 Ps 91,11, 12 * 4,12 5. Mojs 6,16 ^a 4,17 *knjiga* Ando original ramol: “svitko”.
^b 4,18 Akava pojmo “makhlas lesko šoro e uljeja” značil kaj o Del varekas odabirisarda pale varesoste. Pe gadžikani čhib phendasas pe “pomazanje”. * 4,19 Is 58,5–6; 61,1–2
^c 4,21 O Isus akate objavisajlo kaj avilo sago o Mesija.

ćiro gav kaj barjilan so ašundam kaj ćerdan ando Kafarnaum.”

²⁴ Askal aćhilo majdur te mothol: “Ćaćes phenav tumenđe: ‘Nijek proroko ċi laće avilo ande piro gav kaj bajrilo.’

²⁵ A ċaćes phenav tumenđe: E but udovice sas ando Izrael ande vrjama kana sas o Ilija proroko, askal o nebo phandadilo pe trin brš thaj šov ċhon thaj sas bari bok pe sasti phuv e Izraeloći.

²⁶ Ali nijećhaće lendar nas bićhald o Ilija osim varesoćće udovicaće ando gav Sarepta, savo sas ande Sidonsko krajo.* ²⁷ Thaj but gubavcurja sas ando Izrael pale vrjama kano sas o Jelisej proroko ali ni jek lendar ċi sastilo nego samo o Nemano Sirijco.”*

²⁸ Thaj savora ande sinagoga zurale holjajle kana ašundine akava. ²⁹ Uštile thaj tradinele avri andar o gav, thaj inđardinele po vrho e gorako kaj sas sazidome lengo gav te ċhudeles opral. ³⁰ Ali vo nakhlo maškar lende thaj đelotar.

O Isus tradel e nećiste duhos

(Mk 1,21–28)

³¹ Thaj avilo ando galilejsko gav savo akhardolas Kafarnaum, thaj sikavelas len savatone. ³² A von

ćudinaspe lećće naukaće kaj lesko svato sas pherdo sile.

³³ Ande sinagoga sas varesosko manuš ande savo sas bilaćho duho e benđesko, vo ċhutas muj zurale glasosa: ³⁴ “So kames amendar, Isuse andar o gav Nazaret? Avilan te uništis amen? Džanav tut, ko san. Tu san o Sveco e Devlesko.”

³⁵ A o Isus zapovedisardas lećće: “Phandav ćiro muj thaj inklji andar leste!” O bilaćho duho haradales angle savorende, inkljisto andar leste, thaj ni cara ċi naudisardas lećće.

³⁶ Savora sas zaćudime thaj phenenas jek avrećće: “Sosko si godova svato, te e vlastosa thaj e silava zapovedisarel e bilaće duhonenđe, thaj von inkljen avri?”

³⁷ Thaj o glaso pale leste buljilo pe sa e okolne thana.

O Isus sastarel e Simonećće sokra

(Mt 8,14–15; Mk 1,29–31)

³⁸ Kana inkljisto andar e sinagoga, dija ande Simonesko ćher. E Simonećće sokra astardas e bari groznica, pa zamolisardine les te sastarel lat. ³⁹ Vo bandilo paše late thaj zapovedisardas e groznicaće te mućela thaj e groznica nestanisardas. Voj odma uštili thaj aćhili te služilen.

* 4,26 1. Car 17 * 4,27 2. Car 5,1–14

O Isus sastarel e buten nasvalen*(Mt 8,16–17; Mk 1,32–39)*

⁴⁰Kana nakhlas o savatosko đes,^a sa e nasvalen katar razne nasvalimata, anenas len ko Isus, a vo pe savorende čholas pire vas, thaj von sastonas. ⁴¹A vi e bilačhe duhurja inkljenas andar e but e manuša thaj čhonas muj thaj phenenas: “Tu san Čhavo e Devlesko!” A vo pretilas lenđe thaj zabranisardas lenđe te na ćeren svato, kaj von džanenas kaj si vo o Hristo.

⁴²A kana avilo o đes, inkljisto thaj đelotar po pusto than. A o them rodelas les, avile leste thaj kamline te ačhaven les te na džaltar lendar. ⁴³A vo phendas lenđe: “Vi e manušenje andar e aver gava trubul te anav e bahtali nevimata pale Devlesko carstvo, kaj zato o Del bičhaldaman.”

⁴⁴Thaj nastavisarda te propovedil pe sinagoge e judejske.

O Isus akharel e sikavnen te sledinle*(Mt 4,18–22; Mk 1,16–20)*

5¹Jekhvar kana o Isus ačhelas pe obala ko galilejako jezero,^b o them spidelaspe pe leste te

ašunen o alav e Devlesko. ²O Isus lija sama e duj čamcurija kaj ačhenas pe obala, andar save inkljistine e ribarja thaj halavenas pire mreže. ³Thaj dija ande jek katar o čamco savo sas e Simonesko, thaj zamolisardas les te spiden les cara majdur katar e obala. Bešlo andre thaj počnisardas te sikavel e theme andar o čamco.

⁴A kana ačhilo te ćerel svato e themešće, phendas e Simonešće: “Otplovisar okote kaj si handuk o paj, thaj čhude e mreže ćire thaj astar e mačhen.” ⁵A o Simon phendas lešće: “Sikavneja! Sasti rjat trudisajlam, thaj khanči či astardam, ali ako tu gajda phenes, čhudava e mreže.” ⁶Kana ćerdine godova, astardine but mače, gaći kaj pharjonas e mreže lenđe. ⁷Dine znako pire drugarende ando aver čamco te aven te pomožin len. Kana von aviline, pherdine e liduj čamcurija gajda kaj gata potonisardine.

⁸A kana dikhlas o Simon Petar, pelo pe pire koča angle Isusešće pungre thaj phendas: “Džatar mandar, Gospode! Me sem bezehalo manuš.” ⁹Thaj sas ando čudo o Petar thaj savora save sas lesa zbog e bute e mače kaj astardine. ¹⁰A gajda vi o Jakov

^a 4,40 Ando original ramol: “A kana pelo o kham”

^b 5,1 Genisaretsko jezero si aver

thaj o Jovano sas ando čudo. Von sas e čhave e Zevedeješće thaj e drugarja e Simonešće. A o Isus phendas e Simonešće: “Na dara. Katar akana e manušen lovisareja.”^a

¹¹ Thaj crdine e čamcurja pe phuv, mukline sa, thaj teljardine pale leste.

O Isus sastarel e manuše katar e guba

(Mt 8,1–4; Mk 1,40–45)

¹² Kana sas o Isus ande jek gav, dijas pe jek manuš savo sas sa ande guba. Dikhla e Isuse thaj pelo angle leste e mujesa pe phuv, thaj zamolisardale: “Gospode! Te kames šaj te sastaresman katar e guba.”

¹³ Vo čhuta po vas pe leste, thaj phendas: “Kamav, av sasto!” Thaj e guba odma peli lestar. ¹⁴ Thaj o Isus zapovedisardas lešće na phen khonikašće, nego dža thaj sikav tu e rašaješće, thaj prinesisar čiri žrtva palo čiro sastipe, sar zapovedisardas o Mojsije. Godova avela sago dokazo e manušenđe.*

¹⁵ O glaso pale leste još majbut buljolas, thaj o but o them čidelaspe te ašunen les thaj

te sastarel len katar lenđe nasvalimata. ¹⁶ A vo đelotar ande pustinja te molilpe e Devlešće.

E Isuse si vlast te jartosarel e bezeha

(Mt 9,1–8; Mk 2,1–12)

¹⁷ Jek đes dok o Isus sikavelas, bešenasa lesa e fariseja thaj e sikavne e Mojsiješće zakonestar save aviline andar sa e gava galilejske thaj e judejske thaj andar o Jerusalem, a e sila e Gospodešći sas lesa te sastarel e nasvalen.

¹⁸ Askal aviline varesošće manuša save inđarenas pe nosilje e manuš savo sas lino.^b Kamline te anenle andre thaj te čhonle anglo Isus.

¹⁹ Kana zbog o but o them naštik dine lesa andre, linepe po krovo e čheresko thaj kroz o krovo muklinele tele zajedno e nosiljasa maškare anglo Isus.

²⁰ A vo kana dikhla o pačipe lengo, phendas lešće: “Manušeja, jartime si tuće čire bezeha.”

²¹ E fariseja thaj e sikavne e Mojsiješće zakonestar počnisardine te gndisaren thaj ande peste te phenen: “Ko si akava kaj hulil po Del? Ko šaj te jartosarel e bezeha osim o Del?”

^a 5,10 Katar akana e manušen lovisareja. O Isus akate phendas e Petrešće kaj katar akana inđareja o alav e Devlesko e manušenđe. * 5,14 3. Mojs 14,2–32 ^b 5,18 O manuš savo naštik phirelas.

²² A o Isus džangla lenđe gndimata, thaj phendas lenđe: “Sostar gajda gndin ande tumare ile? ²³ So si maj loće te phenelpe: ‘Jartime si tuće će bezeha’ ili te phenelpe: ‘Ušti thaj phir’?^a ²⁴ Nego te džanen kaj e Čhave e Manušesće si vlast pe phuv te jartosarel e bezeha...” Aska phendas e linešće: “Tuće phenav: ‘Ušti, le čire nosilje thaj džatar tuće čhere!’”

²⁵ Vo odma uštilo angle lende, thaj lija pe soste pašljolas, thaj đelotar pire čherešće thaj hvalilas e Devle. ²⁶ Savora sas ando čudo, slavinas e Devle, thaj pherde dar phenenas: “Čudurja ađes dikhlam!”

O Isus akharel e Levije (Mateje)

(Mt 9,9–13; Mk 2,13–17)

²⁷ Pale godova o Isus inkljisto, thaj dikhla e cariniko^b savo bučholas Levije kaj bešel pe carina, thaj phendas lešće: “Av pale mande.” ²⁸ O Levije mukla sa, uštilo thaj teljarda pale leste.

²⁹ Pale godova o Levije ćerdas lešće ande piro čer bari gozba. Leja pale sinija bešenas but carinikurja thaj vi aver manuša.

³⁰ Askal e fariseja thaj lenđe sikavne e Mojsiješće zakonestar počnisardine te mrmljan pe leste thaj phendine lešće učenikonenđe: “Sostar han thaj pijen e carinikonenca thaj e bezehalenca?”^c

³¹ A o Isus phendas lenđe akaja izreka: “‘Či trubun e saste manuša e doktore nego e nasvale’.” ³² Gajda vi me či avilem te akharav e pravednikonen, nego e bezehalen te bolden pes katar lenđe bezeha ko Del.”

E Isuse phučen palo posto

(Mt 9,14–17; Mk 2,18–22)

³³ Von askal phendine lešće: “Sostar e Jovanošće učenikurja često postin thaj molinpe, isto gajda vi e farisejenđe učenikurija, a čire či postin nego han thaj pijen?”

³⁴ A o Isus phendas lenđe: “Dali šaj traden e svaturja te postin kana si o džamutro lenca? ³⁵ Nego avela o đes kana lena lendar e džamutre, thaj askal postina ande godola đesa.”

³⁶ O Isus phendas lenđe još jek paramiči ande slike: “Khonik či

^a 5,23 Maj loće si te phenelpe “Jartime si tuće čire bezeha” zato kaj godova jartime e bezeha naštik te dičhenpe.

^b 5,27 E židovurja mrzanas e poreznikonen kaj sas e poreznikurja židovurja save postanisardine izdaice gajda kaj sas len suradnja e Rimnjanenca save okupirisardine o Izrael. Godola poreznikurja sas neposlušne thaj čordine e love e Izraelconenđe.

^c 5,30 E fariseja phenenas pale sa okola save či incarenas e Mojsijesko zakono kaj si bezehale.

čhinel e kotor katar o nevo gad te suveles pe purano gad. Ako godova écerel, o nevo gad čhindola, a e purane gadešće či ačhela o kotor katar o nevo gad.³⁷ Khonik či čhol e nevi mol ande purani morčhaći trasta, kaj e nevi mol pharavela e trasta, thaj e mol čhordola, a e morčhaći trasta propadnila.^a
³⁸ Nego e nevi mol ande nevi morčhaći trasta trubul te čholpe.
³⁹ Thaj khonik ko pijel e purani mol, čikamel e nevi, kaj phenel e purani mol si majlačhi.”^b

O Čhavo o Manušesko si majbaro katar o savato

(Mt 12,1–8; Mk 2,23–28)

6¹ Jek savato, kana o Isus načhelas maškar e njive, lešće učenikurija trgonas o điv e vastenca thaj hanas.^{c*} ² A varesave katar e fariseja phendine lenđe: “Sostar éceren okova so naj muklino te écerelpe ande e Mojsijesko zakono savatone?”^d

³ A o Isus phendas lenđe: “Zar či čitosardine ando Sveto Lil okova so écerda o David kana bokhajlo, vo thaj okola kaj sas lesa?”⁴ Kana dija ando écher e Devlesko, thaj lijas e mangre save sas posvetime, hala thaj dija vi okolende save džanas pale leste. A khonik prema e Mojsijesko zakono čitromanas te hal osim e rašaja.”⁵ Thaj phendas lenđe: “Isto gajda, o Čhavo e Manušesko majbaro si vi katar o savato.”

O Isus sastarel savatone

(Mt 12,9–14; Mk 3,1–6)

⁶ A jek aver savato o Isus dija ande sinagoga thaj sikavelas, a okote sas o manuš savesko desno vas sas šuko. ⁷ E fariseja thaj e sikavne e Mojsiješće zakonestar inčarenas pe jakha pe leste te dičhen dali sastarela ando savato te došaren les. ⁸ A vo džanglas e gndimata lenđe, thaj phendas e manušesće e šuće vastesa: “Ušti

^a 5,37 Kana e drak delas vras te écerdol e nevi mol askal buljolas e trasta, thaj pharadas e purane morčhani trasta kaj von majbut našti buljonas. ^b 5,39 Akaja metafora

(paramiči) značil ili sikavel razlika katar o purano sikavipe e vjerske vođengo e neve Isusešće sikavipeja. Poenta si e manuša save sićile po purano sikavipe, von čikamen e Isusesko nevo sikavipe. ^c 6,1 Ande godoja vrjama ande Mojsijesko zakono, ako dromesa trgosardanas vareso samo gaći te has godova či značilas kaj čhores (dik 5. Mojs 23,25).

^{*} 6,1 5. Mojs 23,25 ^d 6,2 E Fariseja smatrinas vi e majcikni bući savi écerelas pe savatone kaj si nezakonito gajda vi akava so écerenas e učenikurija–morenas o điv palmenca thaj hanas. ^{*} 6,3 1. Sam 21,1–6 ^{*} 6,4 1. Sam 21,1–7

thaj ač maškarał.” A vo uštילו thaj ačhilo maškarał.

⁹ A o Isus phendas lenđe: Te phučav tumen: “So si muklino savatosa te ćerelpe, lačhipe ili bilačhipe? Te spasilpes o trajo ili te hasarelpe?” A von samo ačhenas. ¹⁰ A o Isus dikhlas pe lende savorende thaj phendas e manušeće e šuće vastesa: “Inzar ćo vas.” A vo ćerda gajda thaj o vas lesko sastilo thaj sasto sago vi aver. ¹¹ Akala e fariseja thaj e sikavne e Mojsiješće zakonestar holjajle thaj ćerdine svato maškarał pende so te ćeren e Isuseja.

O Isus akhareł e apostolen

(Mt 10,1–4; Mk 3,13–19)

¹² Ande godoja vrjama o Isus đelo pe gora te molilpe. Okote ačhilo sasti rjat thaj molilas pe e Devlešće. ¹³ Thaj kana avilo o đes, akhardas pire e učenikonen, thaj losarda maškarałende e dešudujen, thaj akhardalen apostolurja a lenđe alava sas:

- ¹⁴ O Simon (saves o Isus dija alav Petar), thaj
- o Andrija (e Petresko phral),
- o Jakov thaj
- o Jovan,
- o Filip thaj
- o Vartolomej,
- ¹⁵ o Matej thaj

- o Toma,
- o Jakov (savo sas čhavo e Alfejevesko) thaj
- o Simon (savo sas pobunjeniko),
- ¹⁶ o Juda (čhavo e Jakovesko), thaj
- o Juda (andar o gav Iskariot, savo izdaisardale).

Blago okolende save pouzdinpe ando Del

(Mt 4,23–5,12)

¹⁷ Pale godova o Isus fuljisto lenca tele thaj ačhile po ravno than. Okote sas baro broj o lešće učenikurija thaj o silno them andar o krajo e judejako, andar o Jerusalimo, andar o Tiro thaj andar o Sidon e gava po more. ¹⁸ Von aviline te ašunenles thaj te sastarelen katar lenđe nasvalimata, a avenas vi okola saven mućinas e bilačhe duhurja, thaj o Isus oslobodilas len. ¹⁹ Thaj sa o them rodelas te čhon pe vas pe leste, kaj andar leste inkljelas e sila thaj von sa sastonas.

²⁰ Vo dikhla pe pire učenikurija thaj phendas:

“Blago tumende save sen čore, kaj si tumaro o carstvo e Devlesko.

²¹ Blago tumende save sen akana bokhale, kaj čaljona.

Blago tumenđe save
akana roven,
kaj asana.

²² Blago tumenđe kana e manuša
mrzana tumen,
kana odbacina tumen, kana
ladžarena tumen,
thaj kana phenena pale
tumenđe kaj sen bilačhe,
zbog godova kaj sledin e
Čhaves e Manušesće!

²³ Aven bahtale ande godola đesa
thaj čhelen, kaj dik, bari si tumari
poćin ando nebo. Kaj sa godova
bilačhipe isto gajda amaro them
čerelas amare prorokonenđe ande
lende vrjama.

²⁴ Ali teško tumenđe save sen
akana barvale,
kaj već primisardine e
uteha tumari.

²⁵ Teško tumenđe kaj sen
akana čaljarde,
kaj bokhavona.
Teško tumenđe kaj asan akana,
kaj rovena thaj tuguina.

²⁶ Teško tumenđe kana
savora lačhe mothona
pale tumende,
kaj isto gajda amaro them
čerelas amare hohamne

prorokonenđe ande
lende vrjama.”

**Aven bare ileja okolende
save mrzan tumen**

(Mt 5,38–48; 7,12)

²⁷ “Ali tumenđe save ašunen
phenav: Volin tumare dušmajen!
Ćeran lačhipe okolende save
mrzan tumen! ²⁸ Blagoslovin
okolen kaj dentumen romaja!
Molintumen e Devlešće pale okola
save vređon tumen. ²⁹ Ako vareko
pećel tut pe jek rig e muješći,
bolde lešće vi aver rig. Ako vareko
lijas ćiro ogrtaći, deles vi ćiro
gad. ³⁰ Ko mandel tutar, deles. A
okolestar kaj otmil ćiro na rode
palpale. ³¹ Thaj askal, sar kaman
te ćeren e manuša tumenđe, gajda
ćeren vi tumen lende.

³² Thaj ako volin samo okolen kaj
tumen volin, sošći avela tumari
poćin? Kaj vi e bezehale^a volin
samo okolen save len volin. ³³ Thaj
ako ćeren lačhipe samo okolende
kaj tumenđe ćeren lačhe, sošći
avela tumari poćin? Kaj vi e
bezehale ćeren gajda. ³⁴ Thaj te
den udžile samo okolen katar

^a 6,32 Varekana o alav *bezehale* koristinas e verske vođe (e manuša sago e fariseja thaj e rašaja) pale manuša save či inćarenas o zakon gajda sago kaj e fariseja gndisardine kaj trubun. Također koristilaspale pale manuša save smatrinaspale maj bare bezehale katar aver manuša. Naprimera, bezehalen smatrinas e fariseja e poreznikonen thaj e bludnikonen.

save ažučaren te bolden tumenđe, sošći avela tumari poćin? Kaj vi e bezehale den e bezehalen udžile te šaj palem dobin palpale.^a

³⁵ Volin tumare dušmajen, ćeren lenđe lačhipe, den len udžile thaj na ažučaren khanći te bolden tumenđe. Ako ćeren gajda, avela bari tumari poćin, thaj avena čhave^b e Majbarešće,^c kaj si vo lačho čak vi okolende kaj si nezahvalne thaj vi e bilačhenđe. ³⁶ Aven dakle bare ileja sago kaj si vi tumaro nebesko Dad bare ileja.”

**O Isus sikavel te
na avas licemerne**

(Mt 7,1–5)

³⁷ Na sudisaren, thaj či sudilape tumenđe. Na osudisaren thaj či avena osudime. Jartosaren thaj

jartolape tumenđe. ³⁸ Den, thaj dela pe tumenđe. Čhordola pe tumenđe ande angalja^d lačhi mera, nabime, ćhinosardi thaj preobilno kaj sošće merava merisaren kasavijava vi tumenđe merilape.^e

³⁹ Thaj phendas lenđe akaja paramiči ande slike: “Dali šaj o koro e kore te vodil? Či li perena liduj ande hv? ⁴⁰ Naj o ućeniko majbaro katar piro sikavno. Svako savo si sikado dži ko krajo, avela sago vi o sikavno lesko.^f

⁴¹ Sostar dićhes e kaštešći prušuk ande jak ćire phralešći, kana či haćares o baro kaš ande ćiri jak?

⁴² Sar šaj phenes ćire phralešće: ‘Phrala, ažučar te inkalav e kaštešći prušuk savo si ande ćiri jak’, kana ni korkoro či haćares o baro kaš ande ćiri jak? Licemernona! Maj sigo inkal o baro kaš andar

^a **6,34** E bezehale ćeren usluga samo o kole manušen pale save džanenas kaj šaj boldena lenđe kana lenđe trubula. ^b **6,35** *avena čhave e Majbarešće* značil te aveltumen e Devlešće osobine (sago kaj si: ljubav, blagost, lačhipe, vernost, krotkost, suzdržljivost; dik Gal 5,22–23) thaj o ponašanje slično sago e Devlesko. ^c **6,35** *Majbarešće* si o naziv palo Del thaj phenelpe pale e Devlešći veličina thaj lesko autoriteto. Značenje akale alavesko si slično sago o značenje “Svevišnjo” ili “Maj baro biće savo si po vrho” ili “O Del savo si majbaro katar sa”. *čhave e Majbarešće* značil “čhave e Devlešće savo si Majbaro”. Postoil samo jek Del. ^d **6,38** Okova savo čidel o zrno ćerdasas trjastica ili čholas ande piro keceljko thaj indarelas les ande angalja čhere. ^e **6,38** Sago o trgovco e bare ileja savo trguil e đivesa nabijil o điv ando gono thaj ćhinol les thaj čhol andre gaći te prelivilpes, gajda o Del velikodušno dela tumen. ^f **6,40** O manuš moraš te avel oprezno kana odabirisarel pire sikavne, kaj postanila sago lesko sikavno. Ako o sikavno pogrešno sikavel (kaj si duhovno koro), avela zavedime vi o ućeniko.

čiri jak, thaj majlačhe dičheja e kaštešči prušuk te inkales andar čire phralešči jak.”

**Sova si pherdo ilo
godova inkljel po muj**

(Mt 7,17–20; 12,34–35)

⁴³ Lačo kaš či bijanel bilačhe plodurja, thaj bilačo kaš či bijanel lačhe plodurja. ⁴⁴ Kaj svako kaš pe piro plodo pindžarepe. E smokva thaj e drak či kušenpe katar e kangre. ⁴⁵ Lačo manuš, andar e lači riznica pire ilešči inkalel lačhipe, a o bilačo manuš andar o sefo bilačhe ilešči inkalel o bilačhipe, kaj andar o muj inkljel sova si pherdo o ilo.

**O gođaver si paćivalo e
Isusešće alavende**

(Mt 7,24–27)

⁴⁶ “Sostar akharen man: ‘Gospode! Gospode!’ A naj sen paćivale okolešće so phenav tumende? ⁴⁷ Sikavava tumende pe kaste anel svako savo avel mande, ašunel mungre alava thaj si paćavilo mungre alavende: ⁴⁸ Slično si sago o manuš savo

gajda čerel o čer: hanadas handuk thaj postavisarda o temelji pe stena. Kana avili e poplava, o paj navalisarda po čer, ali naštik haradales kaj sas lačhe sagradime. ⁴⁹ A kova savo ašundas mungre alava a naj paćavilo mungre alavende, vo si sago o manuš savo vazdas piro čer pe phuv bi temeljesko, pe savo navalisarda o paj, odma harada o čer, thaj katar godova čer nastanisarda bari ruševina.”

E kapetanesko paćipe

(Mt 8,5–13; Jn 4,43–54)

7 ¹ Kana o Isus dija gata sa godola alava anglo them, dija ando o gav Kafarnaum. ² Varesavo rimsko kapetano^a sasle robo savo sas nasvalo po smrto, a vo sas lešće but drago. ³ A kana o kapetano ašundas palo Isus,^b bičhaldas lešće e židovske starešinen,^c thaj molisardale te avel te sastarel lešće robo. ⁴ A von aviline ko Isus thaj počnisardine ilestar te molin les alavenca: “Zaslužisarda te čeres lešće godova ⁵ kaj volil amare them, thaj vo vazdas amende e sinagoga.”

^a 7,2 O kapetano si manuš savo zapovedil pe šel vojnurja. ^b 7,3 O kapetano ašundas kaj o Isus sastardas e bute theme, thaj kaj si vo paše odnosno kaj boldapes ando Kafarnaum. ^c 7,3 O Isus sas židovo a o kapetano nas, pa o kapetano gndisardas kaj o Isus maj rado uslišila e molba ako o židovo zamolisardasas les. Uglavno, e židovurja thaj e rimske vojnurja sas dušmaja.

⁶ A o Isus teljarda lenca. Thaj kana sas već paše ko čher, bičhalda o kapetano pire drugaren leste te phenen lešće: “Gospode! Na truditu, kaj najsem dostojno te des tale mungro krovo.”^a ⁷ Zato vi či inčaraman dostojno te avav angla tute, nego samo phen alav thaj sastola o sluga mungro. ⁸ Vi me sem manuš tele vlast thaj siman tale mande vojniskurja. Thaj kana phenav ječešće: ‘Dža!’, vo džaltar. Thaj kana phenav averešće ‘Av!’, vo avel. Thaj kana phenav mungre robošće: ‘Čer godova!’, vo čerel.”^b

⁹ A kana godova ašundas o Isus, začudisajlo e kapetanošće thaj boldape ko them savo džalas pale leste thaj phendas: “Phenav tumenđe: Ke nijek Izraelco či arakhlem gači pačipe sago ke akava kapetano!”^c ¹⁰ A kana okola kaj sas bičhalde katar o kapetano boldinepe čhere, arakhline e robo kaj si sasto.

O Isus vazdel andar e mule e udovicaće čhaves

¹¹ Pale godova o Isus teljarda ando gav savo akhardolas Nain.^d Džanas pale leste e učenikurija thaj o but o them. ¹² Kana avilo paše ke gavesko vudar, dik, upravo inkalenas e mule te prahon les, e čhave jedinco pe dejaće, savi sas udovica. Lava sas o but o them andar o gav. ¹³ Kana dikhlala o Gospod, sažalisajlo pe late thaj phendas laće: “Na rov!” ¹⁴ Pale godova avilo ko mohto,^e čhuta pire vas pe leste, thaj o kola kaj inđarenas o mohto ačhiline. A vo phendas: “Čhaveja, tuće phenav: Ušti!” ¹⁵ O mulo vazdape, bešlo thaj počnisarda te čerel svato. A o Isus dijales lešće dejaće.

¹⁶ A savora zadivisajle thaj počnisardine te hvalin e Devle alavenca: “Baro proroko avilo maškar amende!”, thaj: “O Del

^a 7,6 E židovurja či dinesas andre ando čher savo nas židovsko te na aven nečiste anglo Del. ^b 7,8 Baš sago kaj si e kapetano autoriteto te naredil e vojskaće, gajda si e Isuses autoriteto te naredisarel e nasvalimašće te nestanil. ^c 7,9 O Isus očekuisardasas te e židoven avel kasavo pačipe, ali nas len. Vo či očekuisardasas katar okola save nas židovurja te avelen kasavo pačipe, a palem akale rome sas. ^d 7,11 A kava si paše pašo than kaj o proroko Jelisej vazdas andar e mule e dejaće jedinco čhave, šelenca brša majsigo (dik 2. Car 4,8–37). ^e 7,14 mohto Ando godova vrjama, e mohte či izgledinas sago kaj si ađes, nego sas nosilja savensa inđarenas e mule samo džiko limori.

avilo ando pomoć pire themešće!”^a
¹⁷Thaj godova glaso pale leste
 buljilo pe saste Judejske krajurja
 thaj pe sasti okolina.

O Isus écerel svato palo Jovano savo bolel

(Mt 11,2–11)

¹⁸E Jovanošće učeníkurija
 javisardine Jovanošće^b sa so o Isus
 érdas. A vo akhardas pe dujen
 učeníkonen ¹⁹thaj bičhaldalen ko
 Gospod te phučenle: “Da li san
 tu okova saves obećisardas o Del
 kaj trubul te avel, ili te ažučaras
 averes?”^c

²⁰Kana akala duj manuša aresline
 leste, phendine: “O Jovano savo
 bolel bičhaldada amen tute te phučas
 tut: ‘Da li san tu okova saves
 obećisardas o Del kaj trubul te
 avel, ili te ažučaras avres?’”

²¹O Isus baš ande godova čas
 sastarelas e buten katar lenđe
 muke, razne nasvalimata thaj
 katar e bilače duhurja, thaj e bute
 korende boldas o vido. ²²A o Isus
 phendas lenđe: “Džan thaj phenen
 e Jovanošće so upravo dikhline
 thaj so ašundine: e kore dičen, e
 bande phiren, e gubave saston, e
 kašuče ašunen, e mule ušten, a e
 čorende^d propovedilpe e bahtali
 nevimata.^e ²³Blago okolešće savo
 či uvredilpe zbog mande.”

²⁴A kana đeletar e učeníkurija
 e Jovanošće, o Isus počnisarda
 te phenel e but e themešće palo
 Jovano: “So inkljistine ande
 pustinja te dičen? E trska, savja
 ljuljil e bavlal?”^f Na! ²⁵So dakle
 inkljistine te dičen? Manuše savo
 lija pe peste barvale drze? Na!
 E manuša save inđaren pe peste
 šukar drze thaj trail ando raskoš si

^a7,16 E manuša verovatno gndisardine kaj sas o Isus baro proroko sago o Ilija ili o Jelisej, jedine duj manuša ando Purano Savezo save vazdine varekas andar e mule (1. Car 17,17–24; 2. Car 4,18–37). ^b7,18 O Jovano savo bolelas sas ando phanglipe.

^c7,19 E židovurja očekuinas kaj o Mesija avela caro savo avela thaj spasila len katar e rimsko vlada. Či očekuisardine te avel samo duhovno spasitelj. O Jovano pindžarelas o proročanstvo palo Mesija sago kaj phendas o Is 42,7; 61,1–2 (dik isto gajda ando Lk 4,18–19). Gajda očekuisardas te o Isus postanisarel caro, thaj te e Jovane thaj e aver pravedne manušen oslobodisarel andar o phanglipe, thaj te sudil thaj kaznil e manušen save odbacisardine e Mesija (dik okova so phendas o Jovano ando Lk 3,9, 16–17), ali khanči katar godova još či dogodisajlo. ^d7,22 e čorende O Isus anelas e bahtali nevimata na samo e čorende, nego vi okolende save sas duhovno čorende (dik Mt 5,3).

^e7,22 Akala čudurja save o Isus écerelas dokazisardine kaj si vo o Mesija, sago kaj o proroko Isaija predvidisarda ando Is 29,18–19; 35,5–6; 61,1–2. ^f7,24 O Jovan savo bolel naj manuš savo lako predomislilpes, sago e trska savijilpe lako pomeril e bavlal.

ande carošće dvorurja. ²⁶ So dakle inkljistine te dičen? E proroko? Ej, me phenav tumenđe, vo si vi majbut katar o proroko. ²⁷ Kaj vo si okova pale savo o Del phendas ando Sveto lil:

‘Ake me bičhalav mungre
glasniko angle ćiro muj
savo lačharella ćiro drom angle
tute.’ *

²⁸ Kaj phenav tumenđe: Nijek bijando katar e manušnji naj majbaro katar o Jovano, a o majcikno ando carstvo e Devlesko si majbaro lestar.”^a

E mudre prihvatisaren e Isusesko thaj e Jovanosko sikavipe

(Mt 11,12–19)

²⁹ Kana sa o them, thaj vi e carinikurja, save sas bolde e Jovanošće boldimasa, ašundine e Isuse sar ćerel svato, priznaisardine kaj si e Devlesko sikavipe ispravno. ³⁰ Naprotiv e fariseja thaj e sikavne e Mojsiješće zakonestar či kamenas te bolelen o Jovano. Von odbisardine so o Del planirisarda pale lende.

³¹ O Isus phendas: “Kasa te usporedisarav e manušen akale naraštaješće? Kašće si slične?

³² Lenca si sago čhavrenca save či džanen sokamen bešen po sokako thaj jek avrešće čhon muj:

‘Svirosardam tumenđe
a tumen či čheldine!
Đilabadam tumenđe tužaljke
a tumen či rujine!’

³³ Gajda avilo o Jovano savo bolelas. Niti halas mangro niti pijelas mol, aj tumen phenen: ‘O bilačho duho si ande leste!’ ³⁴ Avilem me, o Čhavo e Manušesko. Vi hav vi pijav, a tumen phenen: ‘Dik, o manuš halapljivo thaj matarno, drugari e carinikonengo thaj e bezehalengo.’ ³⁵ Savora save prihvatin e Develešći mudrost sikaven kaj si voj čači.”^b

O Isus šaj te jartosarel e bezeha

*(Mt 26,6–13; Mk
14,3–9; Jn 12,1–8)*

³⁶ Varesavo farisejo zamolisarda e Isuse te hal leste. O Isus dija ande farisejsko čher thaj lijas than pale

* ^{7,27} Mal 3,1 ^a ^{7,28} O Jovano savo bolelas avilo te pripremil o drom palo Isus thaj pale Isusesko carstvo. Ali nakon so o Isus uspostavil piro carstvo, godova si, nakon so o Isus mulo, vaskrsnisarda thaj sas vazdino ando nebo. Savora save paćan ando Isus silen blagoslovurja majbut katar o Jovano savo pripremisardas samo o drom majsigo nego so avilo o carstvo. ^b ^{7,35} Akava si e izreka savi o Isus primenisarda pe akaja situacija, verovatno te sikavelen te e mudre manuša razumin kaj či trubeine te odbacin e Isuse thaj e Jovane.

sinija.^a ³⁷ Kana ake avili varesošči manušnji savi sas bezehali ando gav. Ašunda kaj si o Isus pale sinija ande farisejsko čher, avili thaj andas^b e alabasterosko čaroro ande savo sas kuč mirisno ulje. ³⁸ Ačhili pale lešće pungre. Počnisarda te rovel thaj e jasvenca te thovel lešće pungre, a pire balenca te khoselen. Čumidelas len thaj mačhelas e mirisne uljeja.

³⁹ Kana godova dikhlas o farisej savo akharda les ande piro čher, gndisardas ande peste: “Kana akava avilosas proroko, džanglasas ko si thaj sošči si akaja manušnji, savi dirile, kaj si bezehali.”

⁴⁰ O Isus phendas lešće: “Simone, siman vareso te phenav tuće.”

A vo phendas: “Phen, sikavneja.”

⁴¹ O Isus nastavisardas: “Sas varesavo manuš savo delas averenđe udžile love. Gajda sas duj džene save sas lešće udžile. Jek sas lešće udžile pandž šela rupune

lovora,^c a aver pandžvardeš.

⁴² Sar naštik te boldine e love save sas lešće udžile, vo jartosardas liduj dženende. Savo lendar majbut volilale?”

⁴³ O Simon phendas: “Gndiv kaj okova savešće si majbut jartome.” A o Isus phendas lešće: “Lačhe phenes.”

⁴⁴ Gajda boldape ke manušnji thaj phendas e Simonešće: “Dičhes akala manušnja? Dijem ande čiro čher, a tu ni paj či dijanman te thovav mungre pungre, a voj pire jasvenca thoda mungre pungre thaj pire balenca khoslalen.^d ⁴⁵ Tu či ni čumidan man, a voj, sar dija andre, či ačhili te čumidel mungre pungre.^e ⁴⁶ Uljeja mungro šoro či makhlan, a voj e mirisne kuč uljeja mungre pungre makhlas.^f

⁴⁷ Zato, phenav tuće: ‘Voj sikadas but ljubav kaj si laće jartome e but e bezeha, a maj cara ljubav sikadas okova savo si maj cara svesno kaj

^a 7,36 O običaj sas pe gozbe save sas sago akaja večera te e muškarcurja udobno pašljon pe rig dok han. ^b 7,37 Ande godoja vrjama sas o običaj te čidelpes o them vi okola save naj akharde thaj te prisustvuin e gozbaće thaj te ašunen o alav, a te na han.

^c 7,41 *rupune lovora* Ande godova vrjama, jek rimsko denari sas sago ađes jek dnevnicca.

^d 7,44 Akava sas e osnovno odgovornost e domačinešči te pripravil o lavori e pajesja thaj o peškiri te šaj thoven pire pungre. ^e 7,45 E manušnji čumidelas e Isusešće pungre mesto lesko muj sago znako kaj but pokaisajle thaj ponizisajli. ^f 7,46 Akava sas o običaj kana dočekinas pe e posebne gosturja. E manušnji veoma počastisardas e Isuse godolesa kaj čerdas godova. Voj sikadas e poniznost godolesa kaj pomazisardas lešće

pungre umesto lesko šoro. O Isus čhutas sago primer e Simonešće bilačho gostoljubivost sago primer nasprav okova so čerdas e manušlji pale leste.

si lešće jartome lešće bezeha.”^a

⁴⁸ A o Isus phendas e manušnjaće:
“Jartome si tuće ćire bezeha.”

⁴⁹ A kola save sas pale sinija počnisardine te mothon maškar pende: “Ko akava gndil kaj si kaj vi e bezeha jartosarel?”

⁵⁰ A vo phendas e manušnjaće:
“Zbog ćiro paćipe tu san spasime. Dža ando miro e Devlesa!”

E manušnja sledin e Isuse

8¹ Pale godova o Isus džalas andar o gav dži ko gav, thaj propovedilas thaj navestilas e bahtali nevimata katar o carstvo e Devlesko. Pale leste džanas e dešuduj apostolurja ² thaj varesošće romnja saven o Isus oslobodisardas katar e bilačhe duhurja thaj sastarda len katar e nasvalimata: e Marija andar e Magdala, andar savi tradas eфта bengа, ³ e Jovana e Huzašći romnji savo sas e Irodosko upravitelj, e Suzana, thaj but aver save pomožisardine e Isuse thaj e dešudujen apostolen pire lovenca thaj okoleja so saslena.

O Isus mothol e paramiči palo sijači

(Mt 13,1–17; Mk 4,1–12)

⁴ A kana ćidape o but them thaj avenas andar sa e gava ko Isus, vo phendas lenđe ande paramiči: ⁵ “Inkljisto o sijači te sijol o seme. Dok sijolas, varesavo seme pelo po drom, thaj o them uštadale a e ćiriknja aviline thaj halineles. ⁶ Aver pelo po bar, thaj tek so inkljisto, šućilo kaj nasle vlaga. ⁷ Aver palem pelo maškar e kangre, thaj e kangre tasadineles sar barjonas zajedno lesa. ⁸ Aver palem napokon pelo pe lačhi phuv, niknosarda thaj bijanda šeldrom majbut.” Phendas godova thaj čhuta muj: “Ašunen kana već situmen kan!”

O Isus objasnisarel e paramiči palo sijači

(Mt 13,10–23; Mk 4,10–20)

⁹ E ućenikurja phućlineles e Isuse so phenel godoja paramiči. ¹⁰ A vo phendas lenđe: “Tumen o Del dijas

^a 7,47 Ando originalno teksto ramol: “Kaj cara volil okova kašće si cara jartome.”

godí te džanen e tajne e Devlešće carstvošće, a averenđe si dino samo ande paramiča, kaj ando Sveto lil ačhel ramome:

‘te vi ako dičhen

či primetin,

te vi ako čhon kan

a či hačaren.’*

¹¹ A akaja paramiči phenel: O seme si sago o alav e Devlesko.

¹² Okova seme savo pelo po drom si sago e manuša save ašunen o alav ali avel o beng thaj inđarel o alav e Devlesko andar lenđe ile te na paćan thaj te či spasinpe.

¹³ A okova seme savo pelo po bar godola si sago okola manuša save kana ašunen, bahtasa primin o alav, ali si sago e biljke koreno najlen. Godola varesošći vrjama paćan, a kana aven e kušnje von peren. ¹⁴ A okova seme savo pelo ande kangre si sago e manuša save ašunen o alav ali još pe lengo drom e trajošće brige tasavenlen, e barvalipeja thaj akale trajošće nasladenca thaj či anen lačo plodo. ¹⁵ Okova seme savo pelo

pe lači phuv si sago e manuša save ašunen o alav thaj incarenle ando lačo thaj plemenito ilo thaj ustraisaren dok či anen plodo.”

Ko ašunel e Isusesko sikaipe barjola lesko duhovno hačaripe

(Mk 4,21–25)

¹⁶ “Khonikal kana del jag o stenko či čholes talo čaro niti talo kreveto, nego čhonles po čirako, te dičhen o svetlo okola save den andre. ¹⁷ Gajda vi sa so si garado thaj čerdo tajno avela sikado javno thaj inkljela po videlo. ¹⁸ Len sama sar ašunen, kaj kas si hačaripe delape lešće, a kas naj hačaripe, lelape lešće vi kova so gndil kaj siles.”^a

Ko si e Isusešći dej thaj lešće phral

(Mt 12,46–50; Mk 3,31–35)

¹⁹ Ko Isus aviline lešći dej thaj lešće phral,^b ali katar o but o them naštik čerdine lesa svato. ²⁰ Vareko

* **8,10** Is 6,9 ^a **8,18** Jasno si andar o konteksto kaj o Isus kate phenel palo razumevanje thaj palo pačipe. Akava značil: “Kas god si razumevanje avela les dino majbut razumevanje. Kas god naj razumevanje hasarela vi okova razumevanje kaj vo gndil kaj siles”, ili: “O Del omogučila okolende save paćan čače te hačaren još majbut. O Del prouzročila te okola save či paćan ando čačipe či hačaren ni okova cara so von gndin kaj hačaren.” ^b **8,19** Akava sas e Isusešće majterne phral–aver čhave e Marijače thaj e Josifešće save sas bijande posle o Isus. Pošto e Isusesko dad si o Del, a lengo dad sas o Josif, von sas lešće opaš phral samo prekal e dej.

avilo thaj javisardas lešće: “Ćiri dej thaj ċire phral ačhen avri. Kamen te dičhentu.”

²¹ O Isus phendas lenđe: “O kolen save ašunen thaj izvršisaren o alav e Devlesko smatriv kaj si mungri dej thaj mungre phral.”

O Isus smiril e oluja

(Mt 8,23–27; Mk 4,35–41)

²² Jek đes o Isus phendas pire dešuduj učenikonenđe: “Hajde te nakhas pe koja rig e jezerošći.”

O Isus thaj lešće učenikurja dine ando čamco thaj isplovisardine.

²³ Dok plovinas, e Isuse lija e lindri. Ande godova muklape e oluja po jezero. E lađica počnisarda te pherelpe e pajesa a von arakhlinepe ande bari briga pale piro trajo.

²⁴ Aviline ko Isus, džungadine les thaj čhutine muj: “Sikavneja, sikavneja, tasados!”

Vo džungadilo, thaj zapovedisarda e bavlajaće thaj e valovenđe. Thaj e valurja smirisajle thaj nastanisarda tišina.

²⁵ A o Isus phendas lenđe: “Kaj tumaro paćipe?”

A von ande dar thaj ando čudo phučenasp: “Savo si akava te zapovedisarel e paješće

thaj e bavlajaće, a von te pokorisarenpe lešće?”

O Isus tradel andar o manuš e bilače duhonen

(Mt 8,28–34; Mk 5,1–20)

²⁶ Askal o Isus thaj lešće učenikurja otplovisardine pe obala ke Gerase, savo si pe koja rig katar o Galilejako jezero. ²⁷ Dok o Isus inkljelas pe obala, avilo angle leste o manuš saves sas bilače duhurja, thaj već dugo či inđarelas e drze pe peste, niti trailas ando čher nego trailas ande limorja. ²⁸ Kana o manuš ande savo sas e bilače duhurja dikhla e Isuse, čhudape angle leste thaj ande sasto glaso čhuta muj: “So kames mandar, Isuse, majbare Devlešće čhaveja? Molivtut na mučisarman!” ²⁹ (Kaj o Isus cara majsigo zapovedisardas e bilače duhošće te inkljel andar godova manuš. Kaj već but vrjama o bilačo duho inćarelas les. Vi ako majsigo e stražarja inćarenas les phangle ande lancurja trgolas e lancurja thaj o beng inđarelas les ando pusto than.)

³⁰ O Isus pe godova phučla les: “Sar si ċiro alav?” Vo phendas: “Majbut džene sam katar jek,”^a kaj ande leste dine e but bilače

^a 8,30 Legija Doslovno značil “zurale but.” Legija si rimsko vojno postrojba savi đinolas varekaj katar šov milje vojnikurja. Gaći sas bilače duhurja ande leste.

duhurja. ³¹Thaj zamolisardine e Isuse te na naredil lenđe te džantar ando bezdan.^a

³²A okote ande gora sas bari gomila bale save čarjonas. Askal e duhurja zamolisardine e Isuse te mučelen te den ande bale. Thaj vo muklalen. ³³Askal e bilače duhurja inkljistine andar o manuš thaj dine ande bale. Thaj e bale pojurisardine niz o brego ando jezero, thaj utopisajle.

³⁴A kana dikhline okola kaj aračhenas e balen so sas, našline thaj razglasisardine pe gava thaj okoline so dikhline. ³⁵A o them inkljisto te dičhel so sas. Avile dži ko Isus thaj dikhline e manuše andar savo inkljistine e bilače duhurja sar bešel dži ke Isusešće pungre, savo lijas pe peste e drze thaj sas gođaver, thaj darajle.

³⁶A okola save godova dikhline phendine averenđe, sar o Isus oslobodisardas e manuše ande savo sas e bilače duhurja. ³⁷Askal e Isuse zamolisarda sa o them andar e geresesko krajo te džaltar lendar kaj lijalen e bari dar. O Isus dija ando čamco thaj teljarda palpale ande Galileja.

³⁸A o manuš andar savo o Isus tradas e bilače duhonen zamolisarda e Isuse te šaj ačhel lesa, ali o Isus muklales te džaltar

alavenca: ³⁹“Boldetu čhere thaj phen sa so čerda tuće o Del.” Vo đelotar thaj razglasisarda pe sasto gav so čerda lešće o Isus.

O Isus sastarel e manušnja thaj vazdel e mule čhora

(Mt 9,18–26; Mk 5,22–43)

⁴⁰A kana o Isus boldape palpale pe koja rig e jezerošći, maladale o them kaj željno ažučarenasle.

⁴¹Thaj dik, avilo o manuš kasko alav sas Jair, savo sas jek katar e vođe ande sinagoga. Thaj pelo pe pire koča angle Isusešće pungre thaj molisardale te del ando čher lesko ⁴²kaj sas po meripe lešći jedino čhej savja sas varekaj katar dešuduj brš.

Dok o Isus džalal ande Jairesko čher oko leste cícidelaspe sa o them katar sa e riga. ⁴³A maškar o them sas jek manušnji savi sas nasvali katar o godova kaj dešuduj brš thavdelas o rat latar. Sa so sasla dija pe doktorja thaj khonik naštik te sastarela. ⁴⁴Nakhli palal leste thaj astardape e čoškostar katar e Isusešći haljina, thaj o rat odma ačhilo latar.

⁴⁵A o Isus phendas: “Ko astardape mungre haljinatar?”

Savora počnisardine te braninpe, a o Petar phendas: “Sikavneja, o

^a 8,31 bezdan savo si e tamnica pale bengal.

but o them čícideltut thaj spidelpé, thaj aj tu phučes ko astardape pale mande.”

⁴⁶ A o Isus phendas: “Vareko astardape pale mande namerasa. Hačardem sar e sila inkljisti andar mande thaj vareko sastilo.” ⁴⁷ A e manušnji dikhla kaj naštik garadol, sa ande dar avili thaj čhudape pe kočá angle leste thaj anglo sa o them phendas sostar astardape pale leste thaj sar odma sastili.

⁴⁸ A vo phendas laće: “Čhejo, čiro paćipe sastardatu. Dža ando miro!”

⁴⁹ Dok o Isus još écerelas svato e romnjasa, avilo vareko andar e Jairesko čher savo sas vođa ande sinagoga e porukasa: “Muli čiri čhej. Na majbut mučisar e sikavne.”

⁵⁰ Ašunda godova o Isus thaj phendas: “Na dara! Samo paća thaj voj traila!”

⁵¹ O Isus dija ando čher, al khonikas či mukla te del lesa andre osim e Petre, e Jovane, e Jakove thaj e čhóraće dade thaj laće deja.

⁵² A savora save sas ando čher rovenas thaj žalinas pale čhori. A o Isus phendas lenđe: “Naroven! Či muli, nego samo sovel!”^a

⁵³ A von asanas lestar kaj džangline kaj muli. ⁵⁴ O Isus astardala palo vas thaj čhuta muj: “Čhoriye, ušti!” ⁵⁵ Thaj lako duho boldape ande late thaj voj odma uštili, a vo naredisardas te denla te hal. ⁵⁶ A lako dad thaj laći dej čudisajle, a vo zapovedisarda lenđe te na phenen khonikašće so sas.

O Isus bičhalel e dešuduj apostolen

(Mt 10,9–14; Mk 6,7–13)

9¹ O Isus akhardas e dešuduj apostolen thaj dijalen moć thaj vlast pe sa e bilače duhurja thaj te sastaren e nasvalimata.

² Bičhaldá len te navestín o carstvo e Devlesko thaj te sastaren e nasvalen. ³ Thaj phendas lenđe:

“Na te aveltumen tumenca po drom ni rovlji, ni trasta ni hana, ni love thaj na te aveltumen tumenca po duj haljine! ⁴ Kána boravin ande varesko gav, ačhen ande jek čher thaj na načhen andar o čher ando čher dok či džan ande aver gav.^b

⁵ Ande savo gav či primintumen, inkljen andar godova gav, thaj činon o praho katar tumare

^a 8,52 O Isus džanglas kaj si e čhori muli. Phendas kaj sovel kaj džanglas kaj uskoro uskrnila lat katar e mule. O Isus isto upotrebisardas o alav “sovel” sar écerdasas svato pale Lazaresko smrto (Jov 11,11–14), aver osobaće savja uskrnsisardas katar e mule.

^b 9,4 Trubul te aven zadovoljne e habeja thaj e čhereja ande savo o domačino nudil lenđe; Či troman te roden majlačho smeštaj. Ali naravno šaj posetisaren aver čhera te kote propovedisaren e Bahtali Nevimata.

pungre.^a Godova avela znako kaj mukline les lešće sudošće.”

⁶ Thaj e učenikurja teljardine majdur: obilarzinas e gava, navestinas e bahtali nevimata thaj sastarenas e nasvalen.

O Irod si zburime

(Mt 14,1–2; Mk 6,14–16)

⁷ Kana ašunda o vladiri Irod so dogodisajlo, sas zburime, kaj varesave phenenas kaj o Jovano savo bolelas uštilo andar e mule. ⁸ Aver phenenas pojavisajlo pe phuv o Ilija, a aver palem phendine: “Uštilo andar e mule varesavo proroko andar e purani vrjama.”

⁹ A o Irod phendas: “Me čindem e Jovanosko šoro. Ko si askal akava pale kaste gaći ašunav?” Thaj rodelas prilika te dičhel e Isuse.

O Isus pravarel e but theme

(Mt 14,13–21; Mk 6,32–44; Jn 6,1–13)

¹⁰ Kana e apostolurja boldinepe katar e okolne krajurja, phendine e Isusešće sa so ćerdine. Askal o Isus inđarda len pesa te avel

lenca korkoro, paše pašo gav akhardo Vitsaida. ¹¹ Ali kana godova ašunda o them, teljarda pale leste. Vo primisarda len thaj phenelas lenđe andar o carstvo e Devlesko thaj sastardas savoren ko trubuja sastipe. ¹² Kana avilo maj paše o krajo e đeseko kasno mismere avile ko Isus maj paše e dešuduj učenikurja thaj phendine e Isusešće: “Te mukas e theme te džal pe okolne gava te aračhen kaj račarena thaj so hana kaj sam akate ando samotno krajo?”

¹³ A o Isus phendas lenđe: “Tumen den len te han!”

A von phendine, “Najamen majbut katar pandž mangre thaj duj mačhe, osim te džas te ćinas hamasko pale sa o them.” ¹⁴ A sas varekaj katar pandž milje manuša (či đinavenas pe e manušnja thaj e čavra).

O Isus phendas pe učenikonende: “Phenen lenđe te bešen ande skupine po pandžvardeš džene.”

¹⁵ Thaj savora bešline. ¹⁶ A o Isus lija e pandž mangre thaj e duj mačhe, dikhla ando nebo, blagoslovisardalen thaj phagla o mangro pa dija pire učenikonende te podelisaren e themešće.

¹⁷ Savora haline dok či čaljile. Thaj

^a 9,5 čhion o praho katar tumare pungre sas o izraz savo zurale odbinas ande godoja kultura. Godolesa sikavenas kaj čikamen te ni o praho andar godova gav ačhel lenca.

katar okova so ačhilo e themešće
ćidine dešuduj pherde korpe
kotora mangre thaj mače.

**O Petar spoznaisarda kaj
si o Isus o Hristo**

(Mt 16,13–16; Mk 8,27–29)

¹⁸ Jekhvar dok o Isus crdape po
korkoro than te molilaspe, lesa sas
samo lešće dešuduj učenikurija.
Pale godova phučlalen: “So phenel
o them, ko sem me?”

¹⁹ Von phendine: “Varesave
phenen kaj san o Jovano savo
bolelas, aver kaj san o proroko
Ilija, a trite palem kaj uštulo
andar e mule varesavo katar aver
purane prorokurja.”

²⁰ A vo phučla len: “A tumen, so
tumen phenen, ko sem me?”

A o Petar phendas: “Hristo
Pomazaniko e Devlesko!”

O Isus phenel pale piro smrto

(Mt 16,1–23; Mk 8,31–33)

²¹ A o Isus zapovedisardas
lenđe te na phenen khoniašće
kaj si vo o Mesija. ²² Thaj

phendas: “Kaj me, o Čhavo e
Manušesko, trubul but te trpisarav.
E starešine, e šorvale rašaja thaj
e sikavne e Mojsiješće zakonestar
odbacinaman. Mudarena man
aj me o trito đes uštava andar
e mule.”

**So o manuš trubul te ćerel te
avel e Isusesko učeniko**

(Mt 16,24–28; Mk 8,34–9,1)

²³ Pale godova o Isus phendas
savorende: “Ako vareko kamel
te avel mungro sledbeniko, neka
odreknilpes korkoro pestar, nek
svako đes lel piro trušul^a thaj
nek džal pale mande. ²⁴ Kaj svako
ko kamel te spasisarel piro trajo,
hasarelales; a ko hasarel piro trajo
zbog mande, godova spasilales.

²⁵ Kaj savi korist si e manušesće
ako zadobisarel sa o them, a
korkoro pes hasarel ili pešće
nautil?” ²⁶ Ko ladžal mandar thaj
mungre alavendar, lestar vi me,
o Čhavo e Manušesko, ladžava
kana avava ande slava mungri
thaj e slava mungre Dadešći thaj e
svete anđelendi. ²⁷ “Čačes phenav

^a 9,23 O zločinco savo već sas osudime te merel gajda te razapnles, indjarelas e oprano deo e gredako katar o trušul džiko than kaj avela mudardo: 1. Akale govoresa, o Isus kamlas te phenel te ako kamas te avas lešće učenikurja, moraš korkoro amen te smatris mulen prema amare vlastite želje thaj amare voljaće, thaj moraš te avas spremne potpuno poslušne e Isusešće. 2. Trubul te svako đes avas spremne te trpisarav thaj vi te meras ako trubul zbog o Isus kaj sam lešće učenikurja. 3. Moguće si liduj opcije.

tumende: “Varesave save si akate tumendar či merena dok či dičhena e Devlesko carstvo.”

**O Del phenel e trin
učenikonende kaj si o
Isus pomazaniko**

(Mt 17,1–13; Mk 9,2–13)

²⁸ A kana nakhla varekaj katar ohto đes katar godola alava o Isus lijas pesa e Petre, e Jovano thaj e Jakove ande gora te pomolilpe.

²⁹ Dok molilaspe, lesko muj promenisajlo, a e drze pe leste postanisardine parne thaj sjajne.

³⁰ Ande godova pojavisajle duj manuša thaj ćerenas svato e Isuseja. Sas godova o Mojsija thaj o Ilija. ³¹ Pojavisajle ande slava thaj ćerenas lesa svato pale lesko smrto savo trubuja te podnesil ando Jerusalem te pherdol o Lil.

³² E Petre thaj lešće drugaren lija e lindri. Kana džungadile, dikhline lešći slava thaj duj manušen save ačhenas lesa. ³³ Thaj dok godola duj džene von džanastar lestar, o Petar phendas e Isusešće: “Sikavneja, lačhe kaj sam kate. Te ćeras trin senice: jek tuće, jek e Mojsijašće, thaj jek e Ilijašće.” Či džangla so phenel. ³⁴ Dok vo godova još motholas, pojavisajlo o oblako thaj zasinisarda len. Kana

o oblako učhardalen lija len e bari dar.

³⁵ A o glaso ašundilo andar godova oblako: “Akava si mungro Čhavo mungro saves odabirisardem! Leste čhon kan.”

³⁶ Baš kana ašundilo o glaso, o Isus ačhilo korkoro. E učenikurja ačhenas thaj askal još khonikašće khanči či phendine pale okova so dikhline.

**O Isus sastarel e čhave jedinco
ande savo sas o bilačo duho**

(Mt 17,14–19; Mk 9,14–29)

³⁷ A kana thejara o đes o Isus thaj lešće učenikurja fuljistine katar e gora, avilo angle leste o but o them. ³⁸ Askal varesosko manuš savo sas maškar o them čhuta muj: “Sikavneja, moliv tut dik mungre čhave, kaj si mande jedinco. ³⁹ Inćarel les o bilačo duho. Andar jekhvar počnil te čhol muj; čhudel pes thaj e spuma del lešće po muj. Gata nikada či mućel les thaj uništil les. ⁴⁰ Molisardem ćire učenikonen te traden e bilače duho andar leste avri ali von naštik tradine les.”

⁴¹ A o Isus phendas lenđe: “O bilače thaj bi paćako manušalen!^a Kozom semasa tumenca a tuman či paćan. Phućaman kozom još

^a 9,41 manušalen Ando original ramol: “naraštajona”

trpiva tumen! An akaring čire čhave!”⁴² Dok o čavro avelas paše, o bilačo duho harada les pe phuv thaj činosarda les. A o Isus zapovedisardas e bilače duhošće thaj odma sastarda e čhave thaj dijale lešće dadešće.⁴³ Savora divisajle e Devlešće veličinaće.

Thaj dok savora čudinaspe okolešće so čerelas o Isus, o Isus phendas pire učenikonende:⁴⁴ “Lače zapamtisaren so phenav tumende: Me, o Čhavo e Manušesko, avava dino ande vas e manušende.”⁴⁵ A von či hačardine so phenel lenđe kaj nas lenđe dino te hačaren; o značenje sas lendar garado a daranas te phučen les te objasnil lenđe.

Ko si majbaro ando carstvo e Devlesko?

(Mt 18,1–5; Mk 9,33–37)

⁴⁶E učenikurja počnisardine te raspravinpes ko maškar lende šaj avilosas majbaro.⁴⁷ O Isus džangla so si ande lenđe ile, thaj lija e cikne čhavre, čhutale paše peste⁴⁸ thaj phendas lenđe: “Ko god primil akale cikne čhavre zbog mande, man primil. A ko man

primil, primil e Devles savo. O Del smatril kaj si majvažno okova savo si maj ponizno maškar tumende!”

Ko naj protiv tumende tumenca si

(Mk 9,38–40)

⁴⁹Askal o Jovano phendas: “Sikavneja, dikhlam ječe kaj ande čiro alav tradel e bilače duhonen. Amen phendam lešće te na čerel godova, kaj či džal pale tute.”

⁵⁰A o Isus phendas lešće: “Na branin lešće! Kaj ko naj protiv tumende, pale tumende si!”

O Isus po drom palo Jerusolim kroz e Samarija

⁵¹Kana avili maj paše e vrjama te o Isus boldelpes ando nebo, vo zurale odlučisarda te džan ando Jerusalimo.⁵² Thaj bičhaldala e glasnikonen angle peste. Von đele thaj dine ande varesosko Samarijsko gav te pripremin lešće than kaj račarela.⁵³ No okote o them či kamlas te primin les kaj sas po drom palo Jerusolim.^a⁵⁴ Kana godova dikhline lešće učenikurja o Jakov thaj o Jovano, phučline les: “Gospode! Kames te amen phenas

^a 9,53 E Samarijancurja thaj e Židovurja mrzanas pes maškar pende. Zato e Samarijancurja čikamline te pomožisaren e Isuse pe lesko drom ando Jerusolim, e židovengo glavno gav.

Luka 9:55

te delen jag o oganj andar o nebo | thaj te uništíl len?”^a 55 A o Isus

^a 9,54 O Jakovo thaj o Jovano preložisardine akaja metoda osude kaj džangline kaj e prorokurja save sas sago o Ilija osudinas e theme save odbacisardine e Devles (2. Car 1,10–12).

boldape lende thaj phendas lenđe kaj či gndin lače.^a ⁵⁶ Thaj đeletar ande aver gav.

O Isus kamel te mukas sa thaj te teljaras pale leste

(Mt 8,19–22)

⁵⁷ Dok džanas dromesa, varesosko manuš phendas e Isusešće: “Džava pale tute kaj god tu te džas.”

⁵⁸ A o Isus phendas lešće: “E lisicen si lende hvja, e čirikljen lenđe gnezdurja, a man e Čhave e Manušesće naj kaj po šoro te čhol.”^b

⁵⁹ Varesave avrešće phenda o Isus: “Sledi man!”

A vo phendas lešće: “Gospode muk man samo te džav te prahov mungre dade.”^c

⁶⁰ O Isus phendas lešće: “Muk e mulen te prahon pire mulen,^d aj

tu dža thaj navestisar o carstvo e Devlesko.”

⁶¹ Još vareko phendas: “Me džava pale tute Gospode, ali muk man te džav prvo te jarto man katar mungri familija.”

⁶² A o Isus phendas lešće: “Ni jek savo lel o plugo ande pire vas te oril thaj askal dičhel palpale,^e naj dostojno palo carstvo e Devlesko.”^f

E učenikurja buljaren o carstvo e Devlesko

(Mt 11,21–27; 13,16–17)

10¹ Pale godova o Gospod odredisardas aver eftavardeš thaj duj učenikonen thaj bičhaldalen po dujen angle peste ande svako gav thaj ande svako than kaj kamlas te džal.

² Majsigo so bičhaldalen phendas lenđe: “E žetva si bari, a radnikurja

^a 9,55 phendas lenđe kaj či gndin lače Ando original ramol: “kaj ukorisardalen” ^b 9,58 O Isus odgovoril e izlikava te poučil e manuše sar te avel lesko učeniko. O Isus podrazumil te ako godova manuš sledisardasas e Isuse, ni godole manuše či avilosas čher. ^c 9,59 Naj jasno dali o dad godole manušesko mulo thaj vo odma prahola les, ili o manuš kamlas te ačhel jek lungo vrjama dok lesko dad či merel pa te šaj askal te praholes. Poanta si godova kaj godova manuš kamel prvo te čerel vareso majsigo nego so teljarel te sledil e Isus. ^d 9,60 O Isus či gndil doslovno kaj e mule prahona aver mulen. Moguče značenje pale “mule”: 1. godova si metafora pale okola save uskoro merena. ili 2. godova si metafora pale okola save či sledin e Isuse thaj si duhovno mule. Poanta si pale godova kaj o učeniko či tromal te dopustil khančešće te zadržil les katar godova te sledil e Isuse. ^e 9,62 Khonikal ko dičhel palpale dok oril naštik vodil o plugo kaj trubul te džal anglal. Godoja osoba trubul te usrodočilpes te dičhel angle peste te šaj lače te oril. ^f 9,62 Svako manuš savo postanisardas e Isusesko učeniko thaj askal kamel te boldelpes palpale ande piro purano trajo, naj korisno sago sluga ande Devlesko carstvo.

si cara. Molisaren e Gospodare e žetvaće te bičhalel e radnikonen ande piri žetva.^a ³ Džan! Ake, bičhalav tumen sago e bakhroren maškar e ruva. ⁴ Na inđaren tumenca ni love, ni trasta, ni so pođina. Dromesa na te hasaren tumari vrjama gajda kaj pozdravina e theme thaj čerena svato lenca.

⁵ Ande savo god čer den, prvo phenen: ‘Miro akale čherešće!’

⁶ Te avilo okote vareko dostojno palo miro tumaro miro fuljela pe leste. A ako naj khonik dostojno tumaro miro boldelape tumende.

⁷ Kana aven ande varesosko čer, na načhen andar o čer ande aver čer, ačhen pe jek than han thaj pijen sa so inkalen angle tumende.^b Kaj o radniko zaslužisarel piri počin.”

⁸ Kana den ande savo gav thaj primin tumen, han so ponudin tumen. ⁹ Sastaren e nasvalen save si ande godova gav thaj phenen lenđe: Akaleja pašilo tumende

o carstvo e Devlesko! ¹⁰ A kana den ande varesavo gav thaj či primintumen, inkljen pe lešće sokača thaj phenen: ¹¹ Čak vi o praho andar tumaro gav, savo astardape pale amare pungre, khosas amendar sago o znako kaj o Del sudila tumende.^c Ali kava džanen: Pašilo tumende o carstvo e Devlesko! ¹² Phenav tumende: Ando đes e sudosko maj loće avela e themešće andar e Sodoma^d nego e themešće andar akava gav.

O Isus upozoril e manušen andar e neposlušne gava

(Mt 11,20–24)

¹³ Teško tumende manušalen andar o gav Horazin! Teško tumende manušalen andar o gav Vitsaida! Kaj te e čudurja save dogodisajle tumende dogodisajle sas ando rumome gava o Tiro thaj o Sidon, e manuša andar godola gava već dumut obratisajlesas thaj bešlinesas ande hrapavo thaj

^a **10,2** O Isus podrazumil kaj si but them save si spremne te den ando carstvo e Devlesko, ali kaj naj dosta učenikurja te sikaven thaj te pomožisaren e themešće. ^b **10,7** O Isus či phenelas kaj von trubul te ačhen ande godova čer sasto đes, nego kaj trubun te račaren ando isto čer svako rjat dok si okote; aver alavenca, “Na te soven svako rjat ande aver čer”. ^c **10,11** Akava si simbolično radnja savjava sikaven kaj odbacin e manušen godole gavešće; aver alavenca: “Baš sago kaj tumen odbacisardine amen, o Del ande potpuno odbacil tumen.” ^d **10,12** O Del uništisarda e ognjeno sumporosa e manušen andar o gav e Sodoma kaj sas zurale bilače (dik 1. Mojs 19,24–28).

neudobne drže ando praho sago znako palo pokanje.^a ¹⁴ Ali e manuše andar o gav Tiros thaj andar o Sidon po sudo avela maj loće nego tumenđe. ¹⁵ Vi tumen manušalen andar o Kafarnaum! Zar dži ko nebo avena vazdine? Dži ko than kaj si e mule^b haradona kaj si o tunjariko thaj e jag.

¹⁶ Pale godova phendas e učenikonenđe: “Ko tumende čhol kan, mande čhol kan. Ko tumen odbacil man odbacil, a ko man odbacil okole savo bičaldaman.”

O Isus sikavel e učenikonen so si majvažno

¹⁷ Kana e eftavardeš thaj duj učenikurja boldine pes bahtale phendine: “Gospode, čak vi e bilače duhurja pokorinpes angle amende ande čiro alav!”^c

¹⁸ A o Isus phendas lenđe: “Dikhlem e benđeđe poglavica sar perel sar e munja andar o nebo.”^d

¹⁹ Ake dijemtumen vlast te uštaven pe sapa thaj pe škorpionurja^e thaj pe sa e sila e dušmaješči^f thaj khanči či naškodila tumenđe.

²⁰ Ali na raduintumen kaj e bilače duhurja pokorinpe tumenđe, Ali raduintumen zbog godova kaj si tumare alava ramome ande Devlešči knjiga ando nebo.”^g

O Isus objavisarel kaj o Dad sa predaisardas lešće ande vas

(Mt 11,25–27; 13,16–17)

²¹ Ande godova časo o Isus pferdo bah ando Sveto Duho phendas: “Slaviv tut, Dade, tut savo san Gospodari e nebosko thaj e phuvjako, kaj garadan čiro čačipe katar okola save smatrin pes mudre thaj umne, a objavisardan e ciknenđe.^h Ej Dade! Gajda tuće sviđosajlo.

²² Mungro Dad sa dijas manⁱ thaj khonik či džanel ko si o Čavo,

^a **10,13** Ande godoja kultura o them lelas pe peste e drže save érdinesas katar o kostret, savo si hrapavo thaj nas udobno, thaj bešlinesas ando praho, gajda sikadinesas kaj si lenđe žao kaj grešisardine protiv o Del.

^b **10,15** *than kaj si e mule* Ando original ramol: “Had” (dik ando rečniko).

^c **10,17** Akate o “alav” odnosilpe pe Isusešči moć thaj lesko autoritetu.

^d **10,18** O Isus koristisarel e usporedba te usporedil sar o Del pobedila e benđe dok lešće 72 učenikurja propovedinas ande gava. Odnosno, o beng pelo sar kana andar o nebo e munja pećel tele pe phuv.

^e **10,19** Verovatno e sapa thaj e škorpionurja sas metafora pale bilače duhurja.

^f **10,19** Dušmano si o beng.

^g **10,20** O Del ramosardas lenđe alava po popiso e građanengo ando nebo, thaj godova značil kaj silen večno trajjo.

^h **10,21** Akava odnosilpes pale okola saven možda naj but škole, ali si spremne te prihvatisaren e Isusesko sikaipe pe isto načino sago e cikne čavra spremno čhon kan ke okola save paćan.

ⁱ **10,22** Akava stiho kana phenel kaj o dad dijales “sa značil vlast, sila, autoritetu ...”

nego samo o Dad; niti ko si o Dad osim o Čhavo osim okova kašće o Čhavo godova kamel te objavisarel.”

²³ Askal boldape ke učenikurja kana sas korkoro lenca thaj phendas lenđe: “Blago e manušenđe save dičhen okova so tumare jakha dičhen! ²⁴ Phenav tumende: But prorokurja thaj e carurja kamline te dičhen man thaj te ašunen man, ali či dikhline man thaj či ašundine man!”

O Isus sikavel sar te zadobis večno trajo

(Mt 22,34–40; Mk 12,28–31)

²⁵ Jekhvar uštulo jek sikavno e Mojsiješće zakonestar te probil e Isuse thaj phučlas: “Sikavneja, so trubul te ćerav te dobiv večno trajo?”

²⁶ A vo phendas lešće: “So ramol ando Mojsijesko zakono? So okote čitosardan?”

²⁷ Askal o manuš phendas “Čumide e Gospode Devle ćire saste ileja, ćire saste dušava, ćire saste snagasa ćire saste gođasa,*

thaj volisar ćire pašutne sago kaj volis korkoro tut!”*

²⁸ Pe godova phendas lešće o Isus: “Lače phendan. Godova ćer thaj avelatu večno trajja.”

²⁹ Ali vo lija te sikavelpe pravedno, thaj phučla e Isuse: “A ko si mungro pašutno?”^a

³⁰ A o Isus phendas: “Varesosko manuš fuljelas andar o Jerusalim ando gav savo akhardolas Jerihon. Thaj astardine les e razbojnikurja. Von čhudine lestar e drze, mardineles thaj đeletar. O manuš ačhilo te pašljol opaš mulo.

³¹ Slučajno godole dromesa načhelas varesosko židovsko rašaj, dikhlale thaj nakhlo gajda kaj zaobiđisarda les. ³² A gajda vi o levito e rašajesko pomoćniko: nakhlo kotar, dikhlale thaj nakhlo paše leste.

³³ Varesosko putniko Samarijanco^b areslo džı leste, dikhla les, thaj sažalisajlo pe leste.

³⁴ Avilo džı leste thaj thoda e rane lešće e uljesa thaj e molasa^c thaj paćardalen. Thaj čhutale pe piro magaričo, Inđardale ande gostijonica thaj pobrinisajlo pale

* 10,27 5. Mojs 6,5 * 10,27 3. Mojs 19,18 ^a 10,29 Akava manuš kamlas te džanel kas vo trubul te volil, aver alavenca: “Kas trubujasas te smatril kaj si lesko pašutno thaj te volil les sago korkoro pes?” ^b 10,33 E samaritanurja sa strancurja saven mrzanas e židovurja. ^c 10,34 Ande godoja vrjama e mol koristilas pes te šılavl pe e rane sago ađes e raćija, a o ulje verovatno koristilas pes te sprečil e dezifkacija.

leste. ³⁵ Dethara o đes inkalda duj rupune lovora,^a dijalen e gostijoničarešće thaj phendas: ‘Le sama pe leste. Ako so majbut potrošisarel, počinava tuće kana boldavaman.’”

³⁶ Askal o Isus phučla les: “So phenes, savo katar akala ponašisajlo sago pašutno prema okova saves astardine e razbojnikurja?”

³⁷ A vo phendas: “Okova savo pomognisarda lešće.”

Pe godova o Isus phendalešće: “Dža thaj vi tu ćer gajda!”

Maj važno si te ašunas e Isusesko alav

³⁸ Dok o Isus thaj lešće učenikurja gajda putuinas majdur prema o Jerusolim, dine ande varesosko gav. Okote sas varesavi manušnji savi akhardolas Marta, primisarda len ande piro ćher. ³⁹ A sas lat phen savi akhardolas Marija. Voj bešelasi dži ke Gospodešće pungre thaj ašunelas o alav lesko. ⁴⁰ A e Marta sas but zauzmime godolesa

kaj poslužilas. Voj avili leste thaj phendas: “Gospode! Zar či maris kaj mungri phen muklaman korkoro te posluživ? Phen laće te pomožil man.”

⁴¹ A o Gospod phendas laće: “Marta, Marta! Na ha holji thaj uznemiritu pale but godova, ⁴² a samo jek si važno te ašunel mungro o alav. A e Marija godova svatisardas thaj godova či lava latar.”

O učeniko phučel e Isuse te sikavel len sar te molin pes

(Mt 6,9–13; 7,7–11)

11 ¹ Kana o Isus jekhvar završisardas e molitvava, nakhlo leste jek katar e učenikurja thaj phendas lešće: “Gospode, sikavamen te molimen sago kaj o Jovano savo bolelas sikada pire učenikonen.”

² O Isus phendas lenđe: “Kana molintumen, phenen:

‘Dade amareja ando nebo! Neka svetilpe ćiro alav^b!’

^a 10,35 Ande godoja vrjama duj rupune lovora sas duj dnevnice. ^b 11,2 Akava tekstos phenel te e Devlesko alav uzvisilpes. Kaj e Devlesko alav si uzvisime

Te avel o carstvo čiro^a!

³ Mangro amaro deamen
svako đes!

⁴ Thaj jartosar amende e
bezeha amare,
sago kaj amen jartosaras
svakonešće ko sagrešisarel
protiv amende^b

thaj na de te peras
ande kušnja!”

⁵ Thaj o Isus phendas lende:
“Zamislín te džan ke tumaro
drugari ande opaš e rjat thaj
phenen lešće: ‘Drugarina, deman
udžile trin mangre. ⁶ Kaj avilo
mungro drugari dromestar, a naj
man so te čhav angleleste te hal!’
⁷ A okova andral phenel lešće:
‘Na dosadisar mande! O vudar
si već phandado, a e čhavrora si
manca ando kreveto thaj soven.
Naštík uštav te davtut.’ ⁸ Phenav
tumende: Ako či ni uštel te deles
kaj si lesko drugari, uštela te deles
zbog godova kaj lešće drugare naj
ladžavo te avel uporno.^c

⁹ Isto gajda phenav tumende:
Mandén thaj delape tumende!
Roden thaj aračeha! Maren po
vudar thaj putrelape tumende!

¹⁰ Kaj kogod mandel, primisarel.
Ko rodel, aračhel. Ko marel po
vudar, putrelapes lešće.

¹¹ Savo si maškar tumende dad:
Kana o čhavro lesko mandel lestar
mačo, te deles umesto mačo
sap? ¹² Ili kana mandel angro, zar
delales škorpijono? ¹³ Ako tumen,
vi ako sen bilačhe, džanen te den
lačhe darurja tumare čhavrende,
kozom majbut tumaro nebesko
Dad dela Sveto Duho okolen save
mandén lestar!”

E Isusešći sila avel katar o Del

(Mt 12,22–30; Mk 3,22–27)

¹⁴ Jekhvar o Isus trada e bilačhe
duho andar o manuš savo sas
nemo. Kana inkljisto o bilačo
duho, o nemo manuš počnisardas
te čerel svato. Thaj o but o them

^a 11,2 Akava značil te buljol thaj te barjol e Devlešći vladavina pe phuv ^b 11,4 Akava teksto phenel te jartol sago kaj o Del jartosarel amende e bezeha amare ili te jartosaras sago vo kaj jartosarel ^c 11,8 O Isus mothol akaja paramiči sar sikadasas kroz e slike sar o drugari či odbisardas te pomožil tumende ako situmen bari potreba thaj zamolin les majbut drom palo pomoć. Pe isto način o Del či dobila te del tumen okova so si tumende potrebno ako uporno phučen les. Ako čak vi o drugari savo či volil tut, dela tut okova so trubul tut kana ustrajno molis les, kozom majbut o Del, savo si lačno dad thaj savo volil tut, delatut okova so trubul tut kana ustrajno molis les.

divisajlo. ¹⁵ A varesave lendar phendine: “Vo tradel e bilačhe duhonen e Veelzevulešće silava,^a savo si e bendengo knezo.”

¹⁶ A aver iskušisardine e Isuses gajda kaj rodenas lestar varesosko znako andar o nebo kaj o Del bičhaldales.^b

¹⁷ Ali o Isus džangla lenđe gndimata thaj phendas lenđe: “Ako e manuša andar isto carstvo borin pes maškar peste von uniština piro carstvo. Vi ako e familijaće članurja borinpes maškar pende, uniština piri familija. ¹⁸ Ako si o beng ^cande peste podelime, sar ačhela o carstvo lesko? A tumen phenen kaj me e Veelzevulešće silava tradav e bilačhe duhonen andar e manuša. ¹⁹ Ako me e Veelzevulešće silava tradav e bilačhe duhonen andar e manuša, kašće silava askal tumare učenikurja traden len^d? Gajda von korkoro dokažina kaj

najsen ando pravo. ²⁰ Ali ako me e Devlešće silava^e tradav e bilačhe duhonen, čačes avilo tumende e Devlesko carstvo.”

O Isus si majzuralo katar o Beng

²¹ O Isus još phendas: “Džikaj god o zuralo manuš, lačhe naoružime, aračhel piro čher, lesko barvalipe si sigurno. ²² Ali ako avel o majzuralo lestar, svladil les thaj otmil lešće sa lesko oružije ande savo uzdilasse, a o pleno razdelisarel.”^f

²³ Zato ko naj manca protiv mande si. Thaj ko manca či čidel, rspil.^g

Ako o manuš či ačhel e Devlesa o bilačo duho boldel pes ande leste

(Mt 12,43–45)

²⁴ Askal o Isus phendas: “Kana o bilačo duho inkljel andar o manuš, lutil pe puste thana^h

^a **11,15** e *Veelzevulešće* Veelzevul si aver alav palo Sotona ili beng. Varekana ramolpes vi “Vaal-Zevuv”. Akava alav doslovno značil “gospodari e mačhengo”, so značil “vladari pe demonurja”. Akava si alav povezime e hohamne devlesa “Vaal-Zevuva” andar o Ekron (dik 2. Car 1,2, 3, 6). ^b **11,16** Gajda kamline te o Isus dokažil kaj si lesko autoriteto katar o Del. ^c **11,18** o *beng* Ando original ramol: “Sotona”. Ako o Sotona thaj e članurja lešće carstvošće borin pes maškar pende lengo carstvo propadnila. ^d **11,19** Čak vi e farisejende učeniko isto tradenas e bilačhe duhonen. ^e **11,20** Ando original ramol: “e Devlešće najesa”. Dik 2. Mojs 8,19. ^f **11,22** Akava phenel palo Isus savo pobedil e bendes (Satanes) thaj lešće demone sago kaj si o Isus maj zuralo manuš savo lel savo len so pripadil e zurale manušesće. ^g **11,23** či *čidel*, *rspil* o Isus phenel kana čiden pes e učenikurja save sledin les: “Kogot či navdil e themes te aven thaj sledin man, navdil len te džan majdur mandar.” ^h **11,24** *puste thana* Ando original ramol: “bi paješće than” savo phenel pale “opustošime thana” kaj lutin e bilačhe duhurja.

thaj rodel pešće than kaj šaj te odmorilpes. A kana či aracheles, phenel: ‘Boldavaman ande mungro čher, ando manuš andar savo inkljistem.’²⁵ Thaj kana areslo o bilačo duho arakhlas e manuše savo si sago o čučo čher, šlado thaj lačhardo.²⁶ Askal džal thaj lel pesa efa aver duhurja, majgore lestar, thaj del andre thaj okote nastanilpe. Po krajo godole manušeće avela majgore nego kaj sas lešće po početko.”

Blagoslovime si okova savo si pačivalo e Devlešće

²⁷ Dok o Isus godova phenelas, varesošći manušnji kaj sas maškar o but o them čhtas muj: “Blagoslovime o đī čire dejako savo inđardatu thaj e čuča save pilan!”

²⁸ O Isus phendas: “Još maj blagoslovime si okova savo ašunel o alav e Devlesko thaj ačhel pačivalo!”

O Isus si majbaro katar o Solomon thaj katar o Jona a o them či ašuneles

(Mt 12,38–42; Mk 8,12)

²⁹ Sar o them sa majbut čidelaspe o Isus počnisarda te mothol lenđe: “Tumen manušalen save train ande akaja vrjama sen bilačhe manuša. Tumen roden znako.^a Ali aver znako či delape tumenđe osim e čudurja save o Del čerdas palo Jona.^b ³⁰ Kaj okova so sas e Jonasa sas znako e manušenđe save trainas ando gav savo akhardolas Niniva^c kaj o Del bičhaldales. Gajda okova so manca dogodilape avela znako kaj man, e Čhave e Manušešće, o Del bičhaldas akale themešće.^d

³¹ Po đes kana avela e Devlesko sudo, e carica savi dumut vladilas e južno phujava, savi akhardolas Saba,^e uštela thaj osudila e manušen save si ađes džudo. Kaj

^a 11,29 Aver alavenca: “Kamen mandar te čerav čudo sago dokazo kaj avilem katar o Del.” ^b 11,29 O Jona sas proroko ando Purano savezo (dik Jona 1,7; 2,10; Mt 12,40). Pale trin đes inkljisto džudo andar o đī e bare mačesko, sago kaj o Isus nakon trin đes inkljela andar o limori.

^c 11,30 E manuša savenđe o Jona propovedilas sas zurale bilačhe. Trainas ando gav savo bučholas Niniva, savo sas glavno gav ande Asirija, thaj sas bare dušmaja e Izraelconenđe (dik Jona 3). ^d 11,30 Ando original ramol: “Kaj sago kaj sas o Jona znako e Ninivljanenđe, gajda o Čhavo e Manušeško avava znako akale naraštajošč.”

^e 11,31 E carica katar e Saba (ande ađes akhardo Jemen) putuilas prekal 1500 kilometrja te ašunel e Solomonešći mudrost. Trailas 1.000 brš majsigo katar o Hristo (dik 1. Car 10,1–13; 2. Dnev 9,1–12).

dadural avili te ašunel e care Solomone savo sas zurale mudro, a akate si vareko maj baro vi katar o Solomon, a tu men čikamen te čhon kan leste! ³² E manuša save majsigo trainas ando gav savo akhardolas Niniva, uštena po đes kana avela e Devlesko sudo thaj osudina e manušen save akana train. Kaj von pokaisajle kana o Jona propovedilas, a ake, akate si vareko majbaro katar o Jona a tumen još či pokaisajle!”

E Isusesko sikavipe si svetlost e manušenje

(Mt 6,22–23)

³³ O Isus majdur sikavelas: “Khonik či del jag e stenko čholes po garado than, niti tale korpa, nego po čirako te okola kaj den andre dičen o svetlo.^a ³⁴ Čiri jak si stenko čire teloše. Kana si čiri jak sasti sasto čiro telo si ando svetlost. Ali, ako si čiri jak nasvali,

čiro telo si ande tama.^b ³⁵ Zato lesama te okova so gndis kaj si ande tute svetlost naj li tama. ³⁶ Ako si sasto čiro telo osvetlime, thaj ni cara tama naj ande tute, askal sasto aveja prosvetlime, sago kana o stenko pire svetlosa osvetlil tut.”^c

O Isus opomenil e voden save si pobožne samo avrjal

(Mt 23,1–36)

³⁷ Kana o Isus dija gata o svato, avilo leste varesavo farisejo thaj akharda les ande piro čher te hal. Vo dija andre thaj lijas than pale sinija. ³⁸ Kana godova dikhlas o farisejo, začudisajlo kaj o Isus bešlo pale sinija majsigo nego so thodas pire vas sago kaj trubujas prema e židovengo običajo.^d ³⁹ A o Gospod phendas lešće: “Tumen e fariseja gadiči trudintumen te thoven tumare tahtaja thaj e čare avrjal, a pherdine len e pohlepava

^a **11,33** Retkurja 33-36 si metafora savjava o Isus phenel pale piro sikaipe sago palo “svetlo” pale savo kamel te lešće učenikurja čhon kan thaj delin averenca. Vo phenel pale manuša save či džanen ili či prihvatisaren lesko sikaipe sago kaj si ando “tunjariko”.

^b **11,34** Ando original ramol: “Stoga, ako si čiri jak sasti, sasto čiro telo avela osvetlime e svetlosa. No ako čiri jak naj sasti, sasto aveja ande tama.” O grčki pridjev akate si prevedime palo “sasto” ujedno značil potpuno odanost e Devlešće thaj naj operetime e brigenca palo matrijalno. Aver alavenca: “E jak si sago e svetiljka e teloše. Te či previše vodin briga pale matrijalno, jasno dičena ando trajo, ali ako previše vodin briga pale lende tumaro vido avela zasenime thaj e tama pherela tumaro trajo.”^c **11,36**

O Isus phenel isto čačipe sago usporedba. Vo phenel pale manuša save si pherde čačipe sago kaj si von svetiljka savi zurale sijal. ^d **11,38** E Jevreja sas pravilo te e manuša thoven pire vas di ke khuvja te aven obredno čiste anglo Del.

thaj e bilačhipeja. ⁴⁰ Bi gođavalen! Naj li o Del okova kaj stvorisardas e manušes thaj pindžarel les andral sago vi avrjal?^a ⁴¹ Zato den okova so si andral, andar e tahtaja thaj andar e čare so handžvale inčaren samo pale tumende, okolende savende si maj potrebno sago milostinja thaj saste avena čiste andral thaj vi avrjal.

⁴² Ali jao tumende, farisejalen! Kaj den deš posto e Devlešće katar sa e začinurja thaj katar o povrće^b a či marin pale pravda e manušendi thaj pale ljubav e Devlešći so si maj važno. Trubun te den deš posto ali či troman te zanemarin akava so si maj važno.

⁴³ Jao tumende farisejalen! Kaj volin te bešen pe počasne thana ande sinagoge, thaj te e manuša pozdravin tumen pherde poštuipe prema tumende pe javne thana.

⁴⁴ Jao tumende farisejalen kaj sen sago e limorja, save naj obeležime, pe save e manuša phirena a či džanen kaj si okote o limori thaj postain duhovno melale!”^c

⁴⁵ Askal varesosko katar e sikavne e Mojsiješće zakonestar phendas e Isusešće: “Sikavneja, dok gajda phenes, vi amen vredos.”

⁴⁶ A o Isus phendas: “Jao vi tumende, sikavnaleni e Mojsiješće zakonestar! Kaj čhon pe manuša o pharipe gajda kaj den len pravilo save naštik te inčaren a tumen korkoro ni e najesa či kamen te mrdnon te pomožin lende te inčaren godova pharipe. ⁴⁷ Jao tumende!

Kaj vazden e prorokonende spomenikurja, a tumare pradada mudardinelen. ⁴⁸ Godolesa kaj či train so e prorokurja sikavenas svedočin kaj odobrin okova so čerdine tumare pradada: von mudardinelen, a tumen spomenikurja vazden lende!”^d

⁴⁹ Zato vi o Del mudro phendas: ‘Bičhalava lende e prorokonen thaj e apostolen. Varesaven mudarena a varesaven pragonina.’

⁵⁰ Zato tumaro naraštaj smatrilapes došalo palo rat kaj sas čhordo e prorokonengo

^a **11,40** O Isus koristil te phučel akava te ukoril e farisejen kaj či hačaren kaj si okova so si ande lende ile zurale važno. ^b **11,42** e začinurja thaj katar o povrće Ando original ramol: “E nana thaj katar e ruta thaj katar svako vrstako povrće.” ^c **11,44**

Kana e Židovurja phirenas prekal e limorja, postanisardinesas obredno nečiste ili aver alavenca či avilinesas majbut svete. Akala limorja save nas označime prouzročinas te von godova slučajno postanin. ^d **11,48** O Isus koril e farisejen thaj e sikavnen e Mojsiješće zakonestar. Von džanen palo mudaripe e prorokonen, ali či osudin pire pradada godova kaj mudarenas len. Aver alavenca: “Gajda kaj umesto te osudin len, tumen potvrdisaren thaj slažintumen lenca”.

katar o postanko e themesko,
⁵¹ katar o rat e prvo dži ke paluno
 prorokosko, e Aveljesko dži ko rat
 e Zaharijasko,^a savo sas mudardo
 maškar o žrtveniko thaj o svetište.
 Ej phenav tumenđe, kaj rodelape
 o računo katar akaja generacija
 tumaro naraštaj avela odgovorno
 pale godova rat savo sas čordo!^b

⁵² Jao tumenđe, sikavnalen e
 Mojsiješće zakonestar! Kaj line
 e ćija o džanglipe pale Devlesko
 carstvo thaj garadine katar e
 manuša.^c Korkoro či den andre
 ando carstvo, a či mućen te den
 andre okola kaj kamen te den.”

⁵³ Kana o Isus inkljisto okotar,
 e sikavne e Mojsiješće zakonestar
 thaj e fariseja počnisardine
 zurale te holjavon pe leste thaj
 navalisardine pe leste te phučen
 les but vareso. ⁵⁴ Von dičhenas te

astaren les ande varesavo pogrešno
 alav sar optužisardinesas les.

O Isus sikavel pire učenikonon te na aven dvolične

(Mt 10,26–27)

12 ¹ Askal ćida pes majbut
 milje manuša, gajda kaj
 jek avrešće uštavenas e pungre.
 Ali o Isus prvo phendas pire
 učenikononđe: “Len tumen sama
 kaj o farisejsko licemerje buljol
 sago o kvasco savo šukljarel sasto
 humer. ² Kaj avel e vrjama kana
 sa so si garado avela arakhado
 thaj sa so si tajno ašundola
 angle savorende.^d ³ Zato, sa so
 phendine ande tama ašundola
 po svetlo thaj sa so phendine
 varekašće po kan ande sobe katar
 e krovurja propovedilape.”

^a **11,51** O Avelj sas prvo manuš savo sas mudardo ando Purano zaveto (1. Mojs 4,1–16), a o Zaharija sas zadnjo manuš savo sas mudardo ando Purano zaveto (2. Dnev 24,20–22).

^b **11,51** Jedine prorokurja saven poštuin si e mule prorokurja! Baš sago lenđe pradada či čhonas kan ke prorokurja ando purano Zaveto, gajda vi akala fariseja thaj e sikavne e Mojsiješće zakonestar či čhon kan ko Isus thaj čikamen te čhon kan ke apostolja saven o Isus bičhalel. E Devlesko strpljenje okončila pes thaj vo konačno sudila e Izraelošće pa le sa e brša save odbacisardine lešči poruka. ^c **11,52** O Isus phenel pale Devlesko čačipe sago kaj si ando čher ande savo e učenikurja čikamen te den andre, ali či mućen ni averende te avelen e ćija te den andre. Akava značil kaj e sikavne či pindžaren čačes e Devles, ali sprečin vi averende te pindžaren les. ^d **12,2** Aver alavenca: “Na aven sago kaj si von, kaj anglo Del avela sa putardo so akana e manuša garaven. E manuša po krajo džanena sa so ko garadas.”

**Na daran kaj sen
dragoceno e Devlešće**

*(Mt 10,28–33; 12,31–32;
Mk 3,28–29)*

⁴ O Isus nastavisardas: “Phenav tumenđe mungre drugarenđe: na daran katar okola save šaj te mudaren samo o telo, a pale godova naštik éeren tumenđe khanči. ⁵ Ali phenava tumenđe kastar trubun te daran: daran katar o Del savo, šaj lel o trajo thaj askal čhudel les ando pakao. Lestar daran!

⁶ Pa či li bićinenpe pandž čiriklja pale samo duj lovora? Pa palem ni ječe lendar o Del či bistrel. ⁷ A tumenđe si svako bal po šoro đinado.^a Zato na daran! Kaj sen e Devlešće maj vredne nego but e čiriklja!”

**Trubul te priznaisaras e
Isuses anglo them**

(Mt 10,32–33; 12,32; 10,19–20)

⁸ “Ko akate pe phuv anglo them priznajil kaj pripadil mande, pale leste me o Čhavo e Manušesko phenava, angle anđelurja e Devlešće kaj pripadil mande. ⁹ Ali okova savo odreknilpe

mandar angle manuša akate pe phuv, gajda vi me odreknivaman lestar angle anđelurja e Devlešće. ¹⁰ Ali phenav tumenđe ko god mothol alav protiv mande o Čhavo e Manušesko, jartolape lešće. Ali okolešće ko vredo^b po Sveto Duho, či jartolape lešće.

¹¹ A kana anena tumen po sudo thaj ande sinagoge, angle poglavarja thaj angle vlast, na vodin briga so phenena te branin tumen! ¹² Kaj o Sveto Duho ande godova časo sikavela tumen so te phenen.”

O Isus sikavel te či avas pohlepne

¹³ Vareko maškar o them phendas lešće: “Sikavneja, phen mungre phralešće te podelil manca so muklas amende amaro dad.”

¹⁴ Pe godova o Isus phendas lešće: “Manuša, ko čhuta man te avav tumaro sudco ili deliv maškar tumende?” ¹⁵ Askal phendas savorenđe: “Lentumen majdur katar svako pohlepa, kaj o čačo trajo či avel katar okova so situmen.”

¹⁶ Askal o Isus phendas lenđe akaja usporedba: “Varesave barvale manušesće but bijanda e phuv ¹⁷ thaj ačhilo te gndil ande

^a 12,7 Šaj te pouzdimen ando Del. Kaj vo džanel majbut nego so amen džanas. Či džanas ni kozom bal po šoro siamen, ali o Del džanel još vi majbut katar godova. ^b 12,10 vredo^b po Sveto Duho Ili “hulil po Sveto Duho”. Sago primer, dik ando Mt 12,31–32; Lk 11,15.

peste: ‘So te ćerav? Kaj najman kaj te ćhav sa akava so bijanda mande e phuv.’¹⁸ Taj phendas: ‘Ake so ćerava! Haravava mungre žitnice taj vazdava majbare taj okote ćhava sa mungro điv taj mungro laćhipe.’¹⁹ Askal phenava korkoro mande ake situ ande zalihe but laćhipe pale but e brš kaj aven. Dušo mungrije, akana odmoritu, ha, pi taj veselitu!’

²⁰ Ali o Del phendas lešće: ‘Bigođavereja! Već arjat mereja!^a A sa so ćidan, kasko avela?’

²¹ Gajda avela okoleja kaj ćidel pešće barvalipe, a ći ćidel barvalipe savo si vredno ande Devlešće jakha.”

O Del del okolende save paćan okova so si lende potrebno

(Mt 6,25–34)

²² Askal o Isus phendas pire ućenikonende: “Zato phenav tumende: na han holji palo trajo: so hana; ni palo telo so dena pe tumende.”²³ Kaj o trajo si maj vredno katar o habe, a o

telo katar e drze.^b ²⁴ Dićhen pe gavranurja!^c Ći sadin niti ćiden, najlen spremište ni žitnice, a palem o Del pravarelen. Kozom sen tumen majvredne nego e ćiriklja!²⁵ A ko tumendar šaj e brigenca te lundarel piro trajo samo pale jek đes?²⁶ Dakle, ako tumen naštik ćeren ni okova so si maj cara, sostar askal stalno han holji pale sa aver?

²⁷ Dićhen e poljske luluda sar barjon! Niti trudinpe, niti štrikon pešće drze. A palem, phenav tumende: Kaj ni o caro Solomon ande pire kuć e drze nas maj laćhardo katar ni jek lendar.²⁸ Ako o Del del pe poljsko ćar gajda šukar drze, savi ađes si, a već thejara ćhudelpes ando bov te phabol, kozom majbut dela pe tumen šukar drze. Tumen cara paćivalen!²⁹ Zato vi tumen: na samo gndisaren pe godova dali situmen dosta te han taj te pijen. Na uznemirin tumen zbog godova!³⁰ Sa godova roden e manuša save ći pindžaren e Devles. Tumaro nebesko Dad džanel kaj sa godova

^a 12,20 Ando original ramol: “Već arjat ćiri duša mandelpe tutar” a duša odnosilpes pe manušesko trajo. Aver alavenca: “Arjat merja!” ^b 12,23 Budući kaj o Del dijatumen tumaro trajo taj vi tumaro telo, sigurno šaj paćan lešće kaj dela tumen vi okova so si tumende potrebno palo trajo. ^c 12,24 Okola save ćhonas kan ko Isus smatrinas kaj si e gavranurja beskorisne pošto e Židovurja naštik hanas akaja vrsta ćirikljen.

trubul tumen. ³¹ Nego roden o carstvo e Devlesko,^a a godova sa nadodaila pe tumenđe!

³² Na dara mungro cikno stado!^b Kaj si e volja tumare Dadešči te del tumen o carstvo.

³³ Bićinen okova so si tumen thaj e love den e čorende! Gajda čidena tumenđe trjaste save či phurjon thaj barvalipe savo či propadnila, večno blago savo si ando nebo kaj o čor či avel thaj kaj o moljco či halales. ³⁴ Kaj phenav tumenđe, kaj si tumaro barvalipe, okote avela vi tumaro ilo.”

O Isus mothol pale godova kaj palem boldelapes pe phuv

(Mt 24,45–51)

³⁵ O Isus phendas lenđe vi akava:

“Aven spremne te služin^c thaj tumare stenkurja neka phabon.

³⁶ Aven sago okola kaj ažučaren pire gospodare kana boldelpes andar e svaturja te odma putren lešće čim aresel thaj marel po

vudar, ³⁷ Blago o kole slugonende saven o gospodari, kana avela, aračhel džungade! Čačes phenav tumenđe, kaj korkoro o gospodari čholalen pale sinija te bešen, thaj čhola pe peste o keceljko, te poslužil len. ³⁸ O gospodari šaj te boldel pes ande opaš e rjat ili ande zora a blago e slugenđe saven o gospodari aračhela kaj si još džungade thaj ažučaren les.

³⁹ Ali akava džanen: kana džanglasas o domačino ande savi vrjama avela o čor, či muklasas te del ande lesko čher. ⁴⁰ Vi tumen uvek aven spremne kaj me o Čhavo e Manušesko avava kana či nadina tumen.”

Okola save paćan trubun te čeren e Devlešči volja

⁴¹ Pe godova o Petar phendas: “Gospode, phenes li godoja usporedba samo pale amende ili vi pale savorende?”

⁴² A o Gospod Isus phendas: “Ko si okova verno thaj razumno

^a 12,31 roden o carstvo e Devlesko Akava značil “usredotočin tumen pe lesko carstvo” ili “zurales čeznin pale lesko carstvo”. ^b 12,32 cikno stado O Isus pire učenikonen akharel stado. Stado si grupa ili čopori bakhre ili buznja pale save e čobanurja vodin e briga. Sago kaj e čobanurja vodil e briga pale pire bakhre, gajda o Del vodil briga pale e Isusešće učenikurja. Aver alavenca, “Na vodin briga. Vi ako najtumen but džene thaj sen slabe, sago o cikno stado bakhrora, tumare nebešće Dadešće sviđosajlo te mućel tumen te train ande lesko carstvo.”

^c 12,35 Ando original ramol: “Neka tumare lundže drže aven zategnime pale tumari haravlji.” E manuša indarenas pe peste lundže haljine. Thaj phandenas pes len e haravljenca te e haljine či smeton lenđe dok čerenas bući. Aver alavenca: “phanden tumare haljine e haravljenca gajda te aven spremne te služin”, ili “aven lačharde thaj spremne te služin.”

upravniko saves o Gospod čhola te vladil pe leše sluge thaj te delen habe ande pravo vrjama?

⁴³ Blago okole slugašće saves o gospodari kana boldelape, aračhel kaj gajda čerel. ⁴⁴ Čačes, phenav tumenđe, o gospodari čhola godole slugone te upravljil lešće saste barvalipeja. ⁴⁵ Ali ako godova sluga phenel ande piro ilo: ‘Mungro gospodari či avela gajda sigo’ thaj ačhel te marel e slugonen thaj e sluškinjen, te hal, te pijel thaj te matol, ⁴⁶ avela o gospodari godole slugasko ando đes savo či nadilapes thaj ando časovavi či ni slutil; strogo kaznilales gajda kaj činela les pe kotora te delil e sudbina okolenca save či pačan.

⁴⁷ O sluga savo pindžarel e volja pire gospodarišći, a khanči či čerdas te pripremil pes pale vrjama kana boldela pes lesko gospodari, avela strogo kaznime. ⁴⁸ A okova sluga kaj či džanglas e gospodarešće volja, a čerda vareso kaj zaslužisarel e kazna, cara avela mardo. A katar okola kašće but dijas lendar majbut vi rodela. Okolestar kašće si but poverime lestar but vi rodela pes.”

Zbog o pačipe ando Isus avela razdor

(Mt 10,34–36)

⁴⁹ Askal o Isus phendas: “Me avilem te čhudav e jag e sudošći pe phuv! Sar volisardemas te već počnisardas te phabol! ⁵⁰ Ali majsigo trubul te pretrpiv e muke thaj o smrto, zurales si mande pharo dok godova či avel gata!^a ⁵¹ Gndisaren kaj me avilem te anav miro pe phuv maškar o them? Nisar. Avilem te anav razdor. ⁵² Kaj katar akana e familije rspin pes: trin džene avena pe mungri rig, a aver duj protiv ili duj pe mungri rig a trin protiv mande. ⁵³ O čhavo avela protiv o dad thaj o dad protiv o čhavo, e dej protiv e čhej, thaj e čhej protiv e dej, e sokra protiv piri bori thaj e bori protiv e sokra.”*

O Isus sikavel kaj trubun te pindžaren lešće znakurja

(Mt 16,2–3; 5,25–26)

⁵⁴ A e bute themešće o Isus phendas: “Kana dičhen kaj o kalo oblako lelpes katar o more

^a 12,50 Ando original ramol: “E boldimasa trubul te bolaman.” Akate o boldipe značil pe okova so o Isus trubul te trpil. Sago kaj o paj učharel e manušes kana bolel pes, gajda e patnja učharela e Isuse. * 12,53 Mih 7,6

po zapado, odma phenen: ‘Dela o bršnd!’ Thaj gajda si. ⁵⁵ Kana dičhen kaj phurdel e bavlal katar e pustinja po jugo, phenen: ‘Avela tati vrjama’, thaj gajda avela. ⁵⁶ Licemerja!^a Džanen te prosudisaren o izgled e nebosko thaj e phuvjako. Sar askal či pindžaren mungre znakurja save trubuinesas te pindžaren!^b

⁵⁷ Tumen korkoro trubuinesas te pindžaren so si ispravno! ⁵⁸ Sago vi ako vareko prl tumen zbog o dugo savo či počindine thaj kamel te inđarel tumen po sudo, još dromesa den sa tumendar te nagodbasa rešin tumen lestar, te či inkalel tut anglo sudo. O sudco delatut ko stražari, a o stražari čhudelatu ande tamnica. ⁵⁹ Phenav tuće: ‘Či inkljeja okotar dok či počines dži ke posljedno lovoru.’”^c

O Isus sikavel kaj trubul te pokaimen pale amare bezeha

13¹ Askal aviline varesave manuša thaj phendine e Isusešće kaj o Pilato savo sas rimsko upravniko dijas naredba te mudarenpes varesave

manuša andar e Galileja. Thaj sas mudarde ando jerusalimsko Hramo dok anenas e žrtve. ² O Isus phendas lenđe: “Dali si godova dokaz kaj godola Galilejcurja save nastradisardine sas majbut bezehale katar aver Galilejcurja?

³ Nisar! Phenav tumenđe: vi tumen gajda avena duhovno hasarde ako či obratintumen ko Del!

⁴ Ili gndin kaj okola dešuohto, pe save haradili e Siloamsko kula thaj mudardalen sas majbut bezehale katar sa e manuša save trainas ando Jerusalem? ⁵ Nisar! Phenav tumenđe: vi tumen gajda avena duhovno hasarde ako či obratin tumen ko Del.”

O Isus kroz e usporedba sikavel kaj si amen još cara vrjama te pokaimen

⁶ Askal o Isus phendas lenđe akaja usporedba: “Varesošće manuš e sas zasadime smokva ande lesko vinograd. Avilo o manuš te dičhel dali bijandas plodo, ali či arakhlales pe smokva plodo.

⁷ Zato phendas e vinogradarešće: ‘Ake već trin brš avav thaj rodav

^a **12,56** *Licemerja* Godola manuša sas dovoljno gođaver te pindžaren e znakurja kaj avel o bršnd ili e tati vrjama. Ali odbisardine te priznain kaj si e Isusešće čudurja znakurja save sikaven kaj si vo okova saves o Del bičhaldas te spasil e themes. ^b **12,56** Aver alavenca: “Dakle, sigurno trubuinesas te hačaren so značil okova so o Del ćerdas kroz mande akala đesa!” ^c **12,59** O Isus e themešće phendas akaja prispodoba te upozoril len kaj moraš te pomiripes e Devlesa majsigo nego so avel e vrjama te osudilen.

plodo pe akaja smokva thaj či arakhav les. Čhin lat. Sostar te crpil e phuv?’

⁸ A o vinogradari phendas lešće: ‘Gospodarina, mukla još akava brš, a me hanavava oko late thaj čhava oko late o štalsko gunoj. ⁹ Možda ipak pe okova brš bijanel. A ako či bijanel askal čhinejalat.’”

O Isus sastarel ando savato

¹⁰ Jek savato dok o Isus sikavelas ande jek sinagoga. ¹¹ Okote sas varesavi manušnji savi dešuohto brš sas grbavo thaj naštik uspravilas pes. Ande late sas o bilačo duho savo ćerelas te avel nasvali ¹² Kana o Isus dikhlala, akhardala peste thaj phendas: “Manušnjije, oslobodime san katar ćiro nasvalipe!” ¹³ Thaj čhuta pire vas pe late, a voj odma ispravisajli thaj počnisarda te slavil e Devle.

¹⁴ A okova savo sas vođa ande sinagoga holjajlo kaj o Isus sastardas ando savato, thaj phendas e themešće: “Šov si đes ando kurko kana trubul te ćerelpes bući! Ande godola đesa aven thaj saston, a na ande savatosko đes!”

¹⁵ O Gospod askal phendas lešće: “Licemerne! Vi tumen ćeren bući savatone. Zar či svako tumendar savatone odrešil pire guruve ili magarco katar e jasle, thaj

inđareles po paj te napoiles?

¹⁶ Naj li vi voj čhej andar e Avraamesko plemeno, savja o Sotona phangla već dešuohto brš, či li trubujasas vi lat o Del te odrešil katar godova nasvalipe savo si laće okurja ande savatosko đes?”

¹⁷ Pe godova sa lešće protivnikurja ladžajle, a sa aver raduisajle e šukar delende save o Isus ćerdas.

E Devlesko carstvo barjol sago e gorušicako zrno thaj buljol sago o kvasco

(Mt 13,31–33; Mk 4,30–32)

¹⁸ Pale godova o Isus phendas: “Sova si slično o carstvo e Devlesko? Sova te usporedisarav les? ¹⁹ Slično si e gorušicaće zrnosa savo si zurale cikno, kana o manuš lel les thaj čhudeles ande piri bar. Barjol thaj ćerdol ando kaš thaj e čiriklja ćiden pes thaj ćeren gnezdurja ande lešće ranja.”

²⁰ Thaj palem phučlalen: “Sova te usporediv o Carstvo e Devlesko?

²¹ Vo si sago kana e manušnji lel o kvasco thaj šukljarel les ande bari količina ^aaro dok sa či šukljol.”

O Isus sikavel kaj si phare te den ando carstvo e Devlesko

²² Gajda o Isus načhelas kroz e gava thaj e varošice, sikavelas thaj

^a 13,21 Ando original ramol “trin mere” save si varekaj katar 40 kile.

putuillas ando Jerusalem. ²³ Askal vareko phendas lešće: “Gospode, dali si cara okola kaj spasinpe?”

A o Isus phendas lenđe: ²⁴ “O vudar e nebosko si usko. Trudintumen te den andre kroz leste, kaj phenav tumenđe, but rodna te den kroz leste, ali naštik dena. ²⁵ Kana o gospodari e čheresko zaključil o vudar avela prekasno. Askal ačhena avri marena po vudar thaj phenena: ‘Gospode, putar amende!’ Vo phenela tumenđe: ‘Či džanav tumen ko sen.’

²⁶ Askal počnina te phenen: ‘Pa amen tusa halam thaj pilam, a tu sikavejas pe amere sokača!’

²⁷ A vo phenela tumenđe: ‘Phenav tumenđe: či džanav ko sen.’^a Džantar mandar savora save nepravda čeren!’

²⁸ Okote rovena thaj škripina e dandena kaj avena gajda holjarike kana dičhena e Avraame, e Isako, e Jakove thaj sa e prorokonen ando carstvo e Devlesko, a tumen avena čhudine avri. ²⁹ Askal avela o but o them katar o istok thaj katar o

zapid, katar o severo thaj katar o jugo thaj bešena pale sinija ando carstvo e Devlesko.^b ³⁰ Thaj dik, okola save si akana prve askal avena pe poslednjo than, a okolen save akate smatrin kaj si poslednje avena majbare.”^c

E Isusešće si phare palo Jerusalem

(Mt 23,37–39)

³¹ Ande godova časo aviline varesave fariseja thaj phendine e Isusešće: “Inklji thaj džatar akatar, kaj o caro Irod kamel te mudarel tut.”

³² A o Isus phendas lenđe: “Džan thaj phenen godole lisicaće:^d ‘Ake, tradav e bilačhe duhonen thaj sastarav ađes thaj thejara, thaj trito đes avava gata.’ ³³ Ali ađes, thejara thaj overthara moraš te nastaviv o drom kaj valda e prorokurja naštik aven mudarde avrjal o Jerusalem.

³⁴ Manušalen andar o Jerusalem, tumen save mudaren e prorokonen thaj barenca čhuden tumen ande okola saven o Del bičhaldas!

^a 13,27 *či džanav ko sen* Aver alavenca: “Najsen mungre drugarja niti mungri familija thaj najsen akharde pe mungri gozba.” ^b 13,29 But e židovurja save pretpostavin kaj si deo e Devlešće carstvosko či avena ande leste. A but okola save naj židovurja andar sa e krajurja e themešće avena uključime ande Devlesko carstvo ^c 13,30 Ando original ramol: “Okola save si prve avena palune, a e palune avena prve.” Te aves “prvo” prestavil važnost ili čast. Aver alavenca: “Avela majvažno ... avela majcara važno”, ili: “O Del počastila ... o Del ladžarela”. ^d 13,32 *lisicaće*: Sago e lisice, o Irod sas lukavo thaj štetočina, ali vi kukavica thaj beznačajno.

Kozom drom lijem te štitiv e čhavren tumaren sago kaj e khanji pire pujoren tale pire phaka a tumen či kamline! ³⁵ Ake akana, tumaro čer avela pusto!^a Taj phenav tumenđe, či dičhena man dok či avel o časo kana phenena: ‘Blagoslovime o kova savo avel ando alav e Gospodesko!’^{*b}

O Isus palem sastarel ando savato

14¹ Jek savato avilo o Isus ando čer ke jek vođa e farisejengo te hal lesa. Okola save sas okote lače lenas sama pe leste so čerela. ² Kaj pojavisajlo anglo Isus varesavo manuš savo sas nasvalo gajda kaj sas les paj thaj šuljolas lestar. ³ Pe godova o Isus phučla e sikavne e Mojsiješće zakonestar thaj e farisejen: “Dali si muklino prema e Mojsijesko zakono te savatone sastarelpes o manuš ili naj?” ⁴ A von khanči či phendine. Askal o Isus čhuta pire vas po nasvalo manuš, sastardale thaj phendas lešće kaj šaj džaltar. ⁵ A o Isus phendas: “Ko tumendar savatone či čerel bući? Ako varekašće tumendar o čhavro ili o gurutv perel ande haing, zar či

odma inkalena les?” ⁶ Pe godova naslen so te phenen.

O Isus sikavel te avas ponizne

⁷ Kana o Isus dikhlas sar okola kaj si akharde pe gozba len pešće prve thana te bešen, phendas lenđe e usporedba: ⁸ “Kana vareko akharel tut pe svaturja, na beš po prvo than kaj so ako si akhardo vareko ko si majvažno tutar?” ⁹ Te či o domačino savo akhardas tut thaj vi les phenela tuće: ‘Ušti thaj de o than okole manušesće.’ Askal ladžavoja, ušteja thaj bešeja po paluno than.

¹⁰ Nego kana vareko akhareltut džä thaj beš pe paluno than, thaj kana avela okova kaj akhardatut, te phenel tuće: ‘Drugarina pripremisardem tuće majlačho than!’ Askal aveja počastime angle sa save si akharde. ¹¹ Kaj svako ko korkoro pes uzvisisarel, avela ponizime, a ko korkoro pes ponizil, avela uzvisime.”

¹² A askal o Isus boldapes ko domačino thaj phendas lešće: “Kana čeres habe ili večera, na akhar čire drugaren, ni čire phralen, ni čire familija, ni čire barvale komšijen, te či vi von

^a 13,35 O Jerusalimsko them odbacisardas e Isuse sago e Mesija. O Del akana odbacil len thaj majbut či štitila len. Maj posle e rimsko vojska uništisardas o Jerusalem (70 brš palo Hristo.) ^{*} 13,35 Ps 118,26 ^b 13,35 O Isus palem boldela pes pe phuv. Askal o them andar o Jerusalem pindžarena kaj si vo o Mesija.

možda tut akhardinesas thaj pe akava način boldasas tuće. ¹³ Nego kana ćeres gozba akhar e čoren, sakaten, banđen, thaj koren.

¹⁴ Kaj len naj sova te bolden tuće. Gajda aveja blagoslovime kaj o Del pale godova nagradila tut kana vo vaskrsnila e pravedne manušen andar e mule.”

O Isus phenel pale bari gozba ande Devlesko carstvo

(Mt 22,1–14)

¹⁵ Kana godova ašunda jek katar e manuša pale sinija, phendas e Isusešće: “Blago okolešće savo hala ando carstvo e Devlesko!”

¹⁶ A o Isus phendas lešće: “Varesosko manuš ćerda bari večera thaj akhardas e but e themes. ¹⁷ Kana e večera sas gata, bičhalda e sluga te phenel e gostonende: ‘Sa si gata. Aven!’

¹⁸ A von jek pale avreste te phendine kaj naštik te aven. Prvo phendas lešće: ‘Ćindem njiva

thaj trubul te džav te dikhavla. Molivtu, jartosar man ke godova manuš.’ ¹⁹ Aver phendas: ‘Ćindem deš guruva, thaj trubul te džav te isprobiv len dali si lače. Molivtu, jartosar man ke godova manuš.’

²⁰ O trito phendas: ‘Upravo ženisajlem thaj zato naštik te avav.’^a

²¹ O sluga boldape thaj javisarda godole domaćinešće. Askal o domaćino holjajlo, thaj phendas e slugašće: ‘Inklji brzo pe sokača e gavešće thaj an akaring e čoren, sakaten, koren thaj e banđen.’ ²² Kana o sluga gajda ćerdas, javisardas e Gospodarešće: ‘Gospodarina, ćerdo si so phendan thaj još si than.’ ²³ O gospodari phendas e slugašće: ‘Inklji pe droma avrajl o gav thaj trade len te aven te pherdol mungro čere themesa. ²⁴ Kaj phenav tumende: Ni jek katar okola manuša save sas majsigo akharde či hana ni zalogajo katar e gozba savi ćerdem.”

^a **14,20** Godola manuša save sas akharde pe gozba uvredisardine e caro. Pale gozba sas već dumut obavestime, a akana kana avili e vrjama te aven, von izmišljini hohamne thaj smešne razlogurja. Sostar vareko ćindasas e njiva savi nikada či ni dikhlas ili ćindasas e guruven save či pregledisardas, ili trubujasas sasti vrjama te ačhel čere te avel pire romnjasa? Inčaren piro imetko thaj piri familija sago kaj si majvažno katar o gospodari. O Isus upozorisardas kaj e love, imanje, familija nikada či trubuinesas te aven maj važne katar o Del (dik o retko 25-33 tele).

**E manuša trubun te aven
potpuno predaime e Isusešće**

(Mt 10,37–38; 5,13; Mk 9,50)

²⁵ E Isuseja putuillas o silno them. O Isus boldape thaj phendas lenđe:

²⁶ “Ako vareko kamel te avel mungro učeniko, moraš te volil man majbut^a nego pire dade, deja, romnja, čavren, phralen, phejen, pa majbut vi katar piro trajo.

Inače naštik avel mungro učeniko!

²⁷ Ko či lel piro trušul či džal pale mande thaj naj spremno te merel pale mande, naštik avel mungro učeniko!^b

²⁸ Kaj khonik tumendar, kana kamel te sagradil e kula, či prvo bešel thaj proračunil e troškurja te dičhel dali sile sova te završil.^c

²⁹ Inače šaj dogodisajlo sas lešće te uspil samo te čhol o temelji thaj naj les dosta love te završil, a askal savora save godova dikhlinessas

mardinesa muj lestar ³⁰ thaj phenen: ‘Akava manuš počnisarda te gradisarel a naštik završil!’

³¹ Ili savo caro teljardasas ando rato aver caronenca a te majsigo či bešel thaj gndil dali šaj pire deš milje vojnikonenca te svladil okoles savo avel pe leste pire biš milje vojnikonenca?

³² Ako procenil kaj naštik svadina len, bičhalela pire manušen te roden miro dok si lenđe protivnikurja još dur po drom.

³³ Zato khonikal naštik postanil mungro učeniko savo či mućel sa so siles zbog mande.”^d

**E Isusešće učenikurja si
korisne sago o lon**

(Mt 5,13; Mk 9,50)

³⁴ Askal o Isus još phendas lenđe: “O lon si lačno. Ali ako o lon naj londo, sova askal londarelape?

^a **14,26** Ando original ramol: “Ako vareko avel mande thaj či mrzal pire dades ... naštik avel mungro učeniko”. Akate si “mrzal” preuveličime pale majcikni ljubav savi e manuša trubun te sikaven e manušenće osim e Isusešće.

^b **14,27** Akaja metafora značil kaj moraš te pokorinpes e Devlešće thaj te aven spremne te patin pe bilo savo način te avilinessas e Isusešće učenikurja. Sago kaj e manuša andar o Rimo često tradenas e manušen te indaren pire trušula maj sigo nego so sas čače razapnime sago znako kaj pokaisajle. O Isus či gndil kaj svako hrišćanino trubul te avel razapnime. E manuša andar o Rimo često tradenas e manušen te indaren pire vlastite trušula maj sigo nego so razapnisardine len sago o znako kaj pokorisajle ando Rimo.

^c **14,28** Aver alavenca: “na teljaren pale mande dok či utvrđin kozom mola tumen”.

^d **14,33** Lačne si kana vareko želil te avel e Isusesko učeniko, ali ako vareko pokušil te sledil e Isuse a te či indarel piro trušul thaj odrenkilpes katar sa so siles, postanil beskorisno sago okova savo kamlas te gradil a nas les love te završil ili sago o caro savo delo ande bitka savi naštik pobedisardas.

³⁵ O bilondo lon naj lačo ni pale phuv, ni palo gnoište, nego samo te čhudelpes. Ašunen kana več situmen kan!”

Prispodoba pale hasardi bakhre

(Mt 18,12–14)

15¹ Oko o Isus éidapes o but e carinikurja thaj e bare bezehale manuša te ašunen les sar sikavel. ² Zato e fariseja thaj sikavne e Mojsiješće zakonestar mrmljinas: “Družilpes e bezehalenca thaj još čak vi hal lenca!”^a

³ Pe godova o Isus phendas lenđe akaja usporedba: ⁴ “Ko tumendar, ako siles šel bakhre thaj hasarel ječe či mućela okolen injavardeš thaj inja ande divljina,^b thaj či đelosas te rodel godole ječe dok či aračhel les? ⁵ A kana aračhel les, pherdo bah čhol les pe dume ⁶ thaj

boldel les čhere thaj čim aresele čhere akharel pire komšijen thaj pe drugaren thaj phenel lenđe: ‘Raduintumen manca! Arakhlem mungre hasarde bakhres.’ ⁷ Phenav tumenđe, gajda savora ando nebo avena maj bahtale pale jek bezehalo manuš savo obratilpe e Devlešće nego pale injavardeš thaj inja save gndin kaj si pravednikurja thaj kaj či trubun te obratines ko Del.”^c

E usporedba pale manušnji savi hasardas e love

⁸ O Isus phendas lenđe: “Savi godoja manušnji ako sila deš rupa,^d thaj jek hasarel, či del jag o stenko, thaj lače šlavel o čher rodel dok či aračhel les? ⁹ A kana aračhel les, akharel pire komšinicen thaj pire drugaricen thaj phenel lenđe: ‘Raduin tumen manca! Arakhlem o rup savo hasardem.’ ¹⁰ Phenav

^a **15,2** thaj još čak vi hal lenca. E fariseja či hanas ande čhera e manušenđe save či poštuinas lenđe stroge zakonurja oko o thoipe e vastengo, deš posto thaj te halpes o odredime habe, kaj daranas kaj godova čerela e farisejen te aven nečiste thaj kaj zbog godova o Del či prihvatila len. ^b **15,4** Godova sas verovatno o pašnjako pe savo e bakhre bezopasno čarjonas. Paše sas verovatno vi e aver čobanurja save aračenas pire bakhre thaj šaj pomožin lenđe te len sama pe lenđe. ^c **15,7** injavardeš thaj inja save gndin kaj si pravednikurja thaj kaj či trubun te obratines ko Del O Isus koristil o sarkazam sar phendasas kaj e fariseja naj ando pravo zato kaj gndin kaj von či trubun te pokain pes. Aver alavenca: “Injavardeš thaj inja manuša sago tumen, save gndin kaj si pravedne thaj kaj gndin kaj či trubun te pokain pes.” ^d **15,8** deš rupa Ando grčko originalno ramol: “deš drakmi”. Askal sas jek rup prosečno počin pale jek đes.

tumende, kaj gajda e Devlešće andelurja raduina pes pele jek bezehalo savo obratil pes.”

Prispodoba palo hasardo čhavo

¹¹ Thaj o Isus nastavisarda te čerel svto: “Varesave manuše sas duj čhave. ¹² O maj terno phenda pire dadešće: ‘Dade, deman akana mungro naslestvo savo pripadil mande.’ Thaj o dad podelisarda o barvalipe.

¹³ Kana nakhline varesave đesa o majterno čhavo čidas sa piro, thaj otputisarda ande dur e phuv thaj okote potrošisarda sa piro barvalipe pire bilače trajosa.

¹⁴ Kana potrošisarda sa, dija e bari bok ande godoja phuv, thaj nas les so te hal. ¹⁵ Askal đelo thaj zaposlisajlo sago sluga ke jek manuš ande godoja phuv thaj čarjarelas lešće balen.^a ¹⁶ O čhavo sas gajda bokhalo kaj rado halasas vi e ljuste katar e maune save^b hanas e bale, ali khonikal či delas len lešće.

¹⁷ Kana napokon avilo peste, phendas: Ke mungro dad e najamnikurja mungre dadešće si habe gači kaj uvek vi ačhel,

a me akate merav bokhatar!

¹⁸ Uštava, teljarava ke mungro dad thaj phenava lešće: ‘Dade, sagrešisardem protiv tute thaj protiv o Del ando nebo! ¹⁹ Najsem majbut dostojno te akharama čire čhavesa. Primima sago ječe katar čire najamnikurja.’

²⁰ Uštulo thaj teljarda ke piro dad. Dok sas još dur katar piro čher, lesko dad dikhla les dok sas još po drom thaj sažalisajlo pe leste thaj prastajas angle leste, dijales mrtiko thaj čumida les. ²¹ A o čhavo phendas lešće: ‘Dade, sagrešisardem protiv tute thaj protiv o Del! Najsem majbut dostojno te akharama čire čhavesa.’

²² A o dad phenda e slugende: ‘Brzo inkalen e majšukar haljina thaj den pe leste! Čhon lešće e angrušči^c po naj thaj e sandale pe lešće pungre!^d ²³ Anen e maj thule guruve thaj denle čhurjasa, pa te pogostime thaj te veselime ²⁴ Kaj akava mungro čhavo sas mulo thaj akana boldapes ando trajo, hasardo sas thaj akana arakhadilo!’ Thaj počnisardine te veselinpe.

^a 15,15 O židovsko zakono phendas kaj si e bale nečiste životinje. Prema akava zakono, e židovurja či tromaie te han balano. Dik 2. Mojs 11,7. Dakle, o židovsko them mrzalas e balen thaj e manušen save vodinas e briga pale bale. ^b 15,16 e ljuste katar e maune Kava sas e ljuste maunurja save barjon pe rogačengo kaš. ^c 15,22 e angrušči E angrušči sas znako palo često thaj autoriteto. ^d 15,22 e sandale pe lešće pungre Kana vareko indarelas e sandale godova sikavelas kaj si godova manuš slobodno, a naj robo.

²⁵ Pale godoja vrjama lesko majpurano čhavo écerelas bući ande njive. A kana boldape thaj sas več paše, andar o čher ašundolas e muzika thaj o čhelipe.

²⁶ Pa akhardas ječe slugo te phučel so si godova. ²⁷ A o sluga phendas: ‘Boldapes čiro phral thaj čiro dad dija čhurjasa e thule guruve kaj te proslavil kaj lesko čhavo boldapes džudo thaj sasto.’

²⁸ O maj purano phral holjajlo thaj či kamla te del andre. Askal o dad inkljisto thaj počnisarda te molil les te del andre. ²⁹ A vo phendas pire dadešće: ‘Me ake gaći brš služiv sago robo tuće thaj nikada či obisardem te écerav so phendan mande, a tu nikada ni jarco či dijanman te proveseliman mungre drugarenca.

³⁰ A kana avilo kava čiro čhavo savo e kurvenca haljarda sa čiro barvalipe, tu dijan lešće čhurjasa maj thule guruve.’

³¹ Pe godova o dad lesko phendas lešće: ‘Čhaveja, tu san uvek manca thaj sa mungro vi čiro si.

³² Ali trubul te radujimen thaj veselimen kaj akava čiro phral sas mulo thaj akana boldapes ando tražo, hasardo thaj arakhadilo!’”

Koristin akale themesko barvalipe te steknin tumenđe barvalipe ando nebo

16 ¹ O Isus askal phenda pire učenikonenđe e usporedba: “Sas varesavo barvalo manuš saves sas baro sluga saves e manuša prnas kaj rspil o barvalipe pire gospodaresko. ² O barvalo manuš akharda pire bare sluga thaj phendas lešće: ‘So godova ašunav pale tute? Sikav mande o računjo kaj ramosardan sar vodijas e briga pale mungro barvalipe zato kaj majbut naštik aves mungro baro sluga!’

³ Pe godova o baro sluga phendas ande peste: ‘So te écerav kana mungro gospodari či del više te écerav bući pale leste? Te džav te hanavav najman snaga. Te prosiv? Ladžavo si mande. ⁴ Džanav so écerava! Thaj kana gajda écerava e manuša lače primina man ande pire čhera,^a kana majbut či avava e gospodaresko baro sluga.’

⁵ Askal akhardas ječe po ječe katar o kola save sas udžile lešće gospodarešće. Thaj phučlas e prvo manuše savo sas udžile: ‘Kozom san udžile mungre gospodarešće?’

^a 16,4 e manuša lače primina man ande pire čhera Nadisajlo kaj šaj trailas godole manušenca thaj kaj von vodina e briga pale leste.

⁶ ‘Šel bačve^a e maslinsko zetino’, phendas o kova savo sas udžile. A o baro sluga phendas lešće: ‘Le čiro računó beš thaj odma ramosar pandžvardeš.’

⁷ Pale godova phendas e averešće: ‘A tu, kozom san tu udžile?’ ‘Šel mere^b điv.’ Phendas vi lešće: ‘Le čiro računó thaj ramosar pe ohtovardeš.’

⁸ Thaj o gospodari pohvalisarda e bilačhe bare slugas kaj sas snalažljivo. Kaj e manuša akale themešće^c maj snalažljivo postupin prema okola save si lende slične nego e manuša katar o svetlost.^d

⁹ A me phenav tumenđe, steknin tumenđe drugarja gajda kaj ispravno koristin akale themesko barvalipe thaj kana o barvalipe majbut či avela korisno o Del primila tumen ande večne stanurja ando nebo.^e

¹⁰ Ako šaj pačas e manušesće ande cikne buća, askal šaj pačas lešće vi ande bare buća thaj ako naštik pačas e manušesće ande cikne buća askal naštik pačas lešće ni ande bare buća.

¹¹ Ako najsenas pačivale ande e themesko barvalipe, sar o Del poverila tumenđe duhovno barvalipe te upravin lesa? ¹² Thaj ako ande averesko barvalipe najsenas pačivale, sar o Del delatumen tumaro?

¹³ Ni jek sluga naštik služil duje gospodaren ande isto vrjama. Kaj ječhe mrzala, a avere volila; ili ječešće avela pačivalo a avre prezirila. Naštik služin e Devlešće thaj e barvalipešće ande isto vrjama.”

¹⁴ Sa gadava ašundine okola save sas pohlepne pale love e fariseja, thaj marenas muj katar o Isus.

^a **16,6** Šel bačve Ando original ramol: “Šel bata”. Godova sas varekaj katar 3.000 litre.

^b **16,7** Šel mere Ando original ramol: “Šel kôrova”. Sas varekaj katar 20.000 kile.

^c **16,8** e manuša akale themešće Akava odnosil pes pale okola save si sago o nepravedno upraviteljo savo či pindžarel e Devles ili či maril pale leste. Aver alavenca: “E manuša akale themešće”. ^d **16,8** e manuša katar o svetlost “Svetlo” akate phenel palo Del ili palo pravedno ponašanje. Aver alavenca: “E Devlešće manuša”, ili “e manuša save train ando svetlo”.

^e **16,9** primila tumen ande večne stanurja ando nebo. Akava značil kaj o Del, savo si zadovoljno kaj koristin e love gajda te pomožin averenđe, ili Drugarja, savende pomožinas tumare lovenca, ažučarena tumen ando nebo.

¹⁵ A o Isus phendas lenđe: “Tumen éeren tumen kaj sen pravedne anglo them, ali džanel o Del tumare ile. Kaj so e manuša smatrisaren vredno, e Devlešće grjacolpe.”

E Devlesko zakon važil zauvek

(Mt 11,12–13; 5,18, 31–32)

¹⁶ Askal o Isus phenda lenđe: “E Mojsijesko zakono thaj e knjige save ramosardine e purane prorokurja sikavenas pe sa dok či avilo o Jovano savo bolelas, a katar askal navestilaspe e bahtali nevimata palo carstvo e Devlesko. Thaj katar askal nagovorisaras savoren te den ando carstvo e Devlesko. ¹⁷ Ali godova či značil kaj e Mojsijesko zakon majbut či vredil kaj maj loće nestanila o nebo thaj e phuv, nego te propadnil jek tačkica andar o zakono.

¹⁸ Sago kaj ramol ando zakon: svako ko rastanilpe katar piri romnji thaj lel avrja, écerel preljub; thaj ko oženilpe e romnjasa savi si rastanime, preljub écerel.”

O čoro Lazar thaj o barvalo manuš savo či inćarelas o zakon

¹⁹ Askal o Isus nastavisarda: “Sas varesosko barvalo manuš, savo lelas pe peste majšukar thaj maj kuč drze, trailas svako đes raikane thaj veselilaspe.

²⁰ A angle lesko vudar pašljolas varesavo čoro manuš savo sas sa ande čirurja. Lesko alav sas Lazar, ²¹ thaj čeznilas samo te čaljol e prušukenca save perenas katar e barvalešči sinija. Dok gajda pašljolas avenas e džučhela thaj čarnas e čirurja pe leste.

²² A kana mulo o čoro, e anđelurja inđardinele ande Avraamešće angalja.^a Pale godova mulo vi o barvalo manuš, thaj prahosardine les. ²³ A lešči duša đeli po than kaj si e mule,^b thaj dok sas ande bare muke vazda pire jakha thaj dadural dikhlas e Lazare ande Avraamešće angalja.

²⁴ Thaj čhutas muj: ‘Dade Avraame, smiluitu mande thaj bičhal e Lazare te umočil piro naj

^a 16,22 *ande Avraamešće angalja* Ando original ramol: “Po kolin e Avraamesko” ili “ande angalja e Avraamešće”. Akava podrazumilpe o Avraam thaj o Lazar pašljonas jek paše avreste sago kaj halaspe pe grčke gozbe. E bah ando nebo si često sikadi ando alav e Devlesko ande slike e gozbaće. ^b 16,23 Ando original ramol: “Had”. Nazivi “Had” thaj “Šeol” koristilpe ande Bibliji ando odnos po smrto thaj po than kaj džan e manušende duše kana o manuš merel

ando paj thaj šudrjarel mungri čhib kaj zurales mučiman ande kava plameno.’

²⁵ Pe godova phendas o Avraam: ‘Detut gođi, čhaveja, kaj tu pale čiro trajo primisardan čiro lačhipe, a gajda vi o Lazar piro bilačhipe. Akana vo akate tešilpe, a tu mučistu. ²⁶ Osim godova, maškar amende thaj tumende si bari provalija, thaj vi okola save kamlinesas naštik načhen okotar akaring, niti akatar okoring.’

²⁷ Pe godova o barvalo manuš phendas: ‘Molivtu askal, dade, bičhal e Lazare ando čher mungre dadesko. ²⁸ Kaj siman pandž phral pa neka džal thaj upozoril len te na vi von aven akaring ande kava than e mukengo.’

²⁹ A o Avraam phendas lešće: ‘Opominlen o Mojsija thaj e prorokurja ande prire zapisurja. Neka čiton len thaj čhon kan lende.’

³⁰ A vo phendas: ‘O na, dade Avraame! Nego te avilo lende vareko andar e mule, obratinape.’

³¹ A vo phendas lešće: ‘Ako či ašunen e Mojsija thaj e prorokonon, či pačana sa vi te uštel thaj avel lende vareko andar e mule.’”

O Isus sikavel e učenikon te aven poslušne e Devlešće

(Mt 18,6–7; 15; 21–22; Mk 9,42)

17 ¹ O Isus phendas pire učenikonende: “O iskušenje moraš te avel, ali teško e manušesće kroz savo avel o iskušenje. ² Kasave manušesće avilosas majlačhe te unglaven lešće o mlinsko bar oko e kor thaj te čhuden les ando more, nego te crdel po bezah ječhe katar akala manuša saven si cara paćipe. ³ Upozoriv tumen! Ako čiro phral savo si verniko pogrešil, ukori les thaj jartosar lešće ako pokailpes. ⁴ Pa ako vi efa drom po đes sagrašil protiv tute thaj efa drom po đes avel thaj phenel tuće: ‘Jartosar manđe. Pogrešisardem!’, jartosar lešće.”

⁵ E apostolja phendine e Gospodešće: “Trubulamem majbut paćipe. Phen amende sar te dobis!”

⁶ O Gospod phendas lenđe: “Te aveltumen paćipe gajda cara sago kaj si e gorušicako zrno, phendinesas akale dudošće: ‘Inkaltu e korenosa thaj presaditut ando more!’, thaj vo presadisajlosas.

⁷ Ko tumendar phenela pire slugašće savo oril ili lel sama pe stoka, kana boldela pes andar o poljethaj del ando čer: ‘Av brzo thaj beš pale sinija?’ ⁸ Či umesto godova phenena lešće gajda: ‘Čer mande večera! Čhov e kecelja pe tute thaj služisar man dok hav thaj pijav, pale godova tu haja thaj pijeja?’ ⁹ E slugašće pale godova či zahvalilpe kaj vo samo čerel piri bući. ¹⁰ Gajda vi tumen: kana sen poslušne e Devlešće, phenen: ‘Sluge sam save či zaslužisaren pohvala! Čerdam samo so samas udžile te čeras!’”

O Isus sastarel e deš manušen saven sas morčhako nasvalipe

¹¹ Gajda dok putuilas majdur prema o Jerusolim, o Isus načhelas maškar e Samarijaći thaj e Galilejaći regija. ¹² Kana delas ande varesosko gav, angle leste avile deš gubavcurja. Ačhiline cara maj dur ¹³ thaj počnisardine

te čhon muj: “Isuse, Sikavneja, smiluitu amende!”

¹⁴ Kana o Isus dikhla len, phendas lenđe: “Džantar, thaj sikaven tumen e rašajende te dičhen tumen thaj phenen dali sen saste!”, thaj dok džanas dromesa sastile katar e guba.

¹⁵ Jek lendar dikhla kaj sastilo, boldape thaj slavisarda e Devle andar sasto glaso. ¹⁶ Čhudape pe koča angle Isusešće pungre thaj zahvalisarda lešće. A sas godova varesavo manuš andar e Samarija.

¹⁷ O Isus phučla: “Či li sastile deš džene? Kaj si okola inja? ¹⁸ Dali nijek lendar či boldape te del slava e Devlešće osim akava tuđinco?”

¹⁹ Askal phenda e manušesće savo sastilo: “Ušti thaj dža. Čiro paćipe ande mande spasisarda tut!”

O Isus phenel kaj avel o carstvo e Devlesko ande vrjama kana či nadimen

(Mt 24,23–28, 37–41)

²⁰ E fariseja phučline e Isuse: “Kana avela o carstvo e Devlesko?”

A vo phenda lenđe: “O carstvo e Devlesko či avela e zakononca save e manuša šaj promatrin gajda te šaj dičhelpes. ²¹ Naštik phenela pes: ‘Aketalo akate!’, ili: ‘Eketalo okote!’ Ake o carstvo e Devlesko si maškar tumende!”

²² Pale godova phendas e učenikonende: “Avela e vrjama kana kamena te dičhen jek katar e đesa kana me, o Čhavo e Manušesko, vladiva sago o caro, ali či dičhena godova đes. ²³ Askal phenena tumende: ‘Eketalo okote, aketalo akate!’ Ali na džan thaj na prasten inča! ²⁴ Kaj sago e munja kaj sevil pe jek krajo e nebosko thaj rasvetlil sa dži ke aver krajo, gajda avela vi manca, e Manušesće Čhavo, ando mungro đes. ²⁵ Ali majsigo trubuv but te pretrpisarav thaj akava naraštaj trubula te odbacilman.”

²⁶ “Thaj sago kaj sas dumut kana trailas o Noje,* gajda avela vi ando đes kana avava me o Čhavo e Manušesko: ²⁷ e manuša hanas, pijenas, ženinas pes thaj udainas pes dži ko đes dok o Noje či dijas ando baro brodo, thaj avilo o potop thaj uništisardas sa so nas ando baro brodo.

²⁸ Askal avela sago kaj sas dumut kana trailas o Lot:* Kana e manuša ando gav savo akhardolas Sodoma, hanas thaj pijenas, činenas thaj bičinenas, sadinas thaj gradinas,

²⁹ sa dži ke detharin kana o Lot inkljisto andar o gav Sodoma, a askal andar o nebo zapljuštisarda e jag thaj o sumpor thaj uništisardas sa okolen save ačhiline ando gav.

³⁰ Isto gajda iznenada avela ando đes kana boldava man me o Čhavo e Manušesko. ³¹ Gajda ande okova đes, ko avela po krovo, a lešće stvarja si ando čher, neka na fuljel te lel len. Thaj ko si ande njive, neka či boldel pes palpale te lel vareso pesa.^a ³² Dentumen gođi sar muli e Lotošće romnji!^{b*} ³³ Kaj ko lela sama pe piro trajo te aračheles, hasarela les; a ko hasarel piro trajo zadobila les palo večnost.”

³⁴ Phenav tumende, ande koja rjat kana me boldava man avena duj džene ande jek kreveto. Jek lelape, aver mučelapes. ³⁵ Duj džene meljina zajedno. Jek lelape, a aver mučelapes. ³⁶ ^{c*} Duj džene avena ando polje, jek avela lino a aver ačhela.

³⁷ Pe godova e učenikurja phučlineles: “A kaj godova Gospode?”

A o Isus phenda lende: “Avela očitó sago vi akaja poslovica: ‘Kaj

* **17,26** 1. Mojs 7,6–24 * **17,28** 1. Mojs 19,1–29 ^a **17,31** Lende krovurja sas ravne thaj e manuša šaj phirenas ili bešenas pe lende. ^b **17,32** Voj dikhlas palapeste palpale karingal e Sodoma thaj o Del kaznisardala zajedno e manušenca andar e Sodoma.
* **17,32** 1. Mojs 19,16 ^c **17,36** Varesave grčke rukopisurja silen akava stiho: “Duj avena ande njiva. Jek lelape, a aver mučelapes.” * **17,36** Mt 24,40

si e mule telurja, kote vi e lešinarka čidenape.”^{a*}

O Isus sikavel kaj ustrajno trubul te molimen

18¹ Askal o Isus phenda e učenikonende e usporedba te sikavel len sar uvek trubun te molinpe, thaj sar nikada či trubun te odustanin. ² Thaj phendas: “Ande jek gav sas jek sudija savo či daralas e Devlestar a e themestar či ladžalas. ³ A ande godova gav sas vi jek udovica savi stalno avelas leste thaj molilas les: ‘Deman pravda angle mungro protivniko.’ ⁴ O sudija varesavi vrjama či marilas pale godova, ali napokon phenda: ‘Vi ako či darav katar o Del thaj či mariv pale manuša, ⁵ ali dava pravda akale udovica, kaj ako či dav lat pravda, dosadila mande dok či dobil piro pravo, kaj stalno dosadil man!’”

⁶ Askal phendas o Gospod Isus: “Dičhen sar ispravno postupisarda o nepravedno sudija. ⁷ Kaj o Del strpljivo čhola kan ke lenđe molitve thaj pobrinila pe te dobil pravda okola save pripadin lešće thaj vapin lešće o đes thaj e rjat. ⁸ Phenav tumende kaj brzo dela

len pravda. Ali kana me, o Čhavo e Manušesko, boldavaman pe phuv, dali arakhava kasavo pačipe?”

O Del opravdil e poniznen

⁹ Askal o Isus phendas još akaja usporedba varesavende save sas uverime ande piri vlastito pravednost, a averen prezirisarenas: ¹⁰ “Duj manuša đele ando Hramo te molinpe. Jek sas farisejo a aver cariniko. ¹¹ O farisejo ačhelas thaj molilas pes pale peste: ‘Devla, nais tuće kaj najsem sago aver manuša, grabežljivo, nepravedno, preljubnikurjo, ili sago akava cariniko. ¹² Me postiv duvar ando kurko; dav deš posto katar sa so siman.’

¹³ A o cariniko, ačhelas majdur, thaj či usudilaspe ni pe jakha te vazdel prema o nebo, nego pećelaspe ando koliin te sikavel piri tuga thaj phenelas: ‘Devla av milostivo mande bezehalešće!’ ¹⁴ Phenav tumende: vo boldape čhere pravedno anglo Del, a na o farisejo! Kaj svako ko korkoro pes uzvisisarel, avela ponizime, a ko korkoro pes ponizil, avela uzvisime.”

^a 17,37 Kana e manuša dičhen e lešinaren sar čiden pes, džanen kaj si okote o mulo telo. Po isto način, savorende avela očitó kaj avel e Devlesko súdo. ^{*} 17,37 Jov 39,30

**E Devlesko carstvo
pripadil okolende save
si ponizne sago čhavra**

¹⁵ A e Isusešće anenas vi e majcikne čhavroren te čhol pire vas pe lende thaj blagoslovilas len. Kana godova dikhline e učenikurja, počnisardine te ačhaven len alavenca te na čeren godova. ¹⁶ A o Isus akharda len thaj phendas: “Mućen e čhavroren te aven mande thaj na branin lende, kaj kasavende pripadil o carstvo e Devlesko.” ¹⁷ “Čačes, phenav tumende, savo či primil

o carstvo e Devlesko sago cikno čhavro, či dela ande leste.”^a

**Khanči či tromal te avel
maj bitno katar godova
te služisaras e Devlešće**

(Mt 19,1–30; Mk 10,17–31)

¹⁸ Varesavo židovsko vođa phučlas e Isuse: “Lačhe sikavneja, so trubul te čerav te dobiv o večno trajo?”

¹⁹ A o Isus phendas lešće: “Sostar man akhares lačheja?^b Khonikal naj lačho, nego li samo o jedino Del. ²⁰ A e zapovedi andar o

^a **18,17** O Del kamel katar e manuša te prihvatin lešči vlast pe lende ponizno thaj te potpuno pouzdinpe ande leste. Aver alavenca: “Kogod kamel te del ando carstvo e Devlesko moraš te primil les ando pouzdanje thaj ponizno sago cikno čhavro.”

^b **18,19** *lačheja* O Isus phučel akava te dičhel dali e manuše si pravo razumevanje palo e Isusesko identiteto, odnosno, kaj si o Isus Del. Ako o manuš prihvatil les sago e Devles, vo askal prihvatila e Isusesko poziv te bićinel sa so siles thaj te teljarel pale leste.

Mojsijsko zakon džanes: ‘Na čer preljub’, ‘Na mudar’, ‘Na čor’, ‘Na svedočisar hohamne’, ‘Poštuisar čire dades thaj čire deja’.”*

²¹ A vo phendas: “Sa gadava čerav katar mungri ternipe.”

²² Kana godova ašunda o Isus, phendas lešće: “Još jek ačhilo tut: sa so si tut bićin thaj podelisar e čorende thaj avela tu barvalipe ando nebo. A askal av thaj dža pale mande.” ²³ Kana vo godova ašundas, ražalostisajlo kaj sas zurale barvalo thaj či kamlas te bićinel sa so sasle.

²⁴ O Isus dikhla pe leste thaj phendas: “Sar si phare e barvalešće te del ando carstvo e Devlesko!

²⁵ Maj loće si e kamilaće te načhel kroz e suvjaće kan nego o barvalo ando carstvo e Devlesko.”

²⁶ Okola save godova ašundine, phendine: “Pa ko askal šaj spasilpes?”^a

²⁷ A o Isus phendas: “So si nemoguće e manušenđe, moguće si e Devlešće.”

²⁸ Askal o Petar phendas: “Ake, amen muklam sa amaro thaj teljardam pale tute te sledistut.”

²⁹ A o Isus phendas lenđe: “Čačes, phenav tumenđe, naj godova savo muklasas piro čher, ili pire romnja, ili pire phralen, ili pire dade thaj pire deja, ili pire čhavren zbog o carstvo e Devlesko, ³⁰ a te či već pe akava them primila but maj but nego so muklas, a pe okova them si večno trajo.”

O Isus po trito drom spominjil piro smrto thaj o vaskrsenje

(Mt 20,17–19; Mk 10,32–34)

³¹ O Isus čidas oko peste e dešuduj apostolen, thaj phendas lenđe:

“Ake das ando Jerusalim, a okote dogodilape sa so e prorokurja ramosardine ando Sveto lil, pale mande e Manušesće Čhavešće.

³² Von predaina man ande vas e nevernikonenđe, save marena muj mandar, ladžarena man, vređona man, ³³ bićuina man thaj mudarena man, ali me o trito đes uštava andar e mule.”

³⁴ A e učenikurja khanči katar godova so o Isus phendas či haćardine. O značenje godole alavengo sas lendar garado

* **18,20** 2. Mojs 20,12–16; 5. Mojs 5,16–20 ^a **18,26** e Jevreja gndisardine kaj o manuš postanisardas barvalo zato kaj o Del blagoslovisardales zato kaj si godova manuš pravedno. Gndisardine kaj e čore manuša verovatno naj pravedne. Askal kana e manuša save čhonas kan ko Isus phendine kaj si nemoguće te o barvalo manuš del ando carstvo e Devlesko, pretpostavinas kaj e čore manuša naštik nadin pes kaj o Del spasila len katar o sudo.

thaj naštik hačardine so o Isus phenelas lenđe.

O Isus sastarel e kore manuše

(Mt 20,29–34; Mk 10,46–52)

³⁵ A kana o Isus avilo paše dži ko gav o Jerihon, varesavo koro manuš bešelaso po drom thaj prosilas. ³⁶ A kana o koro manuš ašunda kaj načhel okotar o but o them, phučlas so si godova. ³⁷ Phendine lešće: “Načhel o Isus andar o Nazaret.” ³⁸ A vo pe godova čhutas muj: “Isuse e Davidešće Čhaveja,^a smiluitu mande!” ³⁹ A okola kaj džanas anglal o Isus ačhavenas e kore manuše te na čhol muj, ali vo još maj zurale čholas muj: “E Davidešće Čhaveja, smiluitu mande!”

⁴⁰ Kana o Isus ašundales ačhilo thaj phendas te anenle leste. Kana e kore manuše andine maj paše o Isus phučlales: ⁴¹ “So kames te éerav tuće?” A vo phendas: “Gospode, te šaj dikhav.”

⁴² A o Isus phendas lešće: “Akana šaj te dičhes! Čiro pačipe sastarda tut.” ⁴³ E kore manušesće jakha odma putajle thaj počnisardas te

dičhel, uputisajlo dromesa palo Isus thaj počnisarda te slavil e Devles. Sa o them savo godova dikhla dija slava e Devlešće.

O Isus thaj o Zakej

19 ¹ O Isus dijaso ando Jerihon. Dok načhelas kroz o gav, ² angla leste avilo o manuš savo akhardolas Zakej. Vo sas glavno cariniko thaj sas zurale barvalo. ³ Probilas te dičhel e Isuse, ali sas zurale cikno manuš thaj naštik dikhlas les katar o but o them savo sas oko leste. ⁴ Vo zato prastaja anglal, thaj lijape opre pe smokva paše savi o Isus trubujas te načhel te šaj dičheles.

⁵ Kana o Isus areslo pe godova than, dikhlas opre thaj phendas lešće: “Zakej, brzo fulji tele! Ađes trubul te avav gosto ande čiro čher.”

⁶ O Zakej brzo fuljisto tele katar e smokva thaj pherdo bah ugostisarda les ande piro čher. ⁷ A sa save godova dikhline počnisardine te mrmljan: “Đelo ando čher e bezehalesko!”^b

⁸ A o Zakej ačhilo thaj phendas e Gospodešće: “Gospode ake, opaš

^a 18,38 O Isus sas e Davidesko potomko, a o David sas majvažno e Izraelosko caro. “Čhavo e Davidesko” sas titula ili naziv palo Mesija. ^b 19,7 E židovurja mrzanas e carenikon thaj gndisardine kaj nijek lačo manuš či trubul te družilpe lenca.

mungro barvalipe dava e čorende!
Thaj ako varekas hohadem, boldav
štar drom majbut.”

⁹ Pe godova o Isus phendas lešće:
“Ađes ande akava čer avilo o
spasenje^a kaj si vi akava manuš e
Avraamesko čavo!^b ¹⁰ Me o Čhavo
e Manušesko avilem te rodav thaj
spasiv okova so si hasardo!”^c

**O manuš trubul te avel
verno dok ažućarel o
carstvo e Devlesko**

(Mt 25,14–30)

¹¹ O but o them sa godova
ašunenas, a o Isus phendas lenđe
još jek usporedba zato kaj sas o Isus
paše pašo Jerusolim thaj gndinas
kaj odma pojavilape o carstvo e
Devlesko.^d ¹² Thaj phendas: “Sas
varesavo ugledno manuš savo
trubuja te otputuil ande dur e
phuv te okote okrunin les sago
caros,^e a askal te boldelpes. ¹³ Zato
akhardas pire deš slugonen, dijalen
svakones po opaš e kila rup so sas

štar čhonendi počin,^f thaj phendas
lenđe: “Trguin akale rupesa dok
či boldaman.” ¹⁴ A e manuša
andar lešči phuv mrzanas les thaj
bičhaldine pale leste e poslanikon
te phenen e majbare carošće:
‘Či kamas te akava caruisarel
pe amende.’

¹⁵ Kana vo primisarda piro
carstvo thaj boldape palpale,
naredisarda te anen lešće okolen
slugen savende dijas o rup te
ašunel kozom zaradisardine.

¹⁶ O prvo sluga avilo thaj phendas:
‘Gospodarina, o iznos savo
dijanman čerdem te avel deš
drom majbut.’ ¹⁷ Phendas lešće:
‘Odlično! Lačo san sluga, zato kaj
sanas verno ande cikno, dava tut
te vladis pe deš gava!’

¹⁸ Aver sluga avilo thaj phendas:
‘Gospodarina o iznos savo dijan
man čerdem te avel pandž drom
majbut.’ ¹⁹ Phenda lešće: ‘Lače!
Vladi pe pandž gava!’

²⁰ A o trito sluga avilo bi zaradako
thaj phenda: ‘Gospodarina, ale

^a 19,9 ande akava čer avilo o spasenje Aver alavenca: “O Del spasisardas e manušen save train ande godova čer.” ^b 19,9 manuš e Avraamesko čavo! Aver alavenca: “o manuš saves si paćipe sago kaj sas e Avraam.” ^c 19,10 so si hasardo Akava značil: “e manušen save odlutisardine katar o Del godolesa kaj čerdine bezah”. ^d 19,11 odma pojavilape o carstvo e Devlesko E židovurja paćanas kaj o Mesija uspostavila piro carstvo čim avela ando Jerusolim. Aver alavenca: “Kaj o Isus odmah započnila te vladil pe Devlesko carstvo”. ^e 19,12 okrunin les sago caros Akava si e slika pale o majcikno caro savo džal e majbare carošće. O majbaro caro dela e majcikne caro pravo thaj autoriteto te vladil pe piri vlastito phuv. ^f 19,13 Jek mina sas 600 gramurja, verovatno rup. Svako mina sas sago e počin katar 100 denarja, ađes okova so e manušende avilosas e počin pale štar čhon, pa deš mine sas e počin varekaj pale trinbrš.

tuće čiro rup, savo dijan man. Arakhavas les garado ando dikhloro. ²¹ Daravas tutar kaj san strogo manuš. Les so či uložisardan, thaj žanjis so či sadisardan.^a

²² Phendas lešće: ‘Pe čire alava aveja osudime, bilačheja slugo! Džanglan kaj sem strogo manuš, kaj lav so či uložisardem thaj kaj čidav kaj či sadisardem?’

²³ Sostar askal či uložisardan mungre love ande banka? Gajda barem dobisardemas e kamate.’

²⁴ Pe godova o caro phendas kolende save sas kote čidine: ‘Len lestar o rup thaj den okolešće saves si deš.’

²⁵ Phendine lešće: ‘Ali gospodarina, pa les već si pandž kile rup!’^b

²⁶ Phenav tumenđe phenda lenđe o caro: ‘Okoles kas si, delape lešće još majbut, a okoles save naj lelape lestar vi okova cara so siles.’^c

²⁷ A mungre dušmajen kola save čikamline man te me avav caro,

anen len akaring thaj mudaren len angle mande.”

O Isus del ando Jerusalim sago caro

(Mt 21,1–11; Mk
11,1–11; Jn 12,12–19)

²⁸ Nakon so phendas lenđe godova, o Isus teljarda majdur karingal o Jerusalim. ²⁹ Kana avilo paše džike gava e Vitfaga thaj e Vitanija save sas pe Maslinsko gor, anglal bičhaldala pire duj učenikonen ³⁰ thaj phendas lenđe: “Džan ando gav savo si angle tumende. Čim den ande leste, aráčhena phangle terne magaričo saves još khonik či jašisarda.^d Putren les thaj anenles.

³¹ Ako vareko phučel tumen: ‘Sostar putren e magaričo?’ Gajda phenen: ‘E Gospodešće trubul.’”

³² Von đele thaj arakhlina e magaričo sago kaj o Isus phenda lenđe ³³ Thaj dok e učenikurja putrenas e magaričo, e magaričo

^a 19,21 Les so či uložisardan, thaj žanjis so či sadisardan Akava sas verovatno izreka. O manuš savo lel andar o spremišće ili andar e banka o lačipe savo ande lende či čhutine, ili save žanjino o habe savo či sadisardine si metafora pale okova ko okoristolpe katar e phari bući aver manušendi. ^b 19,25 Ando original ramol: “deš mine” ^c 19,26 Aver alavenca: “Svako ko lačhe koristil okova so si lešće dino, delape lešće još ... katar o manuš savo či koristil lačhe okova so si lešće dino lelape lestar...”. ^d 19,30 saves još khonik či jašisarda Samo e životinja savja khonikal nikada či jašisarda ili koristime pale bući avilosas prikladno e Devlešće ili e carošće (dik 4. Mojs 19,2; 5. Mojs 21,3; 1. Sam 6,7).

gospodari phendas lenđe: “Sostar putren e magare?”

³⁴ A von phendine: “Trubul e Gospodešće.” ³⁵ Andine e magare ko Isus thaj čhutine pire haljine po magarco thaj bešlo o Isus pe leste.

³⁶ Thaj dok vo gajda džalas po magarco, e manuša buljarenas pire haljine po drom angle leste te sikaven čast e Isusešće. ³⁷ A kana već avilo paše te fuljel katar e Maslinsko gora, e but e manuša save džanas pale leste počnisardine pe sa o glaso te zahvalin e Devlešće pale sa e čudurja save dikhlina.

³⁸ Phenenas:

“Blagoslovime o Caro,
savo avel ando alav
e Gospodesko!

Po nebo miro
thaj slava e Devlešće ande
visine!”*

³⁹ Pe godova varesave fariseja save sas maškar o them phenenas

e Isusešće: “Sikamneja, phen ćire učenikonenđe te na phenen godova.”

⁴⁰ O Isus phendas: “Phenav tumenđe, ako von ačhen, e bara slavina!”

E Isusešće si pharo pale manuša andar o Jerusalem

⁴¹ Kana o Isus avilo paše dži ko Jerusalem thaj dikhla o gav, o Isus rujas pale manuša andar leste.

⁴² Thaj phendas: “Sar volisardemas te ađes arakhlinesas o drom e mirosko!^a Ali akana si kasno, thaj o miro si garado tumendar.

⁴³ Avena e đesa kana o dušmano zauzmila ćire zidurja, okolina tut thaj ćićidela tu katar sa e riga.

⁴⁴ O Jerusalime sraavnina tut e phuvjasa thaj vi ćire čhavren ande tute. Či ačhela tutar ni bar pe bareste kaj či pindžardan kaj o Del avilo ande tute.”^b

* **19,38** Ps 118,25–26; 148,1 ^a **19,42** O Isus sikavel piri tuga kaj e manuša andar o Jerusalem mukline piri prilika te aven pomirime e Devlesa. ^b **19,44** Akava opisil e opsada, kaj e vojska okružil o gav saves si zidurja oko leste. Kana e vojska okolina o gav e manuša naštik inkljena andar leste thaj khonik naštik pomognila lenđe. O Isus predvidisarda kaj godova avela ando Jerusalem, thaj dogodisajlo. Ande 70. brš posle o Hristo, e rimsko vojska opkolisarda o Jerusalem thaj kote mudardas e bute manušen.

**O Isus či mučel te
trguin ando Hramo**

*(Mt 21,12–17; Mk
11,15–19; Jn 2,13–22)*

⁴⁵ Kana o Isus dijas ando Hramo, počnisarda te tradel andar leste e trgovcen. ⁴⁶ Thaj phenda lenđe: “Ando Sveto lil ramol: ‘Mungro Hramo trubul te avel o čer pale molitva’, a tumen pretvorisardine les ande razbojničko špilja!” ^a

⁴⁷ Pale godova o Isus svako đes sikavelas ando Hramo, a e šorvale rašaja thaj e sikavne e Mojsiješće zakonestar zajedno e gavešće šorvalenca smišljinas sar te mudaren les, ⁴⁸ ali či arakhline o način sar te čeren godova kaj o them pažljivo čholas kan ke lesko sikavipe.

**E židovske vođe či priznain
e Isuse sago autoriteto**

(Mt 21,23–27; Mk 11,27–33)

20 ¹ Jek đes dok o Isus sikavelas e theme ando Hramo thaj navestilas e bahtali nevimata, aviline leste e šorvale rašaja, e sikavne e Mojsiješće zakonestar thaj vi aver e židovske starešine ² thaj phučline les: “Phen

amende ko dijatut vlast te čeres godova? Ko ovlasitisarda tut pale godova?”

³ A o Isus phendas: “Phučava me tumen. Phenen mande: ⁴ Dali o Del phenda e Jovanošće te bolel e manušen, ili e manuša phendine lešće te čerel godova?”

⁵ A von počnisardine te raspravlin pes maškar peste: “Te phendam katar o Del, phenela amende sostar askal či pačaine lešće? ⁶ A te phendam katar o manuš, sa o them čhudelape barenca pe amende dok či mudaren men. Kaj o them pačal kaj sas o Jovano proroko.” ⁷ Zato phendine e Isusešće kaj či džanen kastar avilo e Jovanesko autoriteto te bolel.

⁸ A o Isus phendas lenđe: “Askal ni me tumende či phenava katar man vlast!”

**O Isus usporedil e židovske
vođen e bilačhe vinogradarenca**

(Mt 21,33–46; Mk 12,1–12)

⁹ Pale godova o Isus phendas e themešće akaja usporedba: “Varesavo manuš zasadisardas o vinograd, thaj iznajmisarda les e vinogradarenđe. A askal otputuisarda pe lungo vrjama.

* **19,46** Jer 7,11 ^a **19,46** O Isus ukorisarda e trgovcen kaj uništinas e svrha pale savi sas e Devlesko Hramo. O Del kamla te o them molilpe ande lesko Hramo, ali e trgovcurja godova koristinas sago pijaco. Von isto gajda hohavenas e manušen thaj kaj naplatinas lenđe majbut nego so molas e stvarja save terubunas pale žrtva.

¹⁰ Kana avili e vrjama pale berba, bičhaldas pire slugo ke vinogradarja te kušen lesko deo savo bijandas e drak. Ali e vinogradarja mardineles, thaj bičhaldinele palpale čuče vastenca.

¹¹ Pe godova vo bičhalda lenđe aver slugo. Ali von vi godole mardine, mardine muj lestar thaj bičhaldinele palpale čuče vastenca.

¹² Bičhaldas lenđe vi e trito. A von vi les izranisardine thaj tradineles.

¹³ Pe godova o gospodari e vinogradesko phendas: ‘So te érav? Bičhalava lenđe mungre voljeno čhaves. Les valda poštuina kaj si mungro čhavo.’

¹⁴ Ali kana e vinogradarja dikhline e čhaves, počnisardine te éren svato maškar pende: ‘Akava si o nasledniko. Ajde te mudaras les thaj o naslestvo avela amaro.’ ¹⁵ Tradineles avri andar o vinogrado thaj mudardine les.

So gndin so érela lenca o gospodari e vinogradesko kana ašunela so sas? ¹⁶ Avela thaj mudarela godole vinogradaren a o vinograd dela aver vinogradarende ando najam.”

A okola save ašunenas e Isuse phendine: “Amen vareso gajda nikad či érdamas!”

¹⁷ A o Isus lače dikhlas pe lende thaj phendas: “A so askal značil okova odlomko savo ramol ando sveto lil:

‘O bar saves čhudine
e graditeljurja
postanisardas o bar
zaglavno?’*

¹⁸ Te pelo vareko pe godova bar, avela smrskome, thaj te pelo o bar pe varekaste, zgnječila les.”

¹⁹ E sikavne e Mojsiješće zakonestar thaj e šorvale rašaja kamline odma te astaren les kaj lače džangline kaj godoja usporedba odnosilpes pe lende, ali daranas katar o them.

E rašaja probin te iskušin e Isuse gajda kaj phučen les palo porezo

(Mt 22,15–22; Mk 12,13–17)

²⁰ Katar askal počnisardine te vrebini les thaj bičhaldine e špijunen save érenas pe kaj si iskrene te šaj optužin e Isuse kaj phenda vareso bilače, thaj te predain les e rimske upravitelješće. ²¹ Thaj phučline e Isuse: “Sikavneja! Džanas kaj phenes čačipe thaj sikaves ispravno, thaj či dičhes ko si ko, nego čačes sikaves e Devlesko

* 20,17 Ps 118,22

drom. ²² Phen amende dali trubul te anen e židovurja das e carošće o porez ili te či das?”^a

²³ A o Isus dikhlas kaj kamen te astaren les ande kloпка thaj phendas lende: ²⁴ “Sikaven mande jek lovoru savjava počinelpe o porez.^b Kašći si akaja slika thaj potpis pe leste?”

A von phendine: “E carošći.”

²⁵ “Askal den e carošće so si e carosko, a e Devlešće so si e Devlesko.” ²⁶ Gajda naštik arakhline doš ande okova so o Isus phenda anglo them, nego ačhiline zadivime lešće naukava thaj ačhiline bi alavesko.

O Isus sikavel kaj si čače vaskrsenje andar e mule

(Mt 22,23–33; Mk 12,18–27)

²⁷ Askal aviline leste varesave saduceja,^c save phenen kaj khonik či uštela andar e mule. Thaj phučline e Isuse: ²⁸ “Sikavneja, o Mojsije dijamen o zakon prema savo, ako mulo varekasko phral saves sas romnji a nas les čavra,

neka lesko phral lel lešće romnja sar voj bijandas lešće čhavo savo nasledila e imovina okolešći savo mulo thaj te inđarel lesko prezime.^{d*} ²⁹ Gajda sas ehta phral. Prvo phral oženisajlo thaj mulo a nas les čhava. ³⁰ Aver phral oženisajlo lešće manušnjasa ali vi vo mulo, ³¹ Askal o trito thaj gajda vi sa ehta muline a či mukline čavra. ³² Po krajo muli vi e romnji. ³³ Kašći romnji askal voj avela kana e manuša uštenu andar e mule kana sas romnji sa ehta phralendi?”

³⁴ O Isus phendas lende: “E manuša akale themešće udainpes thaj ženinpes. ³⁵ Ali okola saven o Del dičhel kaj si dostojne te ušten andar e mule thaj traina ande okova them savo avela či ženinape niti udainapes. ³⁶ Von majbut naštik ni merena, kaj avena slične sar e anđelurja. Von si čhave e Devlešće kaj vo boldalen palpale andar e mule. ³⁷ A kaj e mule uštenu, godova čak vi o Mojsije potvrdisardas ando odlomko po than kaj phabolas o grmo kaj e

^a 20,22 Nadisajle kajo Isus phenela ili “ej” ili “na”. Ako phenel “ej,” askal e židovurja avilinesas holjarike pe leste kaj phenel lende te počinen o porez e aver vlastende. Ako phenel “na,” askal e rimske vođe šaj phendine e Rimnjanende kaj o Isus sikavel e manušen te prekršin o rimsko zakon.

^b 20,24 Ando original ramol: “denar”.

^c 20,27 *saduceja* Vođečo židovsko versko thaj političko skupina. Prihvatistardine samo prve pandž knjiga andar o Purano zavjet thaj či pačanas ando trajo posle o smrto.

^d 20,28 Ando original ramol: “thaj vazdel potomstvo pire phralešće.” * 20,28 5.

Moj 25,5–6

Gospode akhardas e Avraamešće Devles, e Isakošće Devles thaj e Jakovešće Devles dumut nakon so von muline.* ³⁸ A o Del naj Del e mulengo nego o Del e džudengo, kaj si savora ande leste džude.”^a

³⁹ Pe godova phendine lešće varesave sikavne e Mojsiješće zakonestar: “Sikavneja! Lačhe phendan!” ⁴⁰ Thaj majbut či usudisajle khanči te phučenles.

O Mesija si majbaro katar o caro David

(Mt 22,41–46; Mk 12,35–37)

⁴¹ Askal o Isus phučla len: “Sostar phenelpe kaj si o Hristo samo potomko e caresko Davidesko?”

⁴² Pa korkoro o David phenel ande knjige e psalmurja:

‘Phenel o Gospod
mungre Gospodešće:
Beš po počasno than paše
mande^b

⁴³ dok či položiv e dušmajen čiren tale čire pungre!”^{*}

⁴⁴ Korkoro o David akhardas les pire Gospodeja. Sar askal avilosas samo lesko potomko?”^c

O Isus upozoril pire učenikonen te lenpe sama katar e sikavne e Mojsiješće zakonestar

(Mt 23,1–36; Mk 12,38–40; Lk 11,37–54)

⁴⁵ Askal anglo sa o them, o Isus phendas pire učenikonende: ⁴⁶ “Lentumen sama katar e sikavne e Mojsiješće zakonestar, save volin te phiravenpes ande lundže haljine, volin te e manuša pozdravin len pe javne thana, thaj te bešen pe prve thana ande sinagoge, thaj e počelja pe gozbe. ⁴⁷ Bi ladžavesko trošin e udovicači imovina, thaj hohamne molinpe dugo e Devlešće. Von avena maj strogo osudime.”

E udovica del e Devlešće sa so saslat

(Mk 12,41–44)

21 ¹ O Isus ando Hramo dikhlas e barvalen sar čhon ande riznica love sago daro e Devlešće. ² A dikhla vi varesošće čore udovica savi čhutas okote samo duj majcikne kovanice. ³ Thaj phendas: “Čačes, phenav tumende

* **20,37** 2. Mojs 3,6 ^a **20,38** Pošto akala manuša fizički muline, von moraš te aven još uvek duhovno džude. Aver alavenca: “nego o Del okolen kasko si duho još džudo, vi ako si lenđe telurja možda mule kaj lengo duho još trail ande Devlešći prisutnosti.”

^b **20,42** Ando original ramol: “pe mungri desno rig”. * **20,43** Ps 110,1 ^c **20,44** Pošto o David phendas kaj si o Mesija lesko “Gospod”, godova značil kaj si o Hristo majbaro katar o David, thaj naj samo e Davidosko potomko.

akaja čori udovice čhtas maj but savorendar. ⁴ Kaj savora von dine katar piro viško, a voj katar piro čorpe dijasa so silat.”

O Isus sikavel save znakurja avena po krajo e themesko

(Mt 24,1–22; Mk 13,1–20)

⁵ Dok varesave učeníkurja čerenas svato pale godova sar si o Hramo šukar ukrasime e barenca thaj e ukrasenca save e manuša andine e Devlešće, o Isus phendas: ⁶ “Avela e vrjama kana katar akava so dičhen či ačhela ni bar pe bareste. Svako avela harado.”

⁷ E učeníkurja phučlineles: “Sikavneja, a kana godova avela? Thaj sar džanasa kaj godova uskoro avela?”

⁸ A vo phendas lenđe: “Len sama te na aven hohade kaj but džene avena ande mungro alav thaj phenena korkoro pale peste kaj si von o Mesija thaj phenena avili e vrjama! Na džan pale lende.

⁹ Kana ašunena pale raturja thaj pale pobune, na daran. Kaj sa godova trubul te avel, ali godova

još naj odma o krajo.” ¹⁰ Askal još phendas lenđe: “O them borilape protiv aver them, thaj e carurja protiv aver carurja. ¹¹ Pe sa e riga e themešće avena e potresurja, bokhalipe thaj nasvalipe. Po nebo avena čudesne znakurja savendar dela e dar pe sa o them.

¹² Ali majsigo katar sa akava astarena tumen thaj tradena tumen. Predaina tumen e manušenđe ande sinagoge te sudin tumenđe. Inđarena tumen angle carurja thaj angle upravitelja zato kaj sledin man. ¹³ Godova avela tumari prilika te den svedočanstvo. ¹⁴ Zato zapamtin na maj anglal te gndin so phenena ande tumari obrana! ¹⁵ Me dava tumen alava thaj kasavi mudrost savjaće naštik proturečila niti te oduprilpe ni jek tumaro protivniko. ¹⁶ A izdaina tumen čak vi tumare dada, deja, phrala, drugarja thaj tumari familija. Varesaven tumendar vi mudarena. ¹⁷ Savora mrzana tumen zato kaj sledin man. ¹⁸ Ali či perela ni jek bal^a katar tumaro šoro. ¹⁹ Tumare duše spasina pes zbog godova ako či odustanin.”

^a 21,18 ni jek bal O Isus phenel pale jek majcikno deo pe manuško telo. Vo naglasil kaj či propadnila sasto manuš. O Isus već phendas kaj varesave lendar avena mudarde, pa varesave gndin kaj akava značil kaj lenđe či avela duhovno naudime.

**O Isus phenel kaj o
Jerusalim avela uništíme**

(Mt 24,15–21; Mk 13,14–19)

²⁰ O Isus nastavisarda te phenel lenđe: “A kana dičhena kaj e vojska opkolisardas o Jerusalim, askal džanen kaj avili paše e vrjama kaj avela opustošime. ²¹ Okola save aračhen pes ande Judejsko regija neka našen ande gore, thaj save si ando gav neka inkljen andar leste; a ni o kola save si ando polje neka či bolden pes ando gav. ²² Kaj ande godola đesa avela e Devlešći kazna te pherdol sa so ramol ando Sveto lil. ²³ Jao e khamne manušnjende thaj okolende save den čučí ande kola đesa! Kaj avena e bare nevolje pe phuv, thaj e Devlesko gnjevo pe akala manuša. ²⁴ Avena mudarde katar o oštro mačo, thaj avena inđarde ando ropstvo pe sasto them. A o Jerusalim uštavena okola save či džanen palo Del dok či isteknil e vrjama okolendi save či džanen palo Del.”

**O Isus ćerel svato kaj
boldela pes pe phuv**

(Mt 24,23–35; Mk 13,21–31)

²⁵ O Isus phenda: “Pojavina pes e znakurja po kham thaj po čhonut thaj pe čereja. A e theme pe phuv astarela o očaj zbog e huka thaj e talasurja andar o more. ²⁶ O them merela e daratar thaj katar godova kaj ažućarena so avela pe akava them, kaj vi e sile e nebošće uzdrmina pes. ²⁷ Askal dičhena man, e Manušesće Čhaves, sar avav pe oblakurja* ande bari sila thaj ande bari slava. ²⁸ Kana počnila sa godova te avel, ušten thaj vazden tumare šore kaj o Del uskoro oslobodila tumen.”

²⁹ Pale godova o Isus phendas lenđe e usporedba: “Dičhen e smokva ili bilo savo aver kaš.

³⁰ Kana dičhen kaj mućen e patrja, korkoro već džanen kaj si o milaj paše. ³¹ Gajda vi tumen kana dičhen kaj sa godova avel pale soste phenavas tumende,

* 21,27 Dan 7,13

šaj aven sigurne kaj si paše o carstvo e Devlesko. ³² Čačes, phenav tumenđe, kaj akava naraštaj^a sigurno či načhela dok sa akava či avel. ³³ E phuv thaj o nebo načhena, ali mungre alava ačhena zauvek.”

O Isus sikavel te avas uvek spremne pale leste

(Mt 24,36–51; Mk 13,32–37)

³⁴ O Isus phenda lenđe: “Len sama te či zuravol tumaro ilo ando handžvalipe palo habe thaj ando matipe ili ande traošće brige, thaj te či iznenadil tumen godova đes, ³⁵ savo avela sago zamka, pe sa e manuša save train pe sasti phuv. ³⁶ Zato stražarin thaj molintumen e Devlešće te šaj načhen sa kava so trubul te avel thaj te ačhen sago pobeđnikurja angle mande, e Manušće Čhaveste.”

³⁷ O Isus svako đes sikavelas ando Hramo, a račasa inkljelas thaj račarelas pe maslinsko gora.

³⁸ A so o them već katar e rano detharin avenas leste ando Hramo te ašunenles.

O Juda ugovoril e Isusešći izdaja

(Mt 26,1–5, 14–16; Mk

14,1–2, 10–11; Jn 11,45–53)

22 ¹ Avili paše e Pasha savi sas prvo đes katar o prazniko bikvascošće mangrengo. ² E šorvale rašaja thaj e sikavne e Mojsiješće zakonestar rodenas sar te mudaren e Isuse. Ali daranas katar o them.

³ Askal o beng dijas ando Juda andar o gav Iskariot, jek katar e dešuduj e Isusešće apostolja.

⁴ Vo đelo thaj dogovorisa jlo e šorvale rašajenca thaj e Hramske stražarenca sar te predail lenđe e Isuses. ⁵ Von raduisajle thaj obečisardine lešće kaj denas les love. ⁶ O Juda pristanisardas. Katar askal o Juda rodelas prilika te predail e Isuses lenđe a te na dičhel o them.

^a **21,32** akava naraštaj Postojin različite načinurja te hačarelpelpe akava redko: 1. akaja generacija značil okola save sas džude ande vrjama dok o Isus čerelas svato, a godova značil kaj uništilape o Jerusolim thaj e aver znakurja save anena dži ke Hristosko povratko počnila te dogodinpe dok si von džude dik; 2. akaja generacija značil vrsta manuša save si bilačhe thaj suprotinpe e Isusešće, a godova značil kaj uvek avela bipačale save suprotivina pe e Isusešće sa dži ko trenutko kana vo boldelape pe phuv; 3. akaja generacija značil “akaja rasa” thaj odnosil pe pe židovurja, so značil kaj e židovsko rasa či načhela majsigo nego so o Isus boldela pes, ili 4. akaja generacija značil e manuša save traina ande vrjama e carošći, thaj godova značil, kana dogodina pes e dogadžaja save si spomenime ande stihurja 25–26, o Isus boldelape pe phuv palo trajo godole generacijako.

Priprema e pashalno večera

(Mt 26,17–19; Mk 14,12–16)

⁷ Kana avilo o prvo đes katar o prazniko e bikvascošće mangrengo, ande savo trubujasas te žrtvuil pes o bakhro palo prazniko e pasha.

⁸ O Isus bičhalda e Petre thaj e Jovano thaj phendas lenđe: “Hajde džan thaj pripremin amende te has e pasha.”

⁹ A e učenikurja phučline les: “Kaj kames te pripremis lat?”

¹⁰ A vo phenda lenđe: “Ake, čim den ando gav malavela tumen o manuš savo inđarel paj ando bokali. Teljaren pale leste ando čher savo vo del ¹¹ thaj roden e domačine ande godova čher thaj phenen lešće: ‘O sikavno phučel ande savi soba šaj hal e pashalno večera pire učenikonenca?’

¹² Vo sikavela tumenđe e bari soba po sprato. Okote pripremin.”

¹³ E učenikurja đele ando gav thaj arakhline sa sar o Isus phendas lenđe thaj okote pripremisardine e pashalno večera.

O Isus del Nevo Savezo

(Mt 26,20–30; Mk 14,17–26; Jn 13,21–30; 1. Kor 11,23–25)

¹⁴ Kana avili e vrjama pale večera, o Isus lija than pale sinija e apostolenca. ¹⁵ Askal phendas lenđe: “Saste ilesa čeznisardem te hava tumenca akaja pashalno večera maj sigo nego so aven mungre muke.

¹⁶ Kaj phenav tumenđe, či majbut hava e pashalno večera dok či pherdol laći svrha ando carstvo e Devlesko.”^a

¹⁷ Lijas o tahtaj e molava, zahvalisardas e Devlešće thaj phendas: “Len thaj razdelin maškar tumende. ¹⁸ Kaj phenav tumenđe, katar akana majbut či pijava e mol dok či avel o carstvo e Devlesko.”

¹⁹ Askal o Isus lijas o mangro, zahvalisardas e Devlešće pale leste, phagla les thaj dijas pire učenikonenđe e alavenca: “Akava si mungro telo savo delpes pale tumende. Akava čeren te

^a **22,16** E Pasha dija godi e Izraelošće theme pe godova sar o Del izbavisarda len andar o ropstvo andar o Egipat kana žrtvuinas e bakhre thaj čhutine lesko rat po vudar pire čherengo. Po isto način, o Isus sas e Devlesko bakhro thaj e Isusešće ratesa oslobodil pire theme katar o ropstvo e bezehengo. O Isus palem avela thaj vladila sago o caro, a askal e vernikurja čerena e gozba thaj slavina kaj o Del izbavisarda len.

dentumen gođi mande.”²⁰ Gajda vi pale večera lija o tahtaj thaj phendas: “Akava tahtaj si mungro rat, rate Neve Savezosko savo čhordol pale tumende.”

²¹ “Ali ake, mungro izdajniko bešel manca pale sinija. ²² Me o Čhavo e Manušesko, moraš te merav sar si odredime, ali jao okolešće savo izdaila man!”²³ A e učeníkurja pe godova počnisardine te phučen pes ko maškar lende šaj avilosas godova.

**Ko kamel te avel vođa
e Devlešće manušengo
trubul te služil averende**

*(Mt 20,25–28; 19,28;
Mk 10,42–45)*

²⁴ Askal e učeníkurja počnisardine te prepírinpe maškar pende ko si majbaro lendar. ²⁵ A o Isus phendas lende: “E carurja akale themešće gospodarin pe pire thema thaj okola saven si vlast pe thema kamen te o them phenel pale lende kaj si lačhe. ²⁶ Ali tumen

na čeren gajda! Naprotiv, okova savo si majbaro maškar tumende, neka avel majcikno; a o vođa sago kova kaj služil. ²⁷ Kaj ko si majbaro? Okova savo bešel pale sinija ili okova savo služil les? Dali naj okova savo si pale sinija? A me ake služiv maškar tumende. ²⁸ Ačhiline mande verne ande mungre kušnje. ²⁹ Zato davtumen ando naslestvo e carosko čast kaj man dija lat mungro Dad ³⁰ te han thaj te pijen pale mungri sinija ande mungro Carstvo thaj te bešen pe prestolja te sudin e dešuduj plemenurja e Izraelošće.”

**O Isus phenel kaj
o Petar izdaila les**

*(Mt 26,31–35; Mk
14,27–31; Jn 13,36–38)*

³¹ A o Isus phenda: “Simone! Simone! Ake o sotona rodel katar o Del te probil tumaro pačipe ande mande. Zato rešetila tumen sago o điv kroz o sito.^a ³² Ali me molisajlem pale tute te čiro

^a 22,31 O beng kamla te odvoil len katar o Isus sago kaj o manuš odvoil o điv katar e ljuska.

pačipe ande mande ačhel. A kana palem boldejatu mande, učvrsti čire phralen.”

³³ O Petar phendas lešće: “Gospode, spremno sem tusa te džav vi ande tamnica vi ando smрто.”

³⁴ A o Isus phendas lešće: “Phenav tuće Petre, ađes ni o bašno či oglasila pes a tu trin drom hohaveja kaj či pindžares man.”

³⁵ Taj phendas: “Kana bičhaldem tumen po drom bi lovengo, bi trastako taj bi sandalengo, dal nedostailas tumenđe vareso?”

A von phendine: “Khanči či nedostailas amenđe.”

³⁶ Akana phendas lenđe: “Kas si love, neka lelen pesa! Isto gajda vi e trasta! A kas naj mačo, neka bićinel pire gada taj nek ćinel pešće mačo.^a ³⁷ Kaj phenav tumenđe, moraš te pherdol pe mande okova so si ramome ando Sveto lil: ‘E manuša ubrojinas man maškar e zločinurja,^{*} kaj sa so

e prorokurja ramosardine pale mande pherdola pes.”

³⁸ Von phendine lešće: “Gospode, ake akate siamen duj mačurja!”

A o Isus phendas lenđe: “Dosta si!”^b

O Isus molil e Devle te zaobiđil les e patnja ali te avel e Devlešći volja

(Mt 26,36–46; Mk 14,32–42)

³⁹ Askal inkljisto okotar taj po običaj uputisajlo pe maslinsko gora. Pale leste teljardine vi lešće ućenikurija. ⁴⁰ Kana areslo okote phendas lenđe: “Molin tume te na peren ande kušnja!”

⁴¹ Pale godova đelo maj dur lendar kozom šaj čhudelpes o bar taj pelo pe pire koča taj molisajlo: ⁴² “Dade! Ako kames, le mandar akava tahtaj patnje. Ali na te avel mungri nego ćiri volja nek!” ⁴³ A askal sikadilo lešće o anđeo andar o nebo te ohrabril les. ⁴⁴ A o Isus sa maj žarko molilas pe,

^a **22,36** kana e ućenikurja maj sigo teljardine taj propovedinas, o Isus sas zurale popularno taj e manuša rado ugostinas okolen save propovedinas e Isusešći poruka. E stvarja promenisajle akana taj e but e manuša suprostavina pes e Isusešće taj lešće porukaće, taj e ućenikurja moraš te lenapes sama taj te aven spremne te osigurinpe okolesa so trubul len taj zaštitinpe. ^{*} **22,37** Is 53,12 ^b **22,38** Dosta si Moguče značenja si: 1. Len si dovoljno mačurja, aver alavenca: “Akana siamen dosta mačurja” ili 2. O Isus kamel te von či ćeren svato kaj silen mačurja. “Dosta si kava svato pale mačurja”. Kana o Isus phenda kaj trubun te ćinen mačurja, vo uglavno phenelas lende palo o Opasnost saveja suoćina pes. Vo možda či kamlas čaće te von ćinen mačurja taj te borin pes.

ande smrtno muka, a o znojo pe leste postanisardas sago kapljice e ratešće save perenas pe phuv.^a
⁴⁵ Uštilo katar e molitva, boldape ke učenikurija thaj arakhlalen sar soven, iscrpime katar e žalosti.
⁴⁶ Pa phendas lenđe: “Sostar soven? Ušten! Molin tumen te na peren ande kušnje!”

O Juda izdail e Isuse

(Mt 26,47–56; Mk 14,43–50; Jn 18,3–11)

⁴⁷ Dok o Isus još écerelas svato, avilo o them, thaj angle lende o Juda jek katar e dešuduj učenikurja. Vo avilo paše ko Isus thaj kamla te čumidel les. ⁴⁸ A o Isus phendas lešće: “Juda, zar e poljupceja kames te izdais man, e Manušesće Čhaves?”

⁴⁹ A kana e ostale učenikurja dikhline so si, phučline: “Gospode, te napadis len e mačesa?” ⁵⁰ A jek lendar zamahnisardas e mačosa po sluga e šorvale rašaješće thaj čhindas lesko desno kan.

⁵¹ A o Isus phendas: “Mučen len te éceren godova! Na oduprin tumen majbut!” Askal čhutas o vas pe lesko kan thaj sastarda les. ⁵² Askal o Isus phenda e manušenđe save aviline te astaren les, e šorvale

rašajenđe, e Hramske stražarenca thaj e židovske starešinende: “Sago po pobunjeniko aviline pe mande e mačonenca thaj e rovljenca!
⁵³ Sostar či astardine man ando Hramo? Svako đes semas okote tumenca. Ali akava si tumaro časo thaj vladil e tama.”^b

O Petar odričil pes katar o Isus

(Mt 26,67–75; Mk 14,66–72; Jn 18,15–18, 25–27)

⁵⁴ Astardine e Isuse thaj inđardine les ando čher e šorvale rašajesko. A o Petar dadural džalas pale lete. ⁵⁵ A e stražarja maškare ande avlija astardine e jag thaj bešline okolo late. A o Petar bešlo maškar lende. ⁵⁶ Varesavi sluškinja dikhla les kaj bešel paše jag, oštro dikhla pe leste thaj phendas: “Vi akava sas e lesa!”

⁵⁷ A o Petar hohadas: “Manušnjije pa me či pindžarav les.”

⁵⁸ Nedugo pale godova još vareko lija les sama thaj phendas: “Vi tu san jek lendar!”

A o Petar phendas: “Najsem, manušeja!”

⁵⁹ Kana nakhlo varekaj katar jek sato, vareko aver odlučno phenda: “Vi akava sas čačes lesa! Pa Galilejco si!”

^a 22,44 Ande varesavo purano grčko rukopiso naj o 43, thaj o 44. retko. vladil e tama značil “e vrjama te o beng deluil”.

^b 22,53

⁶⁰ A o Petar phendas: “Manuša, či džanav so phenes!” Isto časo dok još motholas, oglasisajlo o bašno.

⁶¹ Askal o Gospod boldape thaj dikhlas po Petar, a o Petar dijape gođi ke alava e Gosodešće, save phendas lešće: “Phenav tuće još akaja rjat majsigo nego so o bašno ašundol, trin drom hohaveja kaj či pindžares man.” ⁶² O Petar inkljisto andar e avlija thaj zurales rujas.

⁶³ A e čuvarja počnisardine te maren e Isuse thaj te maren muj lestar ⁶⁴ Učhardine lešće jakha thaj phenenas lešće: “Prorokuisar ko dijatu dab!” ⁶⁵ Thaj but aver podrugljive alava phenenas lešće.

O Isus po sudo angle židovske vođe

(Mt 26,59–66; Mk 14,55–64; Jn 18,19–24)

⁶⁶ A kana svanosardas o đes, čidape o starešinstvo e themesko, e šorvale rašaja thaj e sikavne e Mojsiješće zakonestar thaj andine e Isuse anglo baro židovsko veće. ⁶⁷ Von phendine lešće: “Ako san tu o Hristo, phen amende godova!”

A Isus phendas lenđe: “Ako phenav tumende, či paćana mande. ⁶⁸ Ako phučav tumen dali

sem me o Hristo, či odgovorina mande. ⁶⁹ Ali katar akana me, o Čhavo e Manušesko, bešava po časno than pašo svemogućo Del.”*

⁷⁰ Pe godova savora phendine: “Tu dakle tvrdis kaj san o Čhavo e Devlesko!”

Vo phendas lenđe: “Tumen korkoro pravo phenen! Me sem!”

⁷¹ Pe godova phendine von: “Či trubul amen majbut dokaz. Korkoro ašundam andar lesko muj!”

E Isuse hohamne prrn anglo Pilato thaj anglo Irod

(Mt 27,11–14; Mk 15,1–5; Jn 18,28–37)

23 ¹ Askal sa e manuša save sas ando židovsko baro veće uštiline thaj inđardine e Isuses ko Pilato savo sas rimsko upraviteljo ² thaj optužisardine les: “Astartam les sar zavodil e theme thaj phenel lenđe te na počinen o porez e carošće, a pale peste phenel kaj si vo o Hristo, amaro caro.”

³ O Pilato phučlales: “Dali san tu o caro e židovengo?”

A o Isus phendas lešće: “Gajda si sago kaj tu phenes!”

* 22,69 Ps 110,1

⁴ Askal o Pilato phendas e šorvale rašajenđe thaj e themešće: “Nisošći doš či arakhav pe akava manuš!”

⁵ Ali von počnisardine još majbut te navalisaren: “Bunil e theme pire naukava ande sasti phuv e jevrejendi. Počnisarda ande regija e Galilejači thaj avilo sa dži akaring ando Jerusalem!”

⁶ Kana godova ašundas o Pilato, phučlas dali si godova manuš Galilejco. ⁷ Kana potvrdisardine godova, o Pilato bičhaldas e Isuse ko Irod, savo vladilas ande Galilejači regija. A o Irod baš askal arakhadilo ando Jerusalem.

⁸ A kana o Irod dikhla e Isuse, zurale raduisajlo kaj dumut već lija te dičheles zbog okova kaj ašundas pale leste, thaj nadisajlo kaj lestar dičhela varesosko čudo. ⁹ Thaj but phučlas e Isuse, ali vo khanči či phendas lešće. ¹⁰ A e šorvale rašaja thaj e sikavne e Mojsiješće zakonestar ačhenas, thaj žestoko prnas les. ¹¹ O Irod zajedno pire vojniconenca marda muj lestar. Dijas pe leste e carske haljine thaj bičhalda le palpale

ko Pilato. ¹² Godova đes o Irod thaj o Pilato pomirisajle kaj sas majsigo dušmaja.

E Isuse osudin po smrto

(Mt 27,15–26; Mk 15,6–15; Jn 18,39–19,16)

¹³ O Pilato akhardas e šorvale rašajen, e vođen thaj e themes ¹⁴ thaj phendas lenđe: “Andine mande akale manušes e optužbava kaj vo vazdel e themes pe buna. Me ake phučav les angle tumende thaj či arakhlem ni jek doš pe leste pale savi prn les. ¹⁵ A či arakhlem e doš pe leste, ni o Irod thaj zato bičhalda les palpale amende. Ake, vo či ćerda khanči sova zaslužisardas smrto. ¹⁶ Zato dava naredba te bičuin les thaj askal mukavales.” ^{17a}

¹⁸ A sa o them ande jek glaso čhutas muj alavenca: “Mudar les a muk amende e Varava!”

¹⁹ (O Varava sas ande tamnica kaj mudardas, thaj kaj vazdas e buna ando Jerusalem.) ²⁰ O Pilato probisarda te odgovoril len

^a **23,17** Ande varesave purane grčke rukopisurja ačhel ramome: “A svako brš kana sas o prazniko Pasha, mučenas lende po ječe phangles.” Dik Mt 27,15; Mk 15,6.

kaj kamelas te mućel e Isuses.

²¹ Ali o them čholas muj:

“Razapniles! Razapniles!”

²² Phućla len o Pilato trin drom:

“Ali savo zloćino vo ćerdas? Me khanći ći arakhav pe leste sova zaslućisardas smrto. Zato dava te bićuin les thaj mukava les.”

²³ A o them čholas muj thaj navalinas te razapnin e Isuse. Thaj ćhonas muj sa majzurale thaj majzurale. ²⁴ O Pilato presudisarda te udovoljil lenće. ²⁵ Thaj muklas o kole savo sas ćhudino ando phanglipe zbog e pobuna thaj zbog o mudaripe, a e Isuse dijas ande vojniconenće vas te ćeren lesa okova so o them kamlas.

E Isuse razapnin po trušul

(Mt 27,32–44; Mk 15,21–32; Jn 19,17–27)

²⁶ Dok inćarenas e Isuse, astartine varesave Simone andar o gav e Kirinija, savo boldelas pes andar o polje thaj ćhutine pe leste o trušul te inćarel palo o Isus.

²⁷ Palo Isus dćzalas o but them, thaj e manušnjja save rovenas thaj kukinas pale leste. ²⁸ O Isus boldape lende thaj phendas lenće: “Manušnjalen andar o Jerusalem, na roven pe mande, nego roven pe tumende thaj pe tumare ćhavra.

²⁹ Kaj ake aven e ćesa^a kana phenelape: ‘Blago e nerotkinjenće, blago e điješće savo ći bijanda thaj blago e ćućenće save ći pravardine.’^b ³⁰ Askal e manuša kamena te e goren peren pe lende thaj e bregonen te ućharen len.*

³¹ Kaj ako gajda ćerelpe e zelene kaštenca, so tek avela e šuće kaštenca?”^c

³² E Isuseja po mudaripe inćarenas vi aver duj zloćinconen.

³³ Kana aviline po than savo akhardolas Lubanja, okote razapnisardine e Isuse a paše leste vi godole zloćinconen, jeće pe lešći desno rig, a avre pe lešći levo rig.

³⁴ A o Isus phenelas: “Jartosar lenće, Dade Devla, kaj ći dćzanen so ćeren!”^d Pale godova e vojnukurja

^a 23,29 Gajda avili e vrjama 70 brš posle o Hristo. E Rimsko vojska opkolisarda thaj uništisarda o Jerusalem thaj mudarda e but e židoven. ^b 23,29 Ande godoja buduće vrjama e ćhavra ando Jerusalemo trpina pe strašne načinurja. Askal o them gndila kaj si majlaće pale manuša saven naj ćhavra. Thaj len ći avela tuga kana dićhena sar lenće ćhavra patin ili meren. * 23,30 Os 10,8 ^c 23,31 O šuko kaš phabol maj brzo katar o zeleno kaš. Izgaranje si podrazumno metafora pale patnja ili kazna. O Isus sas sago o zeleno kaš kaj ći zaslućisarda te phabol (trpil). E manuša save odbacisardine les sas sago o šuko kaš. Zaslućisardine te phabon (patin) zbog pire bezeha. ^d 23,34 A o Isus phenelas: “Jartosar lenće, Dade Devla, kaj ći dćzanen so ćeren!” Ande varesave grćke rukopisurja ći arakhadilo akava alav.

čhudine e kocka thaj gajda podelisardine maškar peste lešće drze.*

³⁵ O them ačhelas okote thaj dičhelas, a e verske vođe marenas lestar muj alavenca: “Averen spasisardas, neka akana spasisarel korkoro pes ako si vo čačes o Hristo e Devlesko, izabraniko!”

³⁶ Vi e vojnukurja marenas muj lestar, avenas paše leste thaj nudinas les e mol savi sas hamime e šuteja^a^b ³⁷ thaj phenenas: “Ako san tu o caro e židovengo, spasi korkoro tut!” ³⁸ A opral lesko šoro čhutine vi natpiso pe savo ramolas: “Akava si o caro e židovengo.”

³⁹ Jek katar o razapnime zločincno vředolas e Isuse thaj phenelas: “Najsan li tu o Hristo? Pa spasi tut thaj vi amen!”

⁴⁰ Askal aver phendas: “Zar či daras e Devlestar? Trpis isto kazna sago vi vo? ⁴¹ Ali pravedno si te amen trpis kaj primisardam so zaslužisardam amare trajosa, a akava manuš khanči bilače či ćerdas.” ⁴² Askal phendas: “Isuse, kana počnija te vladis sago caro,

detut gođi pe mande thaj av mande milostivo.”

⁴³ A o Isus phendas lešće: “Čačes phenav tuće: ađes aveja manca ando rajo!”

E Isusesko smrto

(Mt 27,45–56; Mk 15,33–41; Jn 19,28–30)

⁴⁴ Kana već avilo o mismeri, pe sasti phuv nastanisarda o tunjariko thaj sas džike o trito sato mismere, ⁴⁵ kaj o kham pomračisajlo, a e firanglje ando Hramo ċpharadile pe opaš. ⁴⁶ A o Isus još jekhvar čhutas muj andar sasto glaso: “Dade Devla, ande ćire vas predaiv mungro duho!”* Godova phendas, thaj izdahnisarda.

⁴⁷ Kana o rimsko stotniko dikhlas so dogodisajlo, ačhilo te slavil e Devle thaj phenda: “Akava manuš sas čačes pravedniko!” ⁴⁸ Nakon godova sa o them savo ćidape te dičhel godova prizor dikhline so sas, boldenaspe ćhere thaj marenaspe katar e tuga ando kolin. ⁴⁹ Maj dur ačhenas sa okola

* **23,34** Ps 22,18 ^a **23,36** e mol savi sas hamime e šuteja O šut sas jeftino pipe savo obično pijenas. E vojnukurja marenas muj katar o Isus gajda kaj denas te pel jeftino pipe varekas ko phenel kaj si caro. * **23,36** Ps 69,21 ^b **23,36** Den man o žuč te palo habe, thaj ande mungri truš den man šut te pijav. ^c **23,45** e firanglje ando Hramo Akaja firanglja sas majbut katar 25 meterja vuči thaj odvoilas o majsveto than katar o sasto Hramo. * **23,46** Ps 31,5

kaj pindžarenas e Isuse thaj e manušnja save džanas pale leste andar e Galileja thaj promatrinas.

E Isusesko prahope

(Mt 27,57–61; Mk

15,42–47; Jn 19,38–42)

⁵⁰ Sas varesavo manuš savo akhardolas Josif. Vo sas versko većniko. Thaj sas laćho thaj pravedno manuš ⁵¹ andar e Arimateja, gav savo si ande Judeja. Vo či složisajlo e odlukava thaj e postupkosa so ćerdine e Isusešće, nego ažućarelas te avel e Devlesko carstvo. ⁵² Vo đelo ko Pilato thaj rodas lestar e Isusesko telo. ⁵³ Pale godova fuljardineles katar o trušul, paćardinele ande pohtan thaj ćhutineles ando isklesime limori ande savo još khonik nas ćhutino. ⁵⁴ Godova sas đes kana o them pripremilas pe palo savato, savo skoro započnila.

⁵⁵ A godova sa pratinas e manušnja save aviline e Isuseja andar e Galileja. Thaj dićhenas sar položinas lesko telo ando limori. ⁵⁶ Pale godova boldinepe ćhere te pripremin e mio mirisurja thaj o pomast savo koristilaspe palo prahope. A kana godova završisardine, već sas o savato pa

sasto đes naštik khanći ćerdine kaj poštuinas e odredba andar o zakon.

E manušnja arakhline e Isusesko limori ćučo

(Mt 28,1–10; Mk

16,1–8; Jn 20,1–9)

24 ¹ Prvo đes ando kurko, detharinako rano, e manušnja aviline po limori e mio mirisenca save von korkoro pripremisardine. ² A kana areline dži ko limori arakhline o bar^a crdino katar o limori. ³ Dine andre, ali či arakhline o telo e Gospode Isusesko. ⁴ Thaj dok aćhenas gajda zibunime, angle lende pojavisajle duj manuša ande blistavo parne haljine. ⁵ E manušnja darajle thaj poklonisajle e mujesa dži ke phuv, a e duj manuša phendine lende: “Sostar roden e džude maškar e mule? ⁶ Naj akate, nego uskrsnisarda! Dentumen gođi sar phendas tumende dok još sas ande Galileja: ⁷ ‘Me o Čhavo e Manušesko moraš te avava dino ande vas e bezehalende, thaj razapnina man, ali me o trito đes uskrsniva.’”^{*}

⁸ Askal e manušnja dinepe gođi kaj o Isus phendas godova. ⁹ Thaj

^a 24,2 o bar Akava sas baro, isklesime okruglo bar dovoljno baro te potpuno phandavel o ulaz po limori. Sas potrebno varekozom manuša te len les majdur. ^{*} 24,7 Lk 9,22

boldinepe katar o limori thaj sa godova javisardine e dešujek apostolende thaj savorende averende. ¹⁰ A godova sas e Marija andar e Magdala, e Jovana, Marija dej e Jakovešči, thaj još varesošće manušnja. Von sa godova so sas phendine e apostolende.

¹¹ A e apostolende sa gadava činisajlo sago kaj umisliardine, thaj či paćaine e manušnjende.

¹² A o Petar ipak, uštilo thaj prastaja karingal o limori. Kana areslo, provirisarda andre thaj dikhla samo e povojurja save sas katar e lanenosko pohtan. Pale godova boldapes čhere ando čudo savo dogodisajlo.

**O Isus sikadol e duje
učenikonende po
drom palo Emaus**

(Mk 16,12–13)

¹³ Godova đes e Isusešće duj sledbenikurja putuinas ando gav savo akhardolas Emaus, savo sas majdur katar o Jerusolim dešujek kilometrja. ¹⁴ Dromesa ćerenas svato maškar pende pale sa so sas. ¹⁵ Thaj dok gajda ćerenas svato thaj raspravinas, avilo dži lende o Isus thaj džalas lenca.

¹⁶ Ali nas dino lenđe jakhende te pindžaren les.

¹⁷ O Isus phučlalen: “So godova raspravin dromesa?”

Von ačhiline phađe katar e tuga.

¹⁸ Jek lendar, savo akhardolas Kleopa, phendas lešće: “Zar san tu jedino stranco ando Jerusolim savo či džanel so sas ando Jerusolim akala đesa?”

¹⁹ A o Isus phučla: “So sas godova?”

A von phendine lešće: “Pa okova so dogodisajlo e Isuseja andar o Nazaret. Vo sas proroko, silno pe dela thaj ande alava anglo Del thaj angle sa o them: ²⁰ Ali amare šorvale rašaja thaj e vladarja predaisardinele te avel osudime po smrto thaj te razapnin les.

²¹ A amen nadisajlam kaj si vo okova savo izbavila o Izrael^a osim godova, akava si već trito đes sar gadava dogodisajlo. ²² A još vi varesave manušnja, save sas maškar mende, zbunisardine men: čim svanosardas đele po limori, ²³ ali okote či arakhline lesko telo pa aviline thaj phendine amende kaj sikadile lenđe e anđelurja thaj phendine lenđe kaj si o Isus džudo. ²⁴ Varesave amarendar prastaine po limori thaj arakhlam

^a 24,21 E Rimnjanurja vladinas pe židovurja. Von nadisajle kaj si vo: “savo oslobodila e Izraelconen katar e rimske dušmaja”.

sa sar e manušnja phendine, ali les či dikhline.”

²⁵ A o Isus pe godova phendas lenđe: “O sar sen nerazumne, nisar te paćan ande kova so phendine e prorokurja! ²⁶ Dali či von prorokuisardine kaj o Hristo sa godova moraš te pretrpila majsigo nego so o Del proslavila les?”

²⁷ Askal o Isus započnisardas te objasnil lenđe sa so sas ramome ando Sveto lil, katar o Mojsije džike e prorokurja.

²⁸ Pe godova avile paše dži ko gav ande savo džanas, a lenđe pričinisajo sago kaj o Isus nastavila majdur. ²⁹ Ali von nagovorinas les: “Ač amenca! Kaj več peli e rjat, a o đes načel!” Vo ačhilo thaj dijas lenca ande ando čher. ³⁰ Kana o Isus lijas te hal lenca, lijas o mangro, blagoslovisardale, phaglale thaj dijalen. ³¹ Pe godova putajle lenđe jakha thaj pindžardineles, ali vo nestanisardas angle lenđe jakha.

³² Askal von phendine jek avrešće: “Či li phabolas amaro ilo ande amende dromesa dok ćerelas amende svato, thaj dok tumačilas amende o Sveto lil?”

³³ Odma spremisajle thaj boldinepe ando Jerusalim. Okote arakhline e dešujek apostolen thaj vi aver e Isusešće sledbenikonen, ³⁴ save

phendine lenđe: “O Gospod čačes vaskrsnisarda thaj sikadilo e Simonešće!” ³⁵ Askal von phendine sar maladine e Gospode po drom palo Emaus thaj sar pindžardine les kana phaglas o mangro.

O Isus sikadol e ućenikonende

(Jn 20,19–23)

³⁶ Dok von ćerenas svato pale godova, o Isus katar jekhvar ačhilo maškar lende thaj phendas lenđe: “Miro tumende!” ³⁷ Von, zbunime thaj darade, gndisardine kaj dićhen e duho. ³⁸ A o Isus phendas lenđe: “Sostar darajle? Sostar kasavi sumnja dija ande tumare ile?” ³⁹ Dićhen mungre vas thaj mungre pungre! Me sem gadava! Pipnin man thaj dićhena! E duho naj kokala ni mas sago kaj dićhen kaj man si!” ⁴⁰ Phendas lenđe godova, thaj sikadas lenđe pire vas thaj pire pungre.

⁴¹ Katar o ćuđenje thaj katar e bah naštik paćaine. A vo phućla len: “Situmen vareso hamasko?” ⁴² Von dineles kotor peko mačho. ⁴³ Vo lija les thaj halas anglalende.^a

⁴⁴ Askal phendas: “Pale akava phenavas tumende dok još semas tumenca: Trubul te pherelpes sa so si ande Mojsijesko zakono, ande proročke lila thaj ande

^a 24,43 Godova ćerdas te sikavel lenđe kaj vo naj duho, kaj e duhurja či han.

psalmurja ramome pale mande.”

⁴⁵ Askal putardas lenđi gođi te haćaren o Sveto lil. ⁴⁶ Thaj phendas lenđe: “Ramome si ande Svete lila: O Hristo trpila thaj merela, a o trito đes uštela andar e mule. ⁴⁷ Ande lesko alav propovedilapes sa e manušenje kaj trubun te pokainpe gajda te o Del jartol lenđe e bezeha. A počnila katar o Jerusolim. ⁴⁸ Tumen sen svedokurja pale godova.

⁴⁹ A me bićhalava tumenđe e Sveto Duho, baš sago kaj mungro Dad obećisardas. Zato ačhen ando gav dok či len pe tumende e sila^a opral.”

O Isus si vazdino ando nebo angle ućenikurja

(Mk 16,19–20; Dap 1,9–11)

⁵⁰ Pale godova o Isus inđardalen paše dži ko gav e Vitanija. Okote vazdas pire vas thaj blagoslovisardalen. ⁵¹ Gajda sar blagoslovisardalen, durilo lendar thaj sas lino ando nebo. ⁵² Von peline pe kočā angle leste thaj askal bare bahtasa boldinepe ando Jerusolim. ⁵³ Thaj svako đes ando Hramo slavinās e Devle.

^a **24,49** dok či len pe tumende e sila Ando original ramol: “dok či len pe tumende e sila”. E Devlešći sila učharelalen po isto način sago kaj e drze učharen e manuše. Godolesa dobina e sila e Sveto Duhošći sar šaj te svedočin e aver manušenje palo Isus.

Rečniko

1¹ *akhardo, pozivo, zazvati, zvati* Izrazurja “zvati” thaj “zazvati” doslovno značin te phenelpe vareso glasno varekašće ko naj paše. Postoil vi varekazom prenesime značenjurja. Sago na primer, “zazvati” varekas značil te čhos muj ili zurale glasno te čhere svato varekašće ko si tutar dur. Također šaj značil te molilpe varekas palo pomoć, posebno e Devles. Često ande Biblija, izraz “zvati” si značenje “okupiti” ili “zapovediti” te avel ili te rodelpa te avel. O Del akharel e manušen te aven leste thaj te aven lesko them. Godova si lengo “poziv”. Izraz “akhardo” koristilpe ande Biblija ando značenje kaj o Del odredisarda ili izabirisarda e manušen te aven lešće čavra, te aven lešće sluge thaj okola save prenosin lešći poruka palo spasenje prekal o Isus. Te aves “akhardo” pe varekasko alav značil te varekašće delpe varekasko alav. O Del phenel kaj vo akhardas pire theme pesa. Aver izraz “po alav akhardem tut” značil kaj o Del džanel o alav e manušesko thaj kaj posebno izabirisarda les.

Izraz “zaziviltut (zazvati te)” šaj prevodilpe sago “zamoliltut palo pomoć” ili “te molistut žurno”. Kana e Biblija phenel kaj o Del “akharda men” te avas lešće sluge, godova šaj prevodilpe sago “posebno izabirisarda amen” ili “odredisarda amen” te avas lešće sluge. Izraz “ćiro poziv” šaj prevodilpe sago “ćiri namera” ili “e Devlešći namera pale tute” ili “e Devlesko posebno plano pale tute”. “Zazvati o alav e Gospodesko” šaj prevodilpe sago “kana rodes e Gospode thaj san ovisno lestar” ili “pouzdanje ando Gospod thaj čhos kan leste”. “Akharda pale” varesoste šaj prevodilpe sago “rodes” ili “mandes” ili “zapovedis”. Izraz “akharestut mungre alavesa” šaj prevodilpe sago “dijem tumen mungro alav, godoleja sikavav kaj mande pripadin”. Kana o Del penel: “akhardem tut po alav”, godova šaj prevodilpe sago “džanav ćiro alav thaj me izabirisardem tut”.

2

alav Ande Biblija, “varekasko alav” šaj koristilpe ande maj but prenesime značenjurja. Ande varekazom konteksturja, “alav”

šaj odnosilpe pe varekasko ugled, sago ande akava izraz: “Hajde te éeras amende alav”. Također šaj odnosilpes vi po sećanje pe varesoste. Na primer, “uništin o alava e idolengo” značil te uništinpes godola idolurja gajda te majbut khonik više či delpe gođi lende thaj te či poštuinlen. Te éeras svato “ando alav e Devlesko” značil te éerelpes svato ande lešći sila thaj ando lesko autoriteto, ili sago lesko prestavniko. “Alav” varekasko šaj odnosilpe pe sasti osoba, sago ande akava izraz “naj lačno alav talo nebo ande savo šaj spasimen”. Izraz poput “lesko lačno alav” šaj prevodilpe sago “lesko lačno ugled”. Te éerelpe bući “ando alav” varekasko šaj prevodilpe sago varekašće “autoritetosa” ili “uz varekasko dopuštenje” ili “sago prestavniko” godole manuško. Izraz “čerav mande alav” šaj prevodilpe sago “te éeras te e but manuša saznajin pale amende” ili “te éeras te e but manuša gndin kaj sam but važne”. Izraz okola kaj ćumiden ćiro “alav” šaj prevodilpe vi sago “okola kaj volintu”. Izraz “unišil e alava e idolengo” šaj prevodilpe vi sago “te odbacin e poganske idolen gajda te maj but khonik či delpe gođi lende” ili “te éerelpe te e manuša ačhen te poštujin e

hohammen devlen” ili “potpuno te uništipe sa godole idolen gajda te o them majbut uopšte više či gindin pe lende”.

3

amen, zaista, čačes Izraz “amen” si značenje savo koristilpe te naglasilpe ili te crdelpe e pažnja pa varesoste so phenda o manuš. Često koristilpe po krajo e molitvako, thaj askal šaj prevodilpe sago “neka avel gajda”, “neka akava dogodilpe” ili “gajda si”, thaj komuniciril gajda kaj slažonpe e molitvava ili izrazil e želja te uslišilpe e molitva. Ande piro sikavipe, o Isus koristilas o izraz “amen” sar naglasisardasas o čačipe okolesko savo éerelas svato. Često nakon godova phenelas “phenav tumende” sar započnisardasas nevo sikavipe savo sas povezime okoleja savo sas majsigo, thaj askal šaj prevodilpe sago “ej, iskreno phenav tumende” ili “Godova si čačipe me phenav tumende”. Izraz “čače, čače phenav tumende” šaj prevedilepe sago “vrlo čače phenav tumende” ili “akava so phenav tumende si čače”.

12

ande savo si o bilačno duho, opsednime e demonenca (benđenca) O manuš savo si opsednime e demonenca ande

leste si o demono ili bilačo duho savo upravljil lešće delenca thaj lešće gndimasa. O Isus sastarda e manušen save sas opsednime e demonenca gajda kaj zapovedisardas e demonenđe te inkljen andar o manuš. Godova često akhardol kana “trades” e demone. Aver alav te prevodilpe akava izraz šaj uključil “okova savesa upravljil e demonurja” ili “okova savesa upravljil o bilačo duho” ili “okova ande savo si o bilačo duho”.

85

ande savo si o bilačo duho, opsjednime e demonenca

(benđenca) O manuš savo si opsednime e demonenca ande leste si o demono ili o bilačo duho savo upravljil lešće delenca thaj lešće gndimasa. O Isus sastarda e manušen save sas opsednime e demonenca gajda kaj zapovedisardas e demonenđe te inkljen andar o manuš. Godova često akhardol kana “trades” e demone. Aver alav te prevodilpe akava izraz šaj uključil “okova savesa upravljil e demonurja” ili “okova savesa upravljil o bilačo duho” ili “okova ande savo si o bilačo duho”.

4

anđeo, arkandeo Anđeo si močno duhovno biće saves

stvorisarda o Del. E anđelurja postojin sar služisardinesas e Devlešće thaj te ćeren sa so vo phenel lenđe. Izraz “anđeo” doslovno značil “glasniko” thaj šaj prevodilpe “glasniko e Devlesko”, “e Devlesko nebesko sluga” ili “e Devlesko duhovno glasniko”. Posebno izraz, “anđeo e Jahvesko” si majbut mogućnosti save šaj značin “anđeo savo predstavil e Jahve” ili “glasniko savo služil e Jahvešće” thaj šaj odnosilpe po korkoro o Jahve, savo izgledilas sago o anđeo dok ćerelas svato e manušenca.

5

apostol, apostolstvo Izraz “apostolurja” inđarenas e manuša saven o Isus bičhaldal te propovedin palo Del thaj pale lesko carstvo. Izraz “apostolstvo” odnosilpe po položaj thaj po autoriteto okolengo save sas izabirime sago apostolurja. Alav “apostol” značil “vareko ko si posebno odredime e svrhasa”. E apostolen si isto autoritet sago vi okoles savo bičhaldalen. E Isusešće dešuduj majpaše učenikurja postanisardine prve apostolurja. Aver manuša, sago o Pavle thaj o Jakov, isto postanisardine apostolurja. Pe Devlešći sila, e apostolurja šaj odvažno propovedinas e bahtali nevimata thaj sastarenas e

manušen, pa čak tradenas vi e benđen andar e manuša. Izraz “apostolurja” šaj prevodilpe e alaveja ili izrazesa savo značil “vareko savo si bičhaldo” ili “manuš savo si akhardo te džal thaj propovedil e Devlešči poruka e manušenđe”.

6

arka, baro brodo Izraz “arka” doslovno odnosilpe pe četvrtasto kaštuni kutija savi služil te vareso ande late inčarelpe ili zaštilpe. E arka šaj avel bari ili cikni, zavisno katar godova pale soste koristilpe. Alav “arka” majsigo koristilpe pale zuralo baro četvrtasto kaštuno brodo savo izgradisarda o Noa sar ačhilosas po trajo katar o baro potop. E arka, sas ravno patos, krovo thaj zidurja. Akava šaj prevodilpe sago “zuralo baro brodo”, “lađa”, “teretno brodo” ili “baro brodo ando oblik e kutijako”. Hebrejsko alav savo akate koristilpe pale godova baro brodo, isto si alav savo koristilaspe pale korpa ili kutija ande savi sas čhutino o Mojsije kana sas cikno beba thaj kana lešči dej čhutaless ande reka e Nil sar garadasasle. Obično prevodilpe sago “korpa”. Ando izraz “kovčeg e savezosko” koristilpe aver alav. Akava šaj prevedilepe sago “kutija” ili “mohto” ili “posuda”.

7

Bahtali nevimata, Lači nevimata Izrazurja “bahtali nevimata” thaj “lači nevimata” odnosilpe vi pe poruka ili objava savi phenel e manušenđe vareso so si pale lende lače thaj so bahtarel len. Ande Biblija, akava naziv obično odnosilpe pe poruka pale Devlesko spasenje pale manuša prekal e Isusešči žrtva po trušul. Različite načinurja sar šaj te prevodilpe akava izraz šaj uključujil “lači poruka” ili “lači objava” ili “e Devlešči poruka spasenja” ili “lače stvarja save o Del sikavel palo Isus” ili “lače stvarja save o Del phenel pale varesoste ili pale godova sar te spasinpe e manuša”.

8

baro rašaj Izraz “baro rašaj” odnosilpe po posebno rašaj savo sas odredime pale služba sago vođa pale sa aver izraelske rašaja. E bare rašaje sas posebno odgovornost. Vo sa jedino savo tromalas te del ande majsveto deo e hramosko sar prinesisadasas posebno žrtva jekhvar po brš. E Izraelconen sas but rašaja, ali sas len samo jek baro rašaj katar jekhvar. Kana o Isus sas astardo, o Kajafa sas službeno baro rašaj. E Kajfesko sokro o Ana također po varekana spominjilpe zato kaj vo sas bivšo

baro rašaj saves verovatno sas još uvek moć thaj vlast pe manuša. “Baro rašaj” također šaj prevodilpe sago “vrhovno rašaj” ili “majbaro rangirime rašaj”.

20

beng, demono, bilačo duho, nečisto duho Sa akala nazivurja odnosilpes pe demonurja, save si duhovne bića save protivinpe e Devlešće voljaće. O Del stvorisarda e anđelen te služin lešće. Kana o anđeo pobunisajlo protiv o Del, varesave anđelurja isto pobunisajle thaj o Del čudalen andar o nebo. Paćalpe kaj si e demonurja bilače duhurja, upravo okola “anđelurja save peline katar e slava e Devlešći”. Varekana pale godola anđelurja phenelpe “nečiste duhurja”. Izraz “nečisto” značil “bilačo” ili “naj sveto”.

9

beng, Sotona, beng, bilačo Beng si duhovno biće saves stvorisardas o Del, ali savo pobunisajlo protiv o Del thaj postanisarda e Devlesko dušmano. O beng također akharelpe “Sotona”. O beng mrzil e Devle thaj sa so o Del stvorisardas, zato kaj kamel te lel e Devlesko than thaj kamel te slavin les sago Devle. O Sotona iskušil e manušen ili te phenas, crdel len po bezah sar pobunisajlesas protiv o Del. O Del bičhaldas

pire Čhaves, e Isuses, te spasil e manušen katar e Sotoneši kontrola. Alav “Sotona” značil “protivniko” ili “dušmano”. Alav “beng” značil “optužitelj”. Alav beng također šaj prevodilpe sago “Bilačo” ili “caro zle duhonengo” ili “majbaro zlo duho”. Sotona šaj prevodilpe sago “protivniko” ili “dušmano” ili varesave aver alaveja savo sikavel kaj si vo beng. Akala izrazurja trubuinesas te prevodilpe averčhande katar nazivurja demonurja ili zle duhurja.

10

bezah, bezehalo, ćeres bezah Izraz “bezah” odnosilpe pe gndimata thaj pe e alava save si protiv e Devlešći volja thaj o zakono. O bezah isto gajda šaj odnosilpe vi pe okova so či ćeres, a o Del kamel amendar te ćeras. O bezah uključil bilo so so ćeras a so naj poslušno e Devlešće, ili so naj pe Devlešći volja, pa čak vi okova pale soste khonikal či džanel. E gndimata thaj e dela save či pokorinpe e Devlešće voljaće akharenpe “bezah”. Zato kaj o Adam ćerdas bezah, sa e manuša bijandon bezahale naravosa savo kontrolil len. “Bezehalo” si vareko ko ćerel bezah, gajda ke si svako manuš bezehalo. Varekana o alav “bezahale” koristinas e religiozne manuša save sas sago e fariseja

a odnosilaspe pe manuša save či inčarenas o zakon gajda sar e fariseja gndinas kaj trubun. Izraz “bezehalo” isto gajda koristilas pe pale manuša pale save smatrilaspe kaj si maj bezahale katar aver manuša. Na primer, akaja tiketa delaspe e poreznikonende thaj e kurvende. Izraz “bezah” šaj prevodilpe e alavesa ili frazasa savi značil “kana či pačas e Devlešće” ili “kana džas protiv e Devlešći volja” ili “bilačo ponašanje thaj bilači gndimata” ili “o zločin”. “Ćeres bezah” isto šaj prevodilpe sago “kana či čhas kan ko Del” ili “ćeras baro bilačipe”. Ovisno katar o kontekst, “bezehalo” šaj prevodilpe vi sago “pherdo bilače delurja” ili “opako” ili “nemoralno” ili “bilačo” ili “okova savo bunilpe protiv o Del”. Zavisno katar o kontekst, izraz “bezehalo” šaj prevodilpe e alavesa ili frazasa savi značil “manuš savo ćerel bezah” ili “o manuš savo ćerel bilačipe” ili “o manuš savo či čhol kan ko Del” ili “o manuš savo či poštuil o zakon”. Izraz “bezahale” šaj prevodilpe e alavesa ili e frazasa savi značil “zurale bezehale manuša” ili “e manuša pale save smatrilpe kaj si zurale bezehale” ili “nemoralne manuša”. Način te prevodilpe e izrazurja “porezniko thaj bezehalo” šaj

uključil “e manušen save ćiden love pale vlast thaj pale aver but zurale bezehale manuša” ili “zurale bezehale manuša”. Ando izraz sago “robo e bezehešće” ili “okola pe save vladil o bezah”, izraz “bezah” šaj prevodilpe sago “kana či čhos kan ko Del” ili “bilače želje thaj delurja”.

11

bilače, zao, opak, opakost Izraz “zao” thaj “opako” odnosilpe pe bilo so so suprostavilpe e Devlešće sveto karakterešće thaj lešće voljaće. Dok o “zao” šaj opisuil o karakter katar e zlo osoba , “opak” šaj odnosilpe majbut po ponašanje osebe. Međutim, liduj izrazurja si but slične ande pesko značenje. Izraz “opakost” odnosilpe po stanje savo postojil kana e manuša ćeren opake stvarja. Rezultaturja zla jasno dičhenpe ande godova sar e manuša loše ponašilpe jak prema avreste gajda kaj mudaren, čhoren, klevetin, okrutne si thaj neljubazno ponašinpe. Zavisno katar o kontekst, izrazurja “zao” thaj “opak” šaj prevodilpe sago “lošo” ili “grešno” ili “nemoralno”.

13

blagoslovis, blagoslovime, blagoslov “Blagoslovis” varekas ili vareso značil kaj ćeres te dogodilpe vareso lače thaj korisno e manušesće ili e stvarende

saven blagoslovis. Te blagoslovis varekas isto značil te izrazis e želja te e pozitivne thaj e lače stvarja dogodinepe godole manušesće. Kana e manuša “blagoslovin” e Devle, izrazin e želja te o Del avel blagoslovime, godova značil kaj hvalinles thaj slavinles. Izraz “blagosloviti” varekana koristilpe palo posvečenje o habe majsigo nego so halpe ili sar dijasaspe hvala thaj slavava e Devlešće palo habe. “Blagoslovis” isto šaj prevodilpes sago “obilno pobrinilpe pale” ili “te avel zurale ljubazno thaj naklon prema varekaste”. “O Del zurale blagoslovisarda” šaj prevodilpes sago “o Del dijas but lače stvarja” ili “o Del obilno pobrinisajlo pale varesoste” ili “o Del čerda te dogodinpe e but lače stvarja”. “Vo si blagoslovime” šaj prevodilpe sago “les avela bari korist” ili “vo iskoristila lače stvarja” ili “o Del čerela te vareko napreduil”. “Blagoslovime manuš savo” (“Blaženo okova savo”) šaj prevodil pe sago “sar si lače e manušesće savo!” Izrazurja sago vi “blagoslovime te avel o Gospod” šaj prevodilpe sago “neka o Gospod avel blagoslovime” ili “slava e Gospodešće” ili “me slaviv e Gospode”. Ando kontekst blagoslovime o habe, akava šaj prevodilpes sago “zahvalisarda e

Devlešće palo habe” ili “slavisarda e Devle kaj dijalen o habe” ili “posvetisarda o habe gajda kaj slavisarda e Devle palo habe”.

14

boles, bolipe Ando Nevo zaveto, izraz “boles thaj bolipe” obično odnosilpe po obred kana o hrišćanino obredno thovelpe ando paj sar sikadas kaj si šilado katar o bezaha thaj kaj si sjedinime e Hristosa. Osim e pajesko bolipe, e Biblija mothol vi palo “bolipe ando Sveto Duho” thaj bolipe e jagasa. Izraz “bolipe” također koristilpe ande Biblija ando odnos kana načeples kroz e bari patnja. E hrišćanen si različito gledište pe godova sar vareko trubujajas te bolelpe e pajesas. Zavisno katar o kontekst, izraz “boles” šaj prevodilpe sago “očišćenje”, “uronipe”, “thoipe” ili “duhovno šilaipe”. Na primer. “bolav tumen e pajesas” šaj prevodilpe sago “uroniv tume ando paj”. Izraz “bolipe” šaj prevodilpe sago “očišćenje”, “izliće”, “uronjenje”, “šilaipe” ili “duhovno thoipe”. Kana odnosilpe pe patnja, “bolipe” šaj prevodilpes vi sago, “vrjama phare nevoljaće” ili “očišćenje kroz e bari patnja”.

15

carstvo e Devlesko, carstvo nebesko Izraz “carstvo e Devlesko” thaj “carstvo nebesko” odnosilpe

pe Devlešči vladavina thaj po autoriteto savo siles pe lesko them thaj pe sa so stvorisardas. E židovurja često koristinas izraz “nebo” ando odnos po Del, sar izbegnisardinesas te izravno phenen lesko alav. Ando nevo zaveto ande knjiga savi ramosarda o Matej, e Devlesko carstvo o Matej akharda “carstvo nebesko” verovatno zato kaj ramolas prvenstveno e židovenđe. Carstvo e Devlesko odnosilpes po Del savo vladil e manušenca duhovno sago vi akale fizičko themeja. E prorokurja andar o Purano zaveto phendine kaj o Del bičhalela e Mesija te vladil pravedno. O Isus, Čhavo e Devlesko, Mesija si savo zauvek vladila pe Devlesko carstvo. Ovisno katar o kontekst, “carstvo e Devlesko” šaj prevodilpe sago “e Devlešči vladavina (sago caro)” ili “kana o Del vladil sago caro” ili “e Devlešči vladavina pe sa stvorime”. Izraz “carstvo e nebesko” također šaj prevodilpe sago “e Devlešči vladavina andar o nebo sago caro” ili “o Del po nebo vladil” ili “vladavina e nebošči” ili “vladavina e nebošči pe sa so si stvorime”.

16

Čhavo e Manušesko, čhavo e manušesko Naslov “čhavo e Manušesko” o Isus koristilas ando

odnos pe peste. Često koristilas akava izraz umesto “me” ili “man”. Ande Biblija “čhavo e manušesko” šaj avel način te motholpe vareso e manušenđe. Također šaj značil “manušesko biće”. Pe but thana ando Purano zaveto, knjiga Jezekeijašči, o Del često obratilaspe e Jezekeijašče sago e “čhave manušesće”. Na primer, phenel: “Tu čhavo manušesko moraš te prorokuis”. E proroko Danilo sas viđenje “kaj o čhavo e manušesko” avel pe oblakurja, so uputil po Mesija savo avela. O Isus također phendas kaj o Čhavo e Manušesko jek đes boldelapes pe oblakurja. Akala karakteristike palo Čhavo e Manušesko savo avel pe oblakurja otkrin kaj o Mesija si o Isus o Del. Kana o Isus koristil izraz “Čhavo Manušesko”, godova šaj prevodilpe sago “okova kaj postanisada manušesko biće” ili “manuš katar o nebo”. Varesave prevoditelja varekana uključin “me” ili “man” akale naziveja.

17

čhavro, čhavra Ande Biblija, Izraz “čhavro” često koristilpe sar općenito mothodasape pale varekaste ko si terno, so uključil vi e beben, također si vi varekazom figurativnih upotrebi ili šaj još phendamas ande slike prenesime značenjurja, a so či

gindilpe bukvalno. Ande Biblija e učenikurja ili e sledbenikurja varekana akharenpes “čhavenca”. Često o izraz “čhavra” koristilpe ando odnos po potomstvo varekašće manušesće. Izraz “čhavra + genitiv” šaj odnosilpe po karakter e manušesko, sosko si vareko. Varesave primerja pale akava šaj avilinesas sago akala čhavra e svetlošće, čhavra save si poslušne thaj čhavra e bendšće. Akava alav šaj gndil pe pe manuša save si duhovne čhavra. Jek primer, “čhavra e Devlešće” odnoslpe pe manuša save pripadin e Devlešće po pačipe ando Isus. Izraz “čhavra” šaj prevodilpe sago “potomkurja” kana odnosilpe pe praunukurja ili pe pra–praunukurja varesave manušesće. Zavisno katar o kontekst, “čhavra + genitiv” trubul te prevodilpe sago “manuša saven si osobina + genitiv” ili “manuša save ponašinpe sago”. Ako si moguće, izraz “čhavra e Devlešće” trubujasas te prevodilpe doslovno zato kaj si bitno e tema e biblijači kaj si o Del Dad. Šaj prevodilpe vi sago “e manuša save pripadin e Devlešće” ili “e Devlešće duhovne čhavra”. Kana o Isus akharel pire učenikonen “čhavrenca”, godova isto šaj prevodilpe sago “drage drugarja” ili “mungre voljene učenikurja”.

Kana o Pavle thaj o Jovano ćeren svato pale vernikurja sago pale “čhavra”, godova isto šaj prevodilpe sago “drage phralalen thaj phejalen vernikonalen”. O izraz “čhavra katar o obećanje” šaj prevodilpe sago “e manuša save primisardine okova so o Del obećisarda lende”.

18

čisto, pročistitime, pročistime, šilaipe, šiladilo Te aves “čisto” značil te či avel tut mana ili te na avel tut khanči so či trubujasas te avel akate. Šilaipe so značil pročistiti godova thaj te odstranilpe bilo so so zagadil e manušes, kana dikhas ando Purano zaveto e zakonurja, “šilado” thaj “očišćenje” odnosilpe majbut po šilaipe katar e stvarja save ćeren vareso ili e manušes te avel obredno nečisto, vareso sago kaj si nasvalipe, telesno izlučevina ili kana e manušnji bijanel. Ando Purano savezo sas vi e zakonurja save phenenas e manušende sar te šilavenpes katar e bezeha, obično gajda kaj žrtvuisadinesas varesave životinja. Godov sas samo privremeno thaj e žrtva moraš neprestalno te ponovilaspe. Ando Nevo zaveto, te aves šilado često odnosilaspe pe čistoća katar o bezah. Jedino način pe savo e manuša šaj potpuno thaj trajno

te šilavenpes katar o bezah si te pokainpe thaj te primin e Devlesko jartipe, gajda kaj pouzdinpe ando Isus thaj lešči žrtva. Izraz “pročistime” šaj prevodilpe sago “čer len te aven čiste” ili “šlade” ili “pročistime katar svako ljaga” ili “te rešilpe katar svako bezah”. Izraz sago “kana si e vrjama palo šilaipe gata” šaj prevodilpe sago “kana šiladinepe gajda kaj ažućarenas odredime đesa”. Izraz “dijas očišćenje katar o bezah” šaj prevodilpe sago “dijas način prekal savo e manuša šaj potpuno te šilavenpe katar pire bezeha”. Aver način sar šaj te prevodilpe “pročistime” šaj uključil o “šilaipe” ili “duhovno thodo” ili “postanisarda obredno čisto”.

19

čisto, šilado Izraz “čisto” doslovno značil kaj pe varesoste naj nisošće mrlje ili melalipe. Ande Biblija, često koristilpe sago “sveto” ili “oslobodime katar o bezah”. “Šilado” si proces kana vareso šilavelpe “šilavav”. Isto šaj te prevodilpe sago “thovelpe”. Ando Purano zavjet, o Del phenda e Israelconenđe save životinje odredisarda sago obredno “čiste” thaj save sas “nečiste”. Samo e čiste životinje šaj te koristinas palo habe ili pale žrtva. Ande akava kontekst, izraz “čisto” značil

kaj si e životinje prihvatljive e Devlešće pale žrtva. E manuše saves sas odredime morčhako nasvalipe avilosas nečisto dok e morči dovoljno či sastilisas thaj više či avel zarazno. Upute te šilavelpe e morči moraš te poštuilape sar godole manuše šaj palem avilesas proglasime “čiste”. Varekana izraz “čisto” koristilpe ando prenesime značenje kana phenelpe pale moralno čistoća. Akava izraz šaj prevodilpe e obične alavesa pale “čisto” ili “pročistime” (ando smisao kaj naj melalo). Aver načinurja pe save šaj te prevodilpe godola izrazurja: “obredno čiste” ili “ritualno čiste” ili “prihvatljive e Devlešće”.

21

duho, duhovno o Izraz “duho” odnosilpe po nefizičko dio e manušengo savo naštik dičhol. Kana o manuš merel, lesko duho inkljel andar lesko telo. “Duho” isto gajda šaj odnosilpe po stav po emocionalno stanje. Izraz “duh” šaj odnosilpe po biće saves naj fizičko telo, posebno po bilačo duho. E manušesko duho si delo lestar savo šaj te pindžarel e Devle thaj te paćal ande leste. Općenito, izraz “duhovno” opisujil bilo so so naj ando fizičko them. Ande Biblija posebno odnosilpe pe bilo soste so si povezime e Devlesa, a

posebno o Sveto Duho. Na primer, “duhovno habe” odnosilpe pe Devlesko sikavipe save den habe e manušesće duhošće, “duhovno mudrost” odnosilpe po džanglipe thaj po pravedno ponašanje savo aveġ pe sila e Sveto Duhošći. O Del si duho thaj vo stvorisardas e aver duhovne bićurja saven naj fizičke telurja. E anđelurja si duhovne bićurja, sago vi okolen save pobunisajle protiv o Del thaj postanisardine bilače duhurja. Izraz “duho (pale varesoste ili varekaste)” isto šaj značil “saves si osobine (varesošće ili vakeraste)” sago ando izraz “duho mudrosti” ili “ando duho e Ilijasko”. Naprimer “duho” sago stavo ili emocija uključisardinesas “duh e darako” ili “duho ljubomorno”. Zavisno katar o kontekst, varesave načinurja save prevodin pe “duho” šaj uključisardinesas vi “nefizičko biće” ili “vareso andral” ili “biće savo si andral”. Ande varesave konteksturja, izraz “duho” šaj te prevodilpe sago “bilačo duho” ili “bilačo duhovno biće”. Varekana o izraz “duho” koristilpe te šaj izrazinpe e osećaja e manušesće sago kaj si ando slučaj “o duho ožalostisajlo ande”. Akava isto šaj prevodilpe sago “ožalostisajlem ande mungro duho” ili “haćardem bari žalost”.

Izraz “duho (varekastar ili varesostar)” šaj vi prevodilpe sago “(varekasko ili varesostar) o karakter” ili “utjecaj (varekasko ili varesostar)” ili “stavo (varesostar ili varekastar)” ili “gndimata (varekašći ili varekastar)”.

22

duša, ilo, trajo E duša si andruno, nevidljivo thaj večno deo katar o manuš. Odnosilpe po nefizičko dio e manušesko. Izraz “duša” thaj “duho” šaj aven duj različite stvarja ili šaj aven duj nazivurja save odnosinpe pe isto stvarja. Kana o manuš merel, lešći duša inkljel andar lesko telo. Alav “duša” varekana koristilpe ando značenje pale sasto manuš. Na primer, “e duša savi sagrešil” značil “o manuš savo grešil” thaj “mungri duša si umorno” značil “me sem umorno”. Ande isto konteksturja, “mungri duša” šaj prevodilpe sago “me” ili “man”. Ande Jev 4,12, fraza ande prenesime značenje “kana odvojilpe e duša thaj o duho” šaj te značil “duboko te dičhelpe ando manuš ili te razotkrilpe lešći nutrina”.

23

farisej E fariseja sas važno thaj močno skupina e židovske verske vođe ande Isusešći vrjama. But maškar lende sas poslovne manuša

save nas ni čore ni barvale, a varesave sas vi rašaja. Katar sa e židovske vođe, e fariseja sas majstrože ando pačipe e Mojsiješće zakonešće thaj vi aver e židovske zakonende thaj e običajende. Sas lende zurale važno te o židovsko them avel odvoime katar o pogansko uticaj e themesko savo sas oko lende. Alav “fariseja” avel katar o alav “odvoime”. E fariseja paćanas ando trajo nakon so meren, a isto gajda paćanas kaj postojin e anđelurja thaj ande aver e duhovne bićurja. E fariseja thaj e seducejja aktivno suprostavinaspe e Isusešće thaj e prve hrišćanende.

24

guba Akaja fraza prevodil o grčko alav savi koristilpe pale varesave vrste e morćhako nasvalipe. A tradicionalno podrazumilpe kaj odnosilpe pe guba. O manuš saves sas jek katar akava morćhako nasvalipe smatrilaspe kaj si ritualno nečisto. Godova manuš trubujasas te inćarelpe majdur katar aver manuša sar či prenesisardinesas o nasvalipe e aver manušenje thaj sar či avilinesas ando kontakt e aver manušenca thaj len te éeren ritualo nečisto (dik 3. Mojs 13,45–46).

25

Hramo O Hramo sas zgrada okružime zidonenca thaj pregradne avlijenca kaj avenas e Izraelcurja te molinpes thaj te prinosin žrtve e Devlešće. O Hramo nalazilaspe pe gora Morija ando gav Jerusalim. Često izraz “Hram” odnosilpes po sasto hramsko kompleks, so uključujil vi e avlijen save okružinas e glavno zgrada. Varekana odnosilpes samo pe zgrada. E hramsko zgrada sas duj prostorije: Svetište thaj Svetinja pe svetinja. O Del palo Hramo motholas sago palo than kaj si lesko prebivalište. O Salomon pale pešći vrjama kana vladilas izgradisardas o Hramo, savo sas trajno than ando Jerusalim te delpe poštuipe e Devlešće. Ando Nevo zaveto, izraz “Hramo e Sveto Duhosko” koristilpe pale okola save paćan ando Isus, zato kaj ande lende prebivil o Sveto Duho. Obično kana o teksto phenel kaj e manuša sas “ando Hramo” motholpe pale avlije oko e zgrada e hramošći. Akava šaj vi te prevodilpe sago “ande avlije e hramošće” ili “ando hramsko kompleks”. Kana specifično odnosilpe pe korkoro zgrada, varesave prevodurja prevodina “Hramo” sago “hramsko zgrada”, sar avilosas jasno pale soste

phenelpe. Način te prevodilpe izraz “Hramo” šaj prevodilpe vi sago “e Devlesko sveto čher” ili “sveto than te delpe poštuipe e Devlešće”. E Hramo ande Biblija često si naziv “čher e Jahvesko” ili “čher e Devlesko”.

26

Hrist, Mesija Izraz “Mesija” sago vi izraz “Hrist” značin “pomazaniko” thaj odnosilpe po Isus, Čhavo e Devlesko. Izraz “Mesija” sago vi o izraz “Hrist” koristinpe ando Nevo zaveto, a odnosilpes pe Devlesko Čhavo, saves o Del o Dad postavisarda te vladil sago Caro pe piro them thaj te spasilen katar o bezah thaj katar o smrto. Ando Purano zaveto, e prorokurja ramonas proročanstva palo Mesija šele bršenca majsigo nego so avilo pe phuv. Često o alav savo značil “pomazaniko” koristilaspe ando Purano zaveto te motholaspe kaj o Mesija avel. O Isus ispunisardas but katar godola proročanstva thaj čerdas but čudesno dela save dokažin kaj si vo o Mesija, a okola proročanstva kaj još či ispunisajle, ispuninape kana vo boldelapes. Izraz “Hrist” često koristilpe sago naslov, sago “Hrist Isus”. E vrjamava izraz “Hrist” počnisarda te koristilpe sago lesko alav: “Isus Hrist”. Akava

izraz “Hrist” šaj prevodilpe gajda te koristisardas lesko značenje, a značil “pomazaniko” ili “e Devlesko pomazano spasitelj”.

27

hula, hulil, hulno vředol Ande Biblija naziv “hula” odnosilpe po svato savo sikavel baro bipoštuipe prema o Del thaj prema e manuša. “Hulis” pe varekaste značil kaj čeres svato protiv varekaste gajda te aver manuša pačan tuće ande varesosko hohaipe ili vareso so phendan bilačhe pale varekaste. Maj često huliti po Del značil te mothas hohaipe pe leste ili vředosarasle, gajda kaj mothas vareso so naj čače pala leste ili kana ponašimen nemoralno gajda te obesčastisaras e Devle. Hula si kana e manuša tvrdin palo manuš kaj si del ili kana tvrdin kaj si aver del uz jedino čačutno Del. Varesave prevodurja prevodin akava izraz sago “klevetati” kana odnosilpe pe hula pe manuša. “Huliti” šaj prevodilpes sago kana “phenelpe zle stvarja protiv o Del” ili “obečastiti e Devle” ili “klevetati e Devle”. Način te prevodilpes “hula” šaj uključujil “kana hohamne mothas pale aver manuša” ili “klevetati” ili kana “buljarelpe hohaipe pale varekaste”.

28

ilo Ande Biblija, izraz “ilo” često koristilpe ando prenesime značenje ando odnos pe varekašće gindurja, osećaja, želje thaj volja. Si les “zuralo ilo” uobičajno si izraz savo značil kaj vareko tvrdoglavo odbijil te pačhal e Devle. Izrazurja “će saste ileja” ili “e saste ileja” značin te ćeres vareso odlučno, potpuno predaime thaj spremno. Izraz “les vareso ileste” značil te ozbiljno odnosistu prema varesoste thaj te primenis godova ande čo trajo. Izraz “phađe ileja” opisujil e manuše savo si odviše tužno. Voj sas emocionalno potpuno povredime. Varesave čhibja umesto o ilo koristin varesavo aver deo tela sago kaj si “o ođi” ili e jetra kana mothon pale akala ideje. Te “e iles” ili aver deo tela naj akava značenje, varesave čhibja šaj avel potreba te izrazin godova nefigurativno izrazeca sago kaj si “zidurja” ili “osećaja” ili “želje”. Zavisno katar o kontekst, fraze “saste pire ileja” ili “saste ileja” šaj prevodisardasas pes sago “saste pire snagava” ili “potpuno predaime” ili “sasvim” ili “potpuno posvetime”. Izraz “les ileste” šaj prevodilpe sago “ozbiljno lijatu godoleja” ili “pažljivo les gindo godolestar”. Izraz “zurale ileja” šaj također prevodilpe sago

“tvrdoglavo buntovno” ili “savo odbijil te avel poslušno” ili “savo stalno či pačal e Devles”. Način te prevodilpe o izraz “phađe ileja” šaj povežilpe sago “odviše tužno” ili “savo haćarelppe kaj si odviše povredime”.

29

Isus, Isus Krist, Krist Isus O Isus si e Devlesko čhavo. Alav “Isus” značil “Jahve spasil”. Izraz “Hristo” si naziv savo značil “pomazaniko” thaj aver alav si palo Mesija. Godola duj alava često kobinuipe sago “Isus Hrist” ili “Hrist Isus”. Akala alava naglasin kaj si o Mesija čhavo e Devlesko savo avilo te spasil e theme katar e večno kazna pale lenđe bezaha. Po čudesno način, o Sveto Duho uzrokuješardas te o večno čhavo e Devlesko avel bijando sago manuš. Lešće dadešće thaj lešće dejaće akate pe phuv, o anđeo phendas, te den les alav “Isus” zato kaj sas preodredime te spasil e manušen katar lenđe bezaha. O Isus ćerdas but čudurja, save sikavenas kaj si vo Del thaj kaj si vo Hristo, odnosno Mesija.

30

izabraniko, izabirime, Izabraniko Izraz “izabirime” doslovno značil “okola save si izabirime” thaj odnosilpe pe okola saven o Del postavisardas ili

izabirisardas te aven lesko them. “Izabirime” ili “Izabraniko e Devlesko” si titula savi odnosilpe po Isus savo si izabirime Mesija. Izraz “izabirime” značil odabirisares vareso ili varekas ili odlučis vareso. Često koristilpe kana o Del odredil e manušen save pripadin lešće thaj te služin lešće. “Te aves izabirime” značil te aves “selektirno” ili “postavime” te aves ili te ćeres vareso. O Del izabirisardas e manušen te aven svete, te aven odvoime pale svrha te anen lačno duhovno plodo. Pale godova akrenpe “izabranikurja” ili “izabranikonenca”. Naziv “izabraniko” varekana koristilpe ande Biblija ando odnos pe odredime manuša sago kaj sas o Mojsije thaj o caro David saven o Del čhutas sago vođen pe piro them. Isto gajda koristilpe po ando odnos po izraelsko them sago e Devlesko izabirime them. Fraza “izabirime” maj purano si naziv savo doslovno značil “izabranikurja” ili “izabirime them”. Akaja fraza ande izvorno čhib phenelpe ande množina kana odnosilpe pe vernikurja ando Hristo. Fraza “save sas izabirime” isto šaj prevodilpe sago “save sas čhutine” ili “save sas odabirime” ili “saven o Del odabirisardas”. “Izabirisardem

tut” šaj prevodilpe sago “čhujem tut” ili “odabirisardem tut”. Ando odnos po Isus, “Izabraniko” isto šaj prevodilpe sago “e Devlesko Izabraniko” ili “e Devlestar posebno čhutine Mesija” ili “okova saves o Del čhutas”.

31

izbavisarda, oslobodirarda, otkupljenje, otkupitelj, otkupime, ćindo Alav “izbaviti” thaj “osloboditi” odnosilpe pe godova kana počines lil boldes palpale vareso so sas varekana zarobime ili okova so varekana pripadilas varekašće averešće. “Otkupitelj” si vareko ko otkupil (ćinel) varekas ili vareso. O Del dijias e Izraelconenđe zakonurja pale godova sar te otkupin (ćinen) e manušen ili vareso ave. Na primer, vareko šaj ćindasas e manuše savo sas ando ropstvo gajda kaj počinenas e cena sar o robo šaj avilosas oslobodime. Alav “otkupnina” isto gajda pe akaja praksa. Ako sas varekašći phuv bićindi, e familija katar godova manuš šaj “izbvisardasas” ili “ćinel palpale” sar e phuv šaj ačhilisas ando vlasništvo e familijaće. Kasave primerja ili prakse sikaven sar o Del otkupil (ćinel) save si ando ropstvo e bezehesko. Kana mulo po trušul, o Isus počindas pherdi cena pale e manušenđe bezeha thaj izbavil

sa okolen save pouzdinpe ande leste pale piro spasenje. E manuša saven o Del izbavisarda slobodne si katar o bezah thaj katar lešči kazna. Ovisno katar o kontekst, izraz “otkupime (ćindo)” isto gajda šaj prevodilpe sago “ćines palpale” ili “te počines te oslobodilpes”.

32

Judeja Godova šaj posebno te odnosilpe pe rimsko provincija ande južno Palestina, ili pe sasti phuv ande savi trainas e židovurja.

33

kostret O kostret sas grubo, hrapavo vrsta pohtan savi ćerelaspe katar e buznjane bal ili katar e kamilaće bal. E drze save sas ćerdine katar o kostret sas neudobne palo manuš savo inđarelas len. A inđarenas len sago znako kana vareko žalilas, tuguilas ili ponizno kailaspe ili kana ponizno kainaspe. Izraz “kostret thaj o praho” sas uobičajno izraz savo koristilas pe pale tradicionalno izražavanje pale duk thaj pokajanje. Gadava šaj te prevodilpe vi sago “grubo pohtan katar e životinjaći morćhaći” ili “drze ćerde katar e buznjaće bal” ili “grube, hrapavo drze”. Aver načinurja sar šaj te prevodilnpe akava izraz šaj uključin “grubo, hrapave drze palo žalilpe”. Fraza “bešel ando kostret thaj ando

praho” šaj prevodilpe sago “sikaves kana žalis thaj o poniznost gajda kaj inđarenas pe peste e grube drze thaj bešenas ando praho”.

34

licemer, licemerstvo, duje mujesko Izraz “licemer” odnosilpe po manuš savo ćerel vareso sar avrjal sikadasape kaj si pravedno, a čhordanal ćerel bilačhipe. Izraz “licemerstvo” odnosilpe po ponašanje savo navodil e manušen te gndin kaj si pravedno vareko ko godova naj. E licemerja kamen te aven dikhla e manušendar kana ćeren vareso lečhe sar e manuša gndisardinesas kaj si von lačhe. Često e licemerja kritikuin aver manušen kaj ćeren bezahale buća save vi von korkoro ćeren. O Isus e farizejen akhardas licemerja zato kaj ćerenas religiozne stvarja sago naprimer, lenas pe peste samo određene drze thaj hans samo određeno habe, ali nas ljubazne niti pravedne prema aver manuša. O licemer džanel te đinavel e mane aver manušende, ali či priznail kaj vi les korkores si mane. Varesave čhibjen si izrazurja sago “dvolično ili duje mujesko” savo odnosilpe po licemer ili pe lešće dela. Aver način te prevodilpe o izraz “licemer” šaj phendasaspe vi “prevaranto” ili vareko ko “ćerelpe vareso” ili “bahato manuš, hohamno manuš”.

Izraz “licemerstvo” šaj prevodilpe sago “prevara” ili “hohavne dela” ili “čerestu kaj san vareko aver”. Izraz “licemerstvo” šaj prevodilpe vi sago “prevara” ili “hohave dela” ili “čerestu so naj san”.

35

makhlas ulje Alav “pomazime” značil kana mačhes ili čhores o ulje po manuš ili pe varesoste. Varekana o ulje pomešilaspe e začinenca, katar savo čerelaspe guglo, aromatično miriso. O izraz koristilaspe vi ando prenesime značenje kana izabirilpe thaj osnažilpe varekas po Sveto Duho. Ando Purano zaveto, e rašaja, e carurja thaj e prorokurja sas pomazime e uljesa sar izdvoisardinesas len pale posebno služba e Devlešće. Predmeti sago kaj si o žrtveniko ili šatori e sastankosko isto gajda pomazinaspe e uljesa sar sikadasaspe kaj koristila pes palo štovanje thaj veličanje e Devle. Ando Nevo zaveto, e nasvalen mačhenas e uljesa palo sastipe. O Nevo zaveto duvar zabeležil kaj e Isuse pomazisardas e manušnji e mirisne uljesa sago znako kaj poštuil les. Jekhvar o Isus komentarisarda kaj gajda pripremisardas les palo prahope. Nakon so o Isus mulo, lešće drugarja pripremisardine

lesko telo palo prahope, gajda kaj makhline les e uljesa thaj e začinenca. Nazivi “Mesija” (hebrejski) thaj “Hrist” (grčki) značil “Pomazaniko”. O Mesija, Isus si okova savo sas odabirime thaj pomazime palo Proroko, Baro rašaj thaj Caro. Ovisno katar o kontekst, izraz “pomazime” šaj te prevodilpe sago “čhorel o ulje po” ili “čhos o ulje po” ili “posvetime gajda kaj izlis o mirisno ulje po”. “Te aves pomazime” šaj prevodilpe sago “te aves posvetime uljesa” ili “te aves posvetime”. Ande varesave konteksturja alav “pomazime” šaj prevodilpe sago “čhutino”. Izraz sago “pomazime rašaj” šaj prevodilpe sago “rašaj savo sas posvetime gajda kaj sas izlime pe leste o ulje”.

36

milosrđe, milosrdano Izrazurja “milosrđe” thaj “milosrdan” odnosilpe po pomaganje e manušenđe save si ande potreba, posebno kana si ande ponizime situacija. Izraz “milosrđe” također šaj uključujil značenje kana či kazninpe e manuša save čerdine vareso so naj lačhe. Močno manuš sago kaj sas o caro, opisuilpes sago “milosrdno caro” kana odnosilpe prema e manuša blago umesto okrutno. Te avas milosrdne također značil te jartosaras varekašće ko

pe bilo savo način naudisardas amende. Sikavas milosrđe kana pomognisaras e manušende save ande potreba. O Del si milosrdno prema amende thaj kamel te vi amen avas milosrdne prema aver manuša. Ovisno katar o kontekst, “milosrđe” šaj prevodilpe sago “lačhipe” ili “te hačaramen varekava” ili “samilost”. Izraz “milosrdan” šaj prevodisardas pes sago “savo sikavel samilost” ili “savo jartosarel”. “Te sikavelpes milosrđe” ili “te smiluistu varekašće” šaj prevodisardas sago “te aves ljubazno prema e manuša” ili “te aves suosečajno prema e manuša”.

37

nada, nadilpes Izraz “nada” odnosilpe pe godova kana vareso ažučares ili si tut zurali želja te vareso dogodilpe. Ande Biblija, izraz “nada” isto gajda značil “pouzdanje” sago ando izraz “mungri nada si ando Gospod”. Odnosilpe kana sigurno ažučares okova so o Del obečisarda pire themešće. Izraz “čhutine e nada ande” šaj prevodilpe isto sago “čhutine o pouzdanje ande” ili “pouzdisajle”. Izraz “arakav e nada ande čiro alav” isto gajda šaj prevodilpe sago “sigurno sem kaj si čiro alav čačo” ili “čiro alav pomožil mande te pouzdiman ande

tute” ili “kana ašunav čiro alav, sigurno avava blagoslovime”. E fraza savi si sago “nada ando” Del isto šaj prevodilpe sago “pouzdanje ando Del” ili “te džanes kaj sigurno o Del čerela okova so obečisarda” ili “te aves sigurno kaj si o Del verno”.

38

napastujime, napast, iskušenje

Kana napastuis varekas značil kana probis te crdes les pe varesoste so si bilačhe. Napast si vareso so potaknil e manuše te čerel, a so si pogrešno. E manušen napastuin lenđi grešno narav thaj e aver manuša. O beng isto gajda napastuil e manušen te aven neposlušne e Devlešće thaj te sagrešin protiv leste gajda kaj čeren o bilačhipe. O beng napastuisarda vi e Isuse thaj probisarda te crdel les te čerel vareso so si bilačhe, ali o Isus oduprisajlo sa e napadende save sas katar o beng thaj nikada či sagrešisardas. Izraz “napastuime” isto gajda koristilpe po napastuime e Devle, so značil kana san lešće tvrdoglavo thaj neposlušno dži ke godova kana moraš te odgovoril e kaznasa pale okola save si neposlušne. Pale godova phenelpe vi “iskušenje” e Devles. Izraz “napastuime” paj te prevodilpe vi sago “probil te crdel tut po bezah”

ili “potaknime” ili “uzrokuil e želja palo bezah”. Načino sar prevodilpe “napast” šaj uključin “okova so napastuil” ili “vareso so potaknil e manušen po bezah” ili “vareso so uzrokuil e želja pale varesoste so si bilače”. Ando kontekst napastuime e Devles, akava šaj te prevodilpe sago “čhos e Devle pe kušnja” ili “testiris e Devle” ili “probis e Devlesko strpljenje” ili “te ćeres te o Del moraš te kaznil” ili te “tvrdoglavo ačhes ando neposlušnost e Devlešće”.

39

neporočno, bi manako Alav “neporočno” doslovno značil “bi e porokosko”. Koristilpe palo manuš savo si saste ilesa poslušno e Devlešće, ali či značil kaj si godova manuš bi bezehalo. Palo Avraam thaj o Noa smatrilaspe kaj si neporočne anglo Del. O manuš saves si ugled “neporočnost” ponašilpe po način savo anel čast e Devlešće. Prema jek stiho, o manuš savo si neporočno si “okova savo daral e Devlestar thaj lelpe majdur katar o bilačhipe”. Akava isto šaj te prevodilpe sago “bi e manako pire mentalitesa” ili “ande sa poslušno e Devlešće” ili “okova savo čikamel te ćerel bezah” ili “okova savo incarelpe majdur katar o lačhipe”.

40

obrezime, obrezanje Alav “obrezime” značil kana obrezilpe o prepucij ko manuš ili ko muško čhavro. Obred kana obrezilpe šaj ćerelpe sago kana: o Del zapovedisarda e Avraamešće te obrezilpe svako manuše ande piri familija thaj vi maškar pire sluge sago znako e Devlesko savezo lenca. O Del isto gajda zapovedisarda e Avraamešće potomkonenđe te nastavin te ćeren godova svako muško čhavrešće savo bijandol ande lendi familija. Fraza “obrezanje ilo” odnosilpe ande predvidime značenje po: “čhindo” ili te lelpe majdur o bezah andar o manuš. Ando duhovno smislo, “obrezime” odnosilpe pe manuša saven o Del šilada katar o bezah prekal e Isusesko rat thaj save si lesko them. Izraz “biobrezime” odnosilpe pe okola save još uvek nas telesno obrezime. Isto gajda šaj odnosilpe, ando prenesime značenje, pe okola save još uvek naj duhovno obrezime, odnosno okola saven još uvek naj odnos e Devlesa.

41

otkupnina Izraz “otkupnina” odnosilpe pe jek količina love ili aver vrsta isplate savi mandelpe ili poćinelpe te oslobodilpe o manuš savo si zarobime. Sago glagol, “otkupiti” značil te poćines

ili čeres vareso požrtvuime sar spasisardinias varekas ko sas zarobime ili phanglo. Akava značenje “te čines palpale” slično si sago “otkupime”. O Isus mukla te mudaren les sago otkupnina te e manuša save si zarobime ando bezah aven oslobodime. Akava čidno saveja o Del činel pire theme palpale gajda kaj počinel e kazna pale lenđe bezeha ande Biblija phenelpe pale godova “otkupljenje”. Alav “otkupime” isto šaj prevodilpe sago “počines palo oslobodjenje” ili “počines e cena palo oslobodjenje” ili “čines palpale” varekas. Fraza “počines e otkupnina” šaj prevodilpe sago “počines e cena”.

42

paćalpe, paćipe ande, uverenje

“Paćipe” šaj prevodilpe sago “džanelpe kaj si godova čačo” ili “džanelpe kaj si godova tačno”. “Paćape ande” šaj prevodilpe sago “potpuno pouzdanje” ili “pouzdiitut thaj av poslušno” ili “sasvim oslonisartu thaj sledisar”.

43

paćipe Općenito, izraz “paćipe” odnosilpe po paćipe, pouzdanje ili sigurnost ande varekaste ili vareso. “Te aveltu paćipe ande varekaste ili varesoste” značil pačas kaj si okova so phenel ili čerel čače thaj vredno pouzdanja. “Te aveltu

paćipe ando Isus” značil te pačas ande sa e Devlesko sikavipe palo Isus. Godova posebno značil te e manuša pouzdinpe ando Isus thaj ande lešči žrtva kaj šilavela len katar lenđe bezeha thaj e kazna savi zaslužisaren zbog godova bezah. Pravo paćipe ando Isus čerela te o manuš proizvodil lačne duhovne plodurja ili ponašanje zato kaj trail ande lende o Sveto Duho. Varekana “paćipe” odnosilpe općenito po sikavipe palo Isus, sago ando izraz “čačo paćipe”. Sago kaj si ando kontekst “aračes o paćipe” ili “te mućes o paćipe”, izraz “paćipe” odnosilpe po stanje paćipe pe sa o sikavipe palo Isus. Ande varesave konteksturja, “paćipe” šaj prevodilpe sago “paćipe” ili “uverenje” ili “pouzdanje” ili “sigurnost”.

44

pakao, ognjeno jezero Pakao si krajo kaj si bikrajosko e duk thaj e patnja kaj o Del kaznila sa okolen save buninpes protiv leste thaj odbacin lesko plano spasenja prekal e Isusešči žrtva. Isto gajda spomiljilpes sago “ognjeno jezero”. O pakao opisuilpes sago o than kaj si e bari jag thaj e phare dukha. O beng thaj e bilačne duhurja save sledin les avena čhudine ando pakao, kaj primina e večno kazna.

E manuša save či paćan ande Isusešći žrtva pale lenđe bezeha thaj či pouzdinpe ande leste palo spasenje, zauvek avena kaznime ando pakao. Izraz “pakao” šaj te prevodilpe sago “o than kaj si e patnje” ili “o than kaj si o krajo thaj kaj si o tunjariko thaj e duk”. Izraz “ognjeno jezero” isto gajda šaj prevodilpe sago o “more e jagasa” ili “bari jag patnje” ili “o polje e jagasa”.

45

Pasha, Nakhlipe “Pasha” si naziv palo versko prazniko savo slavine e Židovurja svako brš, te denpes gođi sar o Del spasisardas lenđe prapaponen e Izraelcon andar o ropstvo andar o Egiptat. Naziv pale akava prazniko avel katar e činjenica kaj o Del “nakhlo” paše e Izraelconenđe čhera thaj či mudardas lenđe čhaven kana mudardas e prvo bijande čhaven e Egipcánenđe. E Pashalno proslava si posebno habe kana halpes o bakhro bi manako saves dine čhurjasa thaj pekline, sago vi o mangro savo érdine bi kvascosko. Godova habe delas len gođi po habe savo e Izraelcurja haline e rjat majsigo nego so našline andar o Egiptat. Te denpes gođi thaj te slavine e Devlesko “nakhlipe paše” lenđe

čhera thaj sar oslobodisardalen katar o ropstvo andar o Egiptat.

46

pherdilo, ispunime Izraz “ispunime” značil kana das gata vareso ili postignis vareso so so očekuilaspe. Kana pherdol o proročanstvo, godova značil kaj o Del érdas te dogodilpe okova so sas mothodo ando proročanstvo. Ako o manuš ispunil o obećanje ili o zavet, godova značil kaj écerel okova so obećisarda kaj écerela. Ispunis o odgovornost značil kana éceres okova so vareko zaduzisardatu ili so manglan te éceres. Ovisno katar o kontekst, “ispunime” šaj prevodilpe sago “postignis” ili “dovršis” ili “éceres te dogodilpe” ili “čhos kan” ili “obavis”. Fraza “ispunisajlo” šaj prevodilpe sago “ostvarisajlo” ili “dogodisajlo” ili “odigrisajlo”. Način palo prevođenje “ispunis” sago ando izraz “ispunis ćiri služba” šaj uključilpe “dovrši” ili “practicisar” ili “služisar aver manušen sar o Del akhardatut te éceres”. Izraz “ispunime e Sveto Duhosa” figurativno si izraz savo značil kaj o Sveto Duho écerel e manuše te avel sposobno te écerel e Devlešći volja. Izraz “ispunime” savo često značil “tale kontrola”. E manuša si “ispunime e Duhosa”

kana sledin o vodstvo e Sveto Duhosko thaj ando potpunosti osloninpe pe leste te pomognil lenđe te ćeren okova so o Del kamel. Akava izraz šaj prevodilpe sago “osnažime e Sveto Duhosa” ili “tale kontrola e Sveto Duhošći”. O alav savo si sago “sas ispunime e Sveto Duhosa” šaj prevodilpe sago “vo trailas ande potpunosti pe sila e Sveto Duhošći” ili “ande potpunosti vodilas le o Sveto Duho”. Akava izraz si slično sago o značenje sago o izraz “trais po Duho”. “Ispunime e Duhosa” naglasil kaj o manuš dopustil e Sveto Duhošće te vodil lesko trajo ili te avele uticaj pe lesko trajo.

47

phral Alav “phral” obično koristilpe palo manuš saves situ zajedničko dad ili dej. Ando Purano zaveto, izraz “phral” isto gajda koristilas pe vi pe rođakurja, sago kaj si članurja katar o isto pleme, grupa ili nacija. Ando Nevo zaveto e apostolurja često koristinas izraz “phrala” so vredilas pale aver hrišćanurja, vi pale manuša thaj vi pale manušnja, budući kaj si von e Hristošće vernikurja thaj članurja katar jek duhovno familija, zato kaj si o Del lengo duhovno Dad. Maj but drom ando Nevo zaveto e apostolja koristinas izraz “phen” kana phenenas specifično pale

waresavi hrščanka ili sar te naglasin kaj si uključime e manuša thaj e manušnja. Na primer, o Jakov naglasil kaj phenel pale sa e vernikurja kana spomenil “phral thaj pheja savenđe si potrebne savenđe si potrebne e drže”. Ando Purano zaveto posebno, kana e “phral” koristilpe vrlo općenito po odnosno pe članurja iste familijaće, skupinaće ili nacijaće, e moguće prevodurja šaj uključin vi e “rođakon” ili “članurja skupinaće” ili “zemljakurja Izraelcurja”. Ando kontekst e alavesko palo isto verniko ando Hristo, akava izraz šaj prevodi pes sago “phral ando Hristo” ili “duhovno phral”. Ako phenelpe palo manuš thaj pale manušnji, a alav “phral” šaj pogrešno značil, askal šaj prevodilpe sago “okola save zajedno paćan” ili “hrščanske phral thaj pheja”.

48

pogano, naj Židovo, naj Izraelco, manuš savo či paćal ando Del Naziv “pogano” odnosilpe pe bilo varekaste ko naj Židovo. E poganurja si e manuša save naj e Jakovešće potomkurja. Ande Biblija, naziv “biobrezime” isto gajda odnosilpe ando prenesime značenje pale pogane zato kaj but lendar či obrezisardine e muške čhavren sago kaj godova

čerenas e Izraelcurja. Budući kaj o Del izabirisarda e židoven te aven lesko posebno them, von gndinas pale poganurja sago pale okola save nikada či avena e Devlesko them. E Židovurja isto gajda akharenas pe “Izraelcurja” ili “Jevreja” ande različite vrjama ande istorija. Sa e aver themen akharenas poganurja. Poganurja isto gajda šaj te prevodilpe sago “naj židovurja” ili “naj Izraelco” (Purano zaveto) ili “naj-Židovo”. Tradicionalne, Židovurja či hanas e poganenca thaj či družinaspe lenca, so po početko čerenas problemurja e prvo khandirjaće.

49

pokajilpe, pokajanje, obratilpe e Devlešće, te boldestu katar o bezah Izrazi “pokajilpe” thaj “pokajanje” odnosilpe pe godova kana boldestu katar o bezah thaj boldestu ko Del. Ande Biblija, “pokajilpe” obično značil kana boldestu katar o bezehalo, manušesko razmišljanje thaj ponašanje karingal o Devlesko načino razmišljanje thaj ponašanje. Kana e manuša čačes pokainpe pale pire bezeha, o Del jartol lenđe thaj pomožil len te aven poslušne lešće. Alav “pokajilpe” šaj te prevodilpe e alavesa savo značil “te boldestu katar o bezah”.

50

pouzdilpes, pouzdano, verno Alav “pouzdilpe” odnosilpe po paćipe kaj si vareko ili vareso čačo ili kaj šaj te oslonilpes pe leste. Po “pouzdanost” manuš šaj te oslonistut kaj čerela thaj phenela okova so si pravo thaj čačo. O pouzdanje si povezime e paćipasa. Ako pouzdimen ande verekaste, siamen paćipe ande godova manuš kaj čerela so obećisardas. Te aveltut pouzdanje ande verekaste isto gajda šaj značil te aves ovisno katar godova manuš. “Pouzdilpe ando” Isus značil te pačas kaj si vo Del thaj kaj mulo po trušul sar počindasas amare bezeha thaj te osloninpe leste te vo spasilmen.

“Pouzdanost alav” odnosilpe pe varesoste so si phendo, a pe soste šaj računilpe kaj si čače. O način sar prevodilpe “pouzdilpe” a šaj uključil o “paćipe” ili “te aveltut paćipe” ili “te aveltut sigurnost” ili “zavisnost”. Fraza “te čhos čiro pouzdanje ande” vrlo si slično si sago o značenje “pouzdilpe”. Izraz “pouzdanost” šaj te prevodilpe sago “pe savo šaj oslonistut” ili “kašće uvek šaj pačas”.

51

pravda, pravedno Akava izraz odnosilpe po paćivalo ponašanje prema e aver manuša ando sklado e Devlešće zakonenca. E manušesće

zakonurja save sikaven e Devlesko merilo palo ispravno ponašanje prema averende isto gajda si pravedne. Te aves “pravedno” značil te aves fer thaj ispravno način prema averende. Isto gajda šaj avel palo pačivalipe te čerelpe okova so si moralno thaj ispravno ande Devlešće jakha. Te deluis ispravno “pravedno” značil te ponašistu prema e manuša po način savo si ispravno, lačo thaj prikladno prema e Devlešće zakonurja. Te primis e “pravda” značil te primis pravedno o tretmano savo si talo zakono, bilo te si godova e zaščita e zakonešči ili e kazna pale godova kaj prekršisardan o zakon. Varekana o izraz “pravedno” si les maj bulo značenje “pale okova savo sledil e Devlešće zakonurja”. Ovisno katar o kontekst, aven način sar šaj te prevodilpe “pravedno” šaj phenelpe “moralno ispravno” ili “pošteno”. Alav “pravda” šaj te prevodilpe sago “pačivalo postupanje” ili “zaslužime posledice”. “Te deluis pravedno” šaj prevodilpe “te postupis pačivale” ili “te ponašistu pravedno”. Ande varesave konteksturja, “pravedno” šaj prevodilpe sago “ispravno”.

pravedno, pravednost Izraz “pravedno” thaj “pravednost” odnosilpe pe Devlesko lačhipe, pravda, pačivalipe thaj ljubav. Budući kaj si o Del pravedno, vo moraš te osudil o bezah. Akava izraz isto gajda šaj odnosilpe kana opisuis e manuše savo si poslušno e Devlešće thaj savo si moralno lačo. Ali zato kaj sa e manuša sagrešisardine, khonikal osim o Del naj potpuno pravedno. O primer e manušengo saven e Biblija akharel kaj si “pravedne” si o Noa, Job, Avraam, Zaharije, thaj e Jelisaveta. Kana e manuša pouzdinpe ando Isus pale piro spasenje, o Del šilavel len katar lengo bezah thaj proglasil len kaj si pravedne prekal e Isusešči pravednost. Kana phenelpes palo Del, naziv “pravedno” šaj prevodilpe sago “savršeno lačo thaj pravedno” ili “okola save uvek postupin ispravno”. E Devlešči “pravednost” isto gajda šaj prevodilpe sago “savršeno pačivalipe thaj lačhipe”. Kana phenelpes pale manuša save si pačivale e Devlešće, izraz “pravedno” šaj prevodilpe vi sago “moralno lačo” ili “pravično” ili “okova savo trail o trajo savo si ugodno e Devlešće”. Fraza “pravedno” isto gajda šaj prevodilpe sago “pravedne

manuša” ili “e manuša save darane Devlestar”. Ovisno katar o kontekst, “pravednost” isto šaj prevodilpe e alavesa ili frazasa ando značenje “lačhipe” ili “te aves savršeno anglo Del” ili “gajda kaj ponašistu po ispravno način gajda kaj ponašistu po ispravno način kaj san poslušno e Devlešće” ili “te ćeres savršeno lače”. Varekana o alav “pravedne” koristin ando prenesime značenje thaj odnosilpe pe “manuša save gndin kaj si lače” ili “e manuša pale save činilpe kaj si lače” ili “e manuša pale save činilpe kaj si pravedne”.

53

preljub, preljubničko, preljubniko, preljubnica
Alav “preljub” odnosilpe po bezah ande savo o manuš savo si oženime/udaime savel aver manušesa ko naj lesko rom/romnji. Izraz “preljubničko” opisujil kasavo ponašanje ili e manuše savo ćerel godova bezah. Alav “preljubniko” općenito odnosilpe pe bilo savo manuš savo ćerel preljub. Varekana o izraz “preljubnica” koristilpe sar te odredil e manušnja savi ćerdas preljub. O preljub prekršil o obećanje save o rom thaj e romnji den jek avrešće kana lenpes thaj sklopin o savezo jek avresa. O Del zapovedisarda

e Izraelconende te na ćeren o preljub. Alav “preljubničko” često koristilpe ande prenesime značenje kana opisuilpes o Izraelsko them sago bipaćivalo e Devlešće, posebno kana poštuinas e hohamne devlen. Akava izraz šaj prevodilpe varesar gajda: “te soves varekašće romesa/romnjasa” ili “te aves intimno varekašće romesa/romnjasa”. Pe varesave čhibja šaj indirekno phenen palo preljub pa, primer šaj phenen “soves varekašće romesa/romnjasa” ili “bipaćivalo san ćire romnjaće”.

54

prorok, proročanstvo, prorokuis, vidovito, proročica
“Prorok” si o manuš savo phenel e Devlešće poruke e themešće. E manušnji savi ćerel godova akhardol “proročica”. Često e prorokurja upozorinas e manušen te boldenpes katar pire bezeha thaj čhon kan ko Del. “Proročanstvo” si e poruka savi phenel o proroko. “Prorokuil” značil phenel e Devlešći poruke. Često e poruka proročanstvo phenenelas pale varesoste so trubuja te dogodilpe ando budućnost. But e proročanstvurja dogodisajle ando Purano zaveto već pherdile. Ande Biblija si e zbirka knjige save ramosardine e prorokurja varekana o naziv

“Prorokurja”. Na primer, e fraza “o zakon thaj e prorokurja” si o način sar phenelpes pale sa ando hebrejsko Sveto lil, savo si pindžardo sago “Purano zaveto”. Maj purano naziv pale prorokurja phenelaspe vi “vidjelac” ili “vareko ko dičhel”. Varekana o izraz “vidjelac” odnosilpe po hohamno proroko ili pe verekaste ko drabarel. Izraz “prorok” šaj prevodilpe sago “e Devlesko glasniko” ili “o manuš savo čerel svato palo Del” ili “o manuš savo phenel e Devlešči poruka”. “Vidjelac” šaj prevodilpe sago “o manuš saves si viđenje” ili “o manuš saves o Del dijas te dičhel so avela”. Izraz “proročica” šaj prevodilpe sago “glasnogovornica palo Del” ili “e manušnji savi čerel svato palo Del” ili “e manušnji savi phenel e Devlešće poruke”. O način sar prevodilpe “proročanstvo” šaj uključin “e poruka katar o Del” ili “proročko poruka”. Alav “prorokuis” šaj prevodilpe vi sago “phenes o alav katar o Del” ili “phenes e Devlešči poruka”. Izraz ande prenesime značnje “zakon thaj e prorokurja” isto gajda šaj prevodilpe sago “e knjiga e zakonurja thaj e prorokurja” ili “sa so si ramome palo Del thaj lesko them, uključime e Devlešće

zakonurja thaj okova so e Devlešće prorokurja propovedinas”.

55

rašaj Ande Biblija, rašaj si vareko ko si izabrano te prinosil žrtve e Devlešće ando lav e Devlešće themesko. “Sveštenstvo” sas alav palo dužnost ili palo položaj e rašajesko. Ando Purano zaveto, o Del izaberisardas e Arone thaj lešće potomkonen te aven lešće rašaja palo izraelsko them. “Sveštenstvo” sas pravo thaj odgovornost savo načhelas katar o dad po čhavo ande rašajengo levitsko klano. E izraelske rašaja sas odgovorne palo žrtve save o them prinosilas e Devlešće, zajedno uz aver dužnosti save saslen ando Hramo. E rašaja isto gajda prinosinas e redovne molitve e Devlešće ando alav lešće themesko thaj obavinas aver verske obrede. O rašaj izgovorilas službene blagoslovurja po them thaj sikavelas len e Devlesko zakon. Ande Isusešči vrjama, postoinas različite razine rašaja, so uključujil e šorvale rašajen thaj e bare rašajes. O Isus si amaro “baro rašaj” savo posredujil pale amende ande Devlesko prisustvo. Vo prinesisardas korkoro pes sago konačno žrtva pale bezaha, so značil kaj e žrtve save prinosinas e rašaja manuša naj majbut

potrebne. Ando Nevo zaveto, svako verniko ando Isus akhardol “rašaj” savo šaj avel izravno e Devlešće ande molitva te posredujil pale peste thaj pale aver manuša. Ande drevno vrjama, postoinas poganske rašaja savi prinosinas žrtve e hohavne devlenđe sago kaj sas o Vaal. Zavisno katar o kontekst, o izraz “rašaj” šaj prevodilpe sago “manuš pale žrtve” ili e “Devlesko posrednik” ili “posredniko pale žrtve” ili “manuš saves o Del postavil te avel lesko prestavnik”. Varesave prevodurja šajke majrado uvek phenen vareso sago “izraelsko rašaj” ili “židovsko rašaj” ili “e Jahvesko rašaj” ili e “Vaalošće rašaja” sar avilosas jasno kaj godova či odnosilpe pe suvremeno vrsta rašaja.

56

saducejo E saduceja sas političko skupina e židovenđe rašaja ande vrjama kana vladilas o Isus Hrist save podržinas e rimsko vlast thaj či paćanas ando uskrnuće. But e saduceja sas moćne židovurja prvo klasne ande prve redurja, sago e bare rašaja ili e šorvale rašaja. Bući e saducejendi sas te vodin e briga palo Hramo thaj te ćeren bući sago e rašaja thaj prinosin e žrtve. E saduceja thaj e fariseja saslen zuralo uticaj pe rimske vođe te razapnin e Isuse. O Isus ćerelas

svato protiv godola duj verske skupine zbog lengo handžvalipe thaj lendi licemernost. Prihvatinas samo e prve pandž knjige andar o Purano zaveto thaj či paćanas ando trajo palo smrto.

57

savato, Šabat Izraz “Šabat” ili pe amari čhib “savato” odnosilpe po eftato đes pale savo o Del zapovedisardas e Izraelconenđe odvojin palo đes kana trubun te odmorinpe e bućatar thaj te godova đes avel lenđe neradno đes. Nakon so o Del stvorisarda sa o them thaj sas gata godoleja ande šov đesa, o eftato đes odmorilaspe. Po isto način o Del zapovedisardas e Izraelonenđe te odvojin o eftato đes sago posebno đes kana odmorinape e thaj slavina e Devle. E zapoved te “araćen o Šabat sveto” si jek katar e deš zapovedi save o Del ramosadas pe barune ploče save o Mojsije dijas e Izraelonenđe. Ando sklado e židovsko sistemesa đinavipe e đesengo, o Šabat počnil paraštune kana perel o kham thaj či savatone dok či perel o kham. Akava isto šaj prevodilpe sago “o đes e odmoresko” ili “o đes palo odmoripe” ili “o đes kana odmoristu” ili “e Devlesko đes odmori”.

58

savez O savez si službeno, obavezujućo dogovor maškar duj riga, savo jek ili liduj stranke moraš te ispunin. Akava dogovor šaj postojil maškar e pojedincurja, maškar e skupine manuša ili maškar o Del thaj e manuša. Kana e manuša ćeren savezo jek averenca, obećin kaj vareso ćerena thaj godova moraš te ćeren. Varesave primerja sošće savezurja ćerdas e manuša uključujil: bračno savez, poslovno dogovor, thaj ugovorurja maškar e phuvja. Pe but thana ande Biblija, o Del ćerdas varekazom različite savezurja pire themeja. Ande varesave savezurja, o Del obećisarda kaj ispunila piro deo bezuslovno. Na primer, kana o Del uspostavisardas piro savezo e manušenca, dijas obećanje kaj maj but više či uništila e phuv gajda te mućel pe late bare paja, e manuša či trubunas te ispunin nisošće uslovurja sar godova obećanje ispunisardaspe. Ande aver savezurja, o Del obećisarda kaj vo ispunila piro deo samo ako e manuša avel lešće poslušne thaj ako ispunin piro deo savezo. Zavisno katar o kontekst, način palo prevođenje akava šaj uključil “obavezujućo dogovor” ili “službeno obaveza” ili “destu solah” ili “ugovor”.

59

sažaljenje, suosećanje, suosećajno Izraz “suosećanje” odnosilpe po osećaj brige pale manuša posebno pale okola kaj patin. “Suosećajno” osoba vodil računno pale manuša thaj pomažil len. Izraz “suosećanje” obično uključil briga pale manuša ande potreba, sago vi te pokrenimen sar pomognisardasas pe lenđe. E Biblija phenel kaj si o Del suosećajno, pherdo ljubav thaj milosrđe. Ande Pavlosko lil e Kološanenđe, vo phenel lenđe te “len pe peste o suosećanje”. Mothol lenđe kaj moraš te vodin briga pale manuša thaj te aktivno te pomažin okolende save si ande potreba. Doslovno značenje pale akava izraz “suosećanje” si “o đi milosrđa” Akava si izraz savo značil “milosrđe” ili “sažaljenje”. Načinurja pe savo o “suosećanje” šaj prevodilpe šaj uključujil “bari briga pele varekaste” ili “blagotvoreno milosrđe”. Izraz “suosećajno” također šaj prevodilpe sago “brižno thaj volil te pomognil” ili “ilestar odano thaj milosrdno”.

60

sikavno e Mojsiješće zakonestar, knjževniko, stručnjako ande židovsko zakono E sikavne e Mojsiješće zakonestar sas službene manuša save sas

odgovorne te vastesa ramon ili te prepisin e važne državne ili verske dokumenturja. Aver alav palo židovsko književniko sas “zakonoznanco” ili “stručnjako palo židovsko zakono”. E sikavne e Mojsiješće zakonestar sas odgovorne palo prepis thaj isto gajda sas odgovorne te lensama pe knjiga e purane zavetošće. Von također prepisinas, lenasama thaj tumačinas e verska gindimate thaj okova so phenelaspe pale Devlesko zakono. Varesavo drom e sikavne e Mojsiješće zakonestar sas važne državne dužnosnikurja. Važne bibliske sikavne zakonešće uključin e Baruhes thaj e Ezra. Ando Nevo zaveto, izraz “sikavne zakonešće” isto gajda prevodilpe sago “učitelja e zakonešće”. Ando Nevo zaveto e književinikurja sas obično deo katar e versko skupina save akhardonas “fariseja” thaj godola duj skupine često spominipe zajedno.

61

sinagoga Sinagoga si zgrada kaj e židovurja sastajinpes te slavin e Devle. Još katar e drevno vrjama e bogoslužja katar e sinagoga uključilas e vrjama pale molitva, te čitolpe o Sveto lil thaj te proučin o Sveto lil. E Židovurja prvotno počnisardine te gradi sinagoge sago thana pale molitva thaj te

častin e Devle pe pire gava, zato kaj but manuša trainas dur katar o Hramo savo sas ando Jerusalem. O Isus često sikavelas ande sinagoge thaj kote sastarelas e manuše. Izraz “sinagoga” šaj koristilpe ando prenesime značenje ando odnos pe skupina manuša save kote sastajinpes.

62

sluga, sluškinja, služba, služipe, te služil, te poslužil Ande Biblija izraz “služis” thaj “služba” odnosipe po služenje averende gajda kaj sikavnen e Devlestar thaj vodin briga pale lenđe duhovne potrebe. Izraz “služis” šaj također odnosilpe po manuš savo služil e manušenđe pe akava način. Ando Purano zaveto, e rašaja “služinas” e Devlešće ando Hramo gajda kaj prinosinas e lešće žrtve. Lenđi “služba” također uključilas briga palo Hramo thaj pale molitve save prinesinas e Devlešće ando themesko alav. Ando Nevo zaveto, “službeniko” e Bahtale nevimatači sas vareko ko sikavelas avren e porukastar palo spasenja po paćipe ando Isus. Varesavi data e službeniko akharenas “sluga”. Bući te služilpe e manušenđe šaj uključujil duhovno služenje kana aver manušen sikavas palo Devlestar. Isto gajda šaj odnosilpes po služenje aver manušenđe

pe fizičke načinurja, sago kaj si briga pale nasvale thaj briga te priskrbilpes hamasko pale čore manuša. Ando kontekst služenja e manušenđe, “služis” takoder šaj prevodilpe sago “vodis briga” pale varekaste ili “ispunis varekaše potrebe”. Kana motholpe palo služipe ando Hramo, izraz “služipe” šaj prevodilpe sago “služipe e Devlešće ando Hramo” ili “prinosisinpe žrtve e Devlešće pale manuša”. Ando kontekst služipe e Devlešće, akava šaj prevodilpe sago “služipe” ili “čeripe bući palo Del”. Izraz “služisardas” šaj prevodisardasas pes sago “pobrinisajlo pale varekaste ili vareso” ili “priskrbisardas pale varekaste ili vareso” ili “pomognisardas”.

63

smirna, miris Smirna si ulje ili začino savo čerelpe katar e kaštešći smola. E smirna barjol ande Afrika thaj ande Azija thaj si povezime uz o tamnjan. E smirna isto gajda koristilpe te čerelpe latar mirisurja, parfemurja thaj draba, isto gajda koristilaspe te pripreminpe e mule telurja palo prahope. E smirna sas jek katar e darurja save e mudracurja dine e Isuse kana bijandilo. E Isuse ponudisardine mol savi sas hamime e smirnasa

sar ublažisardinesas lešći duk kana razapnisardine les.

64

spasime, te spasil, spasipe, siguran Izraz “spasiti” odnosilpes po čuvanje varekas katar varesoste so si loše ili štetno. “Te aves sigurno” značil te aves zaštitime katar o zlo ili katar Opasnost. Ande fizičko značenje, e manuša šaj spasipe ili te izbavinpe katar poteškoće, opasnosti, ili katar o smrto. Ando duhovno značenje, ako si o manuš “spasime”, godova značil kaj kroz e Isusesko smrto po trušul o Del jertosarda lešće lesko bezaha thaj spasisardalen katar e kazna ando pakao. E manuša šaj spasin ili izbavin e manušen katar opasnost, ali samo o Del šaj spasil e manušen katar e večno kazna pale lenđe bezaha. Načinurja te prevodilpe izraz “spasiti” šaj uključil “izbaviti” ili “te lelpe sama katar o zlo” ili te “lestu majdur katar e opasnost” ili “te aves arakhado katar o smrto”. Ando izraz “ko god kamel te spasil pesko trajo” o izraz “spasiti” šaj prevodilpe sago “aračhes” ili “zaštita”. Izraz “siguran” šaj prevodisardasas pes sago “zaštitime katar e opasnost” ili “po than kaj khonik naštik nudil tuće”.

65

sudo, te sudil Izrazurja “sudits” thaj “sudo” često odnosilpe pe odluke save anenpe oko godova dali si vareso moralno ispravno ili pogrešno. “E Devlesko sudo” često odnosilpe pe lešći odluka te osudil vareso ili varekas sago grešno. E Devlesko sudo obično uključujil te kazninpe e manuša pale lenđe bezaha. Izraz “sudits” šaj isto gajda te značil “osuditi”. O Del uputil piro them te na sudin jek averenđe pe godova način. Aver značenje si “presuditi maškar varekaste” ili “te sudilpe maškar varekaste” sago kana odlučilpe ande varesavo sporo savi osoba si ando prvo. Ande varesave konteksturja, e Devlešće “sudurja” si okova so vo odlučisarda kaj si ispravno thaj pravedno. Von si slične lešće odlukenca, zakonenca, ili propisima. “O sudo” šaj odnosilpe pe mudre odluke save anenpe. E manušes saves si lošo “sudo” naj mudrost te anel mudre odluke. Zavisno katar o kontekst, načinurja te prevodilpe o izraz “sudits” šaj uključil “odlučis” ili “osudis” ili “kaznis” ili “odredis”. Izraz “sudo” šaj prevodilpe sago “kazna” ili “odluka” ili “presuda” ili “odredba” ili “osuda”. Ande varesave konteksturja, izraz “po sudo” šaj također prevodilpe sago

“po đes e sudosko” ili “ande vrjama kana o Del sudila e manušenđe”.

66

svedočanstvo, svjedočis, te svedočil Izraz “svedočanstvo” thaj “svedočil” odnosilpe pe izjava savi delpe pale vareso so sam sigurne kaj si čačipe. Često e osoba “svedočil” pale varesoste so iskuisisarda lično. Svedoko savo del “hohavno svedočanstvo” či mothol čačipe pale okova so dogodisajlo. Po varekana izraz “svedočanstvo” odnosil po proročanstvo savo izjavisarda o proroko. Ando Nevo zaveto, akava izraz često koristilpe ando odnos pe godova sar e Isusešće sljedbenikurja svedočinas pale dogadžaja ande Isusesko trajo, lesko smrto, thaj lesko vaskrsenje. Izraz “svedočil” ili “te delepe svedočanstvo” šaj također prevodilpe sago “te phenelpe e činjenice” ili “te phenelpe so dikhla ili so ašunda” ili “te phenelpe andar o lično iskustvo” ili te “delpe svedočanstvo” ili “te phenelpe so dogodisajlo”. Način te prevodilpe izraz “svedočanstvo” šaj uključujil “izveštaje pale godova so dogodisajlo” ili “izjava pale godova so si čače” ili “dokaz” ili “so sas phendo” ili “proročanstvo”. Fraza “lenđe pale svedočanstvo” šaj prevodilpe sago

“te sikhavelpe lende so si čačipe” ili “te dokažilpe lende so si čačipe”. Fraza “sar o svedočanstvo protiv lende” šaj prevodilpe sago “kaj sikavela lende lengo bezah” ili “te razotkril lengo licemerstvo” ili “savo dokažila kaj si ando krivo”. “Te delpelpe hohavno svedočanstvo” šaj prevodilpe sago “te phenelpe hohaipelpe” ili “te motholpe vareso so naj čače”.

67

svetinja, Svetinja pe svetinje

Ande Biblija izraz “svetinja” thaj “Svetinja pe svetinje” odnosilpe pe duj delurja save delinas o šator sastankosko ili e hramsko zgrada. “Svetinja” sas prvo soba, ande savi nalazilaspe o kadiono žrtveniko thaj e sinija e posebne mangrenca. “Svetinja pe svetinje” sas dujto, sasvim andruni soba, thaj andre sas o kovčeg e savezosko. Thuli, phari firanglja odvojilas e avruni katar e andruni soba. O baro rašaj sas jedino osoba savo tromalase te del andre ande Svetinja pe svetinje. Varekana o izraz “svetinja” odnosilpe vi pe zgrada vi pe avlijako deo dali katar o šator sastankosko ili katar o Hramo. Isto gajda šaj odnosilpe pe bilo savo than savo si odvojime palo Del. Izraz “svetinja” također šaj prevodilpe sago “soba odvojime palo Del”

ili “posebno soba palo susret e Devleja” ili “than rezervime palo Del”. Izraz “Svetinja pe svetinje” šaj prevodilpe sago “soba savi si majbut odvojime palo Del” ili “maj posebno soba palo susret e Devleja”. Zavisno katar o kontekst, način prevodilpe izraz “svetinja” šaj uključil “posvetime than” ili “than savo o Del odvoisardas” ili “than ando hramsko kompleks savo si sveto” ili “e avlija e Devlešće sveto hramostar”.

68

svetište Izraz “svetište” doslovno značil “sveto than” thaj odnosilpe po than savo o Del čerda te avel sveto ili posvetisarda. Također šaj odnosilpe po than savo pružil zaštita thaj sigurnost. Ande Purano zaveto, izraz “svetište” često koristilpe ando odnos po šator sastanka ili hramsko zgrada kaj nalazilaspe o “sveto than” ili “Svetinja pe svetinje”. O Del motholas palo svetište sago thaneste kaj vo trailase maškar piro izraelsko them. O Del također akhardapes “svetište” ili sigurno than pale piro them ande kaste šaj aračhen zaštita. Akale izraz si osnovno značenje “sveto thanestar” ili “than savo si odvojime”. Zavisno katar o kontekst, izraz “svetište” šaj te prevodilpe sago “sveto than” ili

“sveto zgrada” ili e “Devlesko sveto boravište” ili “sveto than sigurnosti”. Fraza “šekel svetište” šaj te prevodilpe sago “vrsta šekela savo delpe palo šator sastanka” ili “šekel savo koristilaspe sago porezo palo održavanje Hrama”.

69

Sveto Duho, Duho e Devlesko, Duho e Gospodesko Sa akala izrazurja odnosipe po Sveto Duho, savo si Del. Jek pravo Del postil večno sago Dad, Čhavo, thaj Sveto Duho. O Sveto Duho također nazivilpe vi “Duho” vi “Duho e Jahvesko” vi “Duho čačimasko”. Budući kaj si o Sveto Duho Del, vo si apsolutno sveto, thaj bezkonačno čisto thaj moralno savršeno ande sasti piri narav thaj ande sa so écerel. Zajedno e Dadeja thaj e Čhaveja, p Sveto Duho sas aktivno ando stvoripe e themesko. Kana e Devlesko čhavo o Isus boldape po nebo, o Del bičhaldas e Sveto Duho pire themešće sar vo vodisardalen, sikavelas len, tešilas len, thaj osposobilas len te éceren e Devlešći volja. O Sveto Duho vodilas e Isuse thaj vo vodil savoren save paćan ando Isus.

70

sveto, svetost Izraz “svet” odnosilpe pe Devlesko karakter. O Del si potpuno odvojime thaj razdvojeno katar sa so si bezahalo

thaj nesavršeno. Samo si o Del apsolutno sveto. Vo écerel e manuša thaj e stvarja te aven svete. Osoba savi si sveto pripadil e Devlešće thaj odvojime si sar služisardasas e Devlešće thaj te avel lešće pe slava. Objekto savo o Del proglasisarda sveto si okova savo si odvojime pale lešći slava thaj lešći potreba, sago kaj si o žrtveniko savo služil ande svrha te prinosinpe lešće žrtve. Budući kaj o Del si sveto, e manuša naštik pristupin lešće osim ako vo godova či dopustil lenđe, zato kaj e manuša si grešne thaj nesavršena bića. Ando Purano zaveto, o Del odvojisarda e rašajen sago svete pale određene služba lešće. E rašajenđe sas moraš te majsigo obredno šilavenpe katar e bezaha sar šaj te pristupin e Devlešće. O Del također odvojisarda sago svete varesave thana thaj stvarja save pripadinas lešće ili ande save objavilaspe, sago kaj sas o Hramo. Način te prevodilpe “sveto” šaj značil “odvojime palo Del” ili “savo pripadil e Devlešće” ili “savršeno čisto” ili “savrešeno bezehalo” ili “odvojime katar o bezah”. “Te avelpe sveto” često prevodilpe sago “te posvetistu”. Šaj također prevodilpe vi sago “odvojisardo pale slava e Devlešći”.

71

štuis, poklonilpes, peres pe kočā
 “Štuis” značil des čast, slavis
 thaj služis varekas, posebno e
 Devles. Akava izraz često značil
 “poklonilpes” ili “peres pe kočā”
 sar ponizno varekašće dinanas
 čast. Amen štuis e Devle kana
 služis lešće thaj das les čast, gajda
 kaj slavis les thaj pokorimen lešće.
 Kana e Izraelcurja štuinas e Devle,
 godova često uključilas žrtvovanje
 e životinjen po žrtveniko. Izraz
 “štuis” šaj prevodilpes sago
 “poklonistu” ili “des čast thaj
 služis” ili “poštuis thaj pokoristu”.
 Ande varesave konteksturja, isto
 gajda šaj prevodilpes “ponizno
 slavis” ili “des čast thaj slava”.

72

than kaj si e mule, Had, Šeol
 Akala nazivurja “Had” thaj “Šeol”
 koristinpe ande Biblija ando
 odnoso po smrto thaj po than
 kaj e duše manušenđe džan kana
 meren. Lenđe značenja si slične.
 Hebrejsko izraz “Šeol” često
 koristilpe ando Purano zaveto
 kana opčenito motholpe palo
 smrto. Ando nevo zaveto, grčko
 izraz “Had” odnosilpe po than
 pale duše e manušenđe save
 pobunisajle protiv o Del. Pale
 akala duše motholpe kaj džan
 “tele” ando Had. Godova varekana
 čholpe ando kontrast palo džape
 “opre” ando nebo, kaj trajin e duše

e manušenđe save paćan ando Isus.
 Izraz “Had” uparime si izrazosa
 “smrto” ande knjiga Otkrivenje.
 Ande poslednjo vrjama, vi o smrto
 vi o Had avena čhudine ando
 Ognjeno jezero, savo si pakao.
 Purano zaveto izraz “Šeol” šaj vi
 prevodilpe sago “than e mulengo”
 ili “than pale mule duše”. Varesave
 prevodurja akava prevodin sago
 “hv” ili “smrto”, zavisno katar o
 kontekst. Nevozavetno izraz “Had”
 šaj također prevodisardasas sago
 “than pale neverne mule duše” ili
 “than e mukengo pale mule” ili
 “than pale duše e manušenđe save
 či paćan”.

73

them, themesko Izraz “them”
 obično odnosilpe po deo svemira
 ande savo trajin e manuša pe
 phuv. Izraz “themesko” opisuin
 bilačhe vrednosti thaj ponašanje
 e manušengo save trajin pe
 godova them. Ande piro majlugo
 značenje, izraz “them” odnosilpe
 pe nebesa thaj pe phuv, sago vi
 sa so si ando them. Ande but
 konteksturja, “them” zapravo
 značil “manuša ando them”.
 Po varekana podrazumilpe kaj
 godova odnosilpe pe zle manuša
 ando them ili pe manuša save naj
 poslušne e Devlešće. E apostolurja
 koristinas o “them” te mothon
 palo sebično ponašanje thaj

rumome vrednosti ke manušen save trajin pe akava them. Godova šaj uključujil samopravedne religijske prakse save temeljinpe pe manušengo trudo. Manuša thaj stvarja save si okarakterizime godole vrednostima akharepe “themesko”. Zavisno katar o kontekst, “them” šaj prevodilpe vi sago “svemir” ili “manuša akale themesko” ili “rumome stvarja pe akava them” ili “zle stavurja e manušende pe akava them”. Izraz “sasto them” često značil “e bute manuša”, a odnosilpe pe manuša save trajin ande varesavo područje. Na primer, “sasto them avilo ando Egipto” šaj te prevodilpe sago “e bute manuša andar e okolne phuvja aveline ando Egipto” ili “E manuša andar sa e okolne phuvja oko Egipto avile okote”. Još jek način sar šaj prevodisardasas pes “o sasto them đelo ando piro bijando gav te okote aven ramome ando rimsko popiso” šaj avel “e bute manuša save trainas ande područja pe save vladilas o Rimsko carstvo, đeletar te aven ramome ando rimsko popis”. Zavisno katar o kontekst, izraz “themesko” šaj prevodilpe sago “zlo” ili “bezahalo” ili “sebično” ili “bidevlesko” ili “rumome” ili “talo utecaj e bilače manušengo save vrednuin

bilačhipe pe akava them.” Izraz “phenel godola stvarja ando them” šaj prevodilpe, “phenelpe godola stvarja e themešće manušende”. Ande aver konteksturja, “po them” šaj prevodilpe vi sago “trajipe maškar e manuša akale themesko” ili “trajipe maškhar bidevleše manuša”.

74

trajo, trais, trajipe, džudo Sa akala izrazurja odnosinpe o fizičko trajo, savo ačhel nasuprot katar o meripe. Isto gajda koristilpe ande prenesime značenje po stanje e duhovno trajosko. Aver rasprava si pale godova so podrazumilpe palo izraz “fizičko trajo” thaj “duhovno thajo”. Ovisno katar o kontekst, “trajo” šaj provodilpe sago “postoipe” ili “osoba” ili “duša” ili “biće” ili “iskustvo”. Izraz “trajo” šaj prevodilpe sago “prebivis” ili “trais varekaj” ili “postojis”. Izraz “krajjo lešće trajosko” šaj prevodilpe sago “kana ačhilo te trail”. Izraz “poštedisarda lenđe trajurja” šaj prevodilpe sago “muklalen te trajin” ili “či mudardalen”. Izraz “riskirisardine pire trajurja” šaj prevodisardasas pes sago “izložisajle ando opasnost” ili “čerdine vareso so šaj mudadasas len”. Kana e Biblija phenel pale duhovno džude, “trajo” šaj

prodilpe sago “duhovno trajo” ili “večno trajo”, ovisno katar o kontekst. Koncept “duhovno trajo” isto gajda šaj prevodilpe sago “o Del ćerelame te avas džude ande amaro duho” ili “nevo trajo ando Del Duho” ili “džudipe ande amaro andruno manuš”. Ovisno katar o kontekst, izraz “des o trajo” šaj prevodilpe sago “ćerel te trail” ili “te del večno trajo” ili “ćerel te trais večno”.

75

učeniko Izraz “učeniko” odnosilpe pe osoba savi provodil but vrjama e učiteljesa gajda kaj sićol katar lesko karakter thaj katar lesko sikavipe. E manuša save sledinas e Isuse, thaj pokorno čhonas kan ke lesko sikavipe, akhardonas “učenikurja”. E Jovane Krstitelje također sas učenikurja. Pale vrjama kana o Isus služilas pe phuv, sas but učenikurja save sledinasle thaj čhonas kan leste thaj ašunenas lesko sikavipe. O Isus losarda pešće dešuduj učenikurja te aven leše majpaše sledbenikurja. Godola manuša postanisardine pindžarde sago “apostolurja”. E Isusešće dešuduj apostolurja nastavisardine te aven pindžarde sago lešće “učenikurja” ili “dešuduj džene”. Majsigo nego so o Isus dijas ando nebo, zapovedisardas pire učenikonende

te sikaven e aver manušen sar vi von postanisardinesas e Isuseše učenikurja. Bilo ko ko paćala ando Isus thaj pokorilpe okolešće so vo sikavel akhardol Isusešće učenikosa. Izraz “učenik” šaj prevodilpe alavenca ili izrazosa ando značenje “sledbeniko” ili “studento” ili “okova savo sićol varekastar”.

76

usporedba, paramiči Alav “usporedba” obično odnosilpe pe harni paramiči ili lekcija savi koristilaspe kana objasnilas ili sikavelaspe palo moralno čačipe. O Isus koristilas e usporedbe sar sikadasas pire učenikonen. Isto gajda ćerelas svato ande usporedbe e bute themešće save džanas pale leste, či uvek objasnilas lenđe lengo značenje. E usporedba šaj te koristilas pe te dićhelpe o čačipe lešće učenikonende dok godova isto čačipe lešće učenikonende dok godova isto čačipe aćhilo garado katar e manuša save sas sago e fariseja, save či paćanas ando Isus. O proroko Natan phendas e Davidešće usporedba sar sikadasas lešće kaj ćerdas lešće o baro bezah. E paramiči palo Laćho Samarijanco si primer pale usporedba savi sas paramiči. E Isusešći usporedba pale purane thaj e neve mehurja si primer pale usporedba savi

služilas sago e lekcija prekal savi e učenikurja šaj hačardinesas e Isusesko hačaripe.

77

vaskrsenje, vaskrsnuće, uštipe andar e mule Izraz “vaskrsnuće” odnosilpe po čin postojanje e džudende nakon so nastupisarda o smrto. “Vaskrsnisarda” varekas značil te boldes godole osoba palem ando trajo. Samo e Devle si kasavi snaga te čerel gajda vareso. Izraz “vaskrsnuće” često odnosilpe pe o Isusesko boldipe andar e mule ande džude. Kana o Isus phenda “Me sem vaskrsnuće thaj trajo”, motholas kaj si vo izvor vaskrsenje thaj okova savo čerel te e manuša boldenpe ando trajo. Izraz “vaskrsnuće” šaj također prevodilpe sago “boldipe ando trajo” ili “postanis palem džudo” ili “džudilo nakon so sas mulo”. Doslovno značenje akale izrazosko si “uštipe” ili “vazdipe”.

78

večno, večit, večnost Izraz “večno” thaj “večit” silen but slične značenjurja thaj odnosipe pe vareso so uvek postoilas ili so trajilas zauvek. Izraz “večnost” odnosilpe po vrjama savja naj ni početko ni svršetko. Isto gajda šaj odnosilpe po trajo savo nikad či prestail. Posle akava trenutno trajo pe phuv, e manuša provodina e večnost ili

ando nebo e Devleja ili ando pakao odvojime katar o Del. Izraz “večno trajo” thaj “večito trajo” koristilpe ando Nevo zaveto ando odnos po večno trajipe e Devleja ando nebo. Fraza “ando veko vekova” inđarel zamiso sar e vrjama nikada či načel thaj izrazil sošči si e večnost ili okova so si večno. Aver način te prevodilpe izraz “večno” ili “večito” šaj uključin “beskonačan” ili “neprestalno” ili “savo uvek nastavilpe”. Izraz “večno trajo” thaj “večito trajo” isto gajda šaj prevodilpe sago “trajo savo nikada či čahel” ili “trajo savo nastavilpe bi prestankosko” ili “vazdenpe amre telurja te trajin večno”. Zavisno katar o kontekst, različito načino prevodilpe “večnost” šaj uključujil “savo posojil avrjal e vrjama” ili “trajo savo či čahel” ili “trajo po nebo”.

79

Veelzevul Veelzevul si aver alav palo Sotona ili beng. Varekana ramolpe vi “Vaal–Zevuv”. Akava alav doslovno značil “gospod e mačhengo”, so značil “o vladari pe demonurja”. Akava alav si povezime e alavesas hohamne devlesa “Vaal–zevuv” andar Ekrona (dik 2. Car 1,2, 3, 6).

80

verno, vernost, te pačal, pačivale, pačipe Te aves “verno”

značil te dosledno trajisaras ando sklado okoleja sar o Del sikavel e manušen. Godova značil te avas lešće odane thaj te pokorisaramen lešće. Stanje osebe savi si verno akharelpe “vernost”. Osoba savi si verno šaj pačalpe kaj uvek ispunila piri dužnost prema aver manuša. Verno osoba ustrajil ande varesosko zadatko, čak vi kana si lungo thaj pharo. Vernost e Devlešće si dosledno poslušnost okolešće so o Del kamel te čeras. Ande but konteksturja, “verno” šaj prevodilpe sago “odano” ili “predaime” ili “pouzđano”. Ande aver konteksturja, “verno” šaj prevodilpe alaveja ili e frazava ando značenje “savi nastavil te pačal” ili “savi ustrajil ando pačipe thaj poslušnost e Devlešće.” Način pe svo šaj prevedilpe “vernost” uključil “ustrajnost ando pačipe” ili “odanost” ili “pouzđanost” ili “pačipe thaj poslušnost e Devlešće”.

81

vlast, sila Izraz “vlast” odnosilpe pe moć, kontrola ili autoriteto pe manuša, životinje ili pe phuv. Palo Isus Hrist phenelpe kaj siles vlast pe sasti phuv sago proroko, rašaj, thaj caro. E Sotonešći vlast zauvek si porazime e Isuse Hristošće smrtosa po trušul. Kana o Del stvorilas sa phendas kaj e manuše

avela vlast pe mače, čiriklja thaj pe sa stvorenja pe phuv. Zavisno katar o kontekst, aver način palo prevodo akale izrazesko šaj uključujil “autoriteto” ili “moć” ili “kontrola”. Izraz “siles vlast pe” šaj prevodilpe sago “vladis pe” ili “te upravis”.

82

zakon, Mojsijsko zakon, Devlesko zakon, Jahvesko zakon Sa akala izrazurja odnosipe pe zapovedi thaj upute save o Del dijas e Mojsija, a savende e izraelcurja moraš te pokorinaspe. Izrazurja “zakono” thaj “e Devlesko zakon” također koristinpe općenito ando odnos pe sa so o Del kamel te lesko them pokorilpes. Zavisno katar o kontekst o zakon šaj odnosilpe pe: Deš zapovedi save o Del ramosarda pe barune ploče pale izraelcurja; sa zakonurja save o Mojsije primisarda; pandž prve knjiga e Purane zavetostar; sasto Purano zavet; ili sa e Devlešće upaturja thaj e volja. Izraz “zakon” thaj prorokurja koristilpe ando Nevo zaveto ando odnos po hebrejsko Sveto lil (ili “Purano zavet”). Akala izrazurja šaj prevodipe gajda te koristilpe e možina, sago “zakonurja” budući kaj odnosipe pe but upaturja. “E Mojsijsko zakono” šaj prevodilpe sago “zakonurja pale save o Del

phenda e Mojsiješće te del e izraelconen”. Zavisno katar o kontekst, “e Mojsijesko zakono” šaj prevodilpe također sago “zakon savo o Del phenda e Mojsiješće” ili “e Devlešće zakonurja save o Mojsija ramosarda” ili “zakonurja save o Del phenda e Mojsiješće te del len e izraelconenđe”. Način te prevodilpe o izraz “zakon” ili e “Devlesko zakon” ili “e Devlešće zakonurja” šaj uključin: “zakonurja katar o Del” ili “e Devlešće zapovedi” ili “zakon savo o Del dija” ili “sa so o Del zapovedil” ili “sa e Devlešće udurja”. Izraz “e Jahvesko zakono” šaj također prevodilpe sago “e Jahvesće zakonurja” ili “zakon savo o Jahve zapovedisarda te paćalpe” ili “zakon katar o Jahve” ili “stvarja save o Jahve zapovedisardas”.

83

znako, dokaz, podsetniko Znako si predmet, događaj ili radnja savi phenel varesavo posebno značenje. E znakurja šaj aven podsetnikurja pale varesoste so sas obećime. E duga savja o Del stvorisardas po nebo sas o znako savo delas gođi e theme kaj vo nikada majbut či uništila sasto trajo pe phuv e potopesa. O Del

zapovedisardas e Izraelconenđe te obrezin pire čhaven sago znako lešće savezova lenca. E znakurja šaj sikaven ili uputin pe varesoste. O anđeo phendas e pastirende savo znako trubujas te pomognil lenđe te džanen savi si e beba ando Betlehem o tek bijando Mesija. O Juda čumidas e Isuse sago znako e šorvale rašajenđe kaj si o Isus okova saves trubun te astaren. E znakurja šaj dokažin kaj si vareso čače. E čudurja save ćerdine e prorokurja thaj e apostolja sas e znakurja save dokažinas kaj phenenas e Devlešće poruke. E čudurja save ćerelas o Isus sas e znakurja save dokažinas kaj si vo čače o Mesija. Ovisno katar o kontekst, “znako” isto gajda šaj prevodilpe sago “signali” ili “simboli” ili “oznaka” ili “dokaz” ili “sikavipe” ili “gest”.

84

žrtveniko “Žrtveniko” sas vazdini struktura pe savi e Izraelcura denas jag e životinjen thaj e žitarice sar prinosisardinesas e Devlešće. Ande e bibliske vrjama, gradinas pe e jednostavne žrtvenikurja katar e utabime phuv ili gajda kaj pažljivo čhonas e bare bara jek paše avreste thaj gajda ćerenas stabilno gomil. Aver skupina manuša save trainas

paše Izraelcurja isto gradinas e žrtvenikurja sar prinosisardinesas e žrtve pire devlenđe.

2 *pravda, pravedno* Akava izraz odnosilpe po pačivalo ponašanje prema e aver manuša ando sklado e Devlešće zakonenca. E manušesće zakonurja save sikaven e Devlesko merilo palo ispravno ponašanje prema averende isto gajda si pravedne. Te aves “pravedno” značil te aves fer thaj ispravno način prema averende. Isto gajda šaj avel palo pačivalipe te éerelpe okova so si moralno thaj ispravno ande Devlešće jakha. Te deluis ispravno “pravedno” značil te ponašistut prema e manuša po način savo si ispravno, lačno thaj prikladno

prema e Devlešće zakonurja. Te primis e “pravda” značil te primis pravedno o tretmano savo si talo zakono, bilo te si godova e zaštita e zakonešči ili e kazna pale godova kaj prekršisardan o zakon. Varekana o izraz “pravedno” si les maj bulo značenje “pale okova savo sledil e Devlešće zakonurja”. Ovisno katar o kontekst, aven način sar šaj te prevodilpe “pravedno” šaj phenelpe “moralno ispravno” ili “pošteno” šaj te prevodilpe sago “pačivalo postupanje” ili “zaslužime posledice”. “Te deluis pravedno” šaj prevodilpe “te postupis pačivale” ili “te ponašistut pravedno”. Ande varesave konteksturja, “pravedno” šaj prevodilpe sago “ispravno”.

CC BY-SA

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International (CC BY-SA 4.0)

50 BIBLISKE PARAMIČE

openbiblestories.org

E LUKAŠČI BAHTALI NEVIMATA

rombib.com

RomBib

EAST